



ตัวละครเอกหญิงในงานเขียนของอรรดา โควินท์



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตัวละครเอกหญิงในงานเขียนของอรรฎดา โควินท์



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

FEMALE PROTAGONISTS IN URUDA COVIN'S LITERARY WORKS



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for Master of Arts (Thai)

Department of THAI

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2019

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	ตัวละครเอกหญิงในงานเขียนของอูรูด้า โควินท์
โดย	มุกกรินทร์ แพรกนกแก้ว
สาขาวิชา	ภาษาไทย แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารีญา หุตินทะ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

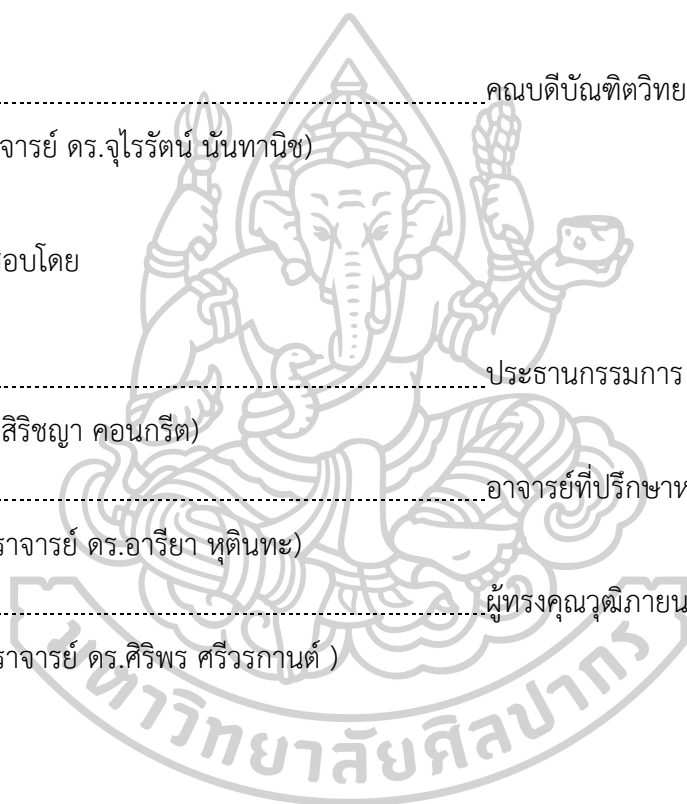
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.สิริชญา คอนกรีต)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีญา หุตินทะ)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ศรีวรรณต์)



58202205 : ภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : สตรี, ตัวละคร, สตรีในวรรณกรรม, อรุตา โควินท์, วรรณกรรมไทย

นางสาว มุกรินทร์ แพรกนกแก้ว: ตัวละครเอกหญิงในงานเขียนของอรุตา โควินท์ อาจารย์ที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาริยา หุดินทะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของตัวละครเอกหญิงในงานเขียน
ของอรุตา โควินท์ จากงานเขียนทุกประเภทที่ได้รับการรวมเล่ม ได้แก่ นวนิยาย 5 เรื่อง เรื่องสั้น
2 เรื่อง สารคดี 6 เรื่อง และบทความ 1 เรื่อง ตั้งประเด็นศึกษาที่การสร้างตัวตนของตัวละครเอกหญิง
ผ่านความสัมพันธ์ 2 ลักษณะ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครอื่น และ
ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับสถานที่ โดยมีอาหารเป็นเครื่องมือสำคัญ

ผลการศึกษาพบว่า ตัวละครเอกหญิงปรากฏความสัมพันธ์กับตัวละครอื่น 4 รูปแบบ
หลัก ได้แก่ ตัวละครหญิงในครอบครัว ตัวละครหญิงนอกครอบครัว ตัวละครชายในครอบครัวและตัว
ละครชายนอกครอบครัว โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับแม่มีอิทธิพลต่อตัวตัวตนและ
การแสดงออกต่อความสัมพันธ์แบบอื่นมากที่สุด ปรากฏความสัมพันธ์กับพื้นที่ 3 พื้นที่หลัก ได้แก่
พื้นที่บ้าน พื้นที่ครัวและพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับพื้นที่
บ้านเกิดมีอิทธิพลต่อตัวตนและการแสดงออกต่อพื้นที่อื่นมากที่สุด และปรากฏการใช้อาหารเป็น
เครื่องมือจัดการกับตัวตนของตน ได้แก่ การนำเสนอตัวตน การรักษาตัวตน และการเยียวยาบาดแผล
จากการสูญเสียความเชื่อมั่นในตัวตน

58202205 : Major (Thai)

Keyword : female, fictional character, Uruda Covin, Thai Literature, female character in literature

MISS MUKARIN PRAEKNOKKAEW : FEMALE PROTAGONISTS IN URUDA COVIN'S LITERARY WORKS THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR AREEYA HUTINTA, Ph.D.

The objective of the study was to study the characteristics of female protagonists in Uruda Covin's literary works, including 5 novels, 2 short stories, 6 non-fiction, and 1 article. The main point is the identity creation of the female protagonists through two relationships: (1) the relationship between female protagonists and other characters; and (2) the relationship between female protagonists and space by using food as an important tool.

The result showed that there were 4 relationship formats between female protagonists and other characters, namely female characters as family members, female characters as a non-family member, male characters as family members, and male characters as a non-family member. The relationship between female protagonists and their mothers had the most influence on identity and expression in other relationships. Also, the relationships appeared in the 3 main spaces including home, kitchen, and Bangkok. The relationship between female protagonists and homeland had the most influence on identity and expression in other areas. Moreover, female protagonists always used food as tools to handle their identities, including self-identity presentation, self-identity protection, and rebuilding self-confidence after loss.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ที่ท่านกำลังจะได้อ่านคือดอกผลแห่งการเรียนรู้ บาดแผลแห่งความขลาดเขลา และหอเกียรติยศแห่งความอาทร ข้าพเจ้าขอกล่าวจากหัวใจว่าเนื้อตัวของงานศึกษานี้มีความเมตตา ความเชื่อมั่นจากครูและมิตรเป็นเจ้าเรือน ไม่อาจเกิดขึ้นได้ด้วยตัวข้าพเจ้าเพียงคนเดียวโดยแท้จริง

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพร ศรีวรรณต์ และ อ. สิริชญา คอนกรีต ในความกรุณาทั้งการสอบโครงร่างหัวข้อ การสอบวิทยานิพนธ์ และการช่วยตรวจทานพร้อมชี้แนะแนวทางให้ งานศึกษาของข้าพเจ้าไม่แตกกระจายจนยากเกินเก็บเสี้ยวส่วนมาก่อรูป

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาริยา หุตินทะ ผู้เป็นทั้งอาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เข้มทิศทางวิชาการ ทั้งเป็นพี่เลี้ยงผู้คอยดูแลนักมวยอ่อนสนามที่อวดเก่งจนเกือบเอาตัวไม่รอดในหลาย ครั้งและทำให้ครูต้องร่นวายไปด้วยคนนี่ ความเมตตาและความเชื่อมั่นในตัวข้าพเจ้าจากครูทำให้ข้าพเจ้า อุ่นใจว่าสิ่งใดเกิดขึ้นแล้วสิ่งนั้นจะผ่านไปด้วยดี แม้ในวันที่โลกไม่เชื่อใจข้าพเจ้าก็ตาม

ขอบคุณเพื่อน พี่ น้อง คณาจารย์ บุคลากรที่ได้ร่วมงานกันในคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร รวมถึงมิตรนอกเหนือจากข้างต้นทุกคน สำหรับมิตรภาพ ความหวังใย ประสบการณ์ทำงานที่ น่าจดจำ มุมมองชีวิต วงสนทนาเลิศรส ความอบอุ่นใจว่าถึงอย่างไรข้าพเจ้าไม่ได้อยู่ลำพังบนโลก และ ครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้เรียนรู้ที่จะขอความช่วยเหลือและตอบรับความกรุณาแบบที่เรียกได้ว่าก้าวข้ามขีดจำกัด ของตัวเองก่อนหน้านี้ทั้งชีวิตจากหลายคนด้วยเช่นกัน

ขอบคุณครอบครัว พ่อ แม่ พี่ชาย น้องชาย สุนัขทุกตัวในบ้านที่เคยอยู่และยังอยู่ และญาติ มิตรทั้งใกล้ไกล สำหรับการสนับสนุนทั้งเรื่องทุนทรัพย์ ความเป็นอยู่และความหวังใจ

ขอบคุณพี่พู่ อรุณา ไควินท์ พี่สาวใจเด็ด ผู้สร้างเรื่องเล่าที่เป็นต้นธารแห่งงานศึกษาครั้งนี้ การ อ่านเรื่องเล่าของพี่พู่ด้วยแว่นใหม่ทำให้มุกเข้าใจมากขึ้นว่าทำไมบรรดาหญิงสาวและเรื่องเล่าของพี่พู่ถึง สามัญแต่ทรงพลัง ร้าวรานแต่สวยงาม จนไม่ว่าใครที่ได้อ่านก็จะต้องตกหลุมรัก

ขอบคุณศิลปิน หนังสือ สุรา อาหาร และแมวทุกตัว ผู้เป็นนายของโลก และเป็นเหตุผลให้ ข้าพเจ้ายังอยากมีชีวิตอยู่ต่อไปเท่าที่โลกจะอนุญาต

มุกรินทร์ แพรกนกแก้ว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
1.1 ความเป็นมา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	13
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	14
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	14
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	14
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย.....	15
1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	20
1.9 ระยะเวลาของการวิจัย.....	20
1.10 แหล่งข้อมูล.....	20
บทที่ 2	21
ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครอื่น.....	21
2.1 ตัวตนและการแสดงออกของตัวละครเอกหญิงในนวนิยาย.....	21
2.1.1 พะแพง จากผีเสื้อที่บินข้ามบึงและขอบของแสง ปีกแห่งเงา.....	21
2.1.1.1 ลักษณะของพะแพงที่ปรากฏผ่านเสียงเล่าของพะแพง.....	22

2.1.1.2	ลักษณะของพะแพ่งที่ปรากฏผ่านมุมมองตัวละครอื่น	24
2.1.1.3	ตัวละครที่มีอิทธิพลกับตัวตนของพะแพ่ง	27
2.1.2	ดาห์ลียา จากนวนิยายเรื่อง <i>แหวนพระจันทร์</i>	28
2.1.2.1	ลักษณะของดาห์ลียาที่ปรากฏในนวนิยาย	28
2.1.2.2	ตัวละครที่มีอิทธิพลต่อตัวตนและการแสดงออกของดาห์ลียา.....	32
2.1.3	ระกา จากนวนิยายเรื่อง <i>เมรีในร้านหนังสือ</i>	33
2.1.3.1	ลักษณะของระกาที่ปรากฏผ่านบทบรรยายของผู้เล่าเรื่อง	33
2.1.3.2	ลักษณะของระกาที่ปรากฏผ่านบทสนทนา	33
2.1.3.3	ลักษณะของระกาที่ถ่ายทอดผ่านมุมมองตัวละครอื่น	35
2.1.3.3	ตัวละครที่มีอิทธิพลต่อตัวตนและการแสดงออกของระกา.....	36
2.2.	ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครอื่น.....	37
2.2.1	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครหญิง	37
2.2.1.1	พะแพ่ง.....	37
	(1) ความสัมพันธ์ระหว่างพะแพ่งกับตัวละครหญิงในครอบครัว	37
	(2) ความสัมพันธ์ระหว่างพะแพ่งกับตัวละครหญิงนอกครอบครัว	43
2.2.1.2	ดาห์ลียา.....	47
	(1) ความสัมพันธ์ระหว่างดาห์ลียากับตัวละครหญิงในครอบครัว	47
	(2) ความสัมพันธ์ระหว่างดาห์ลียากับตัวละครหญิงนอกครอบครัว	49
2.2.1.3	ระกา	56
	(1) ความสัมพันธ์ระหว่างระกากับตัวละครหญิงในครอบครัว	56
	(2) ความสัมพันธ์ระหว่างระกากับตัวละครหญิงนอกครอบครัว	58
2.2.2	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครชายในครอบครัว.....	60
2.2.2.1	พะแพ่ง.....	60
	(1) ความสัมพันธ์ระหว่างพะแพ่งกับตัวละครชายในครอบครัว	60

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างพะแพงกับตัวละครชายนอกครอบครัว	61
2.2.2.2 ดาห์ลียา	67
(1) ความสัมพันธ์ระหว่างดาห์ลียากับตัวละครชายในครอบครัว	67
(2) ความสัมพันธ์ระหว่างดาห์ลียากับตัวละครชายนอกครอบครัว	68
2.2.2.3 ระกา	74
(1) ความสัมพันธ์ระหว่างระกากับตัวละครชายในครอบครัว	74
(2) ความสัมพันธ์ระหว่างระกากับตัวละครชายนอกครอบครัว	76
2.3 อิทธิพลของความสัมพันธ์ต่อตัวตนและการแสดงออกของตัวละครเอกหญิง	81
2.3.1 อิทธิพลของความสัมพันธ์ต่อตัวตนและการแสดงออกของพะแพง	81
2.3.1.1 พะแพงกับตัวละครในครอบครัว	82
2.3.1.2 พะแพงกับตัวละครนอกครอบครัว	83
2.3.2 อิทธิพลของความสัมพันธ์ต่อตัวตนและการแสดงออกของดาห์ลียา	85
2.3.1.1 ดาห์ลียากับตัวละครในครอบครัว	85
2.3.1.2 ดาห์ลียากับตัวละครนอกครอบครัว	86
2.3.3 อิทธิพลของความสัมพันธ์ต่อตัวตนและการแสดงออกของระกา	88
2.3.1.1 ระกากับตัวละครในครอบครัว	88
2.3.1.2 ระกากับตัวละครนอกครอบครัว	88
บทที่ 3	91
ตัวละครเอกหญิงกับพื้นที่	91
3.1 ตัวละครเอกหญิงกับบ้าน	91
3.1.1 บ้านเกิด	91
3.1.1.1 บ้านกับอำนาจของแม่	91
3.1.1.2 การปะทะระหว่างแม่กับลูกสาวในพื้นที่บ้านเกิด	99
3.1.2 บ้านคนรัก	110

3.1.2.1 การเผชิญกับสถานะคนแปลกหน้าของตัวละครเอกหญิง.....	110
3.1.2.2 การถูกมองข้ามตัวตนในพื้นที่บ้านคนรัก	118
3.1.2.2 การถูกปฏิเสธตัวตนของตัวละครเอกหญิง	121
3.1.3 คอนโดมิเนียม.....	123
3.1.3.1 คอนโดมิเนียมคือบ้าน.....	123
3.1.3.2 คอนโดมิเนียมคือที่พักชั่วคราว	126
3.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับพื้นที่บ้าน	129
3.2 ตัวละครเอกหญิงกับพื้นที่ครัว	130
3.2.1 ครัวในที่พักอาศัย.....	131
3.2.1.1 ครัวกับการบริหารชีวิตและการเอาตัวรอด.....	131
3.2.1.2 ครัวกับการก่อร่างตัวตน.....	132
3.2.2 ร้านอาหาร.....	133
3.2.2.1 ร้านอาหาร: ครัวที่บ้าน	133
3.2.2.2 ร้านอาหาร: พื้นที่ของความฝันและมืออาชีพ	134
3.3 กรุงเทพมหานคร.....	136
3.3.1 กรุงเทพมหานครในฐานะเมืองแห่งโอกาสและความฝัน.....	137
3.3.2 กรุงเทพมหานครในฐานะจุดแวะพักระหว่างทางของชีวิต.....	137
บทที่ 4	140
ตัวละครเอกหญิงกับอาหาร	140
4.1 บทบาทหน้าที่ของอาหาร	140
4.1.1 อาหารเป็นสื่อนำเสนอความคิดสร้างสรรค์	140
4.1.2 อาหารสานสัมพันธ์ของคนในสังคม	145
4.1.3 อาหารแสดงความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว.....	148
4.1.4 อาหารแสดงสัมพันธ์ภาพของผู้หญิงในบ้าน.....	151

4.1.5	อาหารกำหนดบรรทัดฐานและรสนิยมการกิน	154
4.2	ความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับตัวตนของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายและเรื่องสั้น	156
4.2.1	พะแพง จากเรื่อง ฝีเสื้อที่บินข้ามบึง และ ขอบของแสง ปีกแห่งเงา.....	156
4.2.2	คาร์ทลียา จากนวนิยาย แหวนพระจันทร์	159
4.2.3	ระกา จากนวนิยาย เมรีในร้านหนังสือ	160
4.2.4	ฉันทน์ จากเรื่องสั้น เมียไต่บ่าวทำแพนเค้ก	162
บทที่ 5	166
	สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	166
5.1	สรุปผลการศึกษา	166
5.2	อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	170
	รายการอ้างอิง	171
	ประวัติผู้เขียน	173



บทที่ 1

ความเป็นมาและความสำคัญ

1.1 ความเป็นมา

อรุตา โควินท์ เป็นนักเขียนอาชีพหญิงของไทยคนหนึ่งโดดเด่นในกลุ่มนักเขียนวรรณกรรมร่วมสมัยจากแนวทางการเล่าเรื่อง รายละเอียดของตัวละครและประเด็นในเรื่องเล่าที่ชัดเจน อรุตาเริ่มเขียนผลงานหลังจบการศึกษาเพราะสนใจในด้านวรรณกรรม แม้ขณะนั้นทำงานบริษัท จนมีผลงานเรื่องสั้น *ดอกไม้แห่งมิตรภาพ* ได้รับรางวัลสุภา เทวกุล พ.ศ. 2540 อรุตาเขียนวรรณกรรมหลากหลายรูปแบบทั้งเรื่องสั้นในงานรวมเรื่องสั้นจากนักเขียนหญิง *รัก หลง โกรธ แค้น คลั่ง บ้า, เสียงครางของวินัส* จนมีผลงานรวมเรื่องสั้นของตนเองคือ *มีไว้เพื่อซาบ, สมิงพระราหู* มีนวนิยายเผยแพร่ในนิตยสารสกุลไทยและรวมเล่มในภายหลัง ได้แก่ *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง, ขอบของแสง ปีกแห่งเงา, เมรีในร้านหนังสือ, วงร้าวในเงาน้ำ เล่ม แหวนพระจันทร์, หदनน้ำหวานและหยาดน้ำตา* นอกจากนี้ยังเขียนสารคดีอาหาร *ครัวสีแดง* เผยแพร่ในนิตยสารขวัญเรือนจนมีงานรวมเล่มออกมาในชื่อชุดเดียวกัน เขียนบทความในนิตยสาร *Writer* ได้แก่ *ผู้ชายในฝัน, ค่อยๆ ไป แต่ไม่หยุด*, บทความในนิตยสาร *Mad* และบทความออนไลน์ อรุตา โควินท์ยังได้รับรางวัลด้านวรรณกรรม ได้แก่ รางวัลรองชนะเลิศนายอินอวอร์ด พ.ศ. 2549 จากผลงานเรื่องสั้น *เสียดายมือ*, และรางวัลชมเชย (สพฐ.) พ.ศ. 2557 สาขาหนังสือนวนิยาย จากผลงานนวนิยายรวมเล่ม *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*

ประสบการณ์ชีวิตที่ขัดเกลาความเป็นนักเขียนของอรุตาจนแหลมคมคือช่วงที่ใช้ชีวิตคู่กับกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ นักเขียนรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนหรือรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2539 สาขาวรรณกรรมเพื่อชีวิต อรุตาเล่าถึงช่วงชีวิตตอนนั้นว่ามีทั้งความรักและการต่อสู้ในฐานะนักเขียน จนกนกพงศ์เสียชีวิตจึงย้ายออกจากศิริวงมาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครสลับกับเชียงใหม่

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านวรรณกรรมและคำแนะนำจากกนกพงศ์มีอิทธิพลต่อการสร้างงานของอรุตาเป็นอย่างมาก อรุตาเล่าถึงการทำงานระหว่างตนกับกนกพงศ์ไว้ว่า “เขาช่วยดูแลจะมีอยู่สองคำว่าได้หรือไม่ได้ ไม่บอกว่าจะแก้ตรงไหน เขาพูดว่าไม่ต้องหัดแก้งานตัวเอง เป็นบรรณาธิการให้ตัวเอง เพราะไม่มีใครเป็นบรรณาธิการให้เราได้ตลอดชีวิตและเต็มที่เท่ากับตัวเอง¹” กนกพงศ์คือคนแนะนำให้อรุตาเชื่อมั่นในการเขียนงานโรมานซ์ เพราะเห็นว่าเป็นแนวที่อรุตาทำได้ดี “เขาเป็นคนบอกว่าคุณเขียนเรื่องรักดีแล้ว เรื่องรักที่ดีก็มี พวกเขายินให้ดี เราเขียนเรื่องรักตลอดมา เขาบอกว่าเป็นสิ่งที่

¹จนา วรรณยางกูร, *เรื่องรักของนักเขียนสองคน ‘อรุตา โควินท์’ ข้ามทศวรรษความทรงจำถึง ‘กนกพงศ์’*, เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <https://www.matichon.co.th/news/614255>

เราทำได้ดีที่สุด²” ช่วงชีวิตที่อยู่กับกนกพงศ์ยังเป็นช่วงที่อรุณาได้อ่านวรรณกรรมของนักเขียนหญิงต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นแคเธอรีน แอนน์ พอร์เตอร์, มาเกอร์ิต ดูราส์, หรือคาร์สัน แมคคัลเลอร์ ทำให้อรุณาค้นพบประเด็นที่ต้องการถ่ายทอดคือประเด็นด้านความสัมพันธ์ และค้นพบรูปแบบการเล่าเรื่องที่ต้องการคือการเล่าเรื่องด้วยเสียงของตัวละคร หลังจากนั้นอรุณายึดมั่นกับแนวทางการเล่าเรื่องที่ตนเองค้นพบและใช้แนวทางดังกล่าวสร้างผลงานอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันอรุณายังคงประกอบอาชีพนักเขียนเป็นหลัก ผลิตผลงานอย่างต่อเนื่องโดยประกอบอาชีพอื่นควบคู่ไปด้วย “เราจะยืนอยู่ในฐานะนักเขียนให้จงได้ ไม่ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้น รายได้จากการเขียนไม่พอใช้ หากจากทางอื่นค่ะ แยกมันออกจากกัน หาเงินให้พอใช้ แล้วก็เขียนหนังสือไปด้วย³”

จากการศึกษางานเขียนของอรุณาในเบื้องต้น พบว่า เทคนิคการเล่าเรื่องที่ปรากฏในงานเขียนของอรุณาโดยมากเป็นการเล่าเรื่องด้วยเสียงของตัวละครเอกตัวใดตัวหนึ่งตลอดจนจบ หรือเรียกได้อีกอย่างว่าผู้เล่าเรื่องคือตัวละครในเรื่อง (Character-narrator) มีบางผลงานที่อรุณาใช้เทคนิคการเล่าเรื่องที่ต่างออกไป เช่น ใช้เสียงของผู้รู้เหตุการณ์และความคิดของตัวละครเล่าเรื่องแบบไม่แสดงทรรศนะ (omniscient impersonal narrator) พบในเรื่องสั้นบางเรื่องและนวนิยายเรื่อง *เมรีในร้านหนังสือ* แต่นับเป็นส่วนน้อย ข้อสังเกตหนึ่งคืออรุณาใช้เทคนิคนี้กับงานเขียนทุกรูปแบบแม้กระทั่งความเรียงอย่างสารคดี ตัวอย่างเช่นสารคดีอาหารชุด คราวสีแดง อรุณาเขียนในรูปแบบของเรื่องสั้น คือมีตัวละครเอก มีเหตุการณ์ที่มีความหมายกับเรื่อง มีหนึ่งจุดวิกฤติและมีจุดคลี่คลาย โดยเล่าเรื่องอย่างกระชับ รวดเร็ว⁴

“นี่เที่ยงแล้วหรือ”

“บ่ายโมงแล้วเจ้า”

ตายแล้ว เต๊กๆ ยังไม่ได้กินอะไรเลย

“ข้าวผัดก๋อพี” นิวถาม

“เมื่อวานก็ข้าวผัด...” ฉันทักอะไรขึ้นได้ “วันนี้วันหนึ่งข้าวไหม”

“มีข้าวหนึ่งเจ้า”

“งั้นเราบ่ายข้าวให้เด็กกินดีกว่า”

นิวทำหน้างสุตชีวิต แบบนี้กระมังที่เรียกว่างเป็นไก่ตาแตก

²แหล่งเดียวกัน

³นิวัต พุทธประสาท, Interview with her: อรุณา โควินท์, เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <https://paganini599.wordpress.com/2016/12/15/4878/>

⁴บาหยัน อิมสำราญ, *นิยายและเรื่องสั้นของไทย*, (กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548), 4.

ฉันบอกนิว ไม่ต้องห่วง จงเดินตามฉันเข้าครัว เดี่ยวจะทำให้ดู⁵

ตัวอย่างข้างต้นเป็นเนื้อความจากสารคดีที่ถ่ายทอดเมนูข้าวบ้ายหรือข้าวเหนียวปั้นพร้อมกับข้าวให้พอดีคำ สามารถเดินกินหรือกินพร้อมกันในคำเดียวได้ สารคดีบทนี้มีตัวละครเอกคือผู้เล่าซึ่งแสดงตัวตนผ่านเสียงและบทสนทนา เด็กชื่อก๊ากับกัน และนิว จุดวิกฤติของคือการหาเมนูอาหารที่ทำให้ง่าย อร่อย และไม่ซ้ำกับเมนูก่อนหน้านี้ ซึ่งสิ่งที่มาคลายจุดวิกฤติของเรื่องนี้คือเมนูข้าวบ้าย เมนูหลักประจำตอนนี้ เรื่องนี้จึงคลี่คลายลงที่เด็กๆ กินข้าวบ้ายอย่างเอร็ดอร่อย

เทคนิคการใช้เสียงของตัวละครเอกเล่าเรื่องส่งผลต่อการรับรู้ของผู้อ่าน เนื่องจากตัวละครเอกในเรื่องเป็นผู้เล่าเรื่องทั้งหมดจึงเป็นเทคนิคการเล่าที่สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกับผู้อ่านโดยตรงผ่านสรรพนามบุรุษที่ 1 ที่ผู้เล่าใช้เรียกตนเอง อาจเรียกผู้ฟัง (ผู้อ่าน) ด้วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ในบางครั้ง ทำให้การรับรู้ของผู้อ่านอยู่ในระนาบเดียวกับตัวละครเอกคล้ายกำลังเดินตามเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอกอยู่ข้างๆ แล้วฟังตัวละครตัวนั้นเล่าไปพร้อมกัน ผู้อ่านจึงเห็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นในตัวผู้เล่า ทั้งกับตัวละครด้วยกัน กับเหตุการณ์ที่เจอ และกับปมปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องจัดการ นอกจากนี้ แม้ธรรมชาติของเทคนิคการเล่าด้วยเสียงตัวละครเอกทำให้ผู้เล่าคือตัวละครส่วนผู้ฟังก็คือผู้อ่าน แต่ผู้อ่านไม่สามารถสนทนาโต้ตอบกับตัวละครที่เล่าเรื่องอยู่ได้ จึงถือเป็นการสื่อสารทางเดียวและทำให้ตัวบทมีลักษณะเป็นบทพูดเดี่ยวหรือโมนอล็อก (Monologue) คือบทรำพันที่ตัวละครใช้แสดงความคิดของตน และอาจมีเค้าโครงของกระแสสำนึก (Stream of Consciousness) หรือการเผยภาพความคิดของตัวละครอย่างต่อเนื่องปรากฏอยู่ด้วย⁶ ดังตัวอย่างจากนิยายเรื่อง *แหวนพระจันทร์*

ก้านเมฆหอมแก้มฉันพอดใหญ่ “โอเคจ๊ะ เมฆดูทีวีรอ เองจัดของเผื่อเมฆด้วยนะ”

ทั้งปี อย่างนี้ทั้งปี แม้จะคิดอย่างไรนะ ถ้ารู้ว่าได้ลูกเขยติดที่วังอมแงมอย่างนี้ ที่บ้านของฉันทุกคนต้องทำงานหนัก ไม่ว่าจะหญิงหรือชาย ในสังคมชาวสวน แรงงานเป็นสิ่งมีค่า เราจะอยู่รอด ก็ด้วยการลงแรงบนแผ่นดิน ไม่มีใครร่ำรวยกับการหายใจทั้งอย่างก้านเมฆหรือ

⁵อรุดา โควินท์, *บ้านเกิด ครัวของเรา กับร้านในสวนลีนจี*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 138-139.

⁶บทพูดเดี่ยว (Monologue) และกระแสสำนึก (Stream of Consciousness) คล้ายกันในแง่จุดประสงค์คือการถ่ายทอดความคิด จนเคยถูกใช้ในความหมายเดียวกัน แต่ภายหลังเกิดข้อคัดค้านว่าแท้จริงแล้วสองคำนี้แตกต่างกัน โดยบทพูดเดี่ยวเน้นแสดงความคิดในหัวของผู้พูด จัดเป็นเทคนิคทางวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่สามารถแทรกในเทคนิคการเล่าแบบใดก็ได้ ในขณะที่กระแสสำนึกซึ่งเป็นคำศัพท์ทางจิตวิทยานั้นใช้แสดงกระบวนการคิดของตัวละครที่ยาวนานต่อเนื่องกัน และเงื่อนไขสำคัญคือแสดงทั้งสิ่งที่ตัวละครคิดและสิ่งที่ตัวละครเห็นไปพร้อมกัน แต่ลำดับการคิดอาจสะเปะสะปะ ตัดไปตัดมา จนถึงภาษาที่ใช้เล่าก็อาจไม่ตรงตามไวยากรณ์ (อิรวดี ไตรลึงคะ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ศาสตรและศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2543, 47-48.)

จัดของให้ก้านเมฆก่อน แล้วจึงจัดให้ตัวเอง ฉันทยิบบิกินีสีฟ้า น้ำทะเลเป็นสิ่งแรก เดรสสีขาว สำหรับอาคารค่า ส่วนตอนกลับก็นุ่งยีนส์ตัวเดิมกับเสื้อตัวใหม่ ฉันทเลือกยีนส์ขาสั้นใส่กับเสื้อผ่าปาน สีขาว ชุดนอน..คงไม่เป็นที่ต้องการสำหรับคืนนี้ วางอึเดียวตกลงกระเป่าเป็นครั้งสุดท้าย แล้วฉันทก็ปิด กระเป่าเดินทาง

แต่งหน้า และจัดกระเป่าเครื่องสำอางอีกใบ เราก็จพร้อมที่จะไป

“เมฆโทร.เรียกแท็กซี่แล้วนะ” เมฆเดินมาบอก ที่เรื่องอย่างนี้ละเรวนัก⁷

สรรพนามฉันทคือดาร์เลียตา ตัวละครเอกหญิงในเรื่องและเป็นผู้เล่าเรื่องทั้งหมดเพียงผู้เดียว จากเสียงเล่าของดาร์เลียตาในตัวอย่าง นอกจากปรากฏบทสนทนาของก้านเมฆให้ผู้อ่านรู้ว่าเธอกับก้านเมฆคุยอะไรกันอยู่แล้ว ยังปรากฏเสียงเล่าที่เผยต่อผู้อ่านว่านิกกังวลการใช้ชีวิตของก้านเมฆเมื่อเปรียบเทียบกับภาระเลี้ยงดูของครอบครัวตน โดยเล่าด้วยลักษณะบทพูดเดี่ยว คล้ายกับดาร์เลียตามอง ก้านเมฆแล้วคิดอยู่ในใจ เผยความกังวลในใจขณะนั้น และดาร์เลียตาเล่าถึงการจัดกระเป่าเตรียมไปทะเลต่อในทันทีเพราะเป็นกิจกรรมที่กำลังเกิดขึ้น ดาร์เลียตาเล่าทั้งเหตุการณ์ที่กำลังจัดเสื้อผ้าลง กระเป่าเดินทางทีละตัวและเล่าความคิดต่อเสื้อผ้าแต่ละตัวที่กำลังหยิบจัดว่าขณะหยิบแต่ละตัวดาร์เลีย ตานึกถึงอะไรอยู่ไปพร้อมกัน การเล่าลำดับความคิดแบบนี้ถือเป็นลักษณะหนึ่งของการเล่าแบบกระแส สำนึก เพราะเผยให้เห็นทั้งภาพและความคิดของผู้เล่า ทำให้ผู้อ่านเห็นว่าดาร์เลียตากำลังทำอะไร รู้ว่า ดาร์เลียตากำลังคิดอะไร และคาดเดาว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้างที่ทะเลไปพร้อมกัน

เห็นได้ว่าเทคนิคการเล่าที่ใช้เสียงของตัวละครเอกของอุรุดานั้นดึงให้ผู้อ่านเข้าถึงความคิด ทักษณคติของตัวละครเอกได้ชัดเจนอีกด้วย เพราะเป็นการบอกเล่าจากเสียงของตัวละครโดยตรง อย่าง ที่อภิชาติ เพชรลีลา กล่าวถึงงานเขียนของอุรุดาในคำนิยมสำหรับหนังสือรวมเรื่องสั้น *มีไว้เพื่อชาวบ* ว่า “รู้สึกเลยว่า เข้าถึงความรู้สึกของตัวละครในแต่ละเหตุการณ์ที่อุรุดาเล่า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ที่ผ่าน ชีวิต ผ่านความรักมาแล้ว” หรือที่ อ.ชฎารัตน์ สุนทรธรรมกล่าวถึงเล่มเดียวกันว่า “ทำให้ผู้อ่านสัมผัส ได้ถึงความซับซ้อนทางอารมณ์ของผู้หญิงในสภาวะที่แตกต่างกันไป⁸” และนอกจากจะสร้าง ปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่านซึ่งส่งผลต่อการรับรู้โดยตรงแล้ว เทคนิคนี้ยังเปิดทางให้ตัวละครแสดงความคิด ความรู้สึก หรือปฏิกิริยาที่มีต่อสิ่งรอบตัวอย่างชัดเจน ซึ่งรวมไปถึงต่อความคิดความเชื่อในสังคมด้วย

ข้อสังเกตต่อมาที่ผู้ศึกษาพบคือ ตัวละครที่เล่าเรื่องในงานเขียนของอุรุดา โควินท์โดยมากเป็น ตัวละครหญิง มีเพียงบางตอนในนวนิยายเรื่อง *ขอบของแสง ปีกแห่งเงา* และเรื่องสั้นบางเรื่องเท่านั้นที่ เล่าด้วยเสียงของตัวละครชาย ผู้ศึกษาเห็นว่าตัวละครเอกหญิงในงานของอุรุดานอกจากมีลักษณะของ ผู้หญิงสมัยใหม่เช่น มั่นใจในตัวเอง เปิดเผย เห็นความสำคัญของความงาม มีอาชีพการงานเลี้ยงดู

⁷อุรุดา โควินท์, *แหวนพระจันทร์*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2557), 120.

⁸อุรุดา โควินท์, *มีไว้เพื่อชาวบ*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: ดินแดนบุ๊ค, 2559), ปกหลัง.

ตนเองแล้ว ยังมีท่าทีของการต่อรองกับเงื่อนไขสังคม ซึ่งประเด็นด้านนี้ที่เห็นชัดเจนมี 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดการกับสถานะทางสังคมของตน การมองหาพื้นที่ของตน และความสำคัญของครัวกับอาหาร

การจัดการกับสถานะทางสังคมของตนเองหมายถึงวิธีการที่ตัวละครเลือกใช้ในการตอบโต้ และต่อรองต่อความคาดหวังของสังคม อย่างพะแพงในนิยายเรื่อง *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง* ที่ปรากฏในตัวในเรื่องพร้อมกับสถานะแม่มา้ยจากการสูญเสียสามี พะแพงรู้ว่าสถานะแม่มา้ยของตนนั้นทำให้สังคมจับตามองตนและคาดเดากันได้มากมาย โดยเล่าถึงความคาดหวังจากสังคมที่มีต่อสถานะแม่มา้ยของตนไว้ว่า

ความตายของสามีให้บทเรียนแก่ฉันมากมาย ฉันรู้ว่า แท้จริงแล้วสังคมได้สร้างรูปแบบให้กับทุกสิ่ง ความเศร้า ความสูญเสีย งานศพ ภรรยา แม่มา้ย ผู้คนเอ่ยถ้อยคำเหล่านี้พร้อมความคาดหวังว่ามันจะวางอยู่ในกรอบที่เขาคุ้นเคย ถ้าคุณสูญเสียสามี คุณต้องเศร้าอย่างถึงที่สุด และความเศร้าต้องแสดงออกด้วยการร้องไห้คร่ำครวญ คุณต้องไม่หัวเราะในงานศพ คุณต้องทำตัวโทมมเหมือนผีดิบ...ทั้งหมดนี้คือภาพร่างของรูปแบบความเศร้า! [...]

ใช้สินะ คำว่าแม่มา้ยก็มีหลายรูปแบบ แม่มา้ยในอุดมคติต้องรักษาเกียรติตัวเองและสามี ควรครองตัวเป็นแม่มา้ยอย่างสงบเสงี่ยมไปสักพัก การเป็นมา้ยทำให้ฉันเข้าใจมนุษย์ขึ้นมาก และทำให้ฉันรู้ว่าใครเป็นเพื่อนแท้ (โดยเฉพาะเพื่อนผู้ชาย)

ถ้าเราเป็นมา้ย ผู้ชายบางคนจะไม่กล้าใกล้ชิดเรา เพราะกลัวคนอื่นมองไม่ดี หรือกลัวเราจะเกาะเขาติดหนึบ เขาเขาเป็นที่พึ่งทางใจ แต่ผู้ชายอีกหลายคน ที่เหมาะว่าเราต้องเหงา เปล่าเปลี่ยว อ่างว่าง อยากรู้ใครสักคนไว้ข้างกาย ใครก็ได้ที่ทำให้เราอุ่น ใครก็ได้ที่จะกอดเรา¹⁰

นอกจากสถานะแม่มา้ยแล้ว อีกสถานะหนึ่งที่ผูกติดกับพะแพงคือ *ผู้หญิงของศิลปิน* เพราะสามีของพะแพงเป็นศิลปินที่มีชื่อเสียง มีคนรู้จักนับถือมากมาย ทำให้พะแพงรู้สึกว้า ในโลกของสามีนั้น ตัวตนของพะแพงถูกซ่อนอยู่หลังสามี ซึ่งไม่ต่างอะไรกับการไม่มีตัวตน

คนส่วนใหญ่ที่รู้จักสามีฉัน มักถามฉันเกี่ยวกับเขา หรือไม่ก็เล่าเรื่องราวของเขาเพื่อเป็นการรำลึกถึง โช้ว่าฉันไม่ชอบ ฉันเองก็รักสามี และมีเรื่องเล่าน่าสนใจมากมาย แต่การสนทนาแบบนั้นทำให้คู่สนทนา รู้จักฉันผ่านทางสามี คนที่มองฉัน และเห็นว่า นี่คือนักหญิงของศิลปินผู้มีชื่อเสียง เขาย่อมไม่มีวันที่จะรู้จักพะแพงจริง ๆ ...ไม่มีวัน¹¹

พวกเขาไม่เคยรู้ และไม่มีวันจะารู้ เพราะสิ่งเดียวที่พวกเขามองเห็น ก็คือฉันเป็นภรรยาของศิลปินที่เขารู้จัก

โช้ ฉันไม่ปฏิเสธ แต่ฉันก็เป็นอย่างอื่นนอกเหนือจากนั้น เขาจะรู้ ถ้าเดินเข้ามาซึ่งๆ หน้า และทำ

⁹ อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ : ฌ ดา, 2556), 36.

¹⁰ เล่มเดียวกัน, 39-40.

¹¹ เล่มเดียวกัน, 98.

ความรู้จักกันอย่างแท้จริง¹²

ทั้งสถานะแม่ม่ายที่สังคมเห็นว่าเป็นสถานะของผู้หญิงที่ขาดที่พึ่งทางใจอย่างสามี หรือสถานะผู้หญิงของศิลปินที่แสดงให้เห็นว่าตัวตนของผู้หญิงนั้นถูกบดบังด้วยตัวตนของผู้ชายที่ถูกพูดถึงในสังคมมากกว่า และบั่นทอนความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเองและความมั่นใจในการใช้ชีวิตหลังสูญเสียสามีของแพงไม่น้อยไปกว่าความตายของสามี เมื่อแพงแพงรับรู้ได้ถึงความคาดหวังนี้ วิธีการที่แพงแพงเลือกใช้ต่อรองกับความคาดหวังของสังคมต่อสถานะทั้งสองของตานั้นคือนิ่งเฉยและทำงานอย่างหนัก เพื่อให้ตัวเองรู้สึกมีคุณค่าและมีตัวตนอีกครั้ง เรียกความมั่นใจในการใช้ชีวิตกลับมา

ตัวละครอีกตัวที่แสดงท่าทีต่อรองกับกรอบสังคมที่ควบคุมสถานะของตนคือดาห์ลียาตัวละครเอกหญิงในเรื่อง *แหวนพระจันทร์* ดาห์ลียาปรากฏตัวในเรื่องพร้อมสถานะอนุภรรยาเพราะคบหากับสามีคนอื่น ดาห์ลียารับรู้ว่าสถานะอนุภรรยาของตนทำให้ถูกสังคมตัดสินว่าเป็นคนไม่ดีได้ง่ายแม้ไม่รู้จักกันมาก่อน เพราะสังคมไทยมีกรอบว่าคนที่คบชู้กับคนอื่นได้ไม่มีทางเป็นคนดี เพราะไม่ใช่คู่ครองที่ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งยังเป็นการลักลอบคบหากันลับหลังคู่ครองของตน¹³ ซึ่งผิดศีลธรรมด้านการครองเรือนอย่างศีลข้อที่สามในศาสนาพุทธ ศาสนาที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบสังคมไทย โดยเฉพาะถ้าคนที่เป็นชู้คือผู้หญิง

ในความสัมพันธ์ที่ประกอบด้วยหญิงสองชายหนึ่ง โลกไม่เคยนับผู้ชายเป็นคนที่มีสาม ผู้ชายถูกนับเป็นคนแรกเสมอ

ผู้หญิงเท่านั้น-ถูกนับเป็นคนที่มีสาม (166)

วิธีการที่ดาห์ลียาใช้เป็นเครื่องมือต่อรองกับสายตาของสังคมที่มีต่อสถานะอนุภรรยาของตนคือการตั้งคำถามกลับเกี่ยวกับเรื่องเล่า ดาห์ลียาเห็นว่าเรื่องเล่ามีอำนาจต่อการสร้างความเข้าใจของมนุษย์ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นอย่างมาก ผู้อ่านจะเห็นการตั้งประเด็นเกี่ยวกับเรื่องเล่าของดาห์ลียาตั้งแต่ตอนแรกของนิยาย ในฉากที่ดาห์ลียาต้องเจอกับออมบุญ ภรรยาตามกฎหมายของตุลย์ซึ่งเป็นคนรักของตนในขณะนั้น

“เราตั้งชื่อเล่นที่เหมาะสมกับคุณให้ด้วยนะ อยากรู้มั๊ยว่าชื่ออะไร”

คุณตุลละ ฉันเพิ่งเล่าให้เธอฟังว่าฉันคุยอะไรกับตุลย์ ฉันไม่ได้โกหกเธอด้วย ฉันแค่เล่าเท่าที่ควร จะเล่า และเล่าด้วยน้ำเสียงใหม่ แค่นี้ มันก็กลายเป็นอีกเรื่องอย่างอัศจรรย์¹⁴

จากตัวอย่าง นอกจากดาห์ลียาจะเล่าถึงเป็นการเล่าถึงบรรยากาศการพบกันในตอนนั้นแล้ว

¹²เล่มเดียวกัน, 145

¹³พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายหนึ่งของชู้ไว้ว่า “น. การล่วงประเวณี เช่น เล่นชู้, ชายหรือหญิงที่ลอบลักสมัครสังวาสเป็นผัวเมียกัน” และให้ความหมายของเมียน้อยไว้ว่า “(ปาก) น. หญิงที่ชายเลี้ยงดูอย่างภรรยา แต่ไม่มีศักดิ์ศรีเท่าเมียหลวงหรือไม่ได้จดทะเบียน.”

¹⁴อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ : ธน, 2556), 15.

ข้อความนี้ยังถือเป็นการเริ่มเปิดทางในประเด็นพลังของเรื่องเล่า อย่างที่ดาห์เลียบอกว่า แค่เปลี่ยนวิธีการเล่า เรื่องเล่าก็สามารถเป็นเรื่องใหม่ได้ อาจมองย้อนได้ว่า ชีวิตของผู้ที่ผูกติดกับเรื่องเล่าว่าคนที่คิดเป็นได้ต้องเป็นคนไม่ตินั้น กำลังจะถูกเล่าด้วยคนที่เป็นตัวเอง ผู้อ่านจะได้เห็นว่าก่อนที่ความสัมพันธ์ระหว่างดาห์เลียกับตุลย์จะกลายเป็นการคบชู้กันเกิดอะไรขึ้นกับดาห์เลียบ้าง การตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องเล่าไม่ได้ปรากฏแค่ตอนแรกของนิยายเท่านั้นแต่ปรากฏตลอดทั้งเรื่อง ทั้งการตั้งคำถามกับความหมายของสถานะชู้โดยตรง และการตั้งคำถามผ่านเรื่องเล่าของสิ่งอื่นรอบตัวอย่างเช่นคำถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตนกับตุลย์

ทุกครั้งที่ตุลย์เล่าเรื่องเก่าๆ ด้วยการเริ่มต้นว่า “คุณจำได้มั๊ยดาห์เลีย...”

ฉันต้องตั้งใจฟัง ต้องใช้ความพยายามอย่างมาก เพื่อจะทำให้เขาเชื่อว่าฉันอยากฟัง และพอจะจำเรื่องนั้นได้

หลังจากตุลย์พูดประโยคสุดท้ายจบ ฉันมักให้รางวัลเขาด้วยการจูบ “แต่จูบนี้สำคัญที่สุด” ฉันบอก

ฉันไม่ได้โกหก

ฉันไม่อยากให้เขาเสียใจ ไม่อยากให้เขาผิดหวัง ฉันจึงไม่ได้บอกตุลย์ว่าฉันไม่ไขความหลังของฉัน บางครั้งฉันถึงกับสงสัยว่าเขาแต่งมันขึ้นมาหรือเปล่า

ทำไมฉันจำไม่ได้เลย¹⁵

ในตัวอย่างนี้ดาห์เลียเล่าให้เห็นว่า ตัวตนของดาห์เลียในความเข้าใจของตุลย์กับตัวตนดาห์เลียจริงๆ นั้นแตกต่างกันเป็นคนละคนกัน ซึ่งเกิดจากรื่องเล่าเกี่ยวกับดาห์เลียที่ตุลย์เลือกสร้างขึ้นและจดจำว่าดาห์เลียเป็นแบบนี้ แต่ทุกครั้งที่ดาห์เลียได้รู้ ดาห์เลียแคลงใจทุกครั้งว่าตุลย์กำลังพูดถึงใคร ทำไมดาห์เลียในความทรงจำของตุลย์ถึงเป็นแบบนี้ เรื่องที่ตัวดาห์เลียเองก็ยังไม่รู้ว่ามีอยู่จริงไหม

ประเด็นที่สองคือการตามหาพื้นที่ของตนเอง ตัวละครเอกหญิงในงานเขียนของอูรดา โควินท์นั้นมักต้องเจอกับสถานการณ์ที่ทำให้ตั้งคำถามกับตนเองว่า พื้นที่ใดที่เรียกได้ว่าเป็นพื้นที่ของตนเองอย่างดาห์เลียเองแม้เป็นผู้หญิงสวย มั่นใจ และเด็ดขาด แต่สิ่งที่ดาห์เลียตระหนักอยู่ในใจเสมอนั้นก็คือ กรุงเทพฯไม่ใช่ที่ของตน

“สำหรับเอ็งนะ ไม่มีสถานที่ไหนในกรุงเทพฯเป็นบ้านหรอก บ้านของเอ็งคือความสบายใจ และคือแม่”¹⁶

จากข้อความข้างต้น พื้นที่ของตัวเองในความหมายของดาห์เลียคืออยู่แล้วรู้สึกเหมือนอยู่บ้าน คือ มีตัวตน มีอำนาจและเป็นตัวของตัวเองได้อย่างเต็มที่ ซึ่งดาห์เลียทำให้คำตอบกับตัวเองอย่าง

¹⁵ อูรดา โควินท์, *แหวนพระจันทร์*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2557), 57.

¹⁶ เล่มเดียวกัน, 99.

ชัดเจนว่า พื้นที่ของตนเองคือครัว

ที่แห่งไหนเป็นที่ของฉัน?

ไม่ใช่กรุงเทพมหานคร ไม่ใช่ลานสกา อีกทั้งไม่ใช่จังหวัดไหน ๆ สถานที่ของฉันคือครัว ในครัว ฉันคือพระเจ้า ฉันสามารถดื่งศักยภาพ ดื่งพลังงานที่ซ่อนเร้นออกมา อาหารจากครัวของฉันต้องถูกเสิร์ฟอย่างสมบูรณ์แบบ และแน่นอน ฉันย่อมต้องการครัวที่สมบูรณ์แบบ¹⁷ [...]

ครัวทำให้ฉันลืมลิปสติก ในครัว ฉันไม่เคยคิดเรื่องอื่น นอกจากการทำอาหาร

ทุกวินาทีในครัว ฉันอุทิศแต่อาหาร¹⁸

ครัวในความหมายของดาห์ลียานั้นไม่ได้เป็นแค่ส่วนสร้างรายได้จากการเปิดร้านอาหารเท่านั้น แต่ครัวเป็นพื้นที่ที่ฉันมีอำนาจ สามารถควบคุมจัดการทุกอย่างได้ตั้งใจผ่านการคิดค้นเมนูอาหารและการทำงานกับลูกมือในร้าน ครัวมอบความเชื่อมั่น อำนาจ และตัวตนแก่ดาห์ลียา

พะแพ่งก็เป็นอีกตัวละครที่ตั้งคำถามเรื่องพื้นที่ของตน ขณะที่พะแพ่งใช้ชีวิตอยู่กับสามีที่นครศรีธรรมราชถึง 5 ปีและรู้สึกว่านครศรีธรรมราชเป็นเหมือนบ้าน แต่ลึกๆ แล้วพะแพ่งเองก็รู้ว่าในสายตาของคนที่นี่ พะแพ่งเองไม่ได้มีตัวตนและคนที่นี่ไม่นับพะแพ่งเป็นคนร่วมพื้นที่

เขียนบันทึก นั่งมองผู้คนของนครศรีธรรมราช ฉันรู้สึกว่ที่นี่เป็นบ้าน แต่ในสายตาของนครศรีธรรมราช ฉันมาจากที่อื่น และจากไปอย่างคนอื่น

ฉันไม่ใช่คนของที่นี่ และไม่มีวันจะกลายเป็นคนของที่นี่¹⁹

นอกจากนี้พะแพ่งเองก็รู้สึกว่ บ้านของครอบครัวตนที่เชียงรายก็ไม่ใช่พื้นที่ของตัวเองเลย แต่เป็นพื้นที่ของแม่ และหากตนต้องกลับไปอยู่บ้านที่จังหวัดเชียงราย ก็ไม่ต่างกับเข้าไปเป็นส่วนเกินในพื้นที่ของแม่ แม้คนรอบตัวคอยบอกว่าบ้านหลังนั้นคือบ้านของพะแพ่งก็ตาม

ฉันเข้าใจที่วาด อาณาเขตที่แท้จริงของเราเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเหตุนี้ฉันจึงไม่กลับไปอยู่เชียงราย บ้านหลังนั้นไม่ใช่ของฉัน มันเป็นอาณาจักรของแม่ ที่ซึ่งหากอยู่เกินสามวัน ฉันจะอึดอัด ไม่เป็นตัวของตัวเอง²⁰ [...]

ที่แม่พูดว่บ้านหลังนี้เป็นของฉันนะ ไม่จริงเลย ไม่แม่แต่น้อย แม่โอนที่ผืนนั้นให้พร่าวไปแล้ว แต่บ้านหลังนี้เป็นของแม่ทั้งในทางกฎหมายและความจริง ลองฉันเข้าไปอยู่ และเคลื่อนย้ายตู้สั๊กใบสี เป็นเรื่องใหญ่แน่ หรือไม่ต้องอะไรมาก แค่ฉันอยากจะแขวนเสื้อในตู้ยังไม่มิต่าง ขอย้ายเสื้อแม่ก็ไม่ได้ [...] ข้าวของแม่เต็มตู้ทุกใบ ทุกห้องในบ้าน ไม่ใช่แค่ตู้ แต่มันคือทุกตารางนิ้วในบ้าน และบนที่ดินผืนนี้ มันเป็นของแม่เพียงผู้เดียว ฉันจะอยู่กับแม่ก็ได้ เพราะฉันเป็นลูกสาว แต่ฉันต้องอยู่แบบตัว

¹⁷ เล่มเดียวกัน, 43.

¹⁸ เล่มเดียวกัน, 115.

¹⁹ อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ : ณ ดา, 2556), 145.

²⁰ เล่มเดียวกัน, 78.

สิบเป็นกัวยทั๑²¹

พื้นที่ที่พะแพงรู้สึ๑ว่าเป็นพื้นที่ของตนเองจึงเป็นกรุงเทพฯและห้องเช่าที่เมืองทองธานี แม๑ต้องทนกับค่าครองชีพและราคาเช่าที่ค่อนข้างแพง แต่พะแพงคิดว่าในพื้นที่นี้พะแพงสามารถมีชีวิตอิสระ มีเพื่อน และมีงานทำ

ทุกครั้งที๑เลื่อนประตูตู้เสื้อผ้า โฉนั๑บรราวแขวน ฉน๑บอกตัวเองว่า ฉน๑เลือกมันมา พวกมันเป็นของฉน๑

ห้องนี้๑เป็นของฉน๑

ด้วยบ้านหลังนี้๑ ฉน๑จึงผ่านช่วงเวลาของการล่องลอย และเหยียบลงบนโลกอีกครั๑²²

จากตัวอย่างที่กล่าวมาจะเห็นได้ว๑า พะแพงให้ความหมายกับพื้นที่ของตนเองว่าเป็นพื้นที่ที่พะแพงสามารถเลือกการใช้ชีวิตของตนเองได้ โดยไม่โดนอำนาจของใครครอบข๑ง

นอกจากพะแพงเองแล้ว ระ๑กา ตัวละครเอกหญิงในนิยายเรื่อง *เมรีในร้านหนังสือ* ก็มีคำถา๑มเกี่ยวกับพื้นที่ของตนเองเช่นกัน ระ๑กาต้องกลับมาอยู่บ้านระหว่างคนรักไปเรียนต่อที่อเมริกาเพราะต้องดูแลแม่และเมรี สุขข๑หลังบ้านที่ระ๑กาเลี้ยงไว้และแม่รักมาก แต่เนื่องจากความสัมพันธ์ในครอบครัวของระ๑กาไม่ดีนักโดยเฉพาะระหว่างระ๑กากับแม่ ระ๑กาจึงไม่คิดว่าบ้านหลังนั้น๑คือพื้นที่ของตนเอง และการอยู่บ้านก็๑คือต้องอาศัยในพื้นที่ของแม่

แม๑แต่เธอ บางครั๑ก็ไม่รู้จะทำว๑ไรให้แม่พอใจ ความพอใจของแม่เป็นเรื่องยากพอๆ กับการอาศัยอยู่ในบ้านของแม่²³ [...]

“วันก่อน แม่บอกว๑าจะทำประตูเล็กด้านหน้ากับด้านหลัง แล้วนี้๑จะทำประตูใหญ่อีก”

“จะทำประตูทุกที่ที่ฉน๑อยากทำนั้น๑ละ”

“ได้ค๑ะ รักเข้าใจแล้ว รักเอาเมรีไปคืนเจ้าตัวเอง เราดูแลมันไม่ไหว เขาคงเข้าใจ

“จะทำว๑งใ๑งก็ตามใจ มาพูดกันเองแล้วกัน ฉน๑ไม่ยุ่งด้วยนะ เห็นยายก๑งเปรย ไม่อยากทำโรงรถใหม่ให้ยุ่งยาก”

ไม่อยากทำโรงรถให้ยุ่งยาก แต่ระ๑กาต้องย้ายกลับบ้านออกไปเพื่อให้เรือนกัวยทั๑ไม่กลายเป็นโรงจอดรถ

เช่นเดียวกัน สร้างบ้านรับรองเพิ่มอีกหลัง ไม่อยากยื่นแบบให้ยุ่งยาก เมื่อไม่มีบ้านเลขที่ก็ขอไฟใช้ไม่ได้ จะต๑งไปจากบ้านตัวเองมาใช้ก็กลัวไปต๑ง จึงต๑งไฟจากบ้านแม่สายสร๑งไป

ในบ้านหลังนี้๑ค๑งมีแต่เธอที่๑ต้องยอมรับความยาก ยากเย็นแสนเข๑ญตลอดมา แม๑กระทั่งจะเลี้ยงหมาสักตัว²⁴

²¹เล่มเดียวกัน, 106.

²²อรุ๑ดา โควิน๑ท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบ๑ง*, (กรุงเทพฯ : ณ ดา, 2556), 23.

²³อรุ๑ดา โควิน๑ท์, *เมรีในร้านหนังสือ*, (กรุงเทพฯ : อักษรโส๑ภณ, 2558), 40.

²⁴เล่มเดียวกัน, 41-42.

พื้นที่ของระกาในเชียงรายจึงเป็นร้านขายหนังสือเล็ก ๆ ที่ระกาเป็นเจ้าของและดูแลอยู่นานแล้ว ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ทำให้ระกาพ้นจากเงาอำนาจของแม่ ได้อยู่กับหนังสือและเมรี สุนัขที่ตัวเองรัก

ประเด็นสุดท้ายคือเรื่องของอาหารและพื้นที่ครัว ตัวละครเอกหญิงในงานเขียนของอุรุดา โควินท์นั้นให้ความสำคัญกับอาหารอย่างมาก ปรากฏชัดเจนผ่านการเล่าถึงอาหารในฉากที่โดยมากตัวละครจะเล่าอย่างละเอียด บอกลำดับขั้นตอนการทำตั้งแต่ต้นจนเสร็จ แม้ตัวละครแค่เล่าเพื่อบอกว่าในตอนนั้นกำลังกินอะไรอยู่ก็ตาม

ในสารคดีชุดครัวสีแดงของอุรุดา โควินท์ ก็เช่นกัน แม้เนื้อหาหลักของสารคดีคือให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารโดยตรงอยู่แล้ว แต่การเล่าเรื่องผ่านเทคนิคแบบเรื่องสั้นอย่างทีกล่าวไว้แล้วข้างต้น และเล่าด้วยเสียงของตัวละครเอกเช่นเดียวกับที่อุรุดาใช้ในเรื่องสั้นและนิยาย ก็ทำให้เห็นว่าฉันซึ่งเป็นตัวละครเล่าเรื่องนั้นเห็นความสำคัญของอาหารว่า อาหารที่อร่อยไม่ได้เกิดจากการปรุงด้วยสูตรที่ลงตัวเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีรายละเอียดทางความรู้สึกอีกด้วย

ยังไม่รู้จะทำอะไรกับสะดอ แต่สะดอทำให้ฉันนึกอยากตำเครื่องแกง หัวใจของแกงคือเครื่องแกงเดี่ยวนี้มีเครื่องแกงสำเร็จรูปขาย รสชาติใช้ได้ บางจำก็เป็นแบบตำมือ แต่ถึงอย่างไรเครื่องแกงเหล่านั้นก็แตกต่างโดยสิ้นเชิงกับเครื่องแกงที่เราตำ²⁵ [...]

ฉันชอบดูเครื่องแกงที่กำลังจะเนียนด้วยฝีมือเรา การตำเครื่องแกงเองทำให้แกงแต่ละหม้อ แต่ละบ้าน มีรสชาติเฉพาะ ตอนแรกฉันคิดว่าต้องเหนียวมาก ใช้เวลานานมาก กว่าเครื่องแกงจะเนียนสวย แต่เมื่อได้ลงมือตำจริงๆ ฉันใช้เวลาไม่ถึงยี่สิบนาที ได้ออกแรง เหงื่อซึมนิดๆ ช่วยให้กินข้าวหม้อนั้นอร่อยขึ้น

ฉันเคยกินแกงของบางบ้านที่แม่ครัวอายุเกินหกสิบแต่ยังตำเครื่องแกงเอง แม่ครัวแรงน้อย จึงตำแบบไม่ละเอียด ได้แกงอร่อยไปอีกแบบ กลายเป็นว่า ใครอยากกินแกงแบบเครื่องไม่เนียนต้องไปกินของแก เป็นเอกลักษณ์ไป เท่ซะไม่มี²⁶

ตัวอย่างนี้มาจากตอน *เครื่องแกงดีมีชัยไปกว่าครึ่ง* อธิบายถึงวิธีทำแกงกะทิแบบชาวใต้ ตัวละครฉันเล่าถึงความสำคัญของเครื่องแกงว่าตัวกำหนดรสชาติและความกลมกล่อมของแกง แต่ตัวละครยังเผยความคิดให้เห็นว่า เครื่องแกงเป็นได้มากกว่าตัวกำหนดรสชาติ เพราะสามารถสร้างรสชาติเฉพาะตัวให้แกงของแต่ละบ้านเป็นที่จดจำได้ รวมถึงผู้ปรุงสามารถสร้างรสเฉพาะดังกล่าวให้แกงของตนเองได้เช่นกัน แต่รายละเอียดเหล่านี้สามารถกำหนดได้หากตำเครื่องแกงเองเท่านั้น หากจากเครื่องแกงหรือแกงถุงที่ขายในตลาดไม่ได้เลย อย่างที่ตัวละครอีกคนบอกกับฉันว่า “พี่ซื้อเจ้าไหนกินก็เหมือนกันหมด เผ็ดร้อนไปถึงไส้”²⁷ อาจสันนิษฐานได้ว่า การนำเสนอสารคดีผ่านรูปแบบของ

²⁵อุรุดา โควินท์, *บ้านเกิด ครัวของเรา กับร้านในสวนลีนจี*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 113.

²⁶เล่มเดียวกัน, 115.

²⁷เล่มเดียวกัน, 113.

เรื่องสั้นและใช้เทคนิคการเล่าผ่านเสียงของตัวละครเอกนั้นเปิดโอกาสให้ตัวละครเผยแพร่รายละเอียดทางความรู้สึกที่เกิดจากการให้ความสำคัญต่ออาหารและการทำอาหาร นอกเหนือจากรายละเอียด วัตถุประสงค์และวิธีการ

ความสำคัญของอาหารยังปรากฏตัวในฐานะสารผ่านการตีความของตัวละคร ในตัวอย่างคือฉากมือเย็นระหว่างพะแพ่งกับชายคนรักซึ่งเกิดขึ้นหลังพะแพ่งรู้ว่าเขามีคนรักอยู่ก่อนแล้ว ในมือนั้นคนรักของพะแพ่งทำสติกที่โบนให้พะแพ่งกิน ซึ่งพะแพ่งเล่าถึงว่าตนเข้าใจในทันที ที่โบน สติกไม่ได้เป็นแค่อาหารมือเย็นอย่างแน่นอน

ที่โบนเป็นสติกพิเศษ เราจะได้กินเนื้อสองแบบซึ่งอยู่คนละด้านของกระดูก ด้านหนึ่งเป็นเนื้อชิ้นใหญ่กว่า ทั้งนุ่ม ทั้งชุ่มชื้น และเจอไขมัน อีกด้านหนึ่งซึ่งมีขนาดเล็กคือสันใน เนื้อส่วนที่นุ่มที่สุด ฉันทันใจว่าเรามีสารบางอย่างสือผ่านเนื้อชิ้นนี้ แต่ฉันทันใจไม่รู้ไม่ชี้ ฉันทันใจไวน์ และค่อย ๆ กิน เฉพาะส่วนที่เป็นสตรีป ลอยน

“พะแพ่งไม่ชอบสันในเธอ” เขาถาม
ฉันทันใจไวน์ขึ้นจิบ จองตาเขาไม่กะพริบ วางแก้วลง “ชอบคะ ชอบมาก แพ่งชอบสันในเท่า ๆ กับชอบลอยน แต่แพ่งจะกินแค่วันละอย่างเท่านั้น ไม่ชอบกินเนื้อสองแบบในมือเดียวกัน”

เขาเงิบ ²⁸

ในตัวอย่าง พะแพ่งให้ความหมายของเนื้อที่โบนในมือนั้นว่าเป็นนัยยะของการขอบช้อน เพราะเนื้อส่วนที่โบนมีเนื้อสองแบบที่ให้รสสัมผัสต่างกันอยู่ในชิ้นเดียวกันแต่ขนาดไม่เท่ากัน และเนื้อขนาดเล็กคือเนื้อสันในที่ถือว่าเป็นส่วนที่นุ่มที่สุด หากพะแพ่งเลือกกินเนื้อสันใน เท่ากับว่าพะแพ่งยอมรับสถานะขู้และยอมรับคำขอบช้อนของเขา พะแพ่งจึงเลือกกินแค่ด้านเนื้อชิ้นใหญ่คือส่วนที่เป็นสตรีป ลอยนให้เห็น เพื่อส่งสารกลับไปหาชายคนรักว่าพะแพ่งไม่รับคำขอนี้ และเขาควรกลับไปหาคนรักของเขา หากจะคบกับตนต้องให้ตนอยู่ในสถานะคนรักที่เปิดเผยได้เท่านั้น

ใน *แหวนพระจันทร์* ดาห์เลียให้ความสำคัญกับอาหารมากทั้งในฐานะของเซฟและคนที่เติบโตมากับครอบครัวที่ขายอาหาร ดาห์เลียมองอาหารเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งเช่นกัน เพราะอาหารที่ทำให้ลูกค้ากินด้วยความใส่ใจ ลูกค้าจะสัมผัสความใส่ใจนี้ได้และกลับมาอีก

ร้านของเราดำน้าพริกแกงทุกชนิดเอง ฆ่าปลาเอง คั้นกะทิเอง และปรุงอาหารจานต่อจาน เราจะไม่นำน้ำแกงส้มไว้เป็นหม้อ แล้วตักแบ่งออกมาเติมปลาเติมผักเมื่อมีออเดอร์ เราทำแกงส้มตามคำสั่งของลูกค้า ลูกค้านำสามารถบอกรสชาติที่ต้องการ เช่นเผ็ดน้อย เปรี้ยวมาก อาหารแต่ละจานจึงมีลักษณะเฉพาะ คล้ายอาหารที่ออกมาจากครัวในบ้าน ทำโดยคนรู้ใจ²⁹

อาหารทุกจานผ่านมือฉันทันใจ ไม่มาก ก็น้อย ดังนั้น แม้ว่าเราไม่ได้พบกัน แต่อาหารก็เป็นสื่อกลาง ทำ

²⁸ อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ : ณ ดา, 2556), 234.

²⁹ อรุณา โควินท์, *แหวนพระจันทร์*, (กรุงเทพฯ: อักษรโสภณ, 2557), 45.

ให้เราเข้าใกล้กัน ใกล้มาก กระทั่งหายใจรดต้นคอ³⁰

นอกจากนี้ ดาห์ลียายังให้ความสำคัญกับพื้นที่ครัวอย่างมากในฐานะพื้นที่แห่งอำนาจ เห็นได้ชัดเจนที่สุดจากฉากที่ดาห์ลียาทะเลาะกับช่อดาว พี่สาวของก้านเมฆในครัว

ฉันไม่คาดหวังว่าช่อดาวจะออกไป แล้วปล่อยให้ฉันทำครัวอย่างสงบสุขหรอก ฉันรู้ว่าเธอจะยืนอยู่ตรงนั้น เพื่อยืนยันว่านี่คือครัวของเธอ

ใช่! ครัวของเธอ และฉันจะเชื่อมั่นให้สมกับที่เป็นครัวสักครั้ง³¹ [...]

“ปฏิเสธอาหารที่เองทำ เท่ากับปฏิเสธเอง เมฆไม่รู้ หรือแกล้งไม่รู้ ว่าช่อดาวเป็นแบบนี้ตั้งแต่วันแรกที่เองย้ายเข้ามา”

“คิดมากน่าเอง คิดแบบนี้ เราจะอยู่ด้วยกันลำบากนะ”

“อยู่ไม่ได้ ก็ไม่ต้องอยู่ ไม่อยากกิน เองก็จะไม่ทำ ทั้งมันให้หมดนี้เลย เองไม่อยากเหยียบครัวนี้นักหรอก”

ฉันแทบอยากลงถังขยะ ล้างอุปกรณ์ แล้วเดินขึ้นชั้นสาม ฉันจะไม่มีวันทำครัวในบ้านหลังนี้อีก นับแต่นี้ต่อไปฉันจะอยู่ในที่ของฉันเท่านั้น³²

เหตุการณ์ระหว่างดาห์ลียาห์และช่อดาวในตัวอย่างเกิดขึ้นหลังจากก้านเมฆพาดาห์ลียาไปอยู่กับครอบครัว ดาห์ลียาเข้าใจว่าที่ช่อดาวไม่พอใจที่ตนใช้ครัวนั้นไม่ใช่แค่กลัวครัวสกปรกอย่างที่อ้าง แต่เป็นเพราะช่อดาวไม่ยอมรับในตัวเธอ การปฏิเสธอาหารของดาห์ลียาในครัวนั้นจึงเป็นเหมือนการปฏิเสธตัวตนของดาห์ลียาและทำลายศักดิ์ศรีของดาห์ลียาอย่างที่สุด ดาห์ลียารู้แจ้งในทันทีว่าไม่เคยมีตัวตนในบ้านหลังนี้เลย

จากการศึกษาเบื้องต้นทั้ง 3 ประเด็น คือ การจัดการกับสถานะทางสังคมของตน การมองหาพื้นที่ของตน และความสำคัญของครัวกับอาหารนั้น ผู้ศึกษาพบจุดร่วมหนึ่งที่เด่นชัด คือ การสร้างตัวตนของตัวละครเอกหญิงที่เกิดขึ้นผ่านความสัมพันธ์ 2 รูปแบบ

ความสัมพันธ์รูปแบบแรกได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครหลักหญิงกับตัวละครอื่น อย่างเช่นความสัมพันธ์ระหว่างระกากับตัวละครแม่ที่ไม่ดีนัก ทำให้ระการู้สึกแปลกแยกหากต้องอาศัยอยู่ในบ้านของตัวเอง อย่างที่แสดงในตัวอย่างประเด็นด้านการมองหาพื้นที่ของตน ตัวตนของระกาเมื่ออยู่ที่บ้านจึงเป็นลูกที่ดูเฉยเมยและไม่ชอบอยู่บ้าน เพราะระกาเลือกสร้างระยะห่างระหว่างตนกับแม่ หรือความสัมพันธ์ของดาห์ลียากับตุลย์ชายคนรักในสถานะเมียน้อยในประเด็นของการจัดการกับสถานะทางสังคม ตัวตนของดาห์ลียาที่เกิดขึ้นระหว่างคบกับตุลย์คือเป็นคนกล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีลูกล่อลูกชนด้านการจัดการความสัมพันธ์ ตัวตนของดาห์ลียาในเบื้องต้นจึงเป็นการอธิบาย

³⁰ เล่มเดียวกัน, 140.

³¹ เล่มเดียวกัน, 79.

³² เล่มเดียวกัน, 81.

ถึงที่มาที่ไปของสถานะอนุภรรยาที่ตนได้รับและต้องจัดการกับมันในตอนหลัง

ความสัมพันธ์รูปแบบที่สองคือความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับสถานที่ ตัวละครเอกหญิงของอรุตามีการสร้างตัวตนที่สัมพันธ์กับสถานที่ต่างๆ อย่างเช่นพะแพงที่ต้องเปลี่ยนที่อยู่ถึง 4 ที่ด้วยกัน ตัวตนของพะแพงในแต่ละพื้นที่ก็มีรายละเอียดที่แตกต่างกัน พะแพงขณะที่อยู่กรุงเทพมหานครเป็นพะแพงที่มั่นใจในการใช้ชีวิต แต่เมื่อพะแพงกลับมาอยู่บ้านเกิดที่เชียงราย พะแพงกลับรู้สึกแปลกแยกกับบ้านเกิดของตน ทำให้ความมั่นใจในตัวเองแบบครั้งที่อยู่กรุงเทพฯ นั้นลดลง แต่ความมั่นใจแบบนั้นก็กลับมาอีกครั้งเมื่อพะแพงตัดสินใจลงไปเรียนทำผ้าบาติกที่พัทลุงชั่วคราว ความเลื่อนไหลของตัวตนในลักษณะนี้ยังปรากฏในเรื่องอื่นด้วยเช่นกัน ด้วยจุดเด่นหนึ่งของตัวละครเอกหญิงในงานของอรุตา โดยเฉพาะในนวนิยาย คือเป็นตัวละครที่ต้องเจอสถานการณ์ให้ต้องย้ายถิ่นฐานเสมอ

ในประเด็นเรื่องครัวและการทำอาหารที่เป็นประเด็นเด่นชัดอีกประเด็นหนึ่งนั้น ผู้ศึกษายังพบความเชื่อมโยงของอาหารกับประเด็นการสร้างตัวตนว่า อาหารและการทำอาหารนั้นถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ตัวละครเอกหญิงใช้ในการสร้างตัวตน ไม่ว่าจะเป็นการทำอาหารเพื่อเยียวยาตนเอง การทำอาหารเพื่อแสดงจุดยืนของตนอย่างที่ท่าห์เลียแสดงออกกับพี่สาวของเมฆ การตีความสัญลักษณ์ของอาหารอย่างที่พะแพงทำ ในสารคดีครัวสีแดงที่แม่เขียนโดยดำเนินเรื่องผ่านอาหารเป็นหลัก แต่การวางตัวอาหารและวิธีทำอาหารเป็นจุดคลี่คลายของของเรื่องนั้นก็ทำให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของอาหารที่เกิดขึ้นในกลุ่มคนผ่านมุมมองของผู้เล่า ซึ่งหากยึดจากเทคนิคการเล่าเรื่องที่ปรากฏคือการเล่าด้วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ซึ่งเป็นหญิง ผู้เล่าในสารคดีครัวสีแดงก็ถือเป็นตัวละครเอกหญิงของเรื่องได้เช่นกัน

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาการสร้างตัวตนของตัวละครเอกหญิงในงานเขียนของอรุตา โควินท์ ด้วยเห็นว่างานเขียนของอรุตามีทั้งลักษณะการเล่า การวางรูปแบบการเดินทาง ประเด็นต่างๆ ของตัวละครที่ชัดเจน ปรากฏความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนซึ่งเกี่ยวข้องถึงการสร้างตัวตนของตัวละคร โดยไม่ได้ตั้งประเด็นเชื่อมโยงระหว่างตัวละครกับสังคม แต่ตั้งประเด็นกับเหตุการณ์ในโลกของเรื่องเล่าที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอกหญิง คือ ประเด็นการสร้างตัวตนผ่านความสัมพันธ์กับตัวละครอื่น และความสัมพันธ์กับพื้นที่ โดยมีอาหารเป็นเครื่องมือสำคัญของตัวละคร

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะของตัวละครเอกหญิงในงานเขียนของอรุตา โควินท์ โดยมุ่งศึกษาการสร้างตัวตนของตัวละครเอกหญิงผ่านความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในงานเขียน

1.3 สมมติฐานการวิจัย

ตัวละครเอกหญิงในงานเขียนของอรุณา โควินท์สร้างตัวตนผ่านความสัมพันธ์ 2 ลักษณะ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครอื่น และความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับสถานที่ โดยมีอาหารเป็นเครื่องมือสำคัญ

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะตัวละครเอกหญิงที่ปรากฏในงานเขียนของอรุณา โควินท์ โดยศึกษาจากงานเขียนทุกประเภทที่ได้รับการรวมเล่มในชื่อของ อรุณา โควินท์ ทั้งหมด 14 เล่ม ตามผลการวิเคราะห์เบื้องต้นว่าผู้เขียนใช้เทคนิคการเล่าเรื่องแบบเดียวกันในงานเขียนทุกประเภท รวมถึงงานเขียนสารคดี ได้แก่

ประเภทของงานเขียน	ชื่อเรื่อง	ปีที่ตีพิมพ์ (พุทธศักราช)
นวนิยาย	1. ผีเสื้อที่บินข้ามปีง	2556
	2. ขอบของแสง ปีกแห่งเงา	2557
	3. แหวนพระจันทร์	2557
	4. เมรีในร้านหนังสือ	2558
	5. หยดน้ำหวานในหยาดน้ำตา	2560
เรื่องสั้น	6. สมิงพระราหู	2556
	7. มีไว้เพื่อซาบ	2559
สารคดี	8. คราวสี่แดง	2552
	9. บ้านเกิด คราวของเรา กับร้านในสวนลินจี่	2556
	10. ไกลและไกลในความทรงจำ	2557
	11. คราวสี่แดงกับผ้ากั้นเปื้อนของนางซิน	2558
	12. เมื่อรักได้สัมผัส คราวสี่แดง	2558
	13. คราวสี่แดง แซ่บ PARTY	2559
บทความ	14. ผู้ชายในฝัน	2556

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้ศึกษาใช้ระบบอ้างอิงแบบเชิงบรรณ ทั้งเชิงบรรณอ้างอิงและเชิงบรรณเสริม

ความ

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

- (1) รวบรวมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์
 - (1.1) งานเขียนฉบับรวมเล่มของอรุดา โควินท์ ตามที่ตั้งขอบเขตไว้
 - (1.2) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวบทและประเด็นการศึกษา
- (2) วิเคราะห์ข้อมูล
- (3) สรุปผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ อภิปรายผล
- (4) นำเสนอผลการวิจัยเป็นรูปเล่ม

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจงานวิจัย ผู้ศึกษาไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาตัวละครเอกหญิงหรือศึกษาวรรณกรรมของอรุดา โควินท์แบบเจาะจง ผู้ศึกษาจึงสำรวจงานวิจัยที่ศึกษาตัวละครหญิงหรือผู้หญิงในวรรณกรรมของนักเขียนหญิง โดยเน้นที่นักเขียนหญิงไทย ดังนี้

เพ็ญแข งามดวงใจ (2541) ศึกษา “ผู้หญิงในนวนิยายของวิมล ศิริไพบุลย์: การศึกษาเชิงวิเคราะห์” โดยศึกษาตัวละครหญิงจากนวนิยายของวิมล ศิริไพบุลย์ หรือทอมยันตีจำนวน 37 เล่ม ตั้งต้นจากการแบ่งกลุ่มตัวละครเอกหญิงเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ตัวละครหญิงที่มีฐานะทางสังคมสูง ตัวละครหญิงที่มีฐานะทางสังคมปานกลาง และตัวละครหญิงที่มีฐานะทางสังคมต่ำ และศึกษาทัศนะของนักเขียนต่อผู้หญิงที่ปรากฏผ่านตัวละคร ผลการศึกษาพบว่า นวนิยายของวิมล ศิริไพบุลย์ ปรากฏตัวละครหญิงฐานะปานกลางมากที่สุด ลักษณะของตัวละครหญิงที่ปรากฏเน้นคุณลักษณะด้านบุคลิกท่าทางมีนิสัยเข้มแข็ง ดูแลตัวเองและครอบครัวได้ ไม่ยอมให้ใครเอาเปรียบ ขณะเดียวกันก็มีความอ่อนโยนและมีเมตตา ปรากฏรองลงมาคือตัวละครหญิงฐานะยากจน ลักษณะตัวละครหญิงที่ปรากฏเน้นคุณลักษณะด้านรูปร่างหน้าตาและป็นนักสู้ ต้องการยกระดับฐานะของตน และตัวละครหญิงฐานะร่ำรวยพบน้อยที่สุด ลักษณะของตัวละครหญิงที่ปรากฏมีคุณลักษณะครบทั้งหน้าตาและบุคลิก มีฐานะทางสังคมที่ดี เป็นชนชั้นสูง และเป็นคนใจดี มีเมตตา ขณะเดียวกันก็เด็ดเดี่ยวและเด็ดขาด ด้านบทบาททางสังคม พบว่าตัวละครหญิงส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้าน เป็นที่พึ่งของครอบครัวได้ แต่ยังมีกรอบกำหนดของการเป็นแม่ ภรรยาและลูกสาวที่พึงประสงค์ ตัวละครหญิงที่ประพุดิตนไม่สอดคล้องกับลักษณะพึงประสงค์ตามบทบาทจะเจอบทลงโทษได้แก่ความล้มเหลวในชีวิตหรือความตาย ตัวละครหญิงที่มีบทบาทภรรยาส่วนใหญ่จะล้มเหลวในชีวิตคู่จากความเจ้าชู้ของสามี ด้านทัศนะของนักเขียนนั้นปรากฏมุมมองว่าผู้หญิงควรได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมและการผลักดันให้

ครอบครัวก้าวหน้าเช่นเดียวกับผู้ชาย เนื่องจากผู้หญิงยังไม่ได้รับการยอมรับและโอกาสจากสังคมเท่าผู้ชาย

รัชนี กล่อมเกลี้ยง (2541) ศึกษา “พฤติกรรมทางเพศของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน” โดยวิเคราะห์พฤติกรรมทางเพศของตัวละครเอกหญิง 16 ตัวละคร จากนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน 15 เรื่อง และวิเคราะห์ทัศนคติของนักเขียนที่มีต่อพฤติกรรมทางเพศของตัวละครที่เปลี่ยนไปจากจารีตนิยมของตัวละครเอกหญิง ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมทางเพศของตัวละครเอกหญิงเกิดจากความต้องการทางจิตใจ การอบรมเลี้ยงดู การขาดวุฒิภาวะและประสบการณ์ชีวิต สภาพแวดล้อมทางสังคม และความต้องการด้านวัตถุ โดยกับภูมิหลังของตัวละครเป็นสำคัญ แต่พฤติกรรมทางเพศที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมและบุคคลรอบข้าง จึงส่งผลกระทบต่อชีวิตของตัวละครเอกหญิงและชีวิตของผู้อื่น และตัวละครเอกหญิงต้องประสบกับความทุกข์ใจจากพฤติกรรมทางเพศของตน เกิดปัญหาหรืออุปสรรคทำให้ชีวิตของตัวละครเอกหญิงตกต่ำลงและบางตัวละครต้องเจอกับความตาย ด้านทัศนคติผู้เขียนต่อพฤติกรรมทางเพศของตัวละครเอกหญิง พบว่าผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมทางเพศที่ผิดจากจารีตสังคม มองว่าสังคมไทยยังไม่ยอมรับพฤติกรรมมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายหลายคน การเป็นเมียเก็บและการอยู่ก่อนแต่ง โดยทัศนคติของผู้เขียนปรากฏผ่านท่าทีของตัวละครแวดล้อมในเรื่องที่แสดงออกว่าไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมดังกล่าว และพยายามเข้ามาควบคุมจัดการหรือตัดเตือนตัวละครเอกหญิง

นัยน์ปพร จงสมจิตต์ (2550) ศึกษา “ตัวละครรักร่วมเพศหญิงในนวนิยายไทย” โดยวิเคราะห์ตัวละครสำคัญหญิงที่เป็นตัวละครรักร่วมเพศหญิง 22 ตัวละครจากนวนิยายไทย 11 เรื่อง เป็นผลงานของนักเขียนอาชีพ 5 เรื่อง จากนักเขียน 4 คน ได้แก่ กฤษณา อโศกสิน โสภาค สุวรรณ นันทนา วีระชนและอัญชัน และเป็นผลงานจากสมาชิกเว็บไซต์ชุมชนหญิงรักหญิง 6 เรื่อง โดยใช้แนวคิดทางจิตวิทยาและสังคมในการวิเคราะห์ตัวละครรักร่วมเพศหญิง ผลการศึกษาพบว่า ปรากฏตัวละครรักร่วมเพศหญิงบทบาททอมมากที่สุด และปรากฏ 2 ตัวละครที่เปลี่ยนบทบาทจากทอมเป็นเลสเบียนและจากทอมเป็นดีและในภายหลัง ผู้เขียนกำหนดลักษณะภายนอกของทอมให้แต่งตัวและมีบุคลิกคล้ายผู้ชาย กำหนดลักษณะภายในให้เก็บกดความรู้สึกและอารมณ์รุนแรง ผู้เขียนกำหนดลักษณะภายนอกของละครรักร่วมเพศหญิงบทบาทดีให้มีความเป็นผู้หญิงสูงเพื่อดึงดูดความสนใจจากทอม กำหนดลักษณะภายในว่ามีนิสัยเหมือนผู้หญิงทั่วไป ได้แก่ เป็นแม่บ้านแม่เรือน รักเดียวใจเดียว ผู้เขียนกำหนดลักษณะภายนอกของตัวละครรักร่วมเพศหญิงบทบาทเลสเบียนว่าเหมือนผู้หญิงทั่วไป กำหนดลักษณะภายในให้ยึดมั่นในความรักและปรากฏความวิตกกังวลใจในชีวิต นอกจากนี้ยังปรากฏตัวละครที่สับสนกับบทบาททางเพศของตัวเอง โดยกำหนดความสับสนไว้ลักษณะเดียวกัน คือ เคยคบหา กับผู้ชายแต่หลังรู้จักกับตัวละครทอมแล้วเกิดความรู้สึกที่ดีจึงสับสนในความรู้สึกของตนเอง และ

ยอมรับกับบทบาทที่ในภายหลัง ด้านปัจจัยที่ส่งผลให้ตัวละครเกิดพฤติกรรมรักร่วมเพศหญิง ปัจจัยที่ส่งผลชัดเจนคือครอบครัวและสังคม ตัวละครรักร่วมเพศหญิงมีภูมิหลังครอบครัวและสังคมคล้ายคลึงกัน คือ เกิดในครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกัน เป็นลูกคนเดียว เป็นลูกสาวคนเดียวท่ามกลางบรรดาพี่ชาย เกิดในครอบครัวที่มีแต่ลูกผู้หญิง และเรียนในโรงเรียนหญิงล้วน สอดคล้องกับปัจจัยการเกิดพฤติกรรมรักร่วมเพศตามมุมมองของนักจิตวิทยา ด้านลักษณะความรักของตัวละครรักร่วมเพศหญิง ปรากฏความรักแบบไม่จริงจัง แบบจริงจัง แบบหลงใหล แบบผูกพัน โดยความรักที่เกิดขึ้นพัฒนาตามลำดับอย่างเป็นระบบ ปรากฏแนวคิดด้านความรักว่าความรักคือเรื่องสำคัญ รักกันแล้วต้องแสดงความเป็นเจ้าของอย่างชัดเจน ไม่ต้องสนใจสังคมรอบข้างและความรักไม่มีกฎเกณฑ์ โดยการแสดงความรักของตัวละครรักร่วมเพศหญิงแต่ละตัวละครสัมพันธ์กับภูมิหลังของตัวละครนั้น และด้านคติที่สังคมมีต่อตัวละครรักร่วมเพศหญิงนั้น นักเขียนอาชีพมุ่งเสนอความคิดในเชิงลบ ส่วนนักเขียนจากเว็บไซต์ชุมชนหญิงรักหญิงนำเสนอความคิดทั้งเชิงลบ เป็นกลางและสนับสนุน

สุมนทนา บุญวัฒน์กุล (2550) ศึกษา “ตัวละครหญิงในนวนิยายของบุญเหลือ” โดยวิเคราะห์สถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงในนวนิยายของศาสตราจารย์พิเศษ หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ หรือนามปากกาบุญเหลือ ที่ตีพิมพ์ช่วง พ.ศ. 2504-2516 จำนวน 5 เรื่อง โดยแบ่งกลุ่มการวิเคราะห์เป็น 2 กลุ่มได้แก่สถานภาพและบทบาทในครอบครัว และสถานภาพและบทบาทในสังคม ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพและบทบาทในครอบครัวนั้นตัวละครหญิงล้วนปฏิบัติตามกรอบธรรมเนียมและค่านิยมของสังคมไทยเป็นอย่างดี ตัวละครหญิงบทบาทบุตรสาวและบุตรสะใภ้ได้รับการศึกษาชั้นสูง ดูแลตัวเองได้ ขณะเดียวกันก็เชื่อฟังพ่อแม่ ตัวละครหญิงบทบาทภรรยาดูแลทั้งสามีและครอบครัวของสามี เป็นเพื่อนคู่คิดคอยให้คำปรึกษาและประคับประคองครอบครัว ตัวละครหญิงบทบาทแม่แม่ทำงานนอกบ้านแต่ยังคงดูแลบ้านเรือนและทำหน้าที่ของแม่อย่างอบรมดูแลบุตรและส่งเสริมการศึกษาโดยไม่ขาดตกบกพร่อง ด้านสถานภาพและบทบาทในสังคม ตัวละครหญิงทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้เช่นเดียวกับผู้ชาย เป็นกำลังสำคัญให้ครอบครัว สามารถเป็นผู้นำได้เทียบเคียงผู้ชาย

วิวันพร กิจไกรลาส (2552) ศึกษา “ตัวละครหญิงในวรรณกรรมของอิงซี อิชियोกับผู้หญิงในยุคเมจิ” โดยวิเคราะห์ตัวละครภรรยาจากวรรณกรรมของอิงซี อิชियो นักเขียนอาชีพหญิงคนแรกของญี่ปุ่น จากวรรณกรรม 6 เรื่องที่ตีพิมพ์ช่วง ค.ศ. 1895-1896 ซึ่งตรงกับช่วงทศวรรษเมจิที่ 20 (ค.ศ. 1887-1896) และเปรียบเทียบกับสถานภาพของผู้หญิงในยุคเมจิที่เริ่มต้นยุคสมัยช่วง ค.ศ. 1868 เพื่อศึกษาสารที่ผู้เขียนต้องการสื่อผ่านบทบาท พฤติกรรมและลักษณะนิสัยตัวละคร ผลการศึกษาพบว่า จากสถานภาพของผู้หญิงในยุคเมจิที่ด้อยกว่าผู้ชายทุกมิติ ซึ่งเกิดจากการปฏิรูปใต้แนวคิด “การยกย่องผู้ชาย กดขี่ผู้หญิง” การส่งเสริมการศึกษาแก่ผู้หญิงที่เกิดขึ้นเป็นเพราะรัฐต้องการ “ภรรยาที่ดี

มารดาที่ฉลาด” ซึ่งการเรียกร้องสิทธิสตรียุคเมจิยังติดอยู่ในกรอบคิดข้างต้นเช่นกัน อิชิโยจึงต่อต้านและเรียกร้องสิทธิที่พึงมีของผู้หญิงผ่านตัวละคร ตัวละครภรรยาในวรรณกรรมของอิชิโนะปรากฏสถานภาพเช่นเดียวกับผู้หญิงในยุคเมจิคือถูกจำกัดบทบาทและมีหน้าที่แม่และภรรยากำกับชีวิต ต้องอยู่แต่ในบ้านและพึ่งพาผู้ชาย ไร้สิทธิเสรีภาพ ตัวละครภรรยาจึงปรากฏพฤติกรรมและลักษณะนิสัยที่ผิดไปจากความคาดหวังของสังคมอย่างการมีใจให้ชายอื่น คบชู้ ได้เถียงสามี เป็นฝ่ายขอหย่าร้าง ทะเยอทะยาน เนื่องจากผู้เขียนต้องการสื่อว่าผู้หญิงก็เป็นมนุษย์คนหนึ่ง มีสิทธิในการแสดงอารมณ์ความรู้สึก สิทธิในการใช้ชีวิต และสิทธิในการเรียกร้องเพื่อชีวิตตนเอง ทั้งยังต้องการสื่อว่าผู้หญิงควรรู้สึกตัวและตื่นจากมายาคติที่ผู้ชายสร้างขึ้น นอกจากนี้ในยังเห็นพัฒนาการตัวละครภรรยาของผู้เขียนจากในกลุ่มงานวรรณกรรมช่วงแรกที่ยังรักษาลักษณะของแม่และภรรยาที่ดีเป็นตัวละครหลายมิติในกลุ่มงานวรรณกรรมช่วงหลัง สัมพันธ์กับความความพยายามสร้างพื้นที่ให้ผู้หญิงในฐานะมนุษย์ว่ามีหลากหลายมิติได้เช่นเดียวกับผู้ชาย

เพชรินทร์ นาทศรีทา (2554) ศึกษา “ภาพลักษณ์หญิงในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ของนักเขียนหญิง” โดยศึกษาวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ของนักเขียนหญิง 5 คน ได้แก่ กฤษณา อโศกสิน จิระนันท์ พิตรปรีชา อัญชัน งามพรรณ เวชชาชีวะและเดือนวาด พิมวนา จำนวน 5 เล่ม โดยวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของหญิงไทยที่ปรากฏในวรรณกรรมและวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการนำเสนอภาพลักษณ์ ผลการศึกษาพบว่า ด้านบุคลิกลักษณะของผู้หญิงแบ่งเป็น 2 แบบ ได้แก่ ลักษณะภายนอก ผู้หญิงก่อนแต่งงานปรากฏลักษณะของคนสวย ผู้หญิงหลังแต่งงานที่ดูแลตัวเองจะยังคงความงามตามวัย และผู้หญิงที่ต้องทำงานหนักจนไม่ดูแลตัวเองจะโรยรากว่าวัย หาเค้าความสวยเดิมไม่ได้ ส่วนลักษณะนิสัย ปรากฏลักษณะหญิงไทยสมัยเก่า ได้แก่ สุภาพเรียบร้อย หัวอ่อน ไม่สู้คน ไม่มีปากเสียงกับบุพการี ยอมเป็นเบี้ยล่างและอยู่ในโอวาทสามี ปรากฏลักษณะต่อมาเป็นแบบเริ่มเปลี่ยนแปลง เริ่มเป็นตัวของตัวเอง ตัดสินใจดำเนินชีวิตด้วยตนเอง แต่ยังคงอยู่ในกรอบวัฒนธรรมประเพณี และลักษณะหญิงไทยสมัยใหม่ กล้าแสดงออก นิยมวัตถุ ให้ความสำคัญกับเงินตรามากกว่าความจริงใจ เชื้อมั่นในตนเองสูง ตัดสินใจการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง ด้านความสัมพันธ์กับบุคคล ปรากฏความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว แบบที่ดีพบในความสัมพันธ์อาหลาน แบบแต่กร้าวพบในความสัมพันธ์แม่ลูกและสามีภรรยา ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลปรากฏความสัมพันธ์แบบเพื่อน แบบคนรัก แบบเพื่อนร่วมงาน ด้านแนวทางการดำเนินชีวิตปรากฏการอยู่อย่างเรียบง่าย การปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา สถานภาพและบทบาทปรากฏสถานะบุตร ภรรยา มารดา ด้านกลวิธีทางภาษา ปรากฏการใช้คำและโวหารภาพพจน์ที่สละสลวยเพื่อสื่อภาพลักษณ์ถึงผู้หญิง

กรองกาญจน์ อัจฉายะสุนทร (2557) ศึกษา “จากหยาดน้ำตาสู่หยดน้ำหมึก: ความรุนแรงบาดแผล และการเยียวยาในนวนิยายของดาชา มาราอีนี” โดยวิเคราะห์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับตัว

ละครหญิงในนวนิยายที่มุ่งเสนอประเด็นความรุนแรงและบาดแผลทั้งทางร่างกายและจิตใจที่ผู้หญิงได้รับจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมปิตาธิปไตยของดาดา มาราอีนี นักเขียนหญิงร่วมสมัยชาวอิตาลี จำนวน 6 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า สังคมปิตาธิปไตยที่นำเสนอในนวนิยายมีอิทธิพลจากศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกเป็นสำคัญ และปรากฏสังคัมรูปแบบดังกล่าวตั้งแต่ระดับครอบครัวในฐานะที่เป็นสถาบันสำคัญต่อการรักษาและถ่ายทอดอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่จากรุ่นสู่รุ่นในครอบครัว ทั้งยังส่งผลต่อการถือครองทรัพย์สินในครอบครัวที่สิทธิ์ในการถือครองเป็นของผู้ชาย ขณะที่ผู้หญิงถูกจำกัดสิทธิ์ให้อยู่ในบ้าน และมีข้อห้ามตามขนบธรรมเนียมประเพณีคอยควบคุมอีกชั้นแม้กระทั่งโอกาสในการเข้าชมภาพยนตร์ ด้านกลวิธีการนำเสนอ ดาดาใช้รูปแบบการประพันธ์ที่หลากหลายซึ่งสนับสนุนการถ่ายทอดเรื่องราวของตัวละครหญิงที่ปรากฏมิติเวลารวมถึงพื้นฐานทางสังคมที่หลากหลาย และสนับสนุนสารที่นักเขียนต้องการสื่อ โดยไม่ได้กล่าวโทษผู้ชายแบบสุดโต่งและไม่ได้ให้ผู้หญิงจำยอมโดยสมบูรณ์ เนื่องจากต้องการให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนล้วนเป็นเหยื่อ ปรากฏการพลิกกลับคุณค่าความหมายของครอบครัวและพื้นที่ในบ้านให้กลายเป็นพื้นที่อันตรายและเป็นปัจจัยเบื้องต้นของปัญหาเพื่อต้องการให้เห็นผลลัพธ์ของมายาคติที่กีดกันผู้หญิงออกจากพื้นที่สาธารณะ ตัวละครในนวนิยายจึงเผชิญความรุนแรงในพื้นที่บ้านจนเกิดเป็นบาดแผลทั้งทางกายและความทรงจำ ตัวละครหญิงมีประสบการณ์บาดแผลจากบทบาทแม่ เมีย ลูกสาวผ่านความรุนแรงและข้อห้ามในครอบครัว ประสบการณ์บาดแผลจากการฝ่าฝืนจารีตและการขับไล่ออกจากสังคม และประสบการณ์บาดแผลจากการถูกข่มขืนและการล่วงละเมิดทางเพศซึ่งถือเป็นความรุนแรงแบบเจาะจง ปรากฏการยืดเยื้อและความเจ็บที่เป็อนุสรณ์ในการถ่ายทอดบาดแผล นักเขียนจึงให้ตัวละครหญิงที่มีบาดแผลเป็นองค์ประธานของเรื่องเล่า เพื่อส่งเสียงของผู้หญิงที่มีบาดแผลต่อสังคม ใช้เทคนิคการเล่าตำนานปรกรณ์ใหม่ในมุมมองของผู้หญิงเพื่อแปรความหมายทางวัฒนธรรมที่วรรณกรรมเอกถือครองอยู่ และการใส่เสียงพูดให้ความเจ็บด้วยกลวิธีการเล่าเรื่องแบบต่างๆ เพื่อรื้อฟื้นประสบการณ์และตัวตนของผู้หญิงที่ถูกกลบเลือน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาด้านการศึกษารูปแบบการวิเคราะห์ตัวละคร โดยเฉพาะตัวละครหญิง ว่าสามารถวิเคราะห์ในองค์ประกอบใด การลำดับการวิเคราะห์เป็นแบบใดและสามารถวิเคราะห์ประเด็นใดได้บ้าง นอกจากนี้ยังเห็นจุดร่วมและข้อแตกต่างของการนำเสนอตัวละครหญิงในวรรณกรรมของนักเขียนไทยกับตัวละครหญิงในวรรณกรรมของนักเขียนหญิงต่างประเทศ ช่วยขยายมุมมองและขยายกรอบความคิดที่ผู้ศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ตัวละครเอกหญิงจากงานเขียนของอูร์ดา โควินท์ ซึ่งเป็นนักเขียนหญิงไทยเช่นกัน แม้ผู้ศึกษาตั้งเป้าศึกษาตัวละครเอกหญิงโดยไม่เชื่อมโยงสังคมในเรื่องเล่ากับสังคมจริงก็ตาม

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

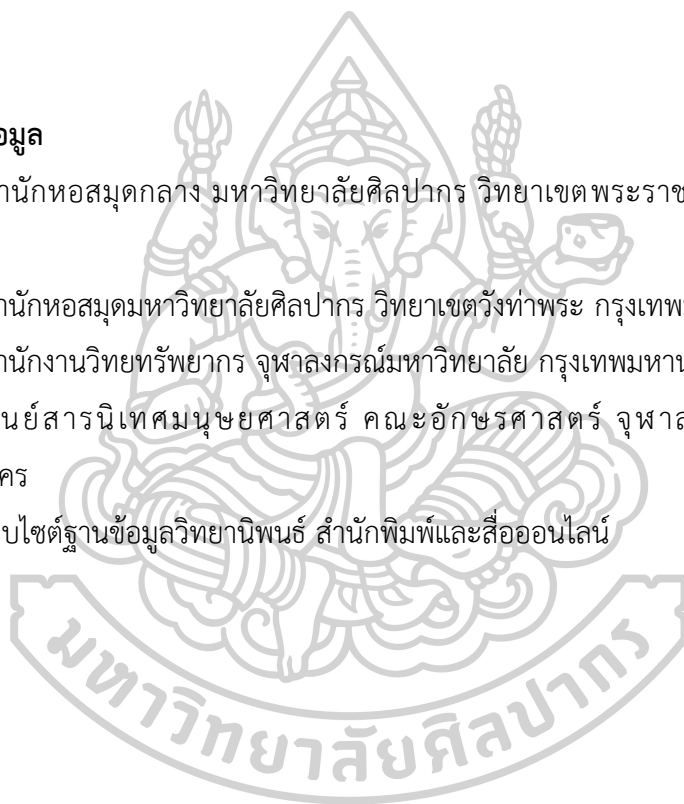
- (1) สร้างประเด็นศึกษาตัวละครในวรรณกรรมเพิ่มเติมจากการประเด็นการศึกษาตัวละครในงานศึกษาที่เคยมี
- (2) เป็นการต่อยอดความรู้ทางวิชาการและเป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจ

1.9 ระยะเวลาของการวิจัย

งานวิจัยนี้เริ่มต้นศึกษาเดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 และนำเสนอวิทยานิพนธ์ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563

1.10 แหล่งข้อมูล

- 1.) สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม
- 2.) สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ กรุงเทพมหานคร
- 3.) สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
- 4.) ศูนย์สารนิเทศมนุษยศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
- 5.) เว็บไซต์ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ สำนักพิมพ์และสื่อออนไลน์



บทที่ 2

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครอื่น

ตัวละครเอกหญิงในงานเขียนของอูรูตามักปรากฏลักษณะร่วมของความสัมพันธ์ต่อตัวละครอื่นในเรื่องชัดเจน เช่น ต้องประสบปัญหาความสัมพันธ์กับครอบครัว ต้องจากลาหรือเลิกรักกับคนรัก มีเหตุต้องโยกย้ายที่อยู่ทำให้ต้องปรับตัวกับสังคมและผู้คนในพื้นที่ใหม่ ต้องเผชิญกับความสัมพันธ์ที่ไม่ชัดเจนและบางครั้งหมิ่นเหม่ต่อศีลธรรม นอกจากนี้ รูปแบบการเล่าเรื่องที่เล่าผ่านเสียงของตัวละครเอกหญิงเป็นหลัก ทำให้เรื่องราวและสถานการณ์ดำเนินผ่านสายตาและมุมมองของตัวละครเอกหญิง มีเพียง *เมรี* ใน *ร้านหนังสือ* ที่เล่าเรื่องผ่านมุมมองของผู้เล่า เทคนิคดังกล่าวทำให้รายละเอียดความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครอื่นปรากฏชัดเจนมากขึ้น บทนี้จึงเป็นการสำรวจลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครอื่นของเรื่อง เพื่อศึกษาอิทธิพลของความสัมพันธ์ต่อตัวตนและการแสดงออกของตัวละครเอกหญิง

เบื้องต้น ผู้ศึกษาพบว่าการศึกษาประเด็นนี้สามารถศึกษาได้จากตัวละครเอกหญิงในนวนิยาย เนื่องจากพื้นที่เล่าเรื่องของนวนิยายกว้างพอจะบรรจุรายละเอียดมุมมองของตัวละคร รายละเอียดการดำเนินเรื่อง กระทั่งรายละเอียดความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง ขณะที่เรื่องสั้นมีข้อจำกัดด้านพื้นที่การเล่าเรื่อง ส่งผลต่อพัฒนาการของตัวละครและรายละเอียดความสัมพันธ์ บทนี้จึงศึกษาตัวละครเอกหญิงในวรรณกรรมประเภทนวนิยายเพียงอย่างเดียว ได้แก่ พระนางจากนวนิยาย *เรื่องผีเสื้อที่บินข้ามบึงและขอบของแสง ปีกแห่งเงา* ดาห์ลียาจากนวนิยาย *เรื่องแหวนพระจันทร์* ระกาจากนวนิยาย *เรื่องเมรีในร้านหนังสือ*

2.1 ตัวตนและการแสดงออกของตัวละครเอกหญิงในนวนิยาย

การเล่าเรื่องตัวละครเอกหญิงจะปรากฏถ่ายทอดตัวตนและการแสดงออกต่อบุคคล ต่อสถานการณ์ต่าง ๆ อยู่ในเนื้อเรื่อง สามารถจำแนกได้ว่าลักษณะของตัวละครเอกหญิงนั้นปรากฏทั้งผ่านบทบรรยายของตัวละครจากตัวละครเอกหญิงและจากตัวละครอื่น โดยมีพฤติกรรมการแสดงออกต่อตัวละครอื่นยี่นยี่น และการถ่ายทอดพฤติกรรมการแสดงออกต่อตัวละครอื่นเพียงอย่างเดียว ผู้อ่านต้องสังเกตลักษณะของตัวละครเอกหญิงจากรายละเอียดพฤติกรรมหรือบทสนทนา ขึ้นอยู่กับรูปแบบการเล่าเรื่องว่าผู้เล่าเป็นใคร

2.1.1 พระนาง จากผีเสื้อที่บินข้ามบึงและขอบของแสง ปีกแห่งเงา

พระนางเป็นทั้งตัวละครเอกหญิงและผู้เล่าเรื่อง ลักษณะของพระนางจึงปรากฏผ่านจากเสียงเล่าของพระนางเองเป็นสำคัญ ดังนี้

2.1.1.1 ลักษณะของพะแพงที่ปรากฏผ่านเสียงเล่าของพะแพง

พะแพงบอกตรงไปตรงมาว่าตนรักอิสระ รักการมีอำนาจตัดสินใจและลงมือทำด้วยตัวเอง ดังกล่าวไว้ว่า “ฉันยังไม่อยากเปลี่ยนแปลง ฉันแน่ใจ ไม่ว่าจะแลกด้วยอะไรก็ตาม ฉันยังอยากเป็นพะแพงคนนี้ คนที่ชอบผจญภัยกับอาหาร มีอิสรภาพที่จะตัดสินใจทุกเรื่องด้วยตัวเอง และอยากกลับไปอยู่บ้านกับแม่ที่เชียงใหม่³³” เมื่อคนรักเสียชีวิต การตัดสินใจย้ายขึ้นมาอยู่กรุงเทพมหานครแทนการกลับไปอยู่เชียงใหม่หรืออยู่ที่บ้านของคนรักต่อไปจึงแสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะมีชีวิตของตนเอง

ชาวบ้านในหมู่บ้านบอกฉันว่า ถ้าฉันยังอยากอยู่ในบ้านหลังนั้น พวกเขาก็พร้อมจะช่วยเหลือฉัน แต่ฉันจะอยู่เพื่ออะไร เพื่อฝังชีวิตที่เหลือไว้ในความตายของเขาอย่างนั้นหรือ ฉันไปอยู่ที่นั่นเพราะเขาและฉันจากมาเพื่อมีชีวิตต่อไป [...]

“แปดปีแล้วนะจิ้น เราอยู่ที่นั่นมาแปดปี ศิริวงเป็นที่ของเราเท่า ๆ กับเป็นที่ของเขานั่นละ”

จิ้นเหยียดยิ้ม กระแทกเสียง “แล้วทำไมเธอไม่อยู่ปลูกดอกไม้เฝ้าบ้านล่ะ หอบผ้าหอบผ่อนตามเรามาทำไม”

“เพราะเราตัดสินใจที่จะมีชีวิต ดังนั้น เราต้องอยู่กับอนาคตและความเป็นไปได้ ต่อให้เราไม่รู้อะไรเลยก็เถอะ”³⁴

การให้ความสำคัญอำนาจในการใช้ชีวิตยังปรากฏผ่านการแต่งตัว พะแพงพูดถึงการแต่งตัวในแง่อำนาจการเลือกสรรว่าเธอไม่ได้แต่งตัวเพื่อเปลี่ยนแปลงตัวตนตามเสื้อผ้า แต่เธอใช้เสื้อผ้าเป็นสื่อนำเสนอตัวตน ที่จะไม่จำกัดอยู่แค่รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

ทำไมล่ะ ทำไมเราต้องแต่งตัวสไตล์เดิม ถ้าใส่แต่ยีนกับบูตทุกวัน ฉันคงกลายเป็นส่วนหนึ่งของมัน ฉันชอบทำให้เสื้อผ้าเป็นของฉันมากกว่า ฉันจะหยิบสร้อยคอสักเส้น กำไลข้อมือ เข็มขัดเก๋ ๆ และเลือกรองเท้า เพื่อเปลี่ยนชุดเรียบ ๆ ให้กลายเป็นส่วนหนึ่งในตัวฉัน³⁵

พะแพงปฏิบัติต่อเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายในฐานะส่วนหนึ่งของตน จึงใส่ใจรายละเอียดในการแต่งตัวแต่ละครั้งอย่างมาก ตู้เสื้อผ้าของเธอเต็มไปด้วยเสื้อผ้า เครื่องประดับ และรองเท้าหลากหลายรูปแบบ

ตอนนี้พื้นที่หนึ่งในสามของตู้เสื้อผ้าถูกตรึงครอบครอง ฉันใช้กางเกงขาสั้นมากกว่าขากยาว ฉันมีรองเท้าหลายแบบ บูต-ถ้าอยากเท่ ผ้าใบ-เวลาต้องลุย ส้นเข็ม-เมื่ออยากเซ็กซี่...ฉันมีรองเท้ามากทีเดียวละ ในวันที่ยังไม่รู้ว่าจะแต่งตัวแบบไหน ฉันมักเปิดตู้รองเท้า เลือกคู่ที่อยากใส่ แล้วค่อยหยิบเสื้อผ้าที่เข้ากัน³⁶

³³ อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 133.

³⁴ เล่มเดียวกัน, 12-13.

³⁵ เล่มเดียวกัน, 22.

³⁶ เล่มเดียวกัน, 22.

ในข้อความข้างต้นจะเห็นลำดับระเบียบการแต่งตัว ทุกการเลือกสรร จัดแจงล้วนผ่านการไตร่ตรองแล้วว่าจะตอบสนองความต้องการนำเสนอตัวเองในแต่ละวัน เห็นได้ว่า พระแพ่งให้ความสำคัญกับความงามในฐานะการจัดสรรชีวิตรูปแบบหนึ่ง การแต่งกายแต่ละครั้งไม่เพียงเป็นการหาเสื้อผ้าปกคลุมร่างกาย แต่เป็นการเลือกสรรจัดแจงสิ่งที่มีคือเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายให้ออกมาดูดี ตรงตามความต้องการอย่างน่าพอใจ และบางครั้งต้องสนับสนุนการนำเสนออารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นขณะนั้น ความงามจึงเป็นสิ่งที่พระแพ่งให้ความสำคัญและไม่เคยมองข้าม ต่อให้ขณะนั้นต้องเจอกับสถานการณ์การสูญเสียคนรักก็ตาม

เขายังหนุ่มยังแน่น ทำไมเขาถึงตาย ตายได้อย่างไร ปล่อยให้เขาตายได้อย่างไร...ทุกคนตั้งคำถามและมองมาที่ฉัน

แต่ฉันไม่รู้อะไรเลย สิ่งเดียวที่สำคัญต่อฉัน คือคำถามว่า ถ้าเขายังอยู่แถว ๆ นี้ เขาอยากเห็นฉันเป็นอย่างไร...

ฉันคิดว่าเขาอยากให้ฉันเข้มแข็ง สง่างาม ก้าวต่อไป และใช้ชีวิตที่เหลือแทนเขา ฉันจึงซื้อเสื้อผ้าขาว-ดำ สวยที่สุดเท่าที่หาได้ รองเท้าส้นสูง ถู่น่อง ฉันตื่นแต่เช้าไปร้านทำผม (ความจริงก็คือฉันนอนไม่หลับเลย) และบรรจงแต่งตัว ฉันอยากให้เห็นเขา มองฉันที่ยังสวย ยังเดินตรง แม้หัวใจสลาย³⁷

พระแพ่งยังพูดถึงความสำคัญของความงามไว้ว่า “ยิ่งข้างในของเรา ปวกเปียกเท่าไร เราก็อยากส่องกระจกแล้วเห็นผู้หญิงที่ดูดี มันเป็นพลังชีวิตอย่างหนึ่ง” ความ “ปวกเปียก” ของพระแพ่งในขณะนั้นคือความรู้สึกสูญเสียพลังในการใช้ชีวิตต่อไปเพราะการตายของกัน หลักหนึ่งที่พระแพ่งยึดเหนี่ยวเพื่อพยุงให้ตนยังสามารถใช้ชีวิตต่อไปได้คือการดูแลความงามอย่างเคร่งครัด ที่พระแพ่งเชื่อว่าจะมอบพลังชีวิตให้ตน

บางทีฉันก็อยากลงโทษตัวเอง ด้วยการไม่ซื้อเสื้อผ้า ไม่แต่งเนื้อแต่งตัว เพราะเอาเข้าจริง ถ้าดูจากรายรับของฉัน ฉันก็ควรตัดใจปลงกับความสวยความงามซะ แต่ฉันทำไม่ได้ มันสำคัญต่อฉัน ใช่มັນเป็นกิเลสชนิดหนึ่ง และมันหล่อเลี้ยงจิตใจให้ชุ่มชื้น³⁸

การให้ความสำคัญในสิทธิการเลือกใช้ชีวิตยังครอบคลุมถึงเรื่องความรัก พระแพ่งเชื่อว่ามนุษย์มีสิทธิ์เลือกความต้องการหรือความรัก มีสิทธิ์ทำตามใจของตน พระแพ่งพร้อมทุ่มสุดตัวกับทุกความรักที่เกิดขึ้น พระแพ่งพูดถึงความรักกับอริสราภาพแบบที่ตนปรารถนาว่าสองคำนี้เป็นสิ่งที่เราต้องนิยามด้วยตนเอง และนิยามของพระแพ่งคือการทุ่มเทให้ความรักอย่างไม่คิดเสียตายหากต้องละทิ้งทุกอย่างเพื่ออยู่เคียงข้างคนรัก ตนพร้อมจะใช้ชีวิตร่วมกับคนรักอย่างไม่กลัวเกรงสิ่งใด

ความรักและเสรีภาพ สองถ้อยคำที่เราต้องนิยามมันด้วยตัวเอง

³⁷ เล่มเดียวกัน, 37.

³⁸ เล่มเดียวกัน, 79.

เมื่อรักใคร่สักคน ฉันจะดึงลงสู่ความปรารถนาที่จะเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตเขา ฉันยอมละทิ้งทุกอย่างเพื่อได้อยู่เคียงข้างเขา พร้อมทั้งจะหลอมตัวเองและเปลี่ยนแปลง โดยไม่กลัว ไม่หวั่น และไม่ตั้งคำถาม³⁹

สถานการณ์ที่ยืนยันคำพูดข้างต้นของพะแพงได้ดีที่สุดคือการตัดสินใจใช้ชีวิตคู่ด้วยกันยาวนานถึง 8 ปีโดยไม่บอกใครรวมถึงครอบครัว พะแพงเล่าถึงชีวิตช่วงนั้นว่า “ในที่สุด ฉันกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเขา ของศิริวง เราไม่เคยสัญญาว่าจะอยู่ด้วยกันตลอดไป ไม่เคยคิดสร้างครอบครัว แต่เราอยู่ด้วยกันทุกวัน⁴⁰”

2.1.1.2 ลักษณะของพะแพงที่ปรากฏผ่านมุมมองตัวละครอื่น

การเล่าเรื่องของทั้งสองเล่มอุรุดาเปลี่ยนเสียงเล่าเรื่องบางช่วงเป็นเสียงของผู้เล่า เสียงของแม่และเสียงของนก ทำให้ลักษณะของพะแพงไม่ได้ปรากฏผ่านเสียงเล่าของเจ้าตัวเพียงอย่างเดียว แต่ยังถ่ายทอดผ่านตัวละครอื่นอีกด้วย

พะแพงในมุมมองของกันคือผู้หญิงคนปัจจุบันที่ตนขาดไม่ได้อีกแล้วในชีวิต แม้ทั้งคู่จะใช้ชีวิตด้วยกันโดยไม่มีงานหรือตกลงปลงใจอย่างจริงจัง การที่พะแพงเคยผ่านการแต่งงานมาก่อนไม่ใช่เรื่องสำคัญสำหรับกันเลย จุดนี้กันแสดงออกอย่างชัดเจนตอนที่พะแพงบอกความจริงข้อนี้กับเขา

“แพงแต่งงานแล้ว” เธอพูด

กันยิ้มให้เธอแล้วอุสบู เธอคิดว่าเขาไม่ได้ยิน เธอพูดซ้ำ “แพงเคยแต่งงาน แต่งได้สองปี แล้วก็หย่า ก่อนที่แพงจะลงใต้แล้วมาเจอพี่นะ”

เขาพยักหน้า

“พี่รู้แล้วหรือ”

“เราจะรู้ได้ยังไง เพิ่งรู้จักแพงนี้แหละ” เขาพูด แล้วอุสบูต่อ

พะแพงจ้องหน้ากัน พยายามจับสังเกต แต่เธอไม่พบสิ่งผิดปกติ เขารับฟังเรื่องนี้ราวกับเธอกำลังบอกเขาว่า พี่...แพงเย็บปลอกหมอนเสร็จเมื่อวานนี้

เขาไม่มีคำถาม ไม่แสดงความแปลกใจหรือตกใจด้วยซ้ำ⁴¹

ข้อความข้างต้นเกิดขึ้นก่อนพะแพงจะกลับบ้านที่เชียงใหม่เพื่อเยี่ยมแม่ในวันเกิดและเธอตั้งใจพากันไปด้วย พะแพงตัดสินใจบอกเรื่องแต่งงานกับกันเพราะไม่วางใจแม่ ซึ่งท่าทีของกันหลังทราบเรื่องทำให้พะแพงสบายใจที่จะเดินทางกลับบ้าน

³⁹ เล่มเดียวกัน, 188.

⁴⁰ เล่มเดียวกัน, 47.

⁴¹ อุรุดา โควินท์, *ขอบของแสง ปีกแห่งเงา*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2557), 22-23.

เรื่องการแต่งงานครั้งแรกของพะแพงยังทำให้เห็นลักษณะของพะแพงในสายตาของแม่ ที่ปรากฏชัดเจนว่าแม่เห็นพะแพงเป็นคนดีมีฐานะและปฏิเสธความจริง ดังความในใจของแม่ถึงการใช้ชีวิตของพะแพงโดยเฉพาะเรื่องความรักว่า “ไม่มีใครจะควบคุมชีวิตตัวเองได้เบ็ดเสร็จ “นางจะบอกลูกสาวอย่างไรดีนะ เราไม่อาจกำหนดชีวิตเราได้ทั้งหมด เราอาจคิดว่าเราพาตัวเองไปใกล้ความปรารถนา แต่ความจริงก็คือ ครึ่งหนึ่งเป็นของโชคชะตา”⁴² หรือเนื้อความในจดหมายที่แม่เขียนถึงพะแพงว่า “ความรักที่มากเกินไป อาจทำให้ลูกเอาแต่คิดถึงอนาคตซึ่งไกลเหลือเกิน ลูกเฝ้าแต่จ้องไปข้างหน้า โดยไม่เคยหันกลับมามองว่าสิ่งใดไว้เบื้องหลัง ลูกเชื่อในคำว่า ตลอดไป และ ตลอดกาลจริง ๆ หรือ”⁴³ เห็นได้ชัดเจนนว่าแม่ของพะแพงมองโลกตรงข้ามกับพะแพง และไม่เห็นด้วยกับการทุ่มเทในความรักและชีวิตของลูกสาวตนที่เกิดขึ้นอยู่เสมอแต่อย่างใด ดังที่กล่าวถึงพะแพงไว้ว่า

พะแพงไม่เคยทำให้นางหายห่วงเลย ไม่ว่าเวลาจะผ่านไปเท่าไร นางก็เห็นพะแพงเป็นสาวน้อยเอาแต่ใจ ตัดสินทุกเรื่องด้วยความรู้สึก ตัดสินใจง่าย ๆ โดยไม่คำนึงถึงสิ่งที่จะตามมา

ลูกยิ่งโต ก็ยิ่งห่างไกล พะแพงไม่ใช่เด็กหญิงตัวน้อยที่วิ่งตามนางไปไหนต่อไหนอีกแล้ว ลูกโตเป็นสาว ทั้งยังเป็นหญิงสาวที่พร้อมกระโจนสู่ออนาคตด้วยความรู้สึก โดยไม่หวั่นไหว ไม่เกรง ไม่แม้แต่จะตั้งคำถาม พะแพงทุ่มเทได้เสมอถ้าเธอรู้สึกว่าจะใช่

คนที่ใช่

งานที่ใช่

สถานที่ที่ใช่

ซึ่งหลายครั้ง คำว่า ใช่ ก็กลายเป็น ไม่ใช่ ในเวลาอันสั้น⁴⁴

อีกเหตุการณ์คือตอนแม่กำชับพะแพงให้จัดการเรื่องหย่าร้างกับสามีเก่าที่พะแพงยังไม่จัดการตามขั้นต่อนกฎหมายให้เรียบร้อย เมื่อพะแพงกับกันเดินทางจากนครศรีธรรมราชเพื่อมาเยี่ยมตนและแนะนำกันให้แม่ได้รู้จักในฐานะคนรัก

นางส่ายหัวด้วยความระอา เมื่อไรพะแพงจะเลิกหันหลังให้กับบาดแผล มันอาจจะเจ็บ แต่มันเป็นความจริง เธอจะทิ้งอดีตเรื้อราดไว้โดยหวังว่าเงาดำของมันจะไม่ทอดมาสู่ปัจจุบันนะหรือ เป็นไปไม่ได้หรอก เงาดำติดตามเราไปทุกที่ มันอยู่กับเราเสมอ ไม่ว่าเราจะต้องการมันหรือไม่⁴⁵

แม่มองว่าพะแพงมักปฏิเสธความจริงที่เกิดขึ้นในชีวิตอยู่เสมอโดยเฉพาะเรื่องของการรัก อดีตและเงาในข้อความเชื่อมโยงถึงชีวิตแต่งงานครั้งแรกของพะแพงที่พะแพงมองเป็นความล้มเหลวครั้งใหญ่ ตอนนั้น หลังจากพะแพงจับได้ว่าคนรักตนนอกใจก็หนีออกจากเรือนหอ

⁴² เล่มเดียวกัน, 30.

⁴³ เล่มเดียวกัน, 16.

⁴⁴ เล่มเดียวกัน, 56.

⁴⁵ เล่มเดียวกัน, 40.

เดินทางเข้ากรุงเทพมหานครทันที ปล่อยให้ทุกอย่างค้างการรวมถึงเรื่องหย่าร้างจนแม่ต้องจัดการ
บางส่วนให้เรียบร้อยก่อนหน้า รวมถึงการเตรียมเอกสารทางกฎหมายรอพะแพงกลับมาเซ็นรับทราบ

แต่ขณะที่แม่มองว่าพะแพงใช้ชีวิตในโลกอุดมคติของตัวเอง นก ตัวละคร
ชายที่ผูกพันกับพะแพงในคราวหลังกล่าวถึงพะแพงว่าพะแพงเป็นผู้หญิงเด็ดเดี่ยว แข็งแกร่ง และการ
ใช้ชีวิตของพะแพงคือการใช้ชีวิตอยู่บนความจริง

ทุกครั้งที่ผมจ้องดวงตาเธอ ผมเห็นความสงบบาง เรื่องราวต่าง ๆ ไม่ว่าจะซับซ้อนแค่ไหน เธอก็
พูดถึงมันอย่างเรียบง่าย ด้วยน้ำเสียงหนักแน่นของเธอ

พี่แพงต่างจากผู้หญิงทุกคนที่ผมรู้จัก เธอซ่อนความแกร่งไว้อย่างที่เธอก็คาดไม่ถึง แต่เธอมี
ความจริงใจให้ผมเสมอ⁴⁶

ตัวละครอีกคนที่มองพะแพงในลักษณะเดียวกับนกคือครูธง อาของนก
และครูสอนบาติกของพะแพง บทสนทนาระหว่างพระกับนกถึงพะแพงแสดงมุมมองของพระว่าเธอเป็น
คนจริงจัง มุ่งมั่น หากได้ตัดสินใจทำอะไรแล้วจะทำจนกว่าสำเร็จ

“นกทำงานนะอา อยู่ที่เชียงรายนกกก็ช่วยพี่แพง” ผมเถียง

“บ่าวช่วยพะแพง นั่นเป็นงานของพะแพง มันจะเป็นงานของบ่าวได้อย่างไร บ่าวก็รู้ ถึงไม่มีบ่าว
พะแพงก็ทำผ้าได้ แต่ถ้าไม่มีพะแพงละ บ่าวจะทำบาติกเองได้ไหม” [...]

“นกไม่เอาไหน” ผมตัดพ้อกับตัวเอง

อาพยักหน้า “รู้ตัวก็ดีแล้ว” จ้องตามผม แล้วว่า “ตัดใจซะ อย่าว่าแต่จะเป็นผ้าเขาเลย เป็น
เพื่อนพะแพงบ่าวก็เป็นไม่ได้” [...]

“พี่แพงคุยกับอาหรือเปล่า”

“พะแพงไม่ได้พูด แต่ดูจากที่บ่าวทำ ก็รู้ว่าไปกินไม่ได้”

“นกจริงจังนะอา”

“จริงใจก็อยู่ในใจ แต่เราไม่ได้ใช้ชีวิตในใจ เราใช้ชีวิตบนนี้” อาจันตั้งลงพื้น⁴⁷

กล่าวได้ว่า ลักษณะของพะแพงในสายตาของคนในครอบครัวอย่าง
แม่นั้นตรงข้ามกับที่พะแพงเห็นว่าตนเองเป็นอย่างสิ้นเชิง พะแพงมองว่าตนเป็นอิสระ มีสิทธิ์เลือกสรร
ควบคุมและใช้ชีวิตในแบบที่ตนปรารถนา บูชาความรัก มองว่าตนมีค่าเมื่อสามารถเข้าถึงความงาม
และความรัก อย่างที่เธอบอกแม่ว่าการได้ใช้ชีวิตคู่กับกันที่นครศรีธรรมราชนั้นทำให้เธอค้นพบความ
งามแบบใหม่ เป็นความงามในการใช้ชีวิต ขณะที่แม่มองว่าชีวิตแบบนั้นเป็นความดี้อัน มุทะลุ ไม่ใช่
ชีวิตด้วยเหตุผลและไม่ยอมรับความจริง การตัดสินใจก้าวไปข้างหน้าของพะแพงในหลายครั้งจึงเป็น
การหลีกเลี่ยงปัญหาในสายตาของแม่ โดยเฉพาะปัญหาในอดีตที่ยังค้างคาและรอการสะสางให้เรียบร้อย

⁴⁶ เล่มเดียวกัน, 136.

⁴⁷ เล่มเดียวกัน, 147.

อย่างเรื่องการหย่าร้าง แต่พะแพงกลับพยายามทำเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ขณะที่นิกซึ่งรักและเคารพพะแพงมาก มองว่าพะแพงเป็นคนเด็ดเดี่ยว กล้าหาญ และใช้ชีวิตบนความเป็นจริง

2.1.1.3 ตัวละครที่มีอิทธิพลกับตัวตนของพะแพง

ความหลงใหลความงามและศิลปะของพะแพงทำให้ตัวตนที่พะแพงปรารถนาจะเป็นคือการเป็นคนทำงานศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นการคิดวิธีนึ่งปาเต๊ะที่เหมาะสมกับตน การดูแลบ้านเรือนให้สวยงามครั้งใช้ชีวิตด้วยกัน การตัดสินใจสร้างโรงบาติกและเป็นช่างบาติกพร้อมกับช่วยพรารวดูแลร้านอาหารเมื่อกลับบ้านเกิด กระทั่งการเขียนหนังสือร่วมกับวาดและกวาง

ตัวละครที่มีอิทธิพลกับตัวตนของพะแพงอย่างชัดเจนคือกันและวาด พะแพงหลงใหลการใช้ชีวิตแบบชาวสวนเมื่ออยู่ด้วยกัน เป็นชีวิตที่พะแพงมองว่าเงินทองไม่ใช่สิ่งจำเป็น การได้มองเห็นภูเขา ต้นไม้ การได้ทำอาหารจากผักในสวนสมรม ได้นั่งผ้าปาเต๊ะสวย ๆ และทำสวนชีวิตที่ไม่ต้องอยู่ใต้อำนาจของใครคือความงามที่พะแพงคิดว่าตนต้องการเข้าถึง และได้เข้าถึงอย่างแท้จริงเมื่ออยู่ด้วยกัน แม้พะแพงจะมองว่าเธอไม่ได้สยบยอมต่อกันอย่างที่กล่าวว่า “ฉันไม่ได้เป็นของเธอ เขาต่างหากที่เป็นของฉัน เขาเป็นของฉัน-ตราบลมหายใจสุดท้าย⁴⁸” แต่ประโยคต่อมาดังกล่าวว่า “มีบางส่วนของเขาที่อยู่กับฉัน ไม่มีใครหยิบฉวยไปจากฉันได้⁴⁹” หรือครั้งที่พะแพงนึกย้อนตอนประโยคสำคัญที่กันกล่าวกับพะแพงว่า “เราเป็นของแพง⁵⁰” แม้อุเหมือนกันสยบยอมต่อพะแพง แต่แท้จริงแล้วพะแพงก็สยบยอมต่อกันมาแต่แรกเช่นกัน หลังจากกันจากไป พะแพงได้กลับมาพบกับกวาง และได้รู้จักกับวาด วาดคือผู้หญิงที่เธอหลงใหลในความสง่างามและพรารวเสน่ห์ตั้งแต่พบครั้งแรก นอกจากนี้วาดยังเห็นคุณค่าในตัวพะแพงอย่างที่เธอปรารถนาให้คนอื่นเข้าใจมาตลอดดังกล่าวกับพะแพงว่า “แพงมีต้นทุนชีวิตที่ดี แล้วแพงก็มีศิลปะในตัวเอง⁵¹” พะแพงจึงมองวาดเป็นทั้งแม่แบบและนางฟ้าแม่ทูนหัว ในความแน่วแน่มิคิดลังเลในการใช้ชีวิตและความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งพาทางใจได้ในเวลาเดียวกัน

ตัวละครที่พะแพงมองว่าเป็นพวกพ้องเดียวกันเป็นกลุ่มคนในแวดวงศิลปะ ทั้งจิตรกรอย่างชกา ช่างบาติกอย่างครูธง หรือนักเขียนอย่างกัน วาด กวาง รวมถึงนิกและเนื่อนวล เพื่อนสนิทอีกคนของพะแพง ขณะเดียวกัน ตัวละครที่พะแพงขีดเส้นแบ่งว่าไม่ใช่คนกลุ่มเดียวกับตนคือครอบครัวรวมถึงคนรักเก่าอย่างไตรจักร คนกลุ่มนี้พะแพงเห็นว่าพวกเขาไม่เห็นตัวตนของพะแพง ไม่เห็นคุณค่าความงามแบบที่พะแพงเห็น ไม่เห็นคุณค่าชีวิตแบบที่พะแพงได้รับ ไม่ตีมูลค่ากับโลก

⁴⁸ อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 14.

⁴⁹ เล่มเดียวกัน, 14.

⁵⁰ เล่มเดียวกัน, 47.

⁵¹ เล่มเดียวกัน, 50.

ศิลปะแบบที่พะแพงมีประสบการณ์ อย่างไรก็ตาม รูปแบบการใช้ชีวิตของพะแพงที่ดูเหมือนพะแพงจะเป็นคนคิดและตัดสินใจด้วยตัวเองแท้จริงแล้วมักยึดโยงกับการต้องพึ่งพาบุคคลใดบุคคลหนึ่งอยู่ด้วยเสมอ ไม่ว่าจะเป็นกัน วาด คชา หรือแม้แต่คนที่พะแพงมองว่าเป็นกลุ่มคนอื่นอย่างแม่และพรวาก็ตาม

2.1.2 ดาห์ลียา จากนวนิยายเรื่องแหวนพระจันทร์

ดาห์ลียาเป็นตัวละครเอกหญิงที่เป็นผู้เล่าตลอดเรื่องของนวนิยาย มุมมองที่เกิดขึ้นในนวนิยายจึงเป็นมุมมองของดาห์ลียาโดยตรง รวมถึงลักษณะของดาห์ลียาที่ปรากฏในนวนิยายเป็นลักษณะที่เกิดจากการสำรวจและมองเห็นตนเองของเธอ

2.1.2.1 ลักษณะของดาห์ลียาที่ปรากฏในนวนิยาย

แหวนพระจันทร์เปิดเรื่องด้วยการพบกันของดาห์ลียา ตูลย์และออมบุญภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมายของตูลย์ ความสวยและกิริยามารยาทของอมบุญทำให้ดาห์ลียาต้องกลับมาสำรวจตัวเองอีกครั้ง

สำหรับฉัน ความงามคือภาพรวม (ไม่ว่าเพศใด) การที่ฉันมองใครสักคนนาน ๆ มองแล้วอยากมองอีก ติดตาติดใจ นั้นหมายถึงทุกสิ่งที่คุณเห็นถูกประกอบสร้างอย่างลงตัว ไม่มากไม่น้อยเกินไป และที่สำคัญคือไม่เหมือนใคร เป็นคนเดียวในโลก [...] คนงามอาจไม่ใช่คนสวย แต่หมายถึงความลงตัวที่มีเพียงหนึ่งเดียว

ใช่-ฉันกำลังจะบอกว่า ออมบุญเป็น rare item

ฮะ! แล้วยังไงล่ะ ฉันก็เป็น Rare Item ดาห์ลียามีหนึ่งเดียวในโลก ฉันไม่ได้สมบูรณ์แบบ แต่หากใครรักคนอย่างฉันก็ไม่อาจป็นใจไปรักคนแบบอื่น...เมื่อวานฉันยังมั่นใจและเชื่ออย่างนี้⁵²

ข้อความข้างต้นเป็นการตั้งคำถามถึงตัวเองผ่านการเปรียบเทียบกับอมบุญ แต่ในข้อความก็เผยว่าดาห์ลียามองตัวเองเป็น Rare Item ที่ไม่ใช่แค่น่าสนใจแต่หาที่ไหนไม่ได้อีก แสดงถึงความเคารพนับถือตัวเองและให้ความสำคัญกับตนเองอย่างชัดเจน ดาห์ลียาพูดถึงลักษณะของตนในสายตาตัวเองผ่านคู่เปรียบเทียบอย่างอมบุญ เปรียบเทียบอย่างตรงไปตรงมาและให้ข้อสรุปอย่างตรงไปตรงมาเช่นกันว่าอมบุญกับตนนั้นเหมือนกัน เป็นคนทรนง เชื่อมมั่นในคุณค่าของตัวเอง และเป็นคนเข้มแข็ง

ส่วนอมบุญผู้เข้มซ้อยงามสง่า เธอมีท่าทีมั่นใจว่าไม่มีใครแย่งตูลย์ไปจากเธอได้ ซึ่งฉันเข้าใจ เธอมีสิ่งที่ฉันเองก็มี...ความทรนง ความเชื่อมั่นในคุณค่าของตัวเอง และความเข้มแข็ง [...]

คุณน้องอมเลิศคงแอบมองฉันอย่างสำรวจตรวจตรา แล้วสรุปในใจว่าฉันไม่ใช่คู่แข่งของเธอ เธอมีดีพอ ฉลาดพอ ทั้งยังมีลูกสาวเป็นราคาหน้าดัก ไม่มีทางที่ตูลย์จะขายตามองฉัน

ไม่แปลกที่อมบุญคิดอย่างนั้น และด้วยความสัตย์จริง ฉันไม่ได้ต้องการดีกว่าเธอ อีกทั้งฉันไม่ได้ต้องการตูลย์ฉันไม่ต้องการเขาแต่แรก ตูลย์เองก็รู้ดี⁵³

⁵² อรุณา โควินท์, *แหวนพระจันทร์*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2557), 11.

ก่อนที่ดาห์เลียจะต้องต่อสู้กับสถานะอนุภรรยา ดาห์เลียเป็นผู้หญิงสวยโดดเด่นที่มั่นใจในความสวยของตน เป็นคนจริงจังและเด็ดขาด ลักษณะดังกล่าวของดาห์เลียถูกขบขันให้โดดเด่นโดยหน้าที่การงานคืองานเซฟ หรือผู้คุมครัว ดังรายละเอียดของงานว่า

ร้านต้องสะอาด ไม่มีกลิ่นอับ ดอกไม้ต้องสดสวย เปลี่ยนก่อนที่จะเหี่ยว พนักงานทุกคนต้องเป็นมืออาชีพ ฉันไม่เคยบอกให้พนักงานเสิร์ฟพินอปปิเทากับลูกค้ายกเว้นจำเป็น ในร้านของฉัน ลูกค้ายกเว้นลูกค้ายกเว้น ไม่ใช่เจ้านาย ไม่ใช่พระเจ้า พนักงานทุกคนทำงานด้วยความตระหนักถึงคุณค่าในหน้าที่ ไม่ว่าจะตำแหน่งไหน พวกเขาล้วนสำคัญ (...)

ร้านของเราเปิดห้าโมงเย็น เหลือเวลาอีกหนึ่งชั่วโมง ฉันต้องแน่ใจว่าเรามีซูเปอร์เพียงพอ อาหารทะเลสด น้ำพริกแกงตำใหม่ตามสูตรที่ฉันจดไว้ กระเทียมเจียวกรอบและหอม ผักทุกชนิดล้างสะอาด รออยู่ในตู้แช่ หมักกับเนื้อหั่นและหมักไว้แล้ว ปลาเพิ่งถูกฆ่าสดเกล็ดและทำความสะอาดเรียบร้อยแล้ว⁵⁴

เนื้อหาของเซฟแสดงถึงลักษณะของดาห์เลียเช่นกันว่าเป็นคนละเอียด รอบคอบ เอาใจจริงเอาใจกับงานอย่างมาก นอกจากนี้ ดาห์เลียยังแยกเวลางานและเวลาส่วนตัวออกจากกัน ดังที่พูดถึงการทำอาหารที่บ้านว่า “เอ็งยืนในครัวมาหกชั่วโมงเต็มเลยนะ ไม่ได้นั่งแม้แต่นาทีเดียว ต้องกลับบ้านมาเสิร์ฟอาหารให้เมฆอีกเหวอ⁵⁵”

ตลอดการเล่าเรื่อง ดาห์เลียพูดถึงลักษณะนิสัยที่นำเสนอต่อบุคคล และลักษณะนิสัยที่แท้จริงของตนเองอยู่เสมอ อย่างเช่นกับตุลย์ ดาห์เลียพูดถึงบ่อยครั้งว่าตัวตนที่ตุลย์รู้จักไม่ใช่ตัวตนจริงของเธอเลย “เขารักฉันมาก ฉันไม่เคยสงสัย แต่ดาห์เลียที่เขารักไม่ใช่ ดาห์เลียที่ฉันเป็น เขารักดาห์เลียที่เขาสร้างขึ้นมาจากต่างหาก⁵⁶” หรือที่ดาห์เลียกล่าวไว้ว่า

ฉันเคยบอกตุลย์ เราเป็นแฟนะ ไม่ใช่แค่จัดดอกไม้ ไม่ใช่หมอนวด ไม่ใช่พริตตี้ แล้วก็...เรารักการออกกำลังกายยิ่งชีพ แต่เราไม่ใช่โคโยตี้ ฉันบอกด้วยน้ำเสียงเรียบ ๆ หวังสะกิดใจเขา ให้คิดอะไรบางอย่าง

แต่เขาหัวเราะแล้วว่า ดาห์เลีย ที่พูดมาทั้งหมดนะ คุณทำได้อย่างยอดเยี่ยม ดาห์เลียคือสิ่งมหัศจรรย์

ถึงกับพูดไม่ออก ทำอย่างไรได้ล่ะ เป็นความผิดของตนเองที่ยอมทำตั้งแต่แรก และสร้างว่าสนุกไปกับเขาทุกเรื่อง

⁵³ เล่มเดียวกัน, 55.

⁵⁴ เล่มเดียวกัน, 44-45.

⁵⁵ เล่มเดียวกัน, 24.

⁵⁶ เล่มเดียวกัน, 225.

ความจริงฉันมีเรื่องสนุกน้อยมาก ฉันชอบทำอะไรนะเธอ ถ้ามีเวลว่าง ฉันอยากอ่านหนังสือ เล่นเฟซบุ๊ก ซ้อมปิ้ง ฟังเพลง หรือไม่ค่อยอยู่เฉย ๆ - นั่นละ ความสุขที่แท้จริงของฉัน⁵⁷

ดาห์เลียที่ตุลย์รู้จักนั้นเป็นสาวร้อแรงที่จัดการทุกอย่างได้อยู่่มือและน่าตื่นตาตื่นใจ ไม่ว่าจะป็นเรื่องงาน เรื่องชีวิตหรือเรื่องบนเตียง แต่ดาห์เลียที่เธอมองว่าเป็นตัวตนแท้จริงนั้นชอบการใช้ชีวิตแบบไม่เร่งรีบ มีเวลาให้การอ่านหนังสือ ฟังเพลง ขอแค่ได้อยู่เฉย ๆ หลังจากต้องทำงานตลอดวันก็เพียงพอแล้ว

การแบ่งตัวตนออกมาอย่างชัดเจนของดาห์เลียเกิดขึ้นแม้กระทั่งการใช้ชีวิตในกรุงเทพมหานคร ดาห์เลียมองว่าการอยู่กรุงเทพมหานครอย่างยาวนานทำให้ตนสามารถกลมกลืนกับ “คนกรุงเทพ” ได้แนบเนียน ดังที่เธอกล่าวไว้ว่า คนอื่นไม่มีทางคาดเดาได้แต่แรกว่าเธอเป็นสาวได้ หากไม่รู้จักกันมาก่อนหรือหากเธอไม่บอกเองแต่แรก

ไม่เคยมีใครทายว่าฉันเป็นสาวได้ ฉันอยู่กรุงเทพฯ นานกว่าสิบปี สิ่งทีฉันกิน ที่ฉันเห็น ที่ฉันดูที่ฉันสวมใส่ ทำให้ฉันกลายเป็นอีกคน

ดูอย่างไรฉันก็ไม่ใช่อีโนรา คนลานสกา ฉันเป็นดาห์เลีย สาวกรุงเทพฯ ผู้ทันสมัย มัดมัน

ฉันพนันได้เลย ถ้าเราเจอกัน และถ้าฉันไม่บอก คุณจะไม่มีทางคิดว่าฉันเป็นคนได้⁵⁸

ลักษณะสำคัญของดาห์เลียอีกประการหนึ่งคือให้ความสำคัญกับความงามและการดูแลตัวเองอย่างมาก “ถ้าฉันไม่พึงพอใจรูปร่างของฉัน มันจะทำให้ฉันไม่พอใจโลกทั้งใบ และไม่สามารถที่จะรักอะไรได้เลย-แม้แต่ตัวเอง⁵⁹” นอกจากนี้ยังมองโอกาสในการดูแลตัวเองเป็นรางวัลของชีวิต “ต้องรักตัวเองให้มากกว่านี้ ฉันทำงานหนัก ควรได้รางวัล⁶⁰” และกล่าวว่าไม่มีใครมีสิทธิ์สั่งให้เธอหยุดดูแลตัวเอง

พอกันเมฆเดินไป ฉันก็คิดได้ว่าจะอธิบายให้ยืดยาวทำไม ฉันซื้อของเหล่านี้ด้วยเงินที่ฉันหามา รายได้จากการเล่นดนตรีสองวันของก้านเมฆนะเธอ เป็นค่าบุหรี ค่าแท็กซี่ และค่าใช้จ่ายส่วนตัวของเขาก็หมดแล้ว [...] ถ้าก้านเมฆไม่เล่นดนตรี ฉันก็ไม่รู้จะเอาเงินที่ไหนไปซื้อสกินแคร์

พอมีเงินเหลืออยู่บ้าง ตั้งใจว่าจะสะสมไว้ซื้อกีตาร์ตัวใหม่ให้ก้านเมฆ แต่ฉันเปลี่ยนใจแล้ว ฉันจะซื้อเอสเคพ⁶¹

การให้ความสำคัญกับความงามยังสัมพันธ์กับการเคารพและรักในตัวเองอย่างมากของดาห์เลียอีกด้วย ดาห์เลียเชื่อว่าการดูแลตัวเองให้ดูดีอยู่เสมอคือการรักและเคารพ

⁵⁷ เล่มเดียวกัน, 19-20.

⁵⁸ เล่มเดียวกัน, 40.

⁵⁹ เล่มเดียวกัน, 62.

⁶⁰ เล่มเดียวกัน, 58.

⁶¹ เล่มเดียวกัน, 62.

ตนเองรูปแบบหนึ่งเช่นกัน เห็นได้ชัดเจนแม้จากเรื่องเล็กน้อยอย่างการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางก็ต้องขัดใจกับก้านเมฆ

ดาห์เลียแสดงมุมมองเกี่ยวกับความรักในเรื่องว่าเกิดจากการตัดสินใจและการควบคุมของเธอเอง หากเธอเลือกแล้วเธอจะทุ่มเทถึงที่สุด ดังความรักที่มีให้ก้านเมฆ คนรักคนแรก ดาห์เลียรักก้านเมฆในแบบที่ดาห์เลียบอกว่า “เราสามารถอยู่ด้วยกันทั้งวัน อย่างมีความสุข โดยไม่คุยกันเลย ฉันเป็นอิสระขณะที่อยู่กับเขา⁶²” ชีวิตรักระหว่างดาห์เลียกับก้านเมฆเป็นความสุขแบบที่ดาห์เลียต้องการเนื่องจากตอบสนองความปรารถนาอิสระของเธอได้ แต่ขณะเดียวกัน ดาห์เลียพูดถึงความรักกับก้านเมฆในช่วงหลังว่าก้านเมฆพยายามควบคุมชีวิตเธอมากเกินไป การต้องต่อสู้กับความพยายามควบคุมชีวิตทำให้เธอเหนื่อย

กับก้านเมฆ ฉันผูกติดความรักไว้กับความรับผิดชอบอย่างเหนียวแน่น แรก ๆ ฉันมีความสุขกับการให้ แต่ต่อมาก็คงว่ามันไม่แฟร์และเหนื่อยมาก⁶³

เลิกกินเหล้าให้เมฆ เลิกใส่กางเกงขาสั้นให้เมฆ เลิกแต่งหน้าให้เมฆ แล้วอะไรอีก เท่าที่ฉันทำอยู่ มันยังไม่พออีกเธอ⁶⁴

ด้านความรักรักระหว่างดาห์เลียกับตุลย์ คนรักคนต่อมา แม้จะเป็นความรักที่ฟุ้งด้วยสถานะอนุภรรยา และทำให้บางครั้งดาห์เลียสับสนว่าสิ่งที่เธอทำอยู่แท้จริงแล้วควรหรือไม่ แต่เพราะเธอหมกมุ่นเทให้ความรัก บวกกับความเด็ดเดี่ยว ดาห์เลียจึงตัดสินใจคงความสัมพันธ์ต่อไปแบบที่รู้ตัวอยู่เสมอว่าตนนั้นเห็นแก่ตัว เลือความปรารถนาของตนเป็นที่ตั้ง และมั่นใจว่าตุลย์ก็คิดเช่นเดียวกัน

คุณคิดว่าฉันมีทางเลือกหรือ จริงอยู่ ฉันเลือกได้ หากเลือกก่อนหน้านี้ คือเลือกที่จะเดินจากเขาไปเมื่อรู้ว่าเขามีครอบครัว อ่า...มันจะสง่างามมากทีเดียว ฉันอยากให้ตัวเองเป็นเช่นนั้น แต่ฉันรักตุลย์ ฉันไม่ต้องการเป็นภรรยาเขา ฉันต้องการเพียงแคร์ก ได้ใช้เวลากับเขาบ้าง และ...

ฉันเห็นแก่ตัวนั่นเอง จึงสรรหาสารพันเหตุมาช่วยพุงความสัมพันธ์ซึ่งไม่น่าจะเป็นไปไม่ได้ ให้ยืนขึ้นบนความเป็นไปได้ แม้ยืนไม่เต็มเท้า แต่เราก็เขย่งด้วยกัน⁶⁵

ไม่ว่ากับก้านเมฆหรือกับตุลย์ ลักษณะนิสัยเกี่ยวกับความรักที่เห็นจากดาห์เลียในความสัมพันธ์คือความกล้าได้กล้าเสียและการบูชาความรัก พร้อมจะทุ่มเทให้ความรักแบบไม่นึกเสียใจภายหลัง

⁶²เล่มเดียวกัน, 22.

⁶³เล่มเดียวกัน, 22.

⁶⁴เล่มเดียวกัน, 25.

⁶⁵เล่มเดียวกัน, 166-167.

กล่าวได้ว่า ลักษณะของดาห์เลียที่เธอเห็นในตนเองและถ่ายทอดออกมาเป็นผู้หญิงที่ให้คุณค่าและเคารพนับตนเองอย่างมาก อย่างที่ตนมั่นใจว่าจะไม่มีใครสามารถทำลายความเคารพในตัวเองของเธอได้ ความเคารพนับถือตนเองอย่างมากรนี้ทำให้เธอตัดสินใจทุกอย่างบนพื้นฐานของความสุขที่เธอจะได้ ต่อให้เรื่องนั้นหมิ่นเหม่ต่อศีลธรรมและชนบสังคมนก็ตาม แต่ถ้าสนองความปรารถนาของเธอได้ เธอจะเลือกความสุขของตนก่อนเสมอ

2.1.2.2 ตัวละครที่มีอิทธิพลต่อตัวตนและการแสดงออกของดาห์เลีย

ดาห์เลียคือคนที่กำหนดตัวตนของตัวเองไว้ชัดเจนมากกว่าตัวเองคือ “Rare Item” หากจากที่ไหนไม่ได้อีกแล้ว ดาห์เลียรักและให้คุณค่ากับตัวเองอย่างที่สุด รวมถึงตระหนักรู้อยู่ตลอดว่า “ฉันเป็นใคร” ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใดก็ตาม ดาห์เลียจึงเป็นคนที่มีความหมายชัดเจนในทุกการกระทำ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงาน เรื่องชีวิต หรือความรัก เป้าหมายนั้นคือความสุขของตนเอง

ดาห์เลียขีดเส้นแบ่งชัดเจนว่ากลุ่มตัวละครที่ตนไม่รู้สึกละแวกแยกเมื่ออยู่ด้วยกันคือคนในพื้นที่อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช บ้านเกิดของเธอ ทั้งครอบครัว สาวเพื่อนสนิท รวมถึงก้านเมฆคนรักซึ่งเจอกันครั้งแรกที่ลานสกาเช่นกัน ดาห์เลียมองว่าครอบครัวของก้านเมฆและตุลย์แตกต่างกับตน เป็นคนอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่มีความอยู่ร่วมกันได้ แต่ขณะเดียวกันดาห์เลียไม่ได้ต่อต้านการเป็นคนกรุงเทพมหานคร ดาห์เลียสร้างบทบาทของตนไว้รองรับกลุ่มสังคมและบุคคลที่ได้พบเจอ ซึ่งดาห์เลียเองไม่คิดว่าเป็นเรื่องหนักหนา ขอแค่กลุ่มสังคมนั้นไม่ทำลายคุณค่าของตนแบบที่ครอบครัวของก้านเมฆและตัวก้านเมฆเองทำก็เพียงพอ ข้อสังเกตสำคัญคือชื่อ “ดาห์เลีย” ที่ปรากฏตลอดเรื่องเป็นชื่อที่เธอเปลี่ยนหลังตัดสินใจใช้ชีวิตในกรุงเทพ หรือแม้แต่ตุลย์ ผู้ชายที่ดาห์เลียมองว่าเป็นคนละประเภทกับตนโดยสิ้นเชิง ดาห์เลียก็ไม่ได้รู้สึกที่กำลังฝืนตัวเองครั้งลอบคบกับเขา แม้ในใจคิดสงสัยอยู่เสมอว่าตุลย์รู้จักเธอแบบที่ตุลย์อยากรู้จัก ไม่ใช่เธอแบบที่เธอรู้จักตนเอง แต่ดาห์เลียเลือกรักตุลย์ตามที่ตนปรารถนาจะรักต่อไป โดยตระหนักถึงความจริงข้อนี้อยู่เสมอ

ตัวละครกลุ่มเดียวที่ไม่ว่าอย่างไรดาห์เลียก็ไม่คิดใช้บทบาทสมมติใดรองรับคือครอบครัว โดยเฉพาะแม่ ดาห์เลียมีแม่เป็นต้นแบบชีวิตอย่างชัดเจน หรือแม้แต่กับตุลย์ ที่สถานะอนุภรรยาไม่ได้ทำให้ดาห์เลียรู้สึกว่าคุณค่าตัวเองถูกทำลายเท่ากับการถูกอ้อมบุญจับได้ ซึ่งสร้างแผลใจอย่างรุนแรงจนดาห์เลียตัดสินใจหนีออกมา ดาห์เลียมักหนีจากคนที่ทำให้ตนรู้สึกว่าถูกทำลายคุณค่าอย่างยับเยิน และทุกครั้งที่ดาห์เลียหนีออกมา คนที่ดาห์เลียเลือกจะกลับไปหาเพื่อตั้งหลักใหม่เสมอก็คือแม่

2.1.3 ระกา จากนวนิยายเรื่อง *เมรีในร้านหนังสือ*

ระกาเป็นตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของอรรดาเพียงตัวละครเดียวที่ดำเนินชีวิตผ่านเสียงเล่าของผู้เล่าที่ไม่ปรากฏตัวตน บุคลิกลักษณะของระกาจึงถูกถ่ายทอดผ่านผู้เล่าเรื่องในรูปแบบการเล่าแบบต่าง ๆ ได้แก่บทสนทนาระหว่างระกากับตัวละครอื่นและมุมมองของตัวละครอื่นที่มีต่อระกา

2.1.3.1 ลักษณะของระกาที่ปรากฏผ่านบทบรรยายของผู้เล่าเรื่อง

นวนิยายบรรยายลักษณะของระกาไว้ตอนหนึ่งของเรื่องว่า ระกาคือผู้หญิงธรรมดา ไม่ได้โดดเด่น ไม่ใช่คนที่ใครเห็นแล้วจะสะดุดตาแต่แรก

ระกาหาได้โดดเด่น เธอคือผู้หญิงแบบที่ใครต่อใครมองผ่านโดยง่าย เธอเป็นดอกไม้ดอกหนึ่งในทุ่งกว้าง หากไม่สังเกตก็ไม่เห็น ยิ่งไปกว่านั้นเธอมักคิดว่า เธออาจไม่เป็นที่รัก ความคิดประหลาด แต่เธอเชื่อเช่นนั้นจริง ๆ ทั้งเธอไม่ได้พยายามแม้แต่หน่อยที่จะทำตัวให้น่ารัก เธอสุขภาพจริงใจ มีน้ำใจ แต่ยากจะเข้าถึง

ระกาขีดเส้นสมมติระหว่างเธอกับคนอื่น จ้องมองมัน และบอกตัวเองว่า อย่าเข้าไปใกล้⁶⁶

จากข้อความข้างต้น เธอมองตนเองว่าเป็นคนประหลาด ไม่เป็นที่รัก สุขภาพและความจริงใจของเธอไม่ได้ความพยายามเพื่อให้คนรักใคร่ แต่เป็นการขีดเส้นแบ่งตัวเองออกจากคนอื่น และใช้สุขภาพจริงใจเป็นกำแพงให้คนอื่นไม่เข้าหาเธอ

2.1.3.2 ลักษณะของระกาที่ปรากฏผ่านบทสนทนา

นวนิยายกล่าวถึงระกาว่าชอบชีวิตเรียบง่าย รักการอ่าน เก็บงำความรู้สึก แต่ขณะเดียวกันก็เด็ดเดี่ยว มุ่งมั่นและนับถือตัวเองอย่างมาก เลือกรับหรือตัดสินใจจากความตั้งใจตัวเอง ดังกล่าวไว้ว่า “สิ่งที่มีค่าที่สุด สิ่งเดียวที่เป็นของเธออย่างแท้จริง คือตัวเธอเอง มีแต่ตัวเธอ ก็พอแล้ว”⁶⁷ ความมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยวของระกายังปรากฏผ่านบทสนทนาระหว่างระกากับตัวละครอื่น อย่างเช่นบทสนทนาระหว่างระกากับแคทที่เจอกันที่เชียงใหม่หลังจากมรกด คนรักของระกาและเพื่อนของแคทเช่นกัน ย้ายไปศึกษาต่อที่ประเทศอเมริกา

“เหงามั้ยรัก” แคทถาม

ระกาหัวเราะ “ไม่เลย”

“ฉันก็ว่าอย่างนั้นล่ะ แต่ซาซ่าห่วยเธอมาก จะมาเยี่ยมให้ได้ เขาว่าพุ่มไม่อยู่ ฉันต้องมาเยี่ยมเธอบ่อย ๆ อย่าปล่อยให้เธออยู่คนเดียวมากนัก”

⁶⁶ อรรดา โควินท์, *เมรีในร้านหนังสือ*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2560), 105-106.

⁶⁷ เล่มเดียวกัน, 58.

“ระกายักไหล่ “ฉันอยู่คนเดียวเสมอ มันดีสำหรับฉัน”⁶⁸

คำตอบของระกาแสดงถึงทัศนคติต่อการอยู่คนเดียวว่าไม่ใช่ปัญหาสำหรับระกา การใช้ชีวิตของระกาไม่จำเป็นต้องผูกติดตนไว้กับใคร ถือเป็นเรื่องดีด้วยซ้ำ

เมื่อระการู้ว่าซาซ่า คนรักเก่าของแคทสนใจและหาทางพัฒนาความสัมพันธ์กับเธอ ระกาปฏิเสธความปรารถนาที่ซาซ่ามีต่อตัวเธออย่างไม่ลังเล แม้อีกฝ่ายจะเป็นเพื่อนตนและเพื่อนของคนรักก็ตาม

“ให้สายลมปะทะหน้า หลับตาฟังเสียงคลื่น และมองความอ้างว้างของทะเล” ซาซ่า
อมยิ้ม “นะครับ”

“ฟังดูดีค่ะ แต่...”

“ไปกับผมนะระกา” เขาแตะหลังมือเธอ

ระกาจ้องตาซาซ่า แววตาของเธอทำให้เขาตั้งมือออก “ฉันไม่ไปทะเลกับเพื่อนผู้ชาย
สองต่อสองค่ะ ฉันไม่ใช่เด็กสาว และฉันจะไม่สร้างไร้เตียงสา” [...]

“คุณไปเถอะ ขอให้สนุกนะค่ะ”

“ไปคนเดียวจะสนุกอย่างไร”

“ถ้าคุณมีความสุขกับตัวเองไม่ได้ คุณก็ไม่สามารถทำให้คนอื่นมีความสุขเช่นกัน”⁶⁹

ข้อความข้างต้นยังเห็นถึงทัศนคติเกี่ยวกับความสุขว่า การมีความสุขกับตัวเองเป็นสิ่งสำคัญ คนที่ทำให้ผู้อื่นมีความสุขได้คือคนที่มีความสุขกับตนเองได้ ทัศนคตินี้สอดคล้องกับลักษณะรักและเคารพในตนเองของระกาที่กล่าวไว้ก่อนหน้านี้

ลักษณะของระกาอีกประการคือระกาชมความไม่มีเพศ ดังในบทสนทนาระหว่างระกาและออม ลูกค้านใหม่ของร้านว่า

“ออมเป็นผู้ชายนะ” ออมโวยวายเสียงดัง

“ไม่เสียง แต่สำหรับพี่ ออมไม่มีเพศ”

“มีคนบอกว่าออมหน้าเหมือนผู้หญิง แต่ออมยืนยันว่าออมเป็นผู้ชาย”

“พี่ก็ไม่ได้บอกว่าออมไม่ใช่ผู้ชายนะ”

“แล้วไม่มีเพศคืออะไรละ คืออะไร” ออมเซ็ดหน้าถาม มองระกาด้วยหางตา [...]

“สักวันออมจะรู้ว่ามันดีแค่ไหน ที่พี่รู้สึกแบบนี้”

ออมเดินกลับไปเก้าอี้ กระแทกกันลง พร้อมกับพูด “มันดีตรงไหนละฮะ”

ตรงที่ไม่มีเงื่อนไชนะสิ ระกาคิด⁷⁰

⁶⁸ เล่มเดียวกัน, 61.

⁶⁹ เล่มเดียวกัน, 145.

⁷⁰ เล่มเดียวกัน, 58.

ออมเป็นตัวละครหนึ่งในเรื่องที่ยืนยันกับระกาว่าตนนั้นเป็นผู้ชาย แม้จะหน้าหวานเหมือนผู้หญิงจนมีคนเข้าใจแบบนั้นบ่อยครั้ง เมื่อคุยกับระกา คำตอบของระกาคือ “ออมไม่มีเพศ” ในมุมมองหนึ่งระกาถือว่าออมควรได้รับอิสระทางเพศ ไม่ต้องยึดติดกับเพศใดเพศหนึ่งเป็นพิเศษ มีเพียงหน้าตาที่เหมือนผู้หญิง แต่ในคำตอบของระกามีทัศนคติเรื่องเงื่อนไขทางเพศอยู่ว่าเพศนั้นมาพร้อมเงื่อนไขการปฏิบัติบางอย่างเสมอโดยเฉพาะเงื่อนไขในความสัมพันธ์ ทัศนคตินี้สัมพันธ์กับประสบการณ์ความสัมพันธ์ในครอบครัวของระกาเอง

ระกาเป็นพี่สาวที่ต้องมอบให้ และเสียสละให้น้องเสมอ ไม่ว่าเธอจะมีความสุขกับการกระทำนี้หรือไม่ เป็นกฎและธรรมเนียมอันเคร่งครัดของครอบครัวเธอ [...]

เธอเก็บงำไว้เพียงผู้เดียว ทั้งความอ่อนแอ อ่อนไหว ความน้อยใจ ความแหว่งวีน รวมถึงคำถามนานาต่อชีวิตอันไม่สมบูรณ์ เป็นเช่นนั้นเสมอ เพราะตั้งแต่เด็ก เสียงของเธอคือเสียงที่พอกับแม่ไม่ฟัง แม้จะเป็นเสียงสะท้อน⁷¹

2.1.3.3 ลักษณะของระกาที่ถ่ายทอดผ่านมุมมองตัวละครอื่น

ลักษณะระกายังปรากฏผ่านมุมมองของตัวละครอื่นในเรื่อง อย่างมรกตที่เล่าถึงตัวระกาว่าดูเป็นคนเรียบง่าย ไม่สะอึกสะอื้น แต่แท้จริงแล้วคือร้อนและเด็ดเดี่ยว

เธอดูไม่เปลี่ยนไปจากวันแรกที่มรกตพบ ไว้ผมทรงเดิม ผมหน้าม้ายาวตรง สีดำตามธรรมชาติ เธอยังแต่งตัวแบบเดิม กางเกงยีนส์ขำกับเสื้อเชิ้ต หรือเสื้อยืด เปลี่ยนก็แต่รองเท้าตามสถานการณ์หรืออารมณ์ของเธอ ยากที่เขาคาดเดา เธอมีรองเท้าหลากหลาย แต่ใช้เสื้อผ้าแบบเดิม ดูโดยรวมก็เหมือนเธอแต่งตัวเหมือนเดิมทุกวัน เขาเคยแซวเธอเล่น ๆ ว่าจะแต่งตัวอย่างนี้ไปตลอดชีวิตหรือ

เธอตอบด้วยรอยยิ้ม – ทั้งน้ำเอ็นดู และน้ำฉงน มรกตรักเธอเพราะเธอเป็นเช่นนี้ ดูเรียบ ๆ ไม่สะอึกสะอื้นเมื่อแรกเห็น แต่เธอยังแตกต่างจากผู้หญิงทุก ๆ คนที่เขารู้จัก [...]

ภายใต้ความเสียบงัน มรกตรู้ว่าเธอซ่อนความแข็งแกร่ง ความเด็ดเดี่ยวและความดีใจไว้⁷²

นอกจากมรกตแล้ว ตัวละครอีกคนที่มองระกาแบบเดียวกันคือแอน ลูกค้าประจำร้านหนังสือ

แอนมองหญิงสาวตรงหน้า เธอไม่ฉูดฉาด สะอึกสะอื้น แต่หากเห็นสิ่งที่เธอมี ก็ไม่อาจหยุดมอง ดวงตาระกาเป็นเครื่องมือแสดงความรู้สึกที่ยากจะคาดเดา ไหล่กว้าง ทั้งแข็งแรงและบอบบาง ช่วงขายาว เต็มและตรง สะโพกผาย มีเนื้อหนัง ระกามีของดีอยู่ในตัวไม่น้อย แอนคิดว่าเธอรู้ตัว เพียงแต่ไม่อยากหยิบมันมาใช้ ถ้าอยู่ในปาร์ตี้ระกาจะหามุมเสียบ ๆ แอบมองสาวคนอื่นหวาน

⁷¹เล่มเดียวกัน, 38.

⁷²เล่มเดียวกัน, 12.

เสนห์ เธอเฝ้าสังเกตทุกคน ผ่านดวงตาดำขลับนั้น และถูกกรอกอีกชั้นด้วยความคิดอันซับซ้อน แต่
 กระนั้น ทุกความรู้สึก ทุกความคิดของเธอ ก็ถูกขังอยู่ข้างหลังหัวใจซึ่งปิดตาย⁷³

ซาซ่าที่ได้รู้จักกับระกาจากการแนะนำของมรกตก็มองระกาว่าภายนอกดู
 สงบนิ่งแต่อารมณ์ภายในนั้นคาดเดาได้ยาก “ความเศร้าของระกา นั้น ลึก และแสนสงบ ภายในจะ
 ปั่นป่วนหรือไม่เขาไม่แน่ใจ ภายนอกเธอเหมือนยามอัสตง หม่นหมอง ทว่าดึงดูดใจ⁷⁴” เห็นได้ว่าทั้ง
 มรกต แอนและซาซ่ามองระกาในลักษณะคล้ายกัน คือ เป็นผู้หญิงที่ดูเรียบง่าย ไม่มีอะไรสะดุดตา แต่
 ระกามีความรุ่มร่ามบางอย่างอยู่ภายใน มรกตเรียกความรุ่มร่ามดังกล่าวว่าความแข็งแกร่ง เด็ด
 เดี่ยว คือรั้น แอนเรียกว่าความซับซ้อน และซาซ่าเรียกว่าความลึกลับ น่าดึงดูด

ขณะที่สายสรวย แม่ของเธอ มองว่าระกา นั้นเหมือนพ่ออย่างเห็นได้ชัด
 แม่สายสรวยลอบมองระกา ลูกคนนี้นับวันยิ่งเหมือนพ่อ เหลือเชื่อ แต่เกิดขึ้นแล้ว รอยยิ้ม วิถี
 พุด วิถีคิด โดยเฉพาะทั้งอารมณ์ที่ทั้งเด็ดเดี่ยว ทั้งแปรปรวน
 สามีนางจากไป ทิ้งร่องรอยไว้ในตัวลูกสาว แทนที่จะเป็นลูกชาย⁷⁵

ระกาในสายตาสายสรวยเป็นคนเด็ดเดี่ยว เด็ดขาด แต่ก็เป็นคนแปรปรวน
 คาดเดาไม่ได้ แบบเดียวกับพ่อของเธอที่จู่ ๆ ก็ตัดสินใจหนีออกจากบ้านและออกบวชตลอดชีวิต ไม่ยุ่ง
 เกี่ยวกับสายสรวยอีกต่อไป ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนั้นเป็นแผลใหญ่ในชีวิตของสายสรวย

2.1.3.3 ตัวละครที่มีอิทธิพลต่อตัวตนและการแสดงออกของระกา

ระกามักพูดถึงตัวเองอยู่บ่อยครั้งว่าคนแบบเธอสมควรอยู่คนเดียว
 มากกว่ามีคนรักหรือความผูกพันใด และความปรารถนาสูงสุดของระกาคืออยากมีอิสรภาพ ระกาไม่
 ยึดเกาะใครเป็นต้นแบบชีวิต บุคลิกของระกาที่ไม่โดดเด่นไปทางใดทางหนึ่งทำให้เธอสามารถอยู่กับ
 ใครก็ได้ แต่ไม่ปรากฏตัวละครที่เป็นพวกพ้องเดียวกันอย่างชัดเจน มีเพียงมรกตที่ระกาล่าว่าถึงว่า
 สามารถอยู่ด้วยกันได้และเป็นคนที่เข้าใจตนอย่างมาก แต่หากต้องอยู่คนเดียวโดยที่ไม่มีมรกต เธอก็
 สามารถอยู่ได้อย่างไม่ขัดข้อง เมื่อระกาพบว่าความปรารถนาในชีวิตคู่ของตนกับมรกตไม่สอดคล้องกัน
 อีกต่อไป ระกาจึงจบความสัมพันธ์ลงด้วยตนเองได้ทันที นอกจากมรกตก็มีแคทและแอน ที่แม้ทั้งคู่จะ
 ไม่รู้จักกันแต่ก็คอยช่วยเหลือระกาในการเผชิญหน้ากับความสัมพันธ์

ตัวละครอีกตัวที่ระกาให้ความสำคัญอย่างมากว่าเป็นมิตรแท้ของตนคือ
 เมรี สุนัขที่พลัดหลงมาจากบ้านของครอบครัวสุดสยาม ในตอนแรกระกาไม่คิดถึงเมรีแม้รู้ว่า
 เจ้าของสุนัขตัวนี้ดูแลมันไม่ดีนัก แต่หลังจากที่เมรีหนีออกมาอยู่ที่บ้านระกาบ่อยครั้งเข้า ระกาจึง
 ตัดสินใจเลี้ยงดูเมรีอย่างจริงจัง ทดแทนกับที่เจ้าของคนเก่าไม่เอาใจใส่มันเท่าที่ควร “นับจากนั้น เมรีก็

⁷³ เล่มเดียวกัน, 151-152.

⁷⁴ เล่มเดียวกัน, 103.

⁷⁵ เล่มเดียวกัน, 48.

เป็นเมรีโดยสมบูรณ์ เมรีได้เดินออกกำลังกายทุกวัน ขนสีทองได้รับการแปรงอย่างเอาใจใส่ แกลมเมรียังชอบอยู่ในร้านหนังสือเหมือนระกาอีกด้วย⁷⁶” เมรีเป็นหนึ่งในเพื่อนที่ดีที่สุดของระกาแม้จะพูดไม่ได้ เป็นที่พึงพอใจของระกา และเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ระกายังอดทนอยู่ร่วมกับแม่ในบ้านของแม่ต่อไปได้ ขณะเดียวกัน ระกาจำแนกแม่ ขาล และสุดสยามว่าเป็นคนอีกกลุ่มอย่างชัดเจน โดยเฉพาะแม่และขาลซึ่งเป็นคนในครอบครัวที่มักใช้ประโยชน์จากสถานะลูกสาวและพี่คนโตของระกาอยู่เสมอ

2.2. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครอื่น

หัวข้อนี้เป็นการสำรวจรายละเอียดในความพันธ์ของตัวละครเอกหญิงกับตัวละครอื่นในเรื่อง ทั้งตัวละครในครอบครัวและตัวละครนอกครอบครัว เพื่อดูว่าแต่ละความสัมพันธ์ปรากฏรายละเอียดใด และตัวละครอื่นปฏิบัติกับตัวละครเอกหญิงอย่างไรบ้าง โดยจำแนกตัวละครที่ปรากฏความสัมพันธ์กับตัวละครเอกหญิงเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ความสัมพันธ์กับตัวละครหญิงในครอบครัว ความสัมพันธ์กับตัวละครหญิงนอกครอบครัว ความสัมพันธ์กับตัวละครชายในครอบครัว และความสัมพันธ์กับตัวละครชายนอกครอบครัว

2.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครหญิง

2.2.1.1 พะแพง

(1) ความสัมพันธ์ระหว่างพะแพงกับตัวละครหญิงในครอบครัว

แม่

ครอบครัวของพะแพงมีแม่ พะแพงและพราน้องสาวที่อยู่ด้วยกัน และเติบโตมาด้วยกัน ความสัมพันธ์ระหว่างพะแพงกับแม่ปรากฏชัดเจนในเรื่องว่าไม่ใช่ความสัมพันธ์ที่ตึงเครียด พะแพงพูดถึงแม่ไว้ว่า “เราเห็นห่างกันมาก⁷⁷” โดยให้รายละเอียดดังนี้

แม่รู้จักฉันน้อยมาก แม่อาจรู้จักเด็กหญิงพะแพงที่แม่เคยเลี้ยง รู้จักนางสาวพะแพงตอนยี่สิบต้น ๆ แต่แม่ไม่รู้จักฉันคนนี้ คนซึ่งวันเวลาและประสบการณ์ได้ลบส่วนที่แม่รู้จักหายไปแล้วสร้างสิ่งใหม่ซึ่งแม่ไม่คุ้นเคย หรือบางทีอาจถึงขั้นที่แม่รับไม่ได้⁷⁸

พะแพงมองว่าแม่รู้จักตนแค่ช่วงระยะเวลาหนึ่งของชีวิต แม่รู้จักพะแพงตั้งแต่เกิดจนเติบโต แต่แม่ไม่รู้จักพะแพงคนปัจจุบันว่าเป็นคนอย่างไรและใช้ชีวิตอย่างไร พะแพงยังขยายความเห็นห่างให้แจ่มชัดขึ้นด้วยข้อความ “เราเป็นแม่ลูกกันก็จริง แต่ไม่มีวันอยู่ร่วมบ้านกัน

⁷⁶ เล่มเดียวกัน, 31.

⁷⁷ อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 77.

⁷⁸ เล่มเดียวกัน, 77.

ได้⁷⁹” พะแพงเห็นว่าแม่เลือกใช้อำนาจความเป็นแม่กับเธออย่างเต็มที่ เมื่อพะแพงใช้ชีวิตไม่ตรงกับรูปแบบการใช้ชีวิตที่แม่ต้องการให้เป็น ความรู้สึกแปลกแยกจากบ้านตัวเองจึงเกิดขึ้น นอกจากนี้ แม่มีกล่าวโทษตัวเองอยู่บ่อยครั้งเมื่อไม่สามารถเอาชนะพะแพงได้ว่าความดีร้ายของพะแพงคือความผิดพลาดของตน

ถ้าเป็นเมื่อก่อน ฉันคงระบายทุกอย่างที่เพิ่งคิดออกมา แล้วแทนที่แม่จะฟัง ทำความเข้าใจฉัน แม่กลับโยนระเบิดลูกใหม่ซึ่งใหญ่กว่าใส่ฉัน จากนั้นสงครามระหว่างเราก็จะดำเนินไปจนกระทั่งฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเหนื่อย หรือถ้าฉันแข็งข้อยื่นกรานจนแม่ไม่รู้จะเอาอะไรมาค้ำจ้ำง แม่ก็จะร้องไห้ และพูดว่า “ฉันมันผิดเอง ที่เลี้ยงลูกไม่เป็น”

ประโยคนี้ทำเอาฉันมือไม่อ่อนแรง มันตีแผ่ทุกความผิดพลาดในชีวิต ฉันเป็นลูกไม่รักดี ไม่เคยเชื่อฟัง ไม่เคยดูแลแม่ ฉันเลือกใช้ชีวิตผิดทาง อายุเท่านี้ยังเอาตัวไม่รอด ไม่มีการแต่งงาน หรือแม้แต่การสูขอ⁸⁰

คำกล่าวโทษตัวเองของแม่ย้อนทำร้ายพะแพงอย่างเห็นได้ชัด เป็นทั้งคำประชดประชันและกล่าวโทษเธอว่าเธอเป็นลูกสาวที่ไม่ดี ไม่เคยทำให้แม่มีความสุข ทำให้พะแพงรู้สึกตัวเองเป็นตราบาปของครอบครัว ไม่เคยใช้ชีวิตตั้งใจ ชีวิตแต่งงานครั้งแรกก็ล้มเหลว ทำให้แม่เสียหน้า และอยู่ ๆ ก็หายไปใช้ชีวิตคู่กับคนต่างบ้านต่างเมืองเสียหลายปี ชีวิตการแต่งงานครั้งแรกนับเป็นแผลใหญ่ที่พะแพงอยากหนีออกไปให้ไกลที่สุด แต่คนที่คอยย้ำเรื่องความล้มเหลวของชีวิตแต่งงานอยู่บ่อยครั้งก็คือแม่

ครั้งใช้ชีวิตด้วยกัน เมื่อพะแพงตั้งใจจะกลับมาเยี่ยมแม่ที่เชียงใหม่ เรื่องหนึ่งที่พะแพงกังวลใจอย่างมากคือรูปแต่งงานในบ้าน แม่เคยยื่นกรานจะเก็บรูปวันแต่งงานของพะแพงไว้ที่บ้านโดยไม่สนใจว่าพะแพงจะเป็นทุกข์ไหม

พะแพงคิด-เธอจะพูดกับแม่อย่างไรดี เธอเคยบอกแม่แล้วว่าให้เอาภาพถ่ายพวกนั้นไปทิ้งให้หมด หรืออย่างน้อยที่สุด ก็เอาไปเก็บไกลหูไกลตาเธอ

แม่บอกว่ามันคือความจริง คือสิ่งที่เคยเกิดขึ้นกับเธอ และมันเป็นวันที่แม่มีความสุขที่สุดวันหนึ่ง

แต่เธอเกลียดรูปบ้า ๆ นั้น และตอนนี้ เธอกลัวว่าแม่จะแขวนมันไว้ที่เดิม บนผนังบ้าน ในจุดที่แค่ก้าวเข้าไปครั้งก้าวก็มองเห็น [...]

เธอพูดหลายครั้งว่าจะไปกับกัน เธอหวังให้แม่เข้าใจ ว่านอกจากต้องเตรียมที่พักแล้ว แม่ต้องเก็บรูปถ่ายด้วย

แม่จะทำสิ่งนั้นเพื่อเธอหรือเปล่า ถึงตอนนี้พะแพงไม่แน่ใจ⁸¹

⁷⁹ เล่มเดียวกัน, 77.

⁸⁰ เล่มเดียวกัน, 106-107.

⁸¹ อรุณา ไควินทร์, **ขอบของแสง ปีกแห่งเงา**, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2557), 20.

เมื่อกลับถึงบ้าน พระแพงก็ได้เห็นว่าแม่ปลดรูปแต่งงานของพระแพง ออกไปเก็บไว้ แต่เมื่อพระแพงถามความเห็นของแม่ถึงกัน แม่ก็ย้อนเรื่องการแต่งงานครั้งนั้นขึ้นมา ซ้ำเติมพระแพงอีกครั้ง

“เขาก็เหมือนคนอื่น ๆ น่ารัก สุภาพ และดูไม่มีพิษสง...ในตอนแรก” นางว่า

“ทำไมแม่ต้องเอาพ่อกันไปเปรียบเทียบกับคนอื่นด้วย”

“เพราะมีคนอื่นให้เปรียบเทียบไงล่ะ”

“แต่สำหรับแพง พี่ก็มีคนเดียวค่ะ แพงไม่เคยเอาเขาไปยื่นข้างใคร”

นางหัวเราะ “เหมือนที่ไตรจักรก็เคยเป็น อย่างนั้นใช่ไหม”

พระแพงลุกขึ้นนั่ง “แม่จะเอ่ยชื่อเขาทำไม”

“เพราะเขาเคยอยู่กับแก เคยแต่งงานกับแกนะสิ แกลืมไปแล้วหรือ”

ดูเหมือนแม่บรรจุไตรจักรไว้ในประวัติศาสตร์ แม่จะตอกย้ำเธอทุกครั้งที่มีโอกาส ว่าเธอเคย เป็นอย่างไร เคนรักอย่างไร เคยโง่อย่างไร เคยพลาดอย่างไร

“ถ้าแพงเลือกได้ แพงก็อยากจะแต่งงาน และอยู่กับผู้ชายคนแรก คนเดียวที่แพงรักไปตลอด ชีวิต...” เธอกลืนก้อนน้ำตาลงคอ “ถ้าแพงเลือกได้”

“แกไม่ได้เลือกหรือ ถึงเวลารัก แกเลือกที่ไหน”⁸²

แม่ซ้ำเติมเรื่องชีวิตแต่งงานของพระแพงทุกครั้งที่มีโอกาสเพราะแม่รู้ว่า ชีวิตแต่งงานครั้งนั้นเป็นบาดแผลสำคัญของลูก แม่มองว่าพระแพงหุ่นหันปล้นเล่นเกินไปและอยากให้ พระแพงรู้จักรับผิดชอบการกระทำของตนเอง แม่ไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นมากไปกว่าหลังจากออกจากเรือนหอ พระแพงก็หายไปอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราชเสียหลายปี แม่ทุกครั้งที่ตอกย้ำพระแพงจะหาทางหนี ออกมาและพยายามไม่พูดถึงมันอีกก็ตาม อย่างเหตุการณ์ครั้งนี้ที่พระแพงเลือกจะเจ็บเช่นเคย

พระแพงดึงผ้าห่มคลุมโปง เธอแพ้อีกแล้ว เธอไม่มีทางชนะแม่ในเรื่องนี้ เอาเถอะ เธอจะไม่เอ่ย ถึงมันอีก แม่จะทำอย่างไรกับซากอดีตของเธอก็แล้วแต่แม่ เธอจะฝังมันไว้ตรงนี้ แล้วเดินไปข้างหน้า กับคนที่เธอรัก⁸³

อย่างไรก็ตาม แม่ที่คอยย้ำบาดแผลของพระแพงก็เป็นคนเดียวกับที่ จัดการขนย้ายทรัพย์สินและของใช้ของพระแพงออกจากเรือนหอมาเก็บไว้ที่บ้าน จัดการขายรถที่ซื้อให้ และเตรียมทะเบียนหย่าไว้ให้พระแพงกลับบ้านมาเซ็น ช่วยดำเนินเรื่องการหย่าของลูกสาวคนโตให้ครบ ขั้นตอนตามกฎหมาย เนื่องจากแม่เองหย่ากับพ่อของพระแพงมาก่อน จึงต้องการให้พระแพงได้เป็น อิสระจากความผิดพลาดครั้งนั้น

“แม่ก็ไม่เคยมีความอดทนเหมือนกัน ยังจะมาว่าแพง”

⁸² เล่มเดียวกัน, 38.

⁸³ เล่มเดียวกัน, 40.

“แกก็รู้ว่าเป็นการตัดสินใจของพ่อแก” นางหยุดคิด “แต่ก็ดีแล้วละ ไม่อย่างนั้นแม่ก็คงต้อง
ทนไปอีกนาน หลังจากหย่าได้สองปี แม่ยังคิดเลย รู้หย่าตั้งนานแล้ว”

“โห...ตั้งสองปี แม่อาลัยอาวรณ์พอนานเกินไปแล้ว”

“แม่ไม่ได้รักงายหน่ายเร็วเหมือนแกหรอกนะ”⁸⁴

นอกจากนี้ แม่ยังเน้นย้ำให้พะแพงเอาใจใส่ดูแลตนเองแม้พะแพงจะ
อ้างว่าพอใจชีวิตที่ศิโรราบแล้ว แม่แสดงออกตรงไปตรงมาว่ารู้ทันความต้องการของพะแพงดี ข้อจำกัดใน
ชีวิตที่ศิโรราบโดยเฉพาะเรื่องเงินทำให้พะแพงต้องเลือกตัดค่าใช้จ่ายพวกเครื่องสำอางออกไป

“รายได้จากการเขียนของกันอย่างเดียวพอใช้เหรอ”

“อยู่ที่นั่น เราไม่ได้ใช้เงินมาก ผักก็ปลูกเอง แล้วริมคลองนะแม่ มีทั้งผักกูด พริก ยอดมะระ
หน่อไม้ ตำลึง ขึ้นเองหมดเลย เราแทบไม่ต้องซื้อผักเลยละคะ” [...]

“แต่ไม่พอสำหรับครีมทาหน้าใช้ไหม”

“ที่ศิโรราบไม่มีเคาน์เตอร์ลาแมร์กับซาแนลหรอกนะแม่”

“ถ้ามี แล้วแกจะมีเงินไปซื้อไหม” นางกระแทกเสียง

พะแพงเงิบ หลบตาแม่⁸⁵

แม่รู้ว่าพะแพงต้องตัดเรื่องการดูแลตนเองเพราะข้อจำกัดด้านการใช้
จ่าย จึงไม่มีเงินมากพอสำหรับซื้อครีมบำรุงสำหรับดูแลความงามอีกต่อไป เมื่อพะแพงกลับมาเยี่ยม
นอกจากเตรียมทะเบียนหย่าให้แล้วแม่ก็เตรียมเครื่องสำอางให้ด้วย เพราะแม่รู้ว่ายังไงพะแพงไม่มีวัน
ทิ้งเรื่องความสวยความงามได้อย่างที่อ้าง

“พรุ่งนี้ไปซื้อกัน ควรซื้อครีมกันแดดกับครีมบำรุงเป็นอย่างน้อย” นางตัดบท

พะแพงพยายามซ่อนรอยยิ้ม ทำไมเธอจะไม่อยากสวย แต่เธอต้องประหยัด และเครื่องสำอาง
ก็เป็นรายจ่ายประการแรกๆที่เธอตัดทิ้ง

“ไหน ๆ ก็ไหน ๆ แล้ว แพงขอแบ่งผสมรองพื้นกับลิปสติกด้วยนะแม่”

นางลุกขึ้นไปเปิดลิ้นชักโต๊ะแต่งตัว หยิบกล่องสีด้าสามกล่องส่งให้พะแพง “พราวเพิ่งไป
สิงคโปร์ แม่ฝากมันซื้อที่ตีวตีฟรี”

พะแพงคว่ำกล่องมาเปิด พาเลตอายแชโดว์ และพาเลตบรัชออน สวยเสียจนหัวใจระรัว

“ขอบคุณคะแม่” พะแพงเสียงเครือ แม่รู้เสมอว่าเธอต้องการอะไร เธอไม่ได้จับเครื่องสำอาง
มานานมาก⁸⁶

เห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างพะแพงกับแม่เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่
สามารถเรียกได้ว่าราบรื่นหรือรักกันดีแต่ก็ไม่อาจเรียกว่าเลวร้ายได้เต็มปาก พะแพงมองว่าแม่ไม่เคย

⁸⁴ เล่มเดียวกัน, 41.

⁸⁵ เล่มเดียวกัน, 30.

⁸⁶ เล่มเดียวกัน, 31.

รู้จักพะแพงคนปัจจุบันที่เปลี่ยนไปจากพะแพงตอนอยู่กับแม่โดยสิ้นเชิง ทั้งการแสดงออกของแม่ยังทำให้พะแพงรู้สึกว่าคุณค่าจนเป็นความหวาดผวา แต่ก็แม่อีกเช่นกันที่คอยชี้ทางแก้ปัญหาให้พะแพง คิดล้วงทันความคิดของพะแพงอยู่เสมอ

พราว

พราวเป็นน้องสาวคนเดียว แต่งงานกับทหาร สร้างครอบครัวและเปิดร้านอาหารในบ้านของแม่ที่จังหวัดเชียงราย พะแพงมองการใช้ชีวิตของพราวว่าเป็นชีวิตแบบครอบครัวข้าราชการสำเร็จรูป แบบเดียวกับที่พ่อกับแม่เป็น พราวค่อนข้างหัวโบราณ ขณะเดียวกันก็ใจร้อน โผงผางและตรงไปตรงมาเช่นเดียวกับแม่

ฉันกลับเชียงรายหลังงานศพเขา ทั้งแม่และพราวต่างทำเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ไม่มีถ้อยคำแสดงความเสียใจ ไม่มีคำถามเกี่ยวกับทุกข์สุข ฉันรู้ว่าถึงอย่างไรแม่กับพราวก็รักฉัน แต่เราเห็นห่างเสียจนแสดงความรักต่อกันไม่เป็น ฉันจำได้ดี ตอนที่ฉันเล่าให้แม่กับพราวฟังว่าฉันไม่รู้จะอยู่อย่างไร ใช้ชีวิตอย่างไร ทุกอย่างสับสนไปหมด ต้องเริ่มต้นใหม่อีกครั้งโดยลำพัง ฉันเล่า เพราะอยากระบายมันออกมาบ้าง ไม่ได้หวังว่าแม่กับน้องจะหาทางออกหรือช่วยเหลือ สิ่งเดียวที่ฉันพอจะหวังได้คือ กำลังใจและความเห็นใจ แต่พราวกลับพูดว่า ช่วยไม่ได้ แก่เลือกที่จะอยู่อย่างนั้นเอง

ประโยคนี้ของพราว เหมือนประโยค ฉันผิดเอง ที่เลี้ยงลูกไม่เป็นของแม่ มันเป็นความจริง และมันสามารถทำลายฉันถึงรากถึงโคน⁸⁷

แม่พะแพงไม่ได้สนิทสนมกับพราวมากนัก และพะแพงมองว่าพราวคือลูกสาวแบบที่แม่ปรารถนาไม่ว่าเรื่องการเลือกเส้นทางชีวิตหรือลักษณะนิสัย ขณะที่ตนไม่ใช่ “ฉันคงดูไม่น่าเชื่อถือ ในสายตาของแม่และน้อง⁸⁸” พะแพงจึงรู้สึกที่พราวมีอำนาจกว่าตนเมื่ออยู่ด้วยกัน แต่พราวคือคนที่ชวนพะแพงกลับมาอยู่บ้านโดยยกเรื่องการหาคนดูแลร้านอาหารมาเป็นเหตุผลสำคัญ เป็นคนจัดการเรื่องตัดแปลงบ้านให้พะแพง และช่วยออกความคิดว่าพะแพงจะอยู่ร่วมบ้านกับแม่ได้อย่างไร

ฉันเดินออกมาหน้าโรงรถ เจอพราวยืนอยู่ที่นั่น เธอหรีตา เล็งซ้าย เล็งขวา ก่อนถอยหลังไปสองก้าว

“มีอะไรเธอแก” ฉันถาม

“ว่าจะชวนแกไปแม่สาย แต่เดี๋ยวก่อน” พราวมองหน้าฉัน มองโรงรถ พูด “ทำไมแกไม่เอาโรงรถแม่ทำบ้านล่ะ”

“โรงรถนี่นะ ไม่ละ รกจะตาย มีกรงหมาด้วย” ฉันเถียง

⁸⁷ อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 107.

⁸⁸ อรุณา โควินท์, *ขอบของแสง ปีกแห่งเงา*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2557), 128.

พราราลากมือฉันทกลับเข้าไปในโรงรถ “แกดูดี ๆ แพง เอารถออก เอาของรถ ๆ ออกไปซะ พื้นที่มันเยอะนะ ฉันทว่าเปลอ ๆ ใหญ่กว่าคนโตที่แกอยู่ด้วยซ้ำ แถมยังเหลือที่ข้างบ้านให้จัดสวน ทำครัวอีก” [...]

พรารสะกิดไหล่ฉันท “ว่าไง เอาโรงรถนี้แหละทำบ้าน มีหลังคาแล้วประหยัดไปหลายตั้งค์ แค่ก่อนนี้ ทำส้วม อยากรมีครัวก็อำครัว ฉันทว่าเงินแสนห่านะ เหลือให้แกซื้อของเข้าบ้านด้วยซ้ำ”

“แล้วแม่จะยอมหรือ” ฉันทยังกังวล [...]

“แม่อยากให้แกกลับมาอยู่บ้านนะ”⁸⁹

นอกจากนี้ พรารยังช่วยต่อรองกับแม่เมื่อแม่เริ่มไม่พอใจที่พะแพงจะทิ้งสมบัติเก่าของตนที่เก็บไว้ในโรงรถ หลังที่พะแพงต้องการตัดแปลงเป็นบ้านของเธอทิ้งของเก่า

ก่อนที่ฉันทจะต่อคำกับแม่ พรารก็ชิงบอก “ง่ายจะตาย เดี่ยวเราทำโรงเก็บของใหม่ด้านหลังบ้าน ฟากห้องนอนแม่นะ เอาของพวกนี้ไปเก็บก่อน ถ้าแพงจะใช้ค้อยรี้ออกมาใหม่” พรารหลิวตาให้ฉันท หันไปบอกแม่ “แล้วพรารจะให้คนทำโรงรถใหม่ได้ต้นลิ้นจี่หน้าบ้าน”

“ตามใจ” แม่สะบัดเสียง [...]

พรารหัวเราะคิก เธอจัดแจงหาตลับเมตรมาวัดพื้นที่⁹⁰

พรารทำให้การตัดแปลงพื้นที่บ้านแม่่ง่ายดายขึ้น เมื่อพะแพงย้ายจากกรุงเทพฯกลับมาอยู่ที่เชียงใหม่อีกครั้ง ร้านของพรารก็เป็นที่ทำงานของพะแพงทั้งการขายอาหารและผ้าบาติก พรารช่วยพะแพงทำผ้าบาติกและเป็นลูกค้าของพะแพงเองบ้างในหลายครั้ง และเมื่อพรารมีเหตุต้องย้ายตามสามีไปลำปาง พรารก็ตัดสินใจยกร้านอาหารให้พะแพงดูแลในทันทีโดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม

ฉันทขมื่อไปทางร้าน “แล้วนี่ล่ะ”

“แกนั่นล่ะทำ”

พรารจะทิ้งกิจการของเธอไว้กับฉันทโดยไม่หวังหาอาหารเลยหรือ ฉันทส่ายหัว “ไม่เอาหรือก เดี่ยวทำแจ้ง แกจะมาว่าฉันทอีก”

“ไม่ว่าหรือก ฉันทยกให้แก”⁹¹

[...] “ร้านอาหารต้องดูแลโดยเจ้าของเท่านั้น ทุกวันนี้ฉันทดูแลเอง แต่บ่อย ๆ ที่ไม่ได้ใส่ใจ ปล่อยไว้ในมือคนอื่น พอตีลูกค้ำหนึมต”

ฉันทค่านไม้ได้สั้คำ ร้านอาหารเป็นงานที่เรียกร้องความรับผิดชอบสูง คนดูแลต้องผูกวันเวลาของเขาไว้กับร้าน เราจะหาคนที่พร้อมทุ่มเทจากที่ไหน ต่อให้ทำได้ ค่าตอบแทนก็ต้องสูงมาก

“ถ้าแกทำ ฉันทถึงจะวางใจ ฉันทยกร้านให้แก อย่างน้อยก็สองปี จนกว่าที่โด้งจะย้ายมาอยู่ใกล้ ฉันท ได้ร้านอาหารฟรี ๆ ยังไม่เอาอีกหรือพะแพง”⁹²

⁸⁹ อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 109-110.

⁹⁰ เล่มเดียวกัน, 111.

⁹¹ อรุณา โควินท์, *ขอบของแสง ปีกแห่งเงา*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2557), 198.

⁹² เล่มเดียวกัน, 199.

การตัดสินใจของพรารส่งผลต่อความมั่นใจในตัวเองของพะแพงมาก เพราะพะแพงตระหนักเสมอว่าเธอทำงานในร้านของพราร รับเงินของพราร ขณะที่งานบาติกเป็นงานของพะแพง สุดท้ายพะแพงก็ตัดสินใจรับช่วงต่อจากน้องสาว ส่งต่องานบาติกให้หนัก

เห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างพะแพงกับพรารเป็นไปในลักษณะเดียวกับความสัมพันธ์ของแม่ ความมั่นคงในชีวิตและความเป็นลูกสาวคนโปรดที่ใช้ชีวิตได้ตั้งใจแม่ของพรารทำให้พะแพงรู้สึกว่าคุณค่าและไม่ได้มีความสำคัญในครอบครัวเท่าพราร ไม่ว่าจะเป็นการเปรียบเทียบจากแม่หรือคำพูดตรงไปตรงมาของพรารเอง ขณะเดียวกันพรารคือคนที่พะแพงสามารถพึ่งพาได้ครั้งต้องกลับมาอยู่เชียงใหม่คราวไร ไม่ว่าจะเรื่องการช่วยต่อรองกับแม่ ความช่วยเหลือด้านการทำงาน และการให้แกมบังคับอย่างไม่คิดห่วงหาอาทร

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างพะแพงกับตัวละครหญิงนอกครอบครัว

กวาด กวางและเนียนวลเป็นตัวละครหญิงที่ปรากฏตัวในฐานะเพื่อนของพะแพงตั้งแต่เริ่มต้น ทั้งสามคนคอยช่วยเหลือและอยู่เคียงข้างพะแพงหลังสูญเสียกัน พะแพงรักสามคนนี้มากและมองความสัมพันธ์ระหว่างพวกเธอเป็นความสัมพันธ์ที่พิเศษ ดังที่พะแพงกล่าวถึงความสัมพันธ์ของพวกเธอว่า

ฉันจะค้นหาความสัมพันธ์แบบนี้ได้จากที่ไหน ไม่มีอีกแล้ว มันอบอุ่นไปด้วยความหอมหวาน เปี่ยมชีวิตชีวา ขับเคลื่อนด้วยพลังสร้างสรรค์...ทั้งหมดนี้วางอยู่บนความไว้วางใจและการให้เกียรติ สิ่งที่ดีที่สุดหลังจากเขาจากไปก็คือ ฉันได้กลับมาเจอ กวาง ได้สนิทสนมกับพี่วาด⁹³

กวาง

กวางเป็นทั้งนักเขียน เป็นเพื่อนรุ่นน้องของกันจากคณะอักษรศาสตร์ และเป็นเพื่อนมหาวิทยาลัยของพะแพง พะแพงบรรยายถึงกวางว่าเป็นคนกล้าได้กล้าเสียราวกับผู้ชาย “ฉันชอบกวางมาก เธอมีคุณสมบัติหลายอย่างที่ฉันไม่มี เธอมีความเป็นเพศชายอยู่ในร่างกายผู้หญิงเปล่า...กวางไม่ได้รักผู้หญิงด้วยกัน ฉันหมายถึงกวางมีจิตใจอย่างผู้ชาย ไม่คิดเล็กคิดน้อย กล้าได้กล้าเสีย และบางครั้งก็ห้ามเสียจนน่าชก⁹⁴” หลังจากนั้นไป พะแพงได้เจอกับกวางอีกครั้ง กวางเปิดเผยว่าดีใจที่การตายของกันทำให้กวางได้พะแพงกลับมา ตอนรับของพะแพงด้วยการกล่าวคำสัญญาถึงกันต่อหน้าเธอ

กวางกอดคอฉัน กอดหัวฉันซบลงไหล่เธอ “เราจะดูแลพะแพงเอง” เธอมองขึ้นไปบนฟ้า ซึ่งกำลังจะมีด “ได้ไหมที่ เราจะดูแลพะแพงเอง”

ฉันรู้สึกอบอุ่น แต่ก็อดขำไม่ได้ นี่แหละกวาง กวางผู้แมนสุด ๆ แมนยิ่งกว่าชาย (...)

⁹³ อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 44.

⁹⁴ เล่มเดียวกัน, 45.

กวางคลายวงแขน จ้องตาฉัน “เฮ้ย...แพง เราโคตรดีใจที่แพงกลับมา แพงเข้าใจใช่ไหม เราเสียใจที่เขาตาย เราก็ครักเขา และเราดีใจที่เราได้แพงกลับมา”⁹⁵

เมื่อแพงแพงพักอยู่ที่กรุงเทพมหานคร กวางได้แนะนำให้แพงแพงรู้จักกับวาด และหลังจากนั้นทั้งสามคนก็ตัดสินใจร่วมกันสร้างงานเขียนชิ้นใหม่ร่วมกันขึ้นมา ในวันเปิดตัวหนังสือที่ทั้งสามคนเขียนร่วมกัน กวางชื่นชมแพงในวันนั้นว่า “วันนี้แพงสวยมากนะ สวยกว่าทุกครั้งที่เราเจอกัน สวยและเปล่งประกายอย่างแท้จริง เราดีใจที่เห็นแพงเป็นแบบนี้”⁹⁶ คำชื่นชมจากกวางไม่ได้เอ่ยชมความสวยของแพงแพงเท่านั้นแต่ยังแสดงถึงความภาคภูมิใจในตัวเพื่อน ความสวยและเปล่งประกายของแพงแพงที่กวางกล่าวถึงรวมความมั่นใจในตนเองและพลังชีวิตของแพงแพงที่ฟื้นขึ้นมาจนกวางสัมผัสได้อีกด้วย

วาด

วาดเป็นเพื่อนรุ่นพี่ของกวางและรู้จักแพงแพงจากการเล่าถึงของกวางอยู่ก่อนแล้ว เมื่อแพงแพงขึ้นมากรุงเทพมหานคร กวางจึงนัดให้ทั้งสองคนมาเจอกัน

“ได้เจอแพงแพงเสียที ฟังกวางพูดถึงมานาน” พี่วาดวางมือเธอบนมือฉัน “แพงเข้มแข็งแล้วใช่ไหม”

จู่ ๆ น้ำตาก็รินขึ้นมา เพราะน้ำเสียงอ่อนโยนที่วาด ดวงตาที่ฉายความเข้าใจหรือสัมผัสเบา ๆ ซึ่งเต็มไปด้วยความปรารถนาดี...ฉันรู้สึกถึงความจริงใจ ความห่วงใยอย่างแท้จริง จนไม่อยากเชื่อว่านี่คือการพบกันครั้งแรก [...]

พี่วาดเป็นรุ่นพี่เราสิบปี แต่เวลาหนึ่งทศวรรษทำอะไรเธอไม่ได้เลย ฉันมองผู้หญิงอายุสี่สิบห้าตรงหน้า แล้วบอกตัวเองว่า วันที่ฉันอายุสี่สิบห้าฉันจะเป็นอย่างเธอ...แข็งแกร่ง มั่นใจ สง่างาม เปี่ยมเสน่ห์ และมีเมตตา [...]

ฉันยิ้มแก่เขิน ถามพี่วาด “พี่วาดอายุสี่สิบห้าจริงหรือคะ”

พี่วาดหัวเราะคิกคัก “ทำไมล่ะ พี่ดูเหมือนสาวสิบแปดใช่ไหม”

กวางตอบแทน “พี่วาดดูไม่เหมือนใครเลยต่างหาก”

“หญิงม่ายก็อย่างนี้ละแพง เราจะต้องการหรือไม่ก็ตาม แต่ความเป็นม่าย ทำให้เราดูแตกต่าง”⁹⁷

ตอนเจอกับวาดครั้งแรก วาดที่สวยสง่างามแพงแพงนึกตะลึงแสดง ความห่วงใยต่อแพงแพงราวกับคนคุ้นเคยกันช้านาน ทั้งที่ทั้งคู่เจอกันครั้งแรก แพงแพงจึงรักและนับถือ วาดอย่างมากตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

⁹⁵ เล่มเดียวกัน, 46.

⁹⁶ เล่มเดียวกัน, 268.

⁹⁷ เล่มเดียวกัน, 48-49.

วาดเป็นอีกคนที่คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะเรื่องเงิน วาดดูแลเรื่องค่ารักษาพยาบาลเมื่อพะแพงต้องผ่าตัดเนื้องอกฉับพลัน ทั้งยังเป็นคนแรกที่แนะนำให้พะแพงกลับบ้านเกิดที่เชียงราย

ที่วาดเคยเปรียบกับฉันทน์ครั้งหนึ่ง เรื่องที่เธออยากให้ฉันทน์กลับไปอยู่บ้าน เธอว่าฉันทน์พร้อมแล้ว ที่จะกลับไปอยู่กับครอบครัว [...]

“เอาละ แพงฟังพินะ เท่าที่แพงเคยเล่าให้พินฟังนะ บ้านแพงน่าอยู่สุด ๆ เลย เป็นสวนลื่นจี่ที่ร่มรื่น แถมยังอยู่ในอำเภอเมือง ไม่มีที่ไหนเหมาะกะแพงเท่าที่นั่น เชื่อพินเถอะ”

“แต่งานของแพงอยู่ในกรุงเทพฯ นะคะ”

“เราจะคุยเรื่องนั้นทีหลัง งานนะ ไม่ยากหรอก แพงมีความสามารถ ทำอะไรได้เยอะแยะ แล้วอีกอย่าง มันก็ไม่ได้หมายความว่าไปอยู่เชียงรายแล้วจะรับงานจากกรุงเทพฯ ไม่ได้” ที่วาดเติมไวน์ให้ฉันทน์ “นั่งรอคืนเดียว เราก็มีกินข้าวด้วยกันแล้ว”⁹⁸

จากข้อความข้างต้นเห็นได้ว่าวาดเกลี้ยกล่อมพะแพงด้วยความเป็นจริงที่อยู่รอบตัวของพะแพงเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความมั่นคงด้านการอยู่อาศัย โอกาสในการทำงาน ศิลปะก็ไม่ได้หายไปแม้จะย้ายออกจากกรุงเทพมหานคร ไม่เพียงเกลี้ยกล่อมให้พะแพงตัดสินใจกลับบ้านเท่านั้น วาดเสนอเงินก้อนสำหรับทำบ้านให้พะแพงทันที บอกกับพะแพงว่า “พินให้แพงได้ ไม่ต้องคืน เงินแสนห้าไม่น้อย แต่ก็ไม่มากเกินไป ถ้ามันช่วยให้แพงหลงลืมปัญหาเสียที่ พินจะดีใจมากนะ ถ้าแพงรับมันไว้”⁹⁹ วาดยังช่วยคิดหาทางให้พะแพงสามารถอยู่ที่เชียงรายโดยยังคงทำงานได้โดยเฉพาะงานศิลปะ ทางออกที่วาดเสนอโดยอ้างอิงแผนชีวิตเดิมของพะแพงคือการทำผ้าบาติก

“ไหนแพงว่าจะไปเรียนทำบาติกโง่ แพงทำผ้าบาติกขายด้วยสิ”

ฉันทน์หัวเราะ “ที่วาดขา แพงยังไม่ได้เรียนเลย เรียนแล้วจะทำไ้ไหม แล้วมันจะสวยพอสำหรับขายหรือ ให้เปล่า ๆ ใครก็เอา แต่ถ้าต้องจ่ายตั้งค์ คนเขาคิดมาก คิดละเอียด”

ที่วาดทำท่าฮึดฮัด “ไม่รู้ล่ะ พี่ว่าแพงทำสวย แพงทำงานศิลปะอยู่แล้ว ทำบาติกก็เหมือนพันต์ลงบนผ้านั้นแหละ”

“เอาละคะ สมมติว่าแพงเก่ง แพงทำผ้าสวย แล้วแพงจะขายใคร ที่ไหน”

“อ้าว แพงมีหน้าร้านอยู่แล้ว น้องสาวแพงเปิดร้านอาหารไม่ใช่เหรอ แพงเอาผ้าไปฝากขายเลย หรือไม่ ก็ไปหาร้านขายของฝากในเชียงราย”¹⁰⁰

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าวาดเข้าใจความกังวลของพะแพงอย่างปรัโปรง พะแพงทั้งเสียตายนงานที่กรุงเทพมหานครและหวังว่าตนจะไม่มีโอกาสทำงานศิลปะ ไม่มีโอกาสยื่นได้ด้วยตนเอง การกลับบ้านเท่ากับกลับไปพึ่งพาครอบครัว วาดจึงเสนอให้พะแพงเรียน

⁹⁸ เล่มเดียวกัน, 77-78.

⁹⁹ เล่มเดียวกัน, 80.

¹⁰⁰ เล่มเดียวกัน, 80.

บาติคอย่างที่ตั้งใจไว้เพื่อใช้เป็นทักษะสำหรับขายงานศิลปะที่เชียงราย หลังจากนั้น พะแพงต้องรับการผ่าตัดเพื่อรักษาตัวกะทันหัน พะแพงจึงตัดสินใจรับข้อเสนอเรื่องเงินปลุกบ้านของวาด และวางแผนย้ายกลับเชียงรายทันทีที่หายดี

นอกจากนี้ วาดยังเป็นคนต้นคิดเรื่องการรวมกลุ่มสร้างงานเขียนชิ้นใหม่ โดยต้อนรับพะแพงเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม แม้พะแพงจะไม่ใช่นักเขียนอย่างตนและกวางก็ตาม

ที่วาดเป็นคนเสนอความคิด ว่าเราน่าจะเขียนอีเมลถึงกัน เราอาจไม่มีเวลาเจอกันบ่อย แต่การเขียนทำให้เราได้คุยกันทุกวัน [...]

“เมลของเราจะเป็นงานเขียนแบบใหม่ ไม่ใช่การคุยเจาะแฉะเรื่องดินฟ้าอากาศ แต่เราจะเขียนความคิด แบ่งปันประสบการณ์ชีวิตกัน รับรองมีสำนักพิมพ์สนใจแน่ ๆ ” ที่วาดพูด

“และด้วยการทำงานเท่านั้น ที่จะช่วยแพง สร้างคุณค่าที่แท้จริง และทำให้ชีวิตก้าวไปอย่างมั่นคง” กวางเสริม น้ำเสียงเธออีกเต็ม¹⁰¹

การต้อนรับพะแพงเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มนักเขียนแม้พะแพงจะไม่เคยเขียนหนังสือมาก่อน เป็นทั้งโมตรีและการยื่นมือช่วยเหลือพะแพงโดยตรง วาดและกวางหวังให้พะแพงมั่นใจในความสามารถและเห็นคุณค่าในตัวเอง วาดสร้างความมั่นใจกับพะแพงว่าการเขียนไม่ใช่เรื่องยาก “แค่เขียนจดหมายคุยกับพี่ กับกวาง อยากเล่าอะไรก็เขียน ง่าย ๆ แค่นี้เอง¹⁰²” ซึ่งในที่สุดข้อเสนอนี้ทำให้พะแพงค้นพบความสามารถในเล่าเรื่อง เธอบอกว่า “แล้วตัวหนังสือมากมายก็ทะลักออกมา....ถ้อยคำและเรื่องราว ซึ่งฉันไม่เคยรู้ว่ามีอยู่ในตัวฉัน¹⁰³” และอีเมลที่ทั้งสามคนเขียนถึงกันก็ได้รับการตีพิมพ์เป็นหนังสือในภายหลัง เป็นความภาคภูมิใจหนึ่งในชีวิตของเธอ

เนื่อนวล

เนื่อนวลคือเพื่อนสนิทอีกคนของพะแพงและรู้จักทั้งกวางกับวาด ทั้งคู่เป็นสาวเชียงรายเหมือนกันแต่มารู้จักกันที่กรุงเทพมหานคร บุคลิกภายนอกของเนื่อนวลนั้นแตกต่างจากกวาง และแตกต่างจากพะแพงด้วย เนื่อนวลเป็นคนเรียบร้อย แต่งตัวไม่ฉูดฉาด แต่งหน้าบางอ่อน พะแพงถึงกับมองเนื่อนวลเป็นความนุ่มนวลบอบบางตามชื่อจนทำให้ตนกลายเป็นความแข็งกระด้างหากเปรียบเทียบกัน

เนื่อนวลน่ารัก อ่อนหวาน บอบบาง น่าทะนุถนอม และแสนดี เพราะเนื่อนวลเป็นอย่างนี้ เพื่อคบหากับเธอ ฉันจึงต้องระวังเนื้อระวังตัวสักหน่อย ไม่ใช่อะไรหรอก ฉันกลัวบางส่วนของฉันแข็งกระด้าง

¹⁰¹เล่มเดียวกัน, 50.

¹⁰²เล่มเดียวกัน, 50.

¹⁰³เล่มเดียวกัน, 51.

ของฉันจะไปทิ่มแทงเธอเข้า คนเปราะบางอย่างเธอก็เหมือนแก้ว แตงง่าย...ถ้าแก้วแตก เราต้องมี
บาดแผล เรา-ทั้งฉันและเนียนวล¹⁰⁴

ขณะเดียวกัน ความคิดอ่านและความสนใจของเนียนวลนั้นตรงข้ามกับบุคลิกของเนียนวลอย่างชัดเจน เนียนวลสนใจเรื่องสิทธิมนุษยชนและศึกษาเกี่ยวกับปัญหาสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง ความเป็นเนียนวลเต็มเต็มส่วนบกพร่องที่พะแพงคิดว่าตนขาดไปทั้งความนุ่มนวลอ่อนหวานและสำนึกต่อเพื่อนมนุษย์ ทำให้พะแพงรักและนับถือเนียนวลมากจนคบหาเป็นเพื่อนสนิทยาวนานพอๆกับกวาง เนียนวลก็คิดกับพะแพงแบบเดียวกัน อยุ่่างที่เนียนวลบอกพะแพงครั้งแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับปัญหาสิทธิมนุษยชนที่เนียนวลกำลังศึกษาว่า “แพงมีมุมมองที่เราไม่มี¹⁰⁵”

เหตุการณ์ทดสอบมิตรภาพระหว่างพะแพงกับเนียนวลครั้งสำคัญคือตอนเธอแอบคบหากับคชา แม้จะรู้แต่แรกว่าเขามีคนรักอยู่ก่อนแล้วและเขากำลังคบหากับเนียนวล ทั้งเขากับเนียนวลมีแนวโน้มจะพัฒนาความสัมพันธ์กัน แต่สุดท้ายพะแพงก็ตัดสินใจจบความสัมพันธ์คู่สาวกับคชาและเลิกมิตรภาพ ครั้งที่พะแพงเปิดเผยเรื่องคชากับเนียนวล พะแพงสารภาพว่า “เราไม่กล้าสบตาตัวเองในกระจก เพราะทุกครั้งที่เราจะเห็นเขากับคนรักของเขา และบางครั้งก็เห็นนวล¹⁰⁶” เนียนวลไม่โกรธพะแพงแต่น้อย ทั้งยังยืนยันว่า “ความสัมพันธ์ของคนสองคนเป็นเรื่องส่วนตัว แพงมีสิทธิ์ที่จะไม่เล่าให้ใครฟังด้วยซ้ำ¹⁰⁷” ซึ่งในตอนหลังเนียนวลเองก็ไม่ได้พัฒนาความสัมพันธ์กับ คชาเช่นกัน

2.2.1.2 ดาห์ลียา

(1) ความสัมพันธ์ระหว่างดาห์ลียากับตัวละครหญิงในครอบครัว

แม่

แม่ของดาห์ลียาเปิดร้านขายอาหารและดูแลเรื่องความเป็นอยู่ในบ้าน คอยเลี้ยงดูดาห์ลียาแบบให้โอกาสเธอได้ใช้ชีวิตแบบที่เธอต้องการ ไม่ได้ควบคุมบังคับให้ใช้ชีวิตตามใจตน อยุ่่างที่เธอบอกกับตุลย์ว่า “แม่ไม่เคยห่วงเราเลย แม่เลี้ยงให้เราโตตั้งแต่เด็ก และแม่เชื่อมั่นในตัวเราเสมอ¹⁰⁸” แม้ตอนที่ดาห์ลียาตัดสินใจเปลี่ยนงานจากงานบรรณาธิการซึ่งสอดคล้องกับวุฒิอักษรศาสตรบัณฑิตที่เธอได้มาเป็นแม่ครัวในร้านอาหารที่เธอไม่มีประสบการณ์ ไม่เคยเรียนและไม่มีพื้นฐานความรู้มาก่อน มีเพียงทักษะการทำอาหารปักษ์ใต้ที่เกิดจากการช่วยแม่ทำอาหารตั้งแต่เด็ก

¹⁰⁴ เล่มเดียวกัน, 54.

¹⁰⁵ เล่มเดียวกัน, 56.

¹⁰⁶ เล่มเดียวกัน, 276.

¹⁰⁷ เล่มเดียวกัน, 276.

¹⁰⁸ อรุณา โควินท์, *แหวนพระจันทร์*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2557), 231.

“ตกลงกูส่งมึงเรียน ให้มึงมาทำแกงขายเหมือนกูเถอะ” แม่พูด หัวเราะเอิ๊กอ๊าก เมื่อฉันบอก
ว่า กำลังจะทำอาชีพเดียวกับแม่

ฉันพยักหน้า

“แกงพุงปลา แกงส้ม แกงทึ แกงเลียง น้ำพริก พรรคนี้แหละ” ถาม

“ใช่แม่ กับข้าวที่แม่เคยทำขายนั้นละ เจ้าของร้านจะให้น้องทำ” กับแม่ ฉันแทนตัวเองว่าน้อง
ตั้งแต่เด็ก

แม่ตบเขาดังเพียะ “แม่เอ๊ยแม่ ลูกสาวกู อีโนรา...รู้ก้ไม่ต้องเสียสวมนังคุด มึงไม่ต้องเรียน
ห rokok ทับเกาะ ทับแก้ว อะไรของมึง อยู่ขายข้าวแกงกะกู มึงก็ทำงานได้”

ฉันหัวเราะ จริงของแม่¹⁰⁹

แม่แม่พูดเหมือนผิดหวังในการตัดสินใจของดาห์เลีย แต่การตบเข่า
และหัวเราะชอบใจแสดงให้เห็นว่าแม่ไม่ได้โกรธเคืองการตัดสินใจที่วุฒิการศึกษาของตนมาเริ่มต้น
ใหม่กับการขายอาหารของลูกสาวเลย ทั้งยังช่วยขัดเคลาผีมือทำอาหารของดาห์เลียให้เข้าที่จนผ่าน
การทดสอบของร้าน ได้เริ่มงานแม่ครัวอย่างที่ตั้งใจ จนเติบโตในสายงาน มีธุรกิจร้านร้านอาหารที่เปิด
ร่วมกับเพื่อนพวงตำแหน่งเซฟประจำร้าน

ดาห์เลียรักและผูกพันกับแม่มากอย่างที่เรียกได้ว่าแม่เป็นที่พึ่งทางจิต
วิญญาณคนสำคัญของเธอ แม่เธอจะใช้ชีวิตอยู่ที่กรุงเทพมหานครได้อย่างมั่นคง ดูแลตัวเองได้ดี แต่
เธอมักจะหาโอกาสกลับบ้าน หรือหากดาห์เลียไม่ได้กลับบ้าน อาหารของแม่ที่ฝากสาว เพื่อนสนิทของ
เธอซึ่งอยู่ละแวกบ้านเดียวกันมาให้ ก็ช่วยให้เธอคลายกังวล รู้สึกได้ใกล้ชิดกับบ้านเกิดและแม่ของเธอ
มากขึ้น อย่างที่เธอกล่าวถึงน้ำพริกของแม่ว่า “ทันทีที่เห็นน้ำพริกแมงดา ฉันเผลอเข้ากอดสาว หลับตา
และคล้ายว่าได้ยินเสียงฝนล่องจากภูเขา...คิดถึงสายฝนที่บ้านเหลือเกิน¹¹⁰” แม่ยังเป็นที่พักคนสำคัญใน
เรื่องความรัก ไม่เคยห้ามหรือกีดกันยามดาห์เลียกำลังคบหากับใครแม่ถามถึงเรื่องการแต่งงานอยู่บ้าง
ทั้งยังคอยเตือนให้ระวังเรื่องการเลิอกคู่ อย่างที่กล่าวเตือนครั้งรู้ว่าเธอคบกับก้านเมฆว่า “อีโนราหื้อ
มีผิวไม่ใช่เรื่องสนุก กูเองยังเบื่อ ๆ อยาก ๆ บางวันก็กุ้นั่งคิด ถ้าไม่มีผิว กูคงสบายกว่านี้ เหนื่อยน้อย
กว่านี้¹¹¹” มีผู้ชายเพียงคนเดียวที่แม่ปฏิเสธอย่างเด็ดขาดคือตุลย์ แม้ตุลย์จะไม่เคยพบกับแม่ของเธอ
มาก่อน แต่ครั้งหนึ่งที่ตุลย์ตามเธอลงมานครศรีธรรมราชและได้พบกับครอบครัวของเธอ ดาห์เลีย
สันนิษฐานว่าแม่ไม่เห็นด้วยกับการคบหาครั้งนี้จากการสังเกตท่าทางของแม่ว่าดูแลตุลย์แบบเจ้าบ้าน
ดูแลแขก ข้อสันนิษฐานของดาห์เลียเป็นจริงเพราะแม่พูดกับเธอตรง ๆ ว่าไม่รับตุลย์เป็นลูกเขย
เด็ดขาด

¹⁰⁹เล่มเดียวกัน, 29.

¹¹⁰เล่มเดียวกัน, 93.

¹¹¹เล่มเดียวกัน, 175.

“กูบอกมึงก่อน กูไม่เอาทำลูกเขย”

“แม่...ไม่มีอะไรหรอก เขาอยากเป็นหุ้นส่วน น้องพามาเจอสาว”

“กูดูคนไม่ผิด บอกมึงคำเดียว คนนี้กูไม่เอา”¹¹²

จากข้อความข้างต้น ดาห์ลียารู้ในทันทีว่าแม่เตือนเพราะแม่รู้ทันตุลย์ แม่มองออกว่าตุลย์ต้องการอะไรจากเธอ มองออกว่าความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับตุลย์ไม่ได้เป็นแค่ที่ว่าที่หุ้นส่วนคนใหม่ร้านอย่างที่เราบอกแม่ และขณะนั้นเธอคบหากับตุลย์ทั้งที่รู้แล้วว่าตุลย์มีครอบครัวคือ ออมบุญและลูกด้วย ซึ่งสุดท้ายก็ไปกันไม่รอดเพราะถูกออมบุญจับได้ ข

หลังถูกจับได้ ดาห์ลียานั่งแท็กซี่ออกจากคอนโดนิยมของตุลย์ลงมาลานสกาในทันที แม่เตรียมอาหารรอรับเธอกลับบ้าน และไม่ถามถึงเหตุการณ์สะเทือนใจที่เกิดขึ้นเลยสักนิด

แม่โผล่เข้ามาทอด ลูบหัวฉัน [...]

ฉันซุกอกแม่เหมือนลูกนก เช็ดน้ำตากับเสื้อแม่

“มายปรี้อ มายปรี้อ อโนราห์” แม่พูดซ้ำแล้ว ซ้ำอีก

ระหว่างทางฉันโทรศัพท์คุยกับสาว ขอร้องเธอเล่าเรื่องให้แม่ฟัง ไซ้คะ ฉันอาจหาญกระทำ

เรื่องเช่นนี้ แต่ไม่กล้าสารภาพต่อหน้าแม่

“แม่...น้องกลับมาอยู่บ้านสักพักนะ...”

“มึงไม่ต้องพูดไร แม่ทิ้งน้ำซุบไว้ให้แล้ว”¹¹³

เห็นได้ว่าการกลับบ้านครั้งนี้ดาห์ลียาแบกความรู้สึกผิดต่อแม่กลับบ้านไปด้วย ทั้งยังละอายในการกระทำของตนเองเพราะแม่เคยเตือนเธอไว้จนต้องขอให้สาวช่วยเหลือเรื่องราวทั้งหมดแทนตน และเมื่อเจอแม่ ความคับข้องใจทั้งหมดที่เธอแบกมาจากกรุงเทพมหานครก็คลายลงทันที อย่างที่เธอพูดถึงแม่ไว้ว่า “จะมีมือคูไหนที่ปลอบได้อย่างมือแม่”¹¹⁴ กล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับดาห์ลียานั้นเป็นทั้งความผูกพันในฐานะครอบครัวบนพื้นฐานของความไว้นือเชื่อใจกันและให้อิสระ แม่เป็นทั้งผู้ถ่ายทอดทักษะและเป็นที่พึ่งทางใจของดาห์ลียา

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างดาห์ลียากับตัวละครหญิงนอกครอบครัว

สาว

สาวเป็นทั้งเพื่อนสมัยเด็กที่ลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราชและเป็นหนึ่งในหุ้นส่วนร้านดินหญ้าฟ้าแถม สาวใช้ชีวิตอยู่ที่ลานสกาก่อนเกิดเป็นหลัก เข้ามากรุงเทพมหานครเพื่อดูแลร้านเป็นครั้งคราว สนับสนุนทั้งกับดาห์ลียาและครอบครัวของเธอ ทั้งคู่สามารถเดินเข้าออก

¹¹² เล่มเดียวกัน, 235.

¹¹³ เล่มเดียวกัน, 247.

¹¹⁴ เล่มเดียวกัน, 247.

ระหว่างบ้านของกันและกันได้ราวกับเป็นบ้านตัวเอง นอกจากนี้สวายเป็นญาติของก้านเมฆ ทำให้ดาห์ลียากับก้านเมฆได้เจอกันและรักกันที่บ้านของสาวเอง

ดาห์ลียาพูดถึงสาวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับสาวนั้นไม่ได้เกิดขึ้นจากความเหมือน แต่เป็นเพราะความต่าง และสิ่งสำคัญคือการเคารพในวิถีคิดของกันและกัน

ฉันเป็นเพื่อนรักของเธอ แต่ฉันก็ไม่ได้รับสิทธิ์ล้วงล้ำเข้าไปในอาณาเขตส่วนตัวของเธอ เช่นเดียวกับที่เธอไม่เคยก้าวข้ามมาวุ่นวายความรู้สึกของฉัน

ถ้าคุณจะถาม อะไรคือสิ่งพิเศษระหว่างเรา ฉันกับสาว ฉันตอบได้ทันที มันคือความนับถือ ความเคารพในวิถีทางและวิถีคิดของกันและกัน เราแทบไม่มีอะไรเหมือนกันเลย แต่เราคบหากันยาวนานอย่างที่ฉันเองก็ประหลาดใจ ฉันเคยถามตัวเอง เป็นเพราะบ้านใกล้กันจึงหนีไม่พ้นหรือเปล่า แต่นั่นไม่ใช่

คำตอบที่ถูกต้องคือ เพราะเราแตกต่างกันมาก แต่ความต่างนั้นส่งเสริมเกื้อหนุนอีกฝ่ายหนึ่ง สำคัญที่สุด มิตรภาพของเราวางอยู่บนความเชื่อมั่นและความนับถือ¹¹⁵

สาวสร้างรากฐานชีวิตจากการค้าขายและประสบความสำเร็จในธุรกิจค้าขาย มีความมั่นคงทั้งทางด้านทรัพย์สินและความเป็นอยู่ คติในการใช้ชีวิตของสาวคือเชื่อมั่นว่าชีวิตของคนเรานั้นพระเจ้าหรือโชคชะตากำหนดไว้แล้วว่าใครต้องทำอะไร สาวบอกดาห์ลียาว่าความสามารถที่พระเจ้าให้เธอไว้คือความสุข

สาวเริ่มจากทำสวนยาง แล้วขยับมาเป็นผู้ค้าขาย ตอนนี้เธอมีที่ดินหลายผืน มีบ้านหลังใหญ่ มีรถสามคัน หันหลังไปมองอดีต ฉันแทบไม่อยากจะเชื่อว่าเธอสร้างฐานะมาด้วยตัวเอง

สาวเคยบอก-คนบนฟ้าเขาขีดไว้ ว่าจะให้ใครทำอะไร คนนี้เป็นครู คนนั้นเป็นแม่ค้า คนนั้นขายหวาน ส่วนตัวเธอนั้นถูกลิขิตมาให้ขายยาง

ตอนที่เรารุยกันเรื่องนี้ ฉันเป็นเซลส์ขายรถ กำลังอยากหางานใหม่ ฉันถามเธอว่า แล้วฉันล่ะคนบนฟ้าลิขิตให้เป็นอะไร

ให้เป็นคนสวย

สาวตอบทันที

แต่นั้นไม่ใช่อาชีพนะ ฉันเถียง

ความสุขไม่ใช่อาชีพ แต่มันจะพาเธอไปอีกที่หนึ่ง¹¹⁶

เห็นได้ว่า สาวไม่ได้มองแค่ดาห์ลียาเป็นคนสวยเท่านั้น สวายังคาดเดาได้ในฐานะเพื่อนสนิทว่าคติการใช้ชีวิตของเธอกับเพื่อนสนิทคนนี้แตกต่างกัน ความสุขของดาห์ลียาจะเป็นปัจจัยสำคัญให้ดาห์ลียาได้เจอกับเพื่อนสนิทอีกชั้น สาวย้ำความคิดนี้กับดาห์ลียาเมื่อรู้เรื่อง

¹¹⁵ เล่มเดียวกัน, 96.

¹¹⁶ เล่มเดียวกัน, 33.

ครอบครัวของตุลย์ รู้ว่าเพื่อนสนิทตนกลายเป็นอนุภรรยาของเขา แม้สาวเป็นคนหนึ่งที่สนับสนุนให้ดาห์เลียเลิกกับเมฆเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์กับตุลย์แทนในตอนแรกก็ตาม

สาวอยากให้ฉันเข้าใจตุลย์-ฉันนี่รู้ ตั้งแต่แรก

“เรารู้จักเขาน้อยมาก และเราก็มีก้านเมฆ เป็นไปไม่ได้หรอก” ฉันบอก

“แล้วจะไม่ดีกว่าหรือ ถ้าเองไม่มีบ่าวเมฆ ที่เพื่อนพูดเพราะเพื่อนรักเองนะ เชื่อเพื่อนนะ ยังไงบ่าวเมฆก็อยู่ได้ มีแม่ มีพี่สาว สองคนนั้นหวงบ่าวเมฆยังกะไขในหิน”¹¹⁷

“เอ็งดูปลอดโปร่งขึ้นนะ แสดงว่าคุณตุลย์ใช้ได้”

ฉันหัวเราะ “ใช้ได้ดีเลยละ แต่...” (...)

“เงื่อนไขของตุลย์เป็นสิ่งที่เราแก้ไขไม่ได้ นอกจากยอมรับ หรือไม่ยอมรับเท่านั้น”

ฉันเล่าให้สาวฟังอย่างรวบรัดที่สุด จบด้วยประโยค “ตุลย์ไม่ได้ตั้งใจหลอกเรา เขารัก และทุ่มเทเพื่อเรามาก เพราะอย่างนี้ เราถึงไม่เอะใจว่าเขามีเมียแล้ว สวยมากด้วย” (...)

“เวร เพื่อนบอกแล้วใช่ไหม ความสวยจะทำให้เอ็งใช้ชีวิตยาก”¹¹⁸

“เคยได้ยินมั๊ย ผู้หญิงมักชื่นชมผู้ชายดี ๆ แต่หลังรักผู้ชายแล้ว ๆ” ฉันบอก

“เลวไม่เป็นไร แต่ต้องไม่มีเมีย” สาวกล่าว¹¹⁹

จากข้อความข้างต้นทั้งสองส่วนเห็นได้ว่าสาวให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาความสัมพันธ์ของเพื่อนอย่างตรงไปตรงมาเสมอ ไม่ว่าจะ เป็นก้านเมฆที่เป็นญาติคนหนึ่งของตน และตุลย์ที่เป็นคนรักเก่าตนแต่ตนก็ยังแนะนำให้ดาห์เลียสานต่อความสัมพันธ์ สาวให้ดาห์เลียย้ายออกจากบ้านของก้านเมฆมาอาศัยอยู่ที่คอนโดมิเนียมของตนแทนตอนรู้ว่าเธอทะเลาะกับครอบครัวของก้านเมฆ สาวช่วยเปิดทางให้ดาห์เลียกลับมาสู่หน้าแม่ได้ตอนความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับตุลย์พังยับเยิน และอยู่เคียงข้างเธอ ดังที่เธอเล่าไว้ช่วงสุดท้ายของนวนิยายว่า

สาวควมมอเตอร์ไซด์ ดิดเครื่อง หันมาถาม “จะให้เพื่อนบอกบ่าวเมฆมั๊ย”

“ว่า...”

“เอ็งอยู่ที่นี้ ตอนนี้”

ฉันกอดเธอเธอแน่น “เราไม่ได้อยู่ที่ไหนทั้งนั้น เป็นอณูที่ล่องลอยในอดีตกาล”

“จะเป็นอีกนานมั๊ย” สาวตะโกนแข่งเสียงรถ

เซ็ดน้ำตากับไหล่เธอ ฉันตอบคำถามนี้ไม่ได้จริง ๆ¹²⁰

บุษบา

¹¹⁷ เล่มเดียวกัน, 178.

¹¹⁸ เล่มเดียวกัน, 231-232.

¹¹⁹ เล่มเดียวกัน, 233.

¹²⁰ เล่มเดียวกัน, 251.

บุษบาเป็นพนักงานหน้าร้านของร้านอาหารดินหญ้าฟ้าแฉน ดาห์ลียากล่าวถึงบุษบาไว้ว่าเป็นทั้งพนักงานชั้นดีที่คอยสมานรอยร้าวในการทำงานให้ร้านราบรื่น “บุษบาช่วยฉันได้มากในส่วนอื่นที่ไม่ใช่ครัว เธอทำให้ฉันอยู่ในครัวได้อย่างวางใจ” และเป็นคนหนึ่ง que เข้าใจดาห์ลียาทั้งในฐานะเจ้านายและเพื่อนร่วมงาน

วันนี้บุษบาจัดแจกันด้วยกุหลาบสีแดง ตรงทางเข้า เรามีแจกันใบมที่หาที่สามารถใส่ดอกไม้ได้ เป็นร้อยดอก ทันที่ที่ลูกค้าหลักประตูกระจก ดอกไม้จะทำหน้าที่ต้อนรับ มันสวย สดชื่น และมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ ฉันย้ำกับบุษบาว่า ควรใช้ดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม และใช้เพียงชนิดเดียว

“เราชอบกุหลาบแดงที่สุด” ฉันบอกเธอ

“บุษบั้งเล ระหว่างกุหลาบกับลิลลี่ขาว โต้ะจงข้างนอกฉลองวันเกิด บุษบเลยคิดว่ากุหลาบดีกว่า”

ฉันเข้าไปดมใกล้ ๆ “หอมเหลือเกิน”

“บุษบาจัดเป็นช่อบูเกิ้ลเล็ก ๆ ให้คุณด้วยคะ เอาไปไว้ในห้องนะคะ”

บุษบาทำให้คอนโดมิเนียมของฉันมีดอกไม้¹²¹

นอกจากนี้ บุษบาเป็นคนหนึ่ง que คอยเตือนสติดาห์ลียา สามารถห้ามปรามเธอได้อย่างตรงไปตรงมา โดยเฉพาะตอนที่ดาห์ลียาฟุ้งซ่านเรื่องก้านเมฆจนต้องพึ่งเหล่า

“รอให้รอยยิ้มแบบเดิมของคุณกลับมา แล้วบุษบจะเสิร์ฟวอดก้าแบบไม่ยั้งคะ” [...]

“บุษ เหล้าช่วยเราได้นะ เข้าใจมั๊ย”

“แล้วคุณจะใช้มันเป็นตัวช่วยอีกนานแค่ไหนคะ” บุษบาไม่สลด

“นี่บุษบา มากไปมั๊ย เมื่อก่อนเราก็กินเหล้า กินทุกวัน บุษกับพงษ์นั้นละ ยัดเหล้าใส่มือเรา”

“คุณดื่มด้วยความสำราญคะ ไม่ใช่ดับทุกข์ นั่นคือดาห์ลียาที่บุษรู้จัก ถ้าคุณจะดื่มเพื่อลืมบางเรื่อง คุณต้องไปดื่มที่อื่น ไม่ใช่เหล้าที่บุษขงให้ และไม่ใช่ที่ดินหญ้าฟ้าแฉน”¹²²

ข้อความข้างต้นแสดงถึงความตรงไปตรงมาและความเอาใจใส่ ซ่างสังเกตของเธอ ครั้งนั้น หลังจากดาห์ลียาสงบอารมณ์และจัดการปัญหาได้ บุษบาเสิร์ฟเหล้าเพื่อเฉลิมฉลองอิสรภาพให้ทันที “ซื้อตนี้แต่การกลับมาของรอยยิ้มสวยพิฆาตคะ ดื่มด้วยกัน วันนี้ทุกคนจะดื่มวอดก้ากับคุณ บุษเลี้ยงเอง¹²³” นอกจากนี้บุษบายังรู้เรื่องราวความรักของดาห์ลียาและคอยเป็นหูเป็นตาสำรวจชายหนุ่มของเจ้านาย ไม่ว่าจะเป็นก้านเมฆหรือตุลย์ แม้บางเรื่องดาห์ลียาต้องคอยปรามว่ามากเกินไปก็ตาม

“จากการสอต่อส่งเฟซบุ๊กของมิสเตอร์ T. อย่างถี่ถ้วน และประมวลผลออกมา บุษพบว่า...”

ฉันยกมือห้าม “เดี๋ยวก่อน ที่ว่าส่งเฟซบุ๊กนะ หมายถึงทุกวันเลยหรอ”

¹²¹เล่มเดียวกัน, 45-46.

¹²²เล่มเดียวกัน, 206.

¹²³เล่มเดียวกัน, 208.

“ทุกวันค่ะ” เธอตอบ และเหมือนนึกอะไรได้ “แต่ไม่ใช่ในเวลาทำการของดินหญ้าฟ้าแถนนะค่ะ”
ฉันทอมยิ้ม “โอเคจ้า”

“ประมวลออย่างไร ว่ามา จะได้กินข้าว น้อยแล้วนี่” สาวหัวเราะ

บุษบาใช้นิ้วแตะไอแพด “ข้อหนึ่งนะค่ะ มีสเตอร์ T. ปิ้งคุณเองแน่นอนค่ะ คุณเธอโลศ์ทุกสิ่งอันที่คุณ
เอ็งโพสต์ และนี่ค่ะ รูปโปรไฟล์ล่าสุด คอมเมนต์ว่า I miss you”

“โห บ่าวเมฆไม่ร่าจันบ้านแตกหรือ” สาวถาม

บุษบาป้องปากกระซิบ “คุณเมฆไม่เล่นเฟซบุ๊กค่ะ” เธอหันมายิ้มให้ฉันทัน “ขออนุญาตสรุปต่อนะค่ะ”¹²⁴

ข้อความข้างต้นแสดงความสัมพันธ์และความไว้วางใจระหว่าง
ดาห์ลียากับบุษบา รวมถึงสาวเพื่อนรัก บุษบามีสิทธิ์รับรู้เรื่องราวชีวิตของดาห์ลียาและสามารถออก
ความเห็นหรือให้คำแนะนำได้ ขณะเดียวกันก็พร้อมจะช่วยเหลือดูแลและคอยอยู่เคียงข้างดาห์ลียา
บุษบาจึงเป็นมิตรอีกคนที่ดาห์ลียาวางใจมาก ดังที่เธอเล่าถึงบุษบาว่า

ฉันทันนั่งข้างน้ำพุ มองผ่านผนังกระจกเข้าไป ภูเขาบสีแดงโดดเด่น แจกกันคริสตัลใบใหญ่ที่ฉันทัน
เพิ่งได้มา มันแพงมาก แต่สวยอย่างไม่อาจปฏิเสธ ทันทีที่เห็น ฉันทันก็รู้ว่ามันเหมาะกับดินหญ้าฟ้าแถน
เหมาะจะวางบนเคาน์เตอร์ และจะสมบูรณ์แบบเมื่อหลังเคาน์เตอร์นั้นมีบุษบา [...]

เธอรู้ดีทันทีเมื่อเห็นแจกัน

“อนุญาตให้ดังสุดแรงจิก เพราะตอนซื้อ เราคิดถึงบุษ อยากรู้อยู่ตรงนี้ ใกล้ ๆ บุษ น่าจะ
ทำให้ทุกอย่างสวยขึ้น ร้าน บุษ และแจกัน แล้วก็เป็นอย่างนั้นจริง ๆ ”

บุษบายิ้มหวาน “คุณเอง...บุษไม่สามารถรักคุณไปมากกว่านี้แล้วนะ”

ถ้อยคำของบุษบางดงามราวกับสกัดออกมาจากหนังสือ แต่ฉันทันจับต้องความรู้สึกของเธอได้
บุษบาเป็นหนึ่งในดินหญ้าฟ้าแถน เธอเป็นธรรมชาติ เปี่ยมประสิทธิภาพ และมีความจริงใจให้ฉันทัน
เสมอ ทั้งร้านของเราและฉันทันไม่อาจขาดเธอ¹²⁵

ชื่อดาว

ชื่อดาวเป็นพี่สาวของก้านเมฆและเป็นคนถืออำนาจจัดการความ
ระเบียบเรียบร้อยในบ้าน ชื่อดาวกับดาห์ลียาพบกันครั้งที่เธอต้องย้ายจากคอนโดมิเนียมของเธอไป
อาศัยในบ้านของก้านเมฆ “ตั้งแต่วันแรกที่ย้ายเข้าไป ฉันทันเห็นรัศมีแห่งอำนาจของเธอ¹²⁶” รัศมีแห่ง
อำนาจที่ดาห์ลียากล่าวถึงคือการกำกับควบคุมเธอตั้งแต่การจัดเก็บข้าวของในบ้าน ทันทีที่ชื่อดาวเห็น
กระทะและหม้อของเธอที่พามาด้วย ชื่อดาวรีบบอกว่าบ้านของเธอไม่ค่อยทำอาหาร และกำชับกับ

¹²⁴ เล่มเดียวกัน, 95.

¹²⁵ เล่มเดียวกัน, 181.

¹²⁶ เล่มเดียวกัน, 68.

ดาห์เลียว่า “ถ้าทำให้ง่าย มันก็ง่าย ถ้าทำให้ยุ่งยาก มันก็ยาก¹²⁷” คำกำชับของช่อดาวเป็นทั้งคำสั่ง และขีดเส้นแบ่งดาห์เลียออกจากครอบครัวของเธอ

ดาห์เลียเล่าถึงการใช้ชีวิตร่วมกับช่อดาวว่าเป็นความอึดอัดที่ต้อง แลกกับการประหยัดค่าใช้จ่าย และทำให้ก้านเมฆทำอะไรทำในแต่ละวันอย่างช่วยงานในบ้านที่ บ้านดังกล่าวว่า “ที่แม่กับช่อดาวต้องการ คือให้ก้านเมฆกลับบ้าน และถ้าฉันต้องมาอยู่ด้วย พวกเธอก็ ยอมรับได้ พวกเธอไม่ได้ปฏิบัติต่อฉันเหมือนลูกหรือน้องสะใภ้ และฉันก็ไม่ได้ต้องการ¹²⁸” เธอมีตัวตน ในบ้านในฐานะแฟนสาวของก้านเมฆเท่านั้น แต่ไม่ได้รับการต้อนรับในฐานะสมาชิกครอบครัวหรือ แม้แต่แขกของบ้าน ในช่วงแรกดาห์เลียคิดว่าตนรับได้ จนครั้งหนึ่งเธอต้องทำใช้ครัวของบ้าน ทำอาหารที่ก้านเมฆอยากกิน ช่อดาวปฏิเสธอาหารและการใช้ครัวของดาห์เลียโดยสิ้นเชิง

“เธอรู้ได้ยังไงว่าฉันจะกินผัดไทย”

“เราไม่แน่ใจหรอกคะ...อืม...เพราะคุณชินกับอาหารที่ไม่รู้ว่าทำอย่างไรนะ”

เธอหัวเราะ “วันนี้ฉันรู้ว่าทำอะไร ใครทำ ฉันก็เลยไม่อยากกิน”

จากประโยคนี้ ฉันถือว่าเธอได้ประกาศสงครามกับฉันอย่างเป็นทางการ ก็ดีเหมือนกัน¹²⁹

ช่อดาวกล่าวกับดาห์เลียและเดินออกจากครัวไปในตอนท้าย ดาห์เลียโกรธมากขึ้นเมื่อก้านเมฆเลือกเข้าข้างครอบครัวมากกว่าเธอทั้งที่อยู่ในสถานการณ์ปะทะกับ ช่อดาวด้วยกัน จากนั้นดาห์เลียจึงตัดสินใจย้ายออกจากบ้านของก้านเมฆไปอยู่คอนโดมิเนียมของสาว ในทันทีที่สาวเอ่ยปากชวน และไม่คิดมองครอบครัวของก้านเมฆเป็นเหมือนครอบครัวของตนจนต้อง เกรงใจหรือรักษาน้ำใจกันอีกต่อไป

ออมบุญ

ออมบุญเป็นภรรยาถูกต้องตามกฎหมายของตุลย์ ปรากฏในเรื่อง ตั้งแต่ตอนแรกของนวนิยาย ดาห์เลียบรรยายถึงอมบุญตอนเจอกันครั้งแรกไว้ว่า

แรกเห็นเธอ ฉันตะลึงกับผิวที่ขาวนวลเนียนราวกับทารก ผิวของเธอสวยเหลือเกิน [...]

ความเชื่อเริ่มมีข้อสงสัย เมื่อฉันสบตาอมบุญ ได้ยินเธอพูด “สวัสดีค่ะ พี่เองเออ ดีใจที่เจอกัน เสียทีนะคะ”

เธอยกมือไหว้ฉัน เป็นการไหว้ซึ่งหมดจดงดงาม ทว่าไหว้ตัวอย่างที่สุด นับเป็นหนึ่งในบุคลิกที่ไม่ เหมือนใครของเธอ ออมบุญมีคู่ขัดแย้งหรือเงื่อนงำเสมอ ตั้งแต่ชื่อ รูปลักษณ์ การไหว้ หรือแม้แต่ ประโยคทักทายของเธอ

หากเธอพูดเพียงว่า สวัสดีค่ะ

¹²⁷ เล่มเดียวกัน, 69.

¹²⁸ เล่มเดียวกัน, 73.

¹²⁹ เล่มเดียวกัน, 79.

หรือ สวัสดิ์คะ ตีใจที่ได้เจอกันนะคะ

มันยอมเป็นประโยคทักทายตามมารยาทที่แสนคุ้นเคย และฉันพร้อมจะผ่านเลย

แต่ยอมบุญเต็มคำ เสียที ซึ่งฉันไม่รู้ว่าจะตั้งใจหรือไม่ เธอทำให้ฉันนึกคิดว่าเธออาจมีความหมายอื่นซ่อนอยู่ ในวินาทีนั้น ฉันวิตกกังวลด้วยซ้ำ¹³⁰

ข้อความข้างต้นเห็นทั้งรูปลักษณะของออมบุญที่มีผิวขาวหมดจด กิริยา
งามสง่า และมีบุคลิกเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใคร จนดาห์ลียายอมรับว่าทำให้ความเชื่อเรื่องทุกคนต่างมีความงามของตนเองรวมถึงตัวเธอย่อมเป็นหนึ่งในโลกนั้นสั้นคลอน ขณะเดียวกันยังรู้สึกกลับ มีความขัดแย้งในตัวที่แสดงชัดแม้กระทั่งผ่านคำทักทาย จนทำให้ดาห์ลียากังวลและประเมินอมบุญไว้ว่า “เธอเป็นผู้ร่วมประมุขที่น่ากลัว ขณะเดียวกัน เธอก็น่านับถือ¹³¹” เนื่องจากขณะนั้นเธอตัดสินใจคบหากับตุลย์แม้รู้ว่าเขามีอมบุญแล้ว

หลังจากเจอกันอมบุญเชิญดาห์ลียาไปกินข้าวด้วยกันที่บ้านกับเธอ และตุลย์โดยที่ดาห์ลียาเลี่ยงปฏิเสธไม่ได้ ดาห์ลียาจำใจต้องไปบ้านของอมบุญ ซึ่งหมายถึงบ้านของตุลย์เช่นกัน

ตุลย์กับอมบุญรอฉันอยู่ ทั้งสองซิงลุกขึ้นยืนเมื่อเห็นฉัน

ไม่รอให้เจ้าของบ้านกล่าว ฉันซิงส่งดอกไม้ให้เธอ พุด “ขอบคุณมากนะคะ”

เธอรับดอกไม้ด้วยท่วงท่าของหญิงผู้สูงศักดิ์ ในบ้านหลังนี้ เธอคงไม่ต่างจากเจ้าหญิง สำหรับ

เจ้าหญิงไม่ว่าต้องการสิ่งใด ก็ต้องได้

เจ้าหญิงออมเลิศคมดอกไม้เข้าไปเติมปอด

โอ...เจ้าหญิงผู้ไร้เดียงสา¹³²

การไปบ้านของอมบุญทำให้ดาห์ลียาเข้าใจชัดเจนมากขึ้นว่าเธอกับอมบุญนั้นต่างกันอย่างมาก นอกจากฐานะและรูปลักษณะแล้วสถานะภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมายของอมบุญทำให้ดาห์ลียายินคนละฝั่งกับอมบุญโดยสิ้นเชิง ดาห์ลียาย้ำเรื่องนี้อีกครั้งเมื่อกล่าวถึงการพบกันครั้งสุดท้ายระหว่างเธอกับอมบุญ ตอนที่อมบุญเห็นเธออยู่กับตุลย์ในคอนโดมิเนียมของเขาว่า “เธอยังยืนอยู่ตรงนั้น ในนามของความถูกต้องดีงาม ขณะที่ฉันกับตุลย์มีแก้วเบียร์ของนักบวชอยู่ในมือ¹³³”

¹³⁰ เล่มเดียวกัน, 11-12.

¹³¹ เล่มเดียวกัน, 14.

¹³² เล่มเดียวกัน, 168.

¹³³ เล่มเดียวกัน, 172.

2.2.1.3 ระกา

(1) ความสัมพันธ์ระหว่างระกากับตัวละครหญิงในครอบครัว

แม่

สายสรวย แม่ของระกา เป็นแม่ที่ระกา mong ว่าไม่เคยสนใจชีวิตของเธอเลย “แม่สายสรวยไม่เคยรู้ว่าระกาเป็นคนช่วยเหลือร้าน เหมือนที่แม่ไม่รู้ – ทำไมเธอเลือกเปิดร้านหนังสือเล็ก ๆ แทนที่จะทำงานมั่นคง หรือเรียนต่อสูง ๆ เช่นเดียวกัน - แม่ไม่รู้ ว่าเธอคิดอย่างไรต่อชีวิต ต่ออนาคต หรือแม้กระทั่งต่อตัวแม่เอง¹³⁴” สายสรวยยังเป็นแม่แบบที่พ่อของระกา กล่าวไว้ว่าต้องการครอบครองทุกอย่างโดยเฉพาะความรักแต่ไม่ต้องการเสียอะไรไป สายสรวยต้องการให้ลูกทั้งสองคนคือระกาและخالอยู่ใกล้ตนตลอดเวลา สายสรวยจึงเลือกจะซื้อที่ดินสองผืนติดกันเพื่อให้خالและครอบครัวเขาอาศัยอยู่ใกล้ตนหลังจากแต่งงาน และเรียกระกากลับมาอยู่กับตนภายหลัง

เพื่อลูกชายจะได้อยู่ใกล้ตา นางจึงซื้อที่ดินผืนติดกันให้ เดิมทีที่ผืนนั้นมีแต่หญ้ารก ต้นมะขาม และบ้านไม้เก่าโทรม สิ่งแรกทีนางทำคือทุบรั้วบ้านด้านที่ติดกันทิ้ง นางไม่ต้องการให้มีอะไรมากั้นกลางระหว่างบ้านของนางกับลูกชาย¹³⁵

สายสรวยยังเป็นแม่ที่เอาแต่ใจและพยายามควบคุมลูกทั้งสองคนให้อยู่ในสายตา โดยเฉพาะกับระกา ส่วนกับขาลนั้นสายสรวยเลือกใช้วิธีตามใจทุกอย่าง แม่มักหาทางออกที่ราบรื่นให้ขาลและบังคับให้ระกามาช่วยแก้ปัญหาของตนเสมอ ระกาเห็นว่า “แม่รักขาลเสียจนไม่กล้าขยับตัว นอกเสียจากมอบให้ - นั่นแม่ทำโดยไม่ต้องคิด¹³⁶” ทำให้ความขัดแย้งระหว่างระกาและสายสรวยมีกรุนแรงขึ้นทุกครั้งเมื่อปัญหาเกี่ยวข้องกับขาล ดังตอนระกากับสายสรวยขัดแย้งกันเรื่องการทำรั้วเพราะระกาต้องการกั้นรั้วระหว่างบ้านสายสรวยและบ้านขาลป้องกันเมรีไปวิ่งเล่นในบ้านของน้องชายไว้ว่า

“เรื่องรั้วนะ ทำแล้วโรงจอดจะเอาอย่างไร” แม่สายสรวยเปลี่ยนเรื่อง

“ทำตามโนนดะ”

“แล้วขาลจะจอดรถที่ไหน”

ระกาเงียบ

“ทำประตูกว้าง ๆ เปิดตรงโรงรถนั้น ขาลจะได้เอารถมาจอดเหมือนเดิม” แม่สายสรวยสรุป

(...)

“วันก่อน แม่บอกว่าจะทำประตูเล็กด้านหน้ากับด้านหลัง แล้วนี่จะทำประตูใหญ่อีก”

¹³⁴ อรุณา โควินท์, *เมรีในร้านหนังสือ*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2560), 14.

¹³⁵ เล่มเดียวกัน, 13.

¹³⁶ เล่มเดียวกัน, 19.

“จะทำประตูกุ๊กที่ที่ฉันอยากทำนั้นล่ะ”¹³⁷

เห็นได้ว่าสายสรวงอ้างเรื่องที่จอตกรถฝั่งบ้านของชาลขึ้นมาเป็นปัญหาสำคัญ หากระกาก็ันรั้ว ชาลก็ต้องทำที่จอตกรถใหม่ นอกจากตัวชาลเองแล้ว สายสรวงมักบังคับให้ระกาต้องเสียสละเพื่อคนในครอบครัวของชาลด้วยเพราะถือเป็นเรื่องของชาลเหมือนกัน

“อย่างไรเสีย แกก็เอาพระให้หลาน”

ระกาตีมน้ำมะเขือเทศ วางแก้วบนโต๊ะ “ทำไมแม่ไม่เก็บไว้ให้หลานเลยล่ะคะ” เธอพูดเรียบ ๆ และหมายความตามนั้นจริง

“แกไม่เข้าใจหรือไง ฉันแบ่งให้แกกับชาลคนละของค์ เท่า ๆ กัน” แม่เสียงดัง

แม่กำลังจะบอกรัก เหมือนที่บอกใครต่อใครสินะ ว่าแม่รักลูกเท่ากัน รักอย่างยุติธรรม นี่ละความยุติธรรมของแม่¹³⁸

ระกาไม่เข้าใจ แม่บอกว่าจะให้ แต่เป็นการให้โดยมีวงเล็บ มีเงื่อนไขต่อท้าย เช่นนี้เรียกว่าให้ หรือ เธอไม่เคยเรียกร้องสิ่งใด แต่เธอไม่ยอมได้ยื่นแม่พูดแบบนี้ แม่ไม่จำเป็นต้องแสดงความยุติธรรมผ่านเธอ ในเมื่อแม่ไม่เคยมี¹³⁹

จากข้อความข้างต้นจะเห็นการบีบบังคับระกาเพื่อให้ทำตามใจตนโดยไม่สนใจว่าวิถีคิดของตัวเองนั้นไม่ยุติธรรม ขณะที่ชาลได้ในเรื่องที่ต้องการจากสายสรวงหรือสิ่งที่สายสรวงต้องการให้แบบไม่มีเงื่อนไข แต่ระกากลับได้รับภายใต้เงื่อนไขว่าต้องเสียสละบางอย่างแลกเปลี่ยนเสมอ ระกาเข้าใจว่าแม่ทำแบบนี้เพื่อให้ตัวเองเป็นสุขและสบายใจจากข้อครหาว่าตนรักลูกไม่เท่ากันและไม่สามารถรักษาครอบครัวไว้ได้

นอกจากชาลแล้ว สายสรวงมักอ้างถึงเมรีเมื่อต้องการให้ระกายอมแพ้ว่าตนยอมเลี้ยงเมรีให้เพราะเห็นแก่ระกา แต่ระกาแน่ใจว่าแท้จริงแล้วสายสรวงอยากเลี้ยงไว้เอง สายสรวงเพียงเลือกไม่จัดการความรู้สึกตนเองและจัดการปัญหาของเมรี จึงเลือกให้ระกาต้องเป็นผู้รับอารมณ์ฉุนเฉียวและรับสถานะคนผิด รวมทั้งจัดการปัญหาของเมรีแทนตน ดังกล่าวว่า

“ไม่รู้ล่ะ ฉันจะล่ามมัน ไม่อย่างนั้นก็ไม่ต้องไปไหนกันพอดี”

“ถ้าแม่จะทำอย่างนั้นกับเมรี รักว่าเราอย่าเลี้ยงมันดีกว่าละ คีนเจ้าของเดิมไป”

ระการู้ว่าแม่รักเมรีไม่น้อยกว่าเธอ

“ระกา” แม่ขานชื่อหนักแน่น ทั้งนี้ก็เพราะต้องการให้เธอยอมรับถ้อยคำต่อมา “ฉันเลี้ยงเมรีเพราะแก่รักมันนะ”

ไม่จริงเลย คนที่ตัดสินใจเลี้ยงเมรีคือแม่ บ้านหลังนี้เป็นบ้านของแม่ เธอไม่เคยมีสิทธิ์ตัดสินใจอยู่แล้ว¹⁴⁰

¹³⁷ เล่มเดียวกัน, 43.

¹³⁸ เล่มเดียวกัน, 136.

¹³⁹ เล่มเดียวกัน, 137.

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างระกากับตัวละครหญิงนอกกรอบครัว

แคท

แคทเป็นเพื่อนสนิทของระกา คบกับซาซ่าหนุ่มรัสเซียซึ่งเป็นเพื่อนของมรกต แคทเป็นคนสดใสร่าเริงและมีทักษะการเข้าสังคมที่ดี “แคทเป็นสาวพราวเสน่ห์ และไม่ได้มีเสน่ห์กับผู้ชายเท่านั้น ไม่ว่าใครก็อดมองเธอนาน ๆ ไม่ได้ มองเธอบ่อยเข้า สุดท้ายก็รักเธอเอง¹⁴¹” นอกจากนี้แคทยังเป็นคนรู้ออบเรื่องความรักด้วยประสบการณ์ แนะนำให้ระกาเผื่อใจหากมรกตจะนอกใจเพราะต้องห่างกันเป็นเวลานานไว้ว่า “พุ่มไปเรียนหลายปี เธอจะเฉาอยู่อย่างนี้หรือไง แล้วกับผู้ชายนะ ขาดผู้หญิงได้ซะเมื่อไหร่ ฉันไม่ได้ยุนะ ฉันพูดจาก...ประสบการณ์¹⁴²” และเป็นคนที่จุดอ่อนความสัมพันธ์ระหว่างมรกตกับระกาโดยตรงไปตรงมา

“ขอให้ฉันพูดสักครั้งเถอะนะ เธอรักพุ่มจริง ๆ เหมอ แต่ไหนแต่ไร ฉันไม่เคยเห็นความเสน่หา ระหว่างเธอสองคนเลย ดุยังงี้ก็เป็นเพื่อนรัก ไม่ใช่คนรัก”

“เธอรู้อีกอย่างนี้ตั้งแต่เมื่อไร”

“ก็ตั้งแต่เธอแนะนำเขาให้ฉันรู้จักนั่นล่ะ ฉันชอบพุ่มนะรัก ฉันอยากให้เธอลงเอยกับพุ่ม แต่เธอแน่ใจหรือ ว่าเธออยากอยู่กับเขา...ชั่วชีวิต”¹⁴³

หลังบทสนทนาข้างต้น ระการู้ข่าวจากซาซ่าว่ามรกตแอบคบหากับผู้หญิงที่เรียนด้วยกันและกำลังจะมีลูก ตรงกับที่แคทเตือนไว้ และระกาตัดสินใจจบความสัมพันธ์กับมรกตทันที

แอน

แอนเป็นหัวหน้าของชุดสยามและเป็นลูกค้าของระกาที่ได้เจอกันหลังจากระกากลับมาอาศัยที่บ้าน แอนพาลูกชายของตนมาซื้อหนังสือที่ร้านของระกาตามคำแนะนำของชุดสยาม แต่เมื่อพบกับระกา นอกจากระกาจะปรามแอนให้ไม่เร่งเร้าให้ลูกชายอ่านวรรณกรรมตามที่แม่เห็นว่าดีแทนหนังสือการ์ตูน ระกายังยินดีให้แอนเลือกหนังสือในร้านของตนได้ตามสบาย

เธอหยิบ อีส ออฟ เอเดน ขึ้นมา “ไม่น่าเชื่อ พี่เคยอ่านเล่มนี้อย่างบ้าคลั่ง ยากที่จะมีสมาธิได้แบบนั้นอีก”

“สักพักจะกลับมาค่ะพี่” ระกาว่า

หญิงสาวหญิง The Devil Wear Prada วางบนเคาน์เตอร์ “เล่มนี้ก่อนนะคะ จบแล้วค่อยว่ากันใหม่”

¹⁴⁰ เล่มเดียวกัน, 13.

¹⁴¹ เล่มเดียวกัน, 35.

¹⁴² เล่มเดียวกัน, 62.

¹⁴³ เล่มเดียวกัน, 63.

ระกามออี๋ม หญิงสาวเลือกได้ดี “จะมีเล่มไหนที่เปิดเผยโลกภายในของผู้หญิงได้ดีเท่า Chick Lit”

“คุณอ่านเล่มนี้” เธอขึ้นเสียงสูง

ระกาพยักหน้า “และคลังรองเท้ามากด้วยค่ะ”¹⁴⁴

นอกจากแอนจะได้หนังสือกลับไปอ่านที่บ้านแล้ว การมาร้านของระกายังทำให้แอนได้กลับมาในโลกของการอ่านอีกครั้ง โดยมีระกาช่วยเปิดประตูต้อนรับ ตั้งแต่นั้นมา แอนก็เป็นมิตรคนสำคัญของระกา ช่วยเปิดโลกของความรักและเคารพตัวเองอีกรูปแบบหนึ่งคือโลกของความงามให้ อย่างตอนแอนให้กำลังใจแกมบังคับระกาหลังจากระกาเลิกรักกับมรกตว่า

“ไม่เกี่ยวกับเราจะรู้สึกกับเขาอย่างไร แต่สำคัญมากที่เราต้องชอบตัวเอง รักชอบตัวเองตอนนี้ เหนอ”

ระกาสายหน้าซำ ๆ (...)

“แม่คุณ แม่ทูนหัว ไปอยู่ที่ไหนมา ถึงไม่รู้ว่ามีผู้หญิงนะ สวยได้อีก เราต้องสวยให้สุด” แอนกลอกตามองทั่วร้าน “หนังสือพวกนี้ไม่มีเล่มไหนบอกเธอเลยหรือ บ้าจริง”

ระกามองลิปสติก “ตกลงมัยคะ รักมีลิปสติกแท่งแรกก็ต่อเมื่อเสียคนรัก”

“มาที่นี้ครั้งต่อไป พี่ต้องเห็นรักมีปาก” แอนขีดหน้า ทำปากเง่อ

รักหัวเราะ¹⁴⁵

ข้อความข้างต้นเห็นได้ว่าแอนเชื่อเรื่องพลังแห่งความงาม ยืนยันการตัดสินใจของระกาว่าที่ระกาเลือกเคารพตนเองนั้นถูกต้องแล้ว แม้เริ่มต้นด้วยลิปสติกเพียงหนึ่งแท่ง ความสวยจะทำให้ระการักและเคารพตัวเองมากขึ้นไม่รู้จบ แอนยังคงสนับสนุนให้ระกาดูแลตนเองด้วยวิธีที่แอนสามารถทำได้โดยการแนะนำและแบ่งปันสิ่งที่แอนเห็นว่าเหมาะกับระกา

“กางเกงแบบนี้เหมาะกับรัก พี่ชอบมาก แต่พี่เนื้อเยอะไปแล้ว ใส่ยังไงก็ไม่สวย พี่เจอในเพจ พี่รู้ไซส์รัก และสำคัญมาก มันลดราคา ลองซะ”

ระกาจับแขนแอน “เท่าไรคะพี่แอน ให้รักจ่ายเถอะค่ะ”

“จ่ายแล้ว ด้วยนี่ไง” แอนชี้แก้วลาเต้กับงานแฮนด์วิซ “ถ้ารักชอบ รักใส่บ่อย ๆ พี่จะดีใจมาก แต่ถ้ารักไม่ชอบ พี่เลือกไม่ถูกใจ รักค่อยจ่ายตั้งค์”

“โห...”

แอนกุมมือระกาด้วยสองมือ “พี่อยากเห็นรักสวย เท่าที่รักควรจะสวย” บีบแขนระกาแน่น “ห้ามคิดมาก”¹⁴⁶

¹⁴⁴ เล่มเดียวกัน, 84.

¹⁴⁵ เล่มเดียวกัน, 118.

¹⁴⁶ เล่มเดียวกัน, 153.

นอกจากเป็นผู้เปิดโลกความงามให้ระกาแล้ว แอนยังคอยเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างระกากับสุดสยาม และสนับสนุนให้ทั้งสองคนพัฒนาความสัมพันธ์

“รักรู้ไข่ม้อย ดึกไม่มีคนซื้อแล้ว”

“พี่แอนก็รู้หรือคะ”

“พี่รู้ก่อนใครเพื่อน ไมลี เป็นคนที่สอง คนแรกคือสุดสยาม”

“มันเกี่ยวกับเค้าใช่ไหมคะ”

แอนหยิบ ฉันทาหน้าตาของความรัก นวนิยายของริเอโกะ มัตสึอุระ ส่งให้ระกา “เกี่ยวข้องโดยตรงจ้ะ สุดสยามหาทำเลใหม่ให้นายทุนพร้อมจัดการเจรจา สำเร็จลุล่วงภายในหนึ่งเดือน เป็นการหาทางออกอย่างงามด ในฐานะพนักงานธนาคารผู้หลงรักเจ้าของร้านหนังสือ”

ระกาหน้าแดง ทำไมเขาไม่บอกเธอสักคำ

“พี่รู้จักสุดสยามมานาน เขาห้าม แต่เขาแอบชอบและฉลาด ปากมากแต่จริงใจ” แอนกระซิบข้างหู “รักແລ້ງไม่รู้ใช้ใหม่ ว่าสุดสยามชอบรัก”

ระกาเชื่อแอน เธอได้กลิ่นมันมาพักใหญ่ ดอกไม้ซึ่งอยู่ตรงนั้น เธอทำเป็นไม่เห็น แต่มันมีอยู่และกำลังเบ่งบาน - ดอกไม้แห่งความรู้สึกระหว่างเขากับเธอ¹⁴⁷

จากข้อความข้างต้นเห็นได้ว่าระการู้ว่าสุดสยามคิดยังไงกับตนแต่ตัวระกาเองไม่กล้าเดินหน้าพัฒนาความสัมพันธ์ แอนซึ่งรู้จักทั้งคู่จึงพูดกระตุ้นให้ระการีบตัดสินใจก่อนทุกอย่างจะสายเกินไป โดยอาศัยสถานการณ์สำคัญในชีวิตระกาคือต้องหาทางรักษาร้านหนังสือไว้ ซึ่งสุดสยามช่วยคลี่คลายปัญหาอย่างเต็มกำลังเพราะรู้ว่าร้านหนังสือสำคัญกับเธอ สุดท้าย หลังรู้เรื่องราวจากแอน ระกาและสุดสยามก็ตัดสินใจคบหากัน

2.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครชายในครอบครัว

2.2.2.1 พะแพง

(1) ความสัมพันธ์ระหว่างพะแพงกับตัวละครชายในครอบครัว

พ่อ

พ่อแยกทางกับแม่ตั้งแต่พะแพงอายุ 15 ปี โดยแม่บอกพะแพงว่าการหย่าร้างที่เกิดขึ้นเป็นการตัดสินใจของพ่อ ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับพ่อคือ “เราแทบไม่ได้เจอหน้ากัน แต่เราได้ข่าวของพ่อเสมอ¹⁴⁸” ในนวนิยาย พ่อปรากฏตัวเพียงครั้งเดียวคือตอนพะแพงกำลังหนักใจเรื่องการหาช่างทำบ้าน พะแพงพูดถึงการแก้ปัญหาของพ่อว่า “ง่ายตายและเหลือเชื่อ¹⁴⁹” ดังที่กล่าวไว้ว่า

¹⁴⁷เล่มเดียวกัน, 307.

¹⁴⁸อุรุดา โควินท์, ผีเสื้อที่บินข้ามบึง, (กรุงเทพฯ: ธน ดา, 2556), 112-113.

¹⁴⁹เล่มเดียวกัน, 112.

พ่ออยู่ในเชียงรายกับครอบครัวใหม่ ทำธุรกิจเกี่ยวกับต้นไม้ซึ่งพ่อรัก พร่าวบอกว่าพอพร่าวทำร้าน พ่อก็มาเยี่ยมบ่อยขึ้น พ่อดูแข็งแรงมาก ดูหนุ่มกว่าแม่ อาจเป็นเพราะพ่อยังทำงานตลอดเวลา ขณะที่แม่ออกจากงานราชการตั้งแต่อายุห้าสิบห้าและอยู่บ้านเฉย ๆ มาสิบปี พ่อกลับทำงานเหมือนคนหนุ่ม มีโครงการใหม่มาคุยฟังกับฉัน พ่อฉันบอกว่าฉันกำลังจะกลับมาอยู่บ้าน พ่อดีใจมาก แต่พ่อก็อมยิ้ม ถาม “แกจะอยู่กับแม่แก่ได้รึ”

ฉันหัวเราะ “ใครว่า แพงจะเอาโรงรถที่บ้าน นี่แพงกำลังหาช่างอยู่”

เท่านั้นละ พ่อลุกขึ้น เดินมาดูโรงรถ แล้วจัดการโทรศัพท์เรียกช่าง เป็นช่างที่ทำงานกับพ่อก่อน

“จำอ้ายชัยได้ไหม” พ่อถาม¹⁵⁰

จากข้อความข้างต้นเห็นได้ว่าพะแพงมองพ่อมีความสุขกับชีวิตแบบที่พ่อเลือกเอง พ่อมีครอบครัวใหม่และทำงานที่ตนรักอย่างธุรกิจต้นไม้ โดยไม่ทอดทิ้งครอบครัวแรกของตนคือแม่ เธอและพร่าว ระยะห่างระหว่างพะแพงกับพ่อจึงเป็นระยะห่างที่พะแพงสบายใจ นอกจากนี้พ่อทำให้เธอวางใจเรื่องต้องกลับมาอยู่บ้านกับแม่มากขึ้น ความช่วยเหลือเรื่องช่างทำบ้านของพ่อซึ่งมาถูกที่ ถูกเวลา ทำให้พะแพงคลายกังวลอย่างมากจนไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นคนแปลกหน้าในบ้านของตัวเองอีกต่อไป ดังกล่าวไว้ว่า “คืนนี้จึงเป็นคืนที่แตกต่าง ฉันนั่งเขียนบันทึกด้วยความรู้สึกที่ว่านี่เป็นบ้านของฉัน¹⁵¹”

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างพะแพงกับตัวละครชายนอกครอบครัว

กัน

กันเป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียงในแวดวงวรรณกรรม อาศัยอยู่ในตำบลศิรีวัง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นคนรักที่พะแพงเลือกทุกอย่างในตอนนั้นไปใช้ชีวิตคู่ด้วยกันที่บ้านของเขา แต่หลังจากอยู่กับพะแพงได้ 8 ปี กันก็ล้มป่วยและเสียชีวิต

พะแพงพูดถึงช่วงเวลาที่ดีสินใจใช้ชีวิตคู่ร่วมกับกันไว้ว่าเป็นการตัดสินใจที่รวดเร็วและตามใจตัวเองที่สุด ปล่อยให้สถานการณ์พาไปจนลงเอยที่ใช้ชีวิตร่วมกันตลอด 8 ปี

ฉันลงไปอยู่กับเขาโดยไม่บอกใครเลย ฉันหายไปเฉย ๆ กว่าคนจะรู้ว่าฉันอยู่ที่นั่น เวลาผ่านไปเกือบสองปี ฉันไม่ได้อยากให้เป็นอย่างนั้น ฉันไม่ได้ตั้งใจปกปิดหรือหลบซ่อน แรกทีเดียว ฉันแค่จะลงไปเยี่ยมเขาสักสองสามวัน แต่แล้วก็กลายเป็นสองสามสัปดาห์ ฉันกลับกรุงเทพฯ มาเก็บเสื้อผ้าลงกระเป่าใบใหญ่ สะสางงาน ตั้งใจว่าคราวนี้จะลงไปอยู่เป็นเพื่อนเขาสักเดือนสองเดือน แล้ว

¹⁵⁰ เล่มเดียวกัน, 113.

¹⁵¹ เล่มเดียวกัน, 113.

มันก็กลายเป็นครึ่งปี หนึ่งปี สองปี... [...] เราอยู่ด้วยกันทุกวัน ไปตลาดด้วยกัน ทำสวนด้วยกัน ทำกับข้าวด้วยกัน อดทนร่วมกัน หัวเราะพร้อมกัน¹⁵²

ข้อความข้างต้นเห็นได้ว่าการใช้ชีวิตคู่กับกันเป็นไปอย่างเรียบง่าย ทุกอย่างเกิดขึ้นตามความต้องการและการตัดสินใจของตัวพะแพงเอง พะแพงให้คุณค่ากับช่วงเวลาที่ใช้ชีวิตคู่กับกันว่าเป็นช่วงชีวิตที่สร้างตัวพะแพงในปัจจุบันขึ้นมา กันคือคนที่ทำให้พะแพงสนใจการเขียนอย่างจริงจัง ดังกล่าวว่า “เขาเคยพูดบ่อย ๆ ว่าฉันน่าจะเปลี่ยนความคิดที่ฟุ้งซ่านเป็นตัวหนังสือบ้าง¹⁵³” นอกจากนี้ พะแพงพูดถึงความรักระหว่างตนกับกันไว้ว่า

ฉันไม่เคยเปลี่ยนตัวเองเพื่อใคร ฉันเป็นตัวเองเสมอ เขาแค่ปลุกสิ่งที่หลับใหลในตัวฉันให้ตื่นขึ้น และที่ไม่มีใครคาดคิดก็คือ ฉันไม่เคยเขื่อง ฉันไม่ได้เป็นของเขา เขาต่างหากที่เป็นของฉัน เขาเป็นของฉัน ตราบลมหายใจสุดท้าย¹⁵⁴

พะแพงมองความรักระหว่างตนกับกันว่าความรักของกันไม่ได้เปลี่ยนแปลง แต่เธอต่างหากที่เข้าไปเป็นเจ้าของชีวิตคนสุดท้ายของกัน “ในที่สุด ฉันกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเขา ของศิริวง เราไม่เคยสัญญาว่าจะอยู่ด้วยกันตลอดไป แต่เราอยู่ด้วยกันทุกวัน¹⁵⁵” หลังจากนั้นเสียชีวิตและพะแพงย้ายออกจากนครศรีธรรมราช เธอมักเห็นผีเสื้อสีดำบินอยู่ใกล้เธอเป็นระยะ พะแพงบอกว่ารู้สึกเหมือนกันอยู่ใกล้ ๆ ทุกครั้งที่เห็นผีเสื้อสีดำบินข้างตัว ดังตอนเล่าถึงผีเสื้อสีดำที่เธอได้พบหลังจากเสียใจเรื่องศขา

ตอนที่นั่งริมอ่างแก้ว ฉันเห็นผีเสื้อสีดำ มันบินมาใกล้ฉัน เกาะบนดอกหญ้าข้าง ๆ ฉันไม่แปลกใจอีกแล้ว ฉันกับผีเสื้อสีดำ ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ และไม่มีเหตุผลอธิบาย เราต้องเจอกันเสมอ ฉันอดคิดไม่ได้ ว่าบางทีผีเสื้ออาจเป็นตัวแทนของสามิฉัน เขามาเพื่อบอกอะไรบางอย่างหรืออาจเป็นสัญญาณไม่รู้สิ รู้แต่ว่าฉันจะต้องเห็นผีเสื้อไปอีกนาน

เขา (ผีเสื้อ) เกาะนานกว่าทุกครั้ง ขยับปีกตลอดเวลา กำลังจะบอกอะไรฉันหรือ แล้วตอนนั้นเองที่มีโทรศัพท์มาสองสาย [...]

ฉันวางหูด้วยความฉงน ไม่น่าเชื่อ ว่าทั้งพี่วาด ครูและนก โทรศัพท์มาหาฉันพร้อมกัน แต่ตอนนี้ฉันรู้แล้ว ว่านั่นไม่ใช่ความบังเอิญ มันคือสัญญาณเตือนถึงสิ่งที่ฉันควรทำ ที่ที่ฉันควรอยู่¹⁵⁶

จากข้อความข้างต้นเห็นได้ว่าเธอมองผีเสื้อสีดำเป็นตัวแทนของกันที่ตามเฝ้าดูเธอหลังจากเขาจากไป ผีเสื้อสีดำจึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจอย่างหนึ่งที่พะแพงยึดถือไว้ อาจ

¹⁵²เล่มเดียวกัน, 46-47.

¹⁵³เล่มเดียวกัน, 12.

¹⁵⁴เล่มเดียวกัน, 12.

¹⁵⁵เล่มเดียวกัน, 47.

¹⁵⁶เล่มเดียวกัน, 205-206.

กล่าวได้ว่าพะแพงผูกตัวกันไว้กับตนตลอดเวลาหลังจากที่กันเสียชีวิต ผ่านการส่องหาผีเสื้อสีดำทุกครั้งที่มีเรื่องกังวลใจ

คชา

คชาเป็นศิลปินสีน้ำและครูสอนศิลปะเด็ก รู้จักพะแพงและกันอยู่ก่อนแล้ว ก่อนพะแพงเจอกับคชา เธอรู้จักเขาผ่านการบอกเล่าของเนื่อนวลซึ่งกำลังคบหากับเขาและมีความสัมพันธ์ที่ไม่ชัดเจน คชาเป็นผู้ชายที่พะแพงตั้งมั่นว่ายังไม่ก็จะไม่คบหากับคนนี้ เพราะไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมที่ทำกับเนื่อนวล เพื่อนของตน

ฉันรู้จักเขาผ่านทางผลงาน ฉันเคยเจอเขาแบบผ่าน ๆ สองหรือสามครั้ง ในงานแสดงศิลปะ ทำให้ฉันจะจำเขาไม่ได้ เปล่า เขาไม่ได้ดูดี แต่ก็มีบางอย่างที่น่าจดจำ ชายร่างผอม ใบหน้าคมคาย ท่าทางเซื่อง ๆ แต่เขาไม่เซื่องเหมือนอย่างที่เห็นหรอก ฉันรู้¹⁵⁷

ใบหน้าคุณคชาลอยเหนือการสนทนาของเรา เขาเป็นอย่างที่ฉันคิดจริง ๆ ด้วย เขาไม่ได้เซื่องเหมือนบุคลิกของเขา เขาฉลาดพูด ฉลาดที่จะเก็บนวลไว้โดยไม่ผูกมัดตัวเอง ร้ายจริง ๆ ผู้ชายคนนี้

แล้วสาวผมยาวที่ฉันเห็นเขาคงเดือนก่อนล่ะ เขาจะเอาเธอไปไว้ที่ไหน (...)

ที่ฉันสงสัยคือเขาทำอย่างนี้เพื่ออะไร มันยากตรงไหนที่จะบอกผู้หญิงตรง ๆ ว่าคิดกับเธออย่างไร คบกับเธอในฐานะอะไร¹⁵⁸

เห็นได้วก่อนรู้จักกัน พะแพงมองคชาเป็นคนมีเสน่ห์และชอบเล่นกับความสัมพันธ์ แต่เมื่อได้คุ้นเคยจากการทำงานในค่ายศิลปะแห่งหนึ่งด้วยกัน คชาสามารถทำให้พะแพงยอมเปิดใจ ดังกล่าวว่า “เขาเข้าถึงตัวฉันในนามของมิตรภาพ ก้าวเข้ามาอย่างองอาจ กระฉับกระเฉง มีชีวิตชีวา¹⁵⁹” มิตรภาพของพะแพงกล่าวหมายถึงการเข้ามาผูกมิตรโดยไม่ถามไถ่ถึงเรื่องของมันแบบที่เธอเจอบ่อยครั้งหลังกันเสียชีวิต ทำให้เธอเชื่อว่าคชาอยากรู้จัก “พะแพง” ไม่ใช่ “ภรรยาของมัน”

ในตอนแรก พะแพงผูกมิตรกับคชาด้วยเหตุผลว่าคชาคือคนรักของเนื่อนวลเท่านั้น ดังกล่าวว่า “รู้จักคบหากันเสียแต่วันนี้ ยิ่งยังไง-เขาก็ต้องเป็นเพื่อนชายของฉันในวันข้างหน้า¹⁶⁰” แต่เมื่อพะแพงกับคชาได้คุยกันมากก็กลายเป็นความรัก ซึ่งเป็นความรักที่อยู่บนความรู้สึกผิดของพะแพงเพราะพะแพงตัดสินใจลอบคบกับคชาแม้รู้ว่าเขามีคนรักแล้ว “ฉันไม่ชอบ

¹⁵⁷ เล่มเดียวกัน, 57.

¹⁵⁸ เล่มเดียวกัน, 69-70.

¹⁵⁹ เล่มเดียวกัน, 98.

¹⁶⁰ เล่มเดียวกัน, 101.

ความสัมพันธ์แบบนี้เลย เราต่างรู้ว่ามันเป็นไปไม่ได้ แต่เราก็ทำให้มันเกิดขึ้น ความสัมพันธ์เป็น
สิ่งมีชีวิต มันไม่เคยหยุดการเติบโต และในที่สุด เราก็ไม่อาจควบคุมมัน¹⁶¹”

ในตอนนั้นพะแพงตัดสินใจใช้ชีวิตแบบที่ต้องการ เชื่อในคำรัก
ของคชาและซ่อนเรื่องนี้จากเนียนวล แต่แม้คชาจะบอกว่ารักแพงแค่ไหน แต่สุดท้ายเมื่อเกิด
สถานการณ์ที่ทำให้คชาเลือกคนรักก่อนพะแพงบ่อยครั้งเข้า พะแพงจึงตัดสินใจจบความสัมพันธ์กับ
คชาอย่างเด็ดขาด ดังที่บอกกับเนียนวลว่า “ถ้าเราคบกับเขา เราจะต้องสูญเสียหลาย ๆ สิ่ง เรายรัก
ตัวเองมากกว่ารักเขา และเราสูญเสียมามากแล้ว เราคงทนความสูญเสียไม่ได้อีก¹⁶²”

คชาเข้ามาในชีวิตของพะแพงอีกครั้งตอนพะแพงย้ายกลับไป
เชียงใหม่โดยมาพักที่เกสต์เฮาส์ของเธอ เส้นหัวของคชาทำให้คนในร้านนิยมในตัวเขาและเปิดทางให้เขา
เข้าหาพะแพง แม้กระทั่งลูกค้าบาติกของพะแพงยังสนับสนุน

“ถูกสวยจริง แต่มันไลน์ไปนิดหนึ่ง” พี่ข้างพุด เดินมาหีบถุงไปนั่งดู “อืม...พ้อออกแบบโลโก้ให้
เอาไหม สกรีนบนถุง หรือจะเพนต์เลยก็ได้ ดูจริงดี”

“เป็นไอเดียที่ดีนะ คุณข้างทำให้แพงเลยคะ” พี่หวานสนับสนุน

ไม่อยากจะเชื่อ เขาคิดอย่างที่ฉันเพิ่งคิด และเหลือเชื่อจริง ๆ ที่เขาสามารถสั่นไหว ชำกับผู้คน
ได้อย่างง่ายดาย¹⁶³

คชาเข้าหาพะแพงมากขึ้นผ่านการช่วยเหลือเรื่องการออกแบบในงาน
บาติก แม้พะแพงยังคงวางความสัมพันธ์ระหว่างเธอและเขาว่าเป็นมิตรต่อกันเช่นเคย จนเมื่อพราวเอ่ย
ปากยกร้านอาหารให้พะแพง พรราวบอกเธอว่าคชาตั้งใจจะย้ายมาอยู่เชียงใหม่ คาคว่าตั้งใจจะย้ายมา
อยู่ข้างเธอ และมองหาทำเลเปิดแกลอรี่ซึ่งเป็นบ้านหลังเดียวกับที่พราวตั้งใจจะให้ทำร้านบาติก
แต่สุดท้าย คชาออกแบบโรงบาติกและยกสิทธิ์เช่าบ้านหลังนั้นให้เป็นของนกกก่อนกลับ
กรุงเทพมหานคร โดยบอกเหตุผลอย่างตรงไปตรงมาว่าเพราะตนไม่สามารถเอาชนะใจพะแพงเพื่อ
กลับมาคบกันอีกครั้งได้ “แกลอรี่จะมีความหมายอะไร ถ้ามันไม่ใช่ของเรา¹⁶⁴” แม้เหตุการณ์นี้ทำให้
พะแพงโกรธเขามากเพราะคชาไม่เคยบอก แต่ขณะเดียวกันก็เห็นเขาเป็นมิตรที่น่านับถือที่สุดอีกคน
หนึ่ง

¹⁶¹เล่มเดียวกัน, 179.

¹⁶²เล่มเดียวกัน, 275.

¹⁶³อุรุดา โควินท์, **ขอบของแสง ปีกแห่งเงา**, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2557), 170.

¹⁶⁴เล่มเดียวกัน, 263.

นก

นกเป็นหลานของครูสอนผ้าบาติกและเรียนทำผ้าบาติกด้วยกันกับพะแพ่ง เธอเล่าถึงนกว่าเป็นผู้ชายสำอาง พิถีพิถันเรื่องเนื้อตัว เป็นคนมีฝีมือทางศิลปะที่มองชีวิตด้วยสายตาของเด็ก จนพะแพ่งเปรียบนกกับปีเตอร์แพนในเนเวอร์แลนด์ ดินแดนที่เด็กไม่มีวันโต

“มีเมียสองคนแล้วนี่ แต่ไม่รู้ทำไม อยู่กันไม่ได้”

นกรับพูด “ก็กินไม่เอาไหน” เขาพูดประโยคนี้นี้ด้วยน้ำเสียงภาคภูมิใจ เหมือนเด็กกำลังพูดว่า ผมเป็นซูเปอร์แมน

นกไม่เหมือนหนุ่มได้สักนิด ผิวขาว ตัวเล็ก ดูบอบบาง เสียงก็ไม่ติดทองแดง ทั้งยังพิถีพิถันแต่งตัว ถึงเขาจะใส่กางเกงทหารกับเสื้อยืด แต่มั่นก็สะอาดสะอ้าน เสื้อยืดสีขาวสกรีนเนื้อเพลง Imagine สีน้ำตาลอ่อน เข้ากับกางเกงทหารตัวโคร่งสีน้ำตาลไหม้ เขาดูไม่เหมือนใครจริง ๆ ดวงตาของเขาเปิดกว้าง ใสแวววาวเหมือนแก้ว และแม้จะยืนอยู่ตรงนี้ ฉันทักได้กลิ่นหอมอ่อน ๆ จากตัวเขา.. เขาใช้น้ำหอมด้วยหรือ [...]

“ยิ้มอะไรบ่าวนก” ครูทำเสียงดู “ชอบใจละสิ ได้เรียนกับพี่พะแพ่ง”

“ครับ นกชอบ พี่พะแพ่งสวย” [...]

ไม่ใช่การชมเพื่อเอาใจ ไม่ใช่การหยิ่งเชิง แต่เขาพูดด้วยน้ำเสียงของเด็กชายที่ถูกใจของเล่นสักชิ้น หรือดอกไม้สักดอก

เขาไปอยู่ที่ไหนมานะ ในดินแดนเนเวอร์แลนด์ของปีเตอร์แพนหรือ ทำไมเขาถึงรักษาความเป็นเด็กเอาไว้ได้มากขนาดนี้¹⁶⁵

ในผีเสื้อที่บินข้ามบึงพะแพ่งเล่าว่าเจอกับนกครั้งแรกตอนพะแพ่งลงไปเรียนทำบาติกที่จังหวัดพัทลุง แต่ใน *ขอบของแสง ปีกแห่งเงา* นกเล่าว่าเขากับพะแพ่งเคยเจอกันตั้งแต่ครั้งพะแพ่งใช้ชีวิตคู่กับคนที่ศิโรตและปลื้มเธอมาตลอด นกหาทางเข้าหาพะแพ่งตั้งแต่ว่าพะแพ่งจะมาเรียนทำผ้าบาติกกับอาของตน ช่วยเหลือพะแพ่งทั้งเรื่องการขนย้ายข้าวของมาที่เชียงใหม่ ออกเงินทำโรงบาติกและย้ายขึ้นมาช่วยพะแพ่งทำผ้าบาติกที่เชียงใหม่

นกทุ่มแรงพะแพ่งในการทำงานได้มาก แต่นกให้คุณค่าการทำงานต่างจากพะแพ่ง นกหัวแข็งและมองคุณค่าของศิลปะอยู่นือแรงงาน ทำให้การทำผ้าและขายผ้าของพะแพ่งเกิดปัญหาบ่อยครั้ง

“คุณนี่พี่แพ่ง มันเกิดขึ้นได้ยังไง” นกชี้ไปที่จุดสีขาวเล็ก ๆ ขนาดเท่าปลายเข็ม

“ไม่เป็นไรหรอกนก แทบจะมองไม่เห็นด้วยซ้ำ” ฉันทว่า

“มันไม่ควรมีนะ นกเป็นคนยอมขึ้นนี่เอง”

“มันน่าจะเกิดจากตอนที่เราซุบซิบกันนะ จุดเล็ก ๆ ที่เราเห็นคงไม่โดนซิบเกิด เป็นไปได้ว่ามีเม็ดทรายไปปน”

¹⁶⁵ อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 150-151.

นกสายหัว พูดด้วยน้ำเสียงจริงจัง “ขายไม่ได้แล้วละชิ้นนี้”

“นกตัดสินใจเอง ตัดสินง่าย ๆ โดยไม่คำนึงถึงเรียวยแรงที่ฉ่นลงไปใฝ้า

งานของครูก็มีรอยแบบนี้เหมือนกัน มันเกิดขึ้นได้เสมอละนะ” (...)

“แต่เราจะไม่ขาย เราจะคุมคุณภาพเข้มข้นกว่าอ่า” นกยี้ตอก “นกนี่แหละ จะเป็นคนควบคุมคุณภาพเอง”¹⁶⁶

เห็นได้ว่าความละเอียดรอบคอบอย่างมากของนกสามารถทำให้งานของพะแพงล่าช้าขึ้นอีกมากเช่นกัน นกตั้งใจสร้างมาตรฐานของสินค้าตนเองผ่านการให้คุณค่าเชิงศิลปะเป็นสำคัญ เขาจึงต้องการสินค้าที่สมบูรณ์แบบไร้รอยตำหนิ แต่นกกลับไม่คิดถึงกระบวนการและเรียวยแรงของช่างทำที่เสียไป หากพะแพงยอมเขา ผ้าบาติกที่เจอรอยตำหนิแค่ปลายเข็มจะกลายเป็นสินค้าชำรุดและวางขายไม่ได้ทันที เท่ากับว่าพะแพงต้องทำผ้าบาติกใหม่ทั้งผืน จากรอยตำหนิเท่าปลายเข็มรายนั้น

นอกจากนี้ความแปลกถิ่นทำให้นกซึ่งเป็นคนภาคใต้แต่ย้ายขึ้นมาอยู่ภาคเหนือแบบกะทันหันใช้ชีวิตในบ้านของพะแพงได้ยาก ตั้งแต่เรื่องอาหารที่นกเลือกกินจนไม่สามารถร่วมโต๊ะกับคนในร้านได้จนถึงเรื่องกิจวัตรประจำวันอื่น กลายเป็นอีกปัญหาหนึ่งของการอยู่ด้วยกันของนกและครอบครัวของพะแพง

“นกอยู่ที่นั่นานแล้ว อย่าเกรงใจ อย่าคิดมาก อย่ากินอะไรก็สั่งกินได้ จะทนนหัวแล้วกลับมากินที่บ้านอย่างนี้ทุกครั้งหรือ”

“นกรู้ นกทำให้พี่แพงลำบาก” ผมรู้สึกผิดเอาจริง ๆ

“เราไม่ลำบาก นกต่างหากที่จะลำบาก นกจะอยู่แบบเกรงใจอย่างนี้ตลอดไปจริง ๆ หรือ”¹⁶⁷

จุดเปลี่ยนความคิดของนกคือเมื่อนกตัดสินใจกลับบ้านและบอกพะแพง พะแพงไม่รังัวแต่อย่างใด ทำให้นกเริ่มตระหนักว่านิสัยของตนสร้างปัญหาให้เธอ เขาต้องเปลี่ยนตัวเองใหม่เพื่อให้พะแพงยอมรับ นกกลับมาฝึกฝนการทำบาติกอย่างจริงจังและปรับปรุงแบบการใช้ชีวิตใหม่ที่บ้านจนได้กลับมาช่วยพะแพงทำผ้าอีกครั้ง และได้พิสูจน์ให้พะแพงเห็นว่าตนเปลี่ยนไปแล้วจริง ๆ ดังกล่าวว่า “พอผมได้ซิงผ้าเอง ผสมสีเอง ย้อมและต้มเอง ผมถึงได้ตระหนักว่าผ้าเหล่านี้มีคุณค่ามาก และคุณค่านั้นก็ควรถูกแลกด้วยมูลค่าที่เหมาะสมกัน”¹⁶⁸

เมื่อพะแพงตัดสินใจรับช่วงต่อร้านอาหารจากพราว พะแพงตั้งใจจะหาทำเลเปิดร้านบาติกให้นกทำบาติกอย่างเต็มตัว แต่คนขายกลับขึ้นมาเชยงราย ดูทำเลเปิดแกลลอรี โดยเลือกทำเลเดียวกันและตั้งใจมาซื้อพื้นที่ความสัมพันธ์กับพะแพงด้วย ที่แรกนกถอดใจและตั้งใจให้คชาได้ร้านไป

¹⁶⁶ อรุณา โควินท์, *ขอบของแสง ปีกแห่งเงา*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2557), 131.

¹⁶⁷ เล่มเดียวกัน, 139.

¹⁶⁸ เล่มเดียวกัน, 189.

เพราะไม่มั่นใจว่าตนจะไม่ก่อปัญหาให้พะแพงอีก แต่สุดท้ายนกสูจจนคชายอมถอยออกไป ยกทำเลร้าน พร้อมแบบร้านให้นก ทั้งยังบอกพะแพงว่าเขามั่นใจในตัวนกโดยแท้จริง ดังกล่าวว่า “ร้านบาติกเป็นงานใหญ่ แต่พี่เชื่อมือคุณนก¹⁶⁹”

ธง

ธงเป็นครูสอนการทำผ้าบาติกให้พะแพงที่พัทลุงและเป็นอาของนก ธงสอนทั้งเทคนิควิธีการตามแนวทางการเรียนศิลปะและสอนให้พะแพงเข้าใจถึงคุณค่าของการทำงาน มูลค่าของศิลปะโดยเฉพาะในฐานะงานฝีมือ ดังที่บอกพะแพงเกี่ยวกับความสำคัญของมูลค่างานศิลปะว่า “พี่ไม่อยากให้แพงคิดว่ามันเป็นงานศิลปะนะ เราเรียนศิลปะมา และมันก็จริง ที่เราเอาศิลปะมาใช้กับผ้า แต่ถึงอย่างไรมันก็เป็นงานฝีมือ เราขายมันในราคาของงานฝีมือ และเราก็ทำมันด้วยแรงงานเหนื่อยกว่าเขียนรูปเยอะ¹⁷⁰”

ธงรับรู้ตั้งแต่ตอนตกลงสอนบาติกว่าพะแพงอยากเปิดโรงบาติกที่ เชียงราย ทั้งยังเห็นความมุ่งมั่น ตั้งใจ รวมถึงทักษะทางศิลปะของของพะแพงตลอดการสอน เมื่อถึงเวลาสร้างโรงบาติก ธงจึงเป็นผู้สนับสนุนหลัก ขึ้นมาสร้างโรงบาติกให้พะแพงที่เชียงรายรวมถึงให้อุปกรณ์การทำผ้าโดยไม่เรียกร้อยเงื่อนไขหรือข้อตกลงใด ๆ นอกจากหวังให้พะแพงทำงานให้ดี สร้างคุณค่าและมูลค่าให้งานบาติกในฐานะศิษย์ให้ได้ ข้อแลกเปลี่ยนเดียวที่ธงขอไว้เพื่อให้พะแพงคลายกังวลใจเรื่องหนี้บุญคุณคือเขาจะขึ้นมาทำงานในโรงบาติกของเธอบ้าง ดังกล่าวว่า

“โรงบาติกที่เชียงรายเนี่ย ถือเป็นสาขาที่สองของพี่ พี่จะทำไว้หนีฝน เวลาพัทลุงฝนเยอะพี่จะไม่มีที่ทำงาน [...] พะแพงอยากคิดมาก ศิษย์กับครูไม่ใช่คนอื่นไกล พี่สอนแพงเพราะอยากให้งานสืบทอด พี่จะมีความสุขมากถ้าได้เห็นผ้าบาติกสไตล์พี่ที่นี่ แล้วถ้าไม่มีโรงบาติก เราจะสร้างงานได้อย่างไร”¹⁷¹

2.2.2.2 ดาห์ลียา

(1) ความสัมพันธ์ระหว่างดาห์ลียากับตัวละครชายในครอบครัว

พ่อ

พ่อของดาห์ลียาเป็นชาวสวนที่มีสวนมังคุดเป็นของตนเอง แม่กล่าวถึงพ่อไว้ว่าพ่อเป็นคนเก่งและจริงจังในการทำงาน เป็นผู้ส่งเสียดาห์ลียาด้านการเรียน “พ่อมีเงินนะ เรื่องงานอย่างเรื่อยมันจะส่งมันเรียนได้หรือ เงินพ่อมีทั้งเพ¹⁷²” ขณะที่ดาห์ลียมองว่าพ่อเป็นคนสำคัญของชุมชน แต่พ่อไม่ใช่คนสำคัญในบ้าน ดังกล่าวว่า

¹⁶⁹เล่มเดียวกัน, 263.

¹⁷⁰อุรุดา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 158.

¹⁷¹เล่มเดียวกัน, 254.

¹⁷²อุรุดา โควินท์, *แหวนพระจันทร์*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2557), 190.

พ่อฉันนะหรือ ที่ของพ่อคือร้านน้ำชา ความสุขของพ่อคือการได้คุย (ไม้) กับคนอื่น ได้เล่าเรื่อง ได้วิเคราะห์การเมือง ได้ไปช่วยงานบวช งานศพ งานแต่ง งานขึ้นบ้านใหม่ สำหรับหมู่บ้าน พ่อคือบุคคลผู้มีประโยชน์และน่าเชื่อถือ แต่ไม่ใช่ในบ้านของเรา

ดูเหมือนพ่อจะเป็นใหญ่ในบ้าน นั่นก็เพราะแม่กับฉันยินยอมให้พ่อเป็น พ่อหาได้เป็นโดยตัวของพ่อเอง เพราะอำนาจที่แท้จริงและยั่งยืน ย่อมมาจากการมอบให้ กระทำให้ และเสียสละ สามสิ่งนี้พ่อไม่ได้ทำเพื่อเรา

แม่ต่างหากที่

จริงอย่างแม่ว่า ไม่มีพ่อ แม่จะสบายขึ้น ในทางกลับกัน หากไม่มีแม่ พ่อคงอยู่ไม่เป็น พ่อใช้แม่รับจากแม่จนชินชา กระทั่งกลายเป็นความอ่อนแอในที่สุด

คุณคิดว่าผู้ชายจะยอมรับความอ่อนแอของตัวเองหรือเปล่า สำหรับพ่อของฉัน มันเป็นไปได้เลย

เราอยู่กันอย่างนี้ อยู่จนฉันเต็มสาว เปลี่ยนชื่อจากโนรา เป็นดาห์เลีย แต่ครอบครัวไม่เคยเปลี่ยน แม่ยังคงแกร่ง ขยัน อดทน และพ่อยังพยายามที่จะเป็นคนสำคัญ

พ่อยังพยายาม-ฉันอดขำไม่ได้ จะง่ายกว่ามั๊ย ถ้าพ่อยอมรับความอ่อนแอ¹⁷³

เห็นได้ว่าดาห์เลียมองพ่อเป็นสมาชิกครอบครัวที่คิดว่าตนคือคนสำคัญของบ้าน เป็นใหญ่และมีอำนาจในบ้าน แต่แท้จริงแล้วพ่อนั้นอ่อนแอ อำนาจในบ้านของพ่อที่ได้จากแม่และเธอทำให้พ่ออ่อนแอจนไม่สามารถอยู่ได้หากขาดเธอทั้งสอง และต่อให้พ่อรู้ตัว พ่อก็ไม่มีความยอมรับและแสดงออกว่าตนอ่อนแอเด็ดขาด

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างดาห์เลียกับตัวละครชายนอกครอบครัว

ก้านเมฆ

ก้านเมฆเป็นคนรักคนแรกของดาห์เลียที่ปรากฏตัวในเรื่อง ดาห์เลียกับเมฆพบกันครั้งแรกที่ลานสกา เนื่องจากเมฆเป็นญาติของเพื่อนสนิทเธอคนนี้ เธอเล่าถึงก้านเมฆว่าบุคลิกของเขาดูแปลกปลอมจากถิ่นบ้านเกิดของเธอมาก ทั้งผิวพรรณและการแต่งตัวดังกล่าวว่า

ก้านเมฆดูแปลกปลอมจากดงผักหวาน เขาใส่กางเกงผ้าสีน้ำตาลอ่อน เสื้อเชิ้ตสีส้ม กับคอนเวียร์สหัวข้อ ที่โดดเด่นที่สุด คือผิวขาวกระจ่างตา ฉันทายใจใช้คำว่า ชาวเสี้ยนจนเสบตา ชาวเหมือนคนไม่เคยออกมาเดินกลางแจ้ง

บนแผ่นดินนครศรีธรรมราช ดินแดนซึ่งไม่มีฤดูหนาว และแสงแดดร้อนแรง

ผู้ชายตัวขาวคนนี้มีมาจากไหน [...]

“เราเป็นคนลานสกา” คราวนี้เขาพูดด้วยสำเนียงใต้ ซึ่งแม่ไม่ชัดเปรี๊ยะแต่ฟังรู้ว่าเขาพูดได้

ฉันจ้องหน้าเขา คนลานสกาอะไรแต่งตัวอย่างนี้ ชาวขนาดนี้ และที่สำคัญ ฉันไม่คุ้นหน้าเขาเลย ถ้าเป็นคนลานสกา ฉันต้องเคยเห็นเขาบ้าง¹⁷⁴

¹⁷³ เล่มเดียวกัน, 175.

¹⁷⁴ เล่มเดียวกัน, 31.

เห็นได้ว่าดาห์เลียสะดุดตากับความผิดปกติของก้านเมฆและคิดว่า ก้านเมฆโกหกเรื่องเป็นคนบ้านเดียวกัน จนสาวแนะนำให้รู้จักว่าก้านเมฆคือญาติของสาว เป็นคนลานสกาจริง ๆ พ่อของทั้งสองคนเป็นลูกพี่ลูกน้องกัน หลังจากนั้นดาห์เลียและก้านเมฆก็พัฒนาความสัมพันธ์เป็นคนรักกันยาวนาน 5 ปี

ดาห์เลียเล่าถึงชีวิตรักของเธอกับก้านเมฆว่า “เป็นหนึ่งปีแรกแห่งความสุข อีกหกเดือนของความอดทนและการแก้ปัญหา เวลาส่วนที่เหลืออีกสามปีกว่าถูกขับเคลื่อนด้วยความรักของเธอ และความสงสารของฉัน แต่มันก็เป็นอย่างเหนือยล้า¹⁷⁵” ในปีแรกดาห์เลียเล่าว่าชีวิตคู่ของเธอเป็นชีวิตคู่ที่อิสระ แม้จะต้องอยู่ด้วยกันในคอนโดมิเนียมเล็ก ๆ ของเธอ แต่ความซื่อสัตย์และมั่นคงในความรักของก้านเมฆทำให้เธอสบายใจและมั่นใจว่าก้านเมฆเป็นของเธอแค่คนเดียวเท่านั้น

ฉันมักกอดเขาแน่น ๆ แทนคำตอบ แต่เขากอดฉันแน่นยิ่งกว่า เหมือนเขาต้องการบอก-ไม่ว่าฉันรักเขาเพียงใด เขาก็จะรักฉันให้มากกว่า

กอดของก้านเมฆเป็นกอดมหัศจรรย์ เขากอดราวกับไม่เคยกอด และไม่มีวันปล่อยให้จากไป ทุกครั้งที่เขากอด ฉันรู้สึกว่าเขาเป็นของฉัน อยู่ในอ้อมมือฉัน ทั้งสามารถตายเพื่อฉัน [...]

เราเป็นของกันและกัน ระหว่างเราไม่ใช่ความรักความเสน่หาแบบหนุ่มสาว แต่เราเกิดมาเพื่อจะอยู่ด้วยกัน ดูแลกัน เป็นครอบครัวเดียวกัน¹⁷⁶

ขณะเดียวกัน การใช้ชีวิตแบบไม่เอาจริงเอาจังของก้านเมฆก็ทำให้ดาห์เลียหนักใจไม่น้อย ดาห์เลียเล่าว่าเมฆใช้ชีวิตราวกับเขาเป็นเอลฟ์จากเมืองริเวนเดลในนวนิยาย Lord of The Rings แวะมาอาศัยบนโลกมนุษย์ชั่วคราว “หลายครั้ง ฉันรู้สึกว่าก้านเมฆเคยอาศัยอยู่ที่อื่น ไม่ใช่โลกที่ฉันรู้จัก คงเป็นริเวนเดล ดินแดนซึ่งดงจามราวสวรรค์กระมัง อย่างกับว่าก้านเมฆไม่เคยผ่านทุกซอก ไม่รู้จักความขมขื่น ไม่เคยถูกทำร้าย ไม่เคยถูกเบียดเบียน ไม่เคยเห็นการเอารัดเอาเปรียบ¹⁷⁷” ความกังวลใจอย่างแรกเกิดขึ้นเมื่อก้านเมฆบอกว่าอยากแต่งงาน ทั้งที่ตลอดเวลาที่อยู่ด้วยกันในปีแรก ดาห์เลียเป็นคนหาเลี้ยงทั้งตนเองและคนรัก เธอเล่าว่า “ความจริงก้านเมฆกำลังหางานทำ เดิมทีเขาช่วยแม่กับพี่สาวทำร้ายขายอุปกรณ์ก่อสร้าง เมื่อเขาย้ายมาอยู่กับฉัน และเลิกทำงานกับครอบครัว เขาจึงไม่ได้ส่วนแบ่งผลกำไร เราต้องประหยัด เงินเดือนของฉันถึงจะพอสำหรับสองคน¹⁷⁸” ดาห์เลียจึงให้ก้านเมฆมาร้องเพลงที่ร้านอาหารของตน ก้านเมฆทำได้ดีในช่วงแรก แต่ตอน

¹⁷⁵เล่มเดียวกัน, 22.

¹⁷⁶เล่มเดียวกัน, 35-36.

¹⁷⁷เล่มเดียวกัน, 51.

¹⁷⁸เล่มเดียวกัน, 37.

หลังพนักงานของร้านจับได้ว่าก้านเมฆเล่นเพลงตามลำดับเดิมทุกครั้ง ก้านเมฆไม่ได้ซ้อมเพลงใหม่สำหรับเล่นที่ร้าน แสดงถึงความไม่จริงจังกับการทำงานแม่ได้รับโอกาส

นอกจากนี้ก้านเมฆยังพยายามควบคุมชีวิตดาห์ลียาโดยอ้างเหตุผลว่าเพราะเขารักและเป็นห่วง อยากให้เธอใช้ชีวิตสบาย ๆ ไม่ต้องลำบาก ทั้งเกลี้ยกล่อมให้เธอเลิกทำอาหารในร้านเพราะไม่อยากให้กลิ่นอาหารติดตัว แต่ดาห์ลียารู้ว่าก้านเมฆแค่อยากให้เธอทำอาหารให้เขากินคนเดียวเท่านั้น ทั้งชวนเธอกลับไปอยู่ที่บ้านของเขา ตอนนั้นดาห์ลียายอมเพราะอยากลดค่าใช้จ่ายและก้านเมฆจะได้ดูแลกิจการที่บ้าน แต่ครอบครัวของก้านเมฆทำให้ดาห์ลียาได้เห็นว่าการที่ก้านเมฆอ่อนแอมากเมื่ออยู่ในบ้าน ก้านเมฆกลัวแม่และพี่สาวจนไม่สามารถจัดการปัญหาระหว่างเธอกับครอบครัวของเขา และไม่อยู่เคียงข้างดาห์ลียาเมื่อเธอต้องปะทะกับคนในบ้าน ดังครั้งดาห์ลียาต้องปะทะกับช่อดาว พี่สาวของก้านเมฆว่า

“ทำไมเองทำอย่างนี้ มันมากไปนะเอง”

“เองไม่อยากคุยเรื่องนั้นนะเมฆ เองไม่อยากทะเลาะกับเมฆ เองบอกได้แต่ว่าเองไม่อยากทำ และเมฆจำไว้เลย เองจะไม่ทำอาหารในบ้านนี้”

“แล้วเราจะอยู่กันยังไง”

“ก็อยู่กันอย่างนี้ หรือไม่ก็ไม่ต้องอยู่”

“เองพูดแบบไม่มีเชื้อใยเลยนะ นั่นมันแม่เมฆ พี่สาวเมฆนะ”

“แต่ไม่ใช่แม่เองและพี่สาวเอง แล้วสองคนนั้นก็ไม่เคยเห็นเองเป็นลูกหรือน้องสาว” [...]

“ถ้าเองรักเมฆ เองคงไม่ทำแบบนี้”

“ช่วยไม่ได้นะเมฆ ถ้าเมฆจะสรุปความสัมพันธ์ของเราจากวันนี้ เองช่วยไม่ได้จริง ๆ ...”¹⁷⁹

จากเหตุการณ์ข้างต้น ดาห์ลียาสรุปได้ว่า “ถึงอย่างไรก้านเมฆก็แยกจากครอบครัวไม่ได้ เขาเลือกยืนข้างครอบครัวเสมอ¹⁸⁰” ดาห์ลียาจึงตัดสินใจใช้ชีวิตในบ้านของก้านเมฆในฐานะคนแปลกหน้า จำกัดพื้นที่ตัวเองแค่ชั้นสามที่บ้าน และมองหาที่อยู่ใหม่ จนเมื่อสาวเอ๋ยปากให้เธอและก้านเมฆย้ายมาอยู่คอนโดมิเนียมของสาว ดาห์ลียารับข้อเสนอทันทีโดยไม่สนใจว่าก้านเมฆจะเห็นด้วยหรือไม่ และครอบครัวของก้านเมฆจะเกลียดชังเธอที่พรากรูกุชายคนเดียวของบ้านจากครอบครัวอย่างไร

แต่เมื่อย้ายออกมาจากบ้านของก้านเมฆแล้วดาห์ลียาต้องเผชิญกับความพยายามควบคุมชีวิตเธอของก้านเมฆอีกครั้ง เหตุการณ์ที่ทำให้ดาห์ลียาตัดสินใจจบความสัมพันธ์ครั้งแรกคือตอนที่ก้านเมฆสั่งให้พนักงานร้านหาหุ้นส่วนและคนงานเพิ่มโดยไม่บอกดาห์ลียาก่อน เพราะไม่พอใจที่เห็นดาห์ลียาทำงานหนัก ดาห์ลียารู้เรื่องนี้จากบุษบา

¹⁷⁹ เล่มเดียวกัน, 81-82.

¹⁸⁰ เล่มเดียวกัน, 82.

เรื่องที่บูชาเล่า ทำให้ฉันโกรธก้านเมฆมาก ฉันไม่แคร์เลยหากเขาจะบ่นเรื่องการแต่งหน้า หรือกลิ่นอาหารที่ติดตัวฉัน แต่ฉันยอมรับไม่ได้หากเขาก้าวก่ายครวญของเรา

ก้านเมฆบอกพงษ์และบูชาให้หาคนครัวเพิ่ม เขาอยากฝึกพงษ์เป็นเชฟแล้วให้ฉันมาดูแลหน้าร้าน เขาทำเรื่องนี้ลับหลัง โดยไม่ปรึกษาฉัน ทั้ง ๆ ที่ความรับผิดชอบของเขามีแค่สัปดาห์ละสองวัน วันละสามชั่วโมง หน้าทีของเขาคือเล่นดนตรี

“คุณเมฆเป็นผู้จัดการร้านตั้งแต่เมื่อไร” ฉันทถามบูชา

“แต่คุณเมฆเป็นคนรักของคุณเองนะคะ อะไรที่คุณเมฆพูด เราก็กต้องเก็บมาคิด และคุณเมฆก็ไม่ได้พูดเล่น ๆ เธอบอกให้เราหาคนมาจริง ๆ ”

“ร้านนี้เจ้าของเป็นเชฟ และเชฟต้องอยู่ในครัว ดินหญ้าฟ้าแถมไม่มีทางเป็นอย่างอื่น เราจะคุยกับเมฆเอง” ฉันทบอกบูชา แล้วคัดลอกประโยคเหล่านี้ไปพูดกับพงษ์

พงษ์ยิ้มกว้าง “ครับผม”¹⁸¹

เห็นได้ว่าดาหัลยาโกรธมากเพราะก้านเมฆทั้งคู่ถูกอาชีพทำอาหารของเธอและรูก้าเข้ามาในพื้นที่ที่ก้านเมฆไม่เกี่ยวข้องและไม่ได้รับอนุญาตให้เข้ามา ดาหัลยาเลิกกับก้านเมฆทันที แต่ตอนหลังเธอทนใช้ชีวิตคนเดียวไม่ได้จนกลับมาคบกับก้านเมฆอีกรอบ หลังจากกลับมาใช้ชีวิตด้วยกัน เหตุการณ์สำคัญอีกเหตุการณ์ที่ทำให้เธอตระหนักว่าเธออาจไม่มีวันใช้ชีวิตกับก้านเมฆได้ตลอดไปคือการขอแต่งงานด้วยแหวนพระจันทร์ที่ลานสกา

“เมฆส่งสารถึงจันทร์แล้ว ขอแหวนในเงาจันทร์มาหนึ่งมาหมั้นเอง” พูด แล้วเขาก็ทำท่าสวมแหวนฉัน “เราแต่งงานก่อนแล้วมันกันทีหลัง หมั้นตอนนี้นะ”

“ด้วยเงาของพระจันทร์?” ฉันทถามเขา

“ด้วยแหวนพระจันทร์จ๊ะ”

จู่ ๆ ก็รู้สึกหนาวจนสะท้าน เราหมั้นหมายด้วยเงาในน้ำอย่างนั้นหรือ ก้านเมฆอาจพูดด้วยอารมณ์อ่อนหวาน แต่คำพูดนั้นตอกย้ำว่าเขาใช้ชีวิตบนโลกอีกใบ

ในโลกของฉัน ดวงจันทร์ในน้ำเป็นเพียงเงา ทั้งยังเป็นเงาของอดีตกาล แหวนที่ล้อมรอบเงาจึงเป็นเพียงมายาภาพที่ใจประดิษฐ์ขึ้นชั่วคราว¹⁸²

ข้อความข้างต้นเห็นได้ว่าดาหัลยาเข้าใจว่าการมองโลกของทั้งสองคนไม่ตรงกันโดยสิ้นเชิง การมองโลกหอมหวานราวกับนิทานของก้านเมฆทำให้แพ่งตระหนักถึงความเลื่อนลอย ไม่เอาจริงเอาจังของเขา ต่างกับตอนที่ยึดถือสิ่งจับต้องได้และมีอยู่จริงเป็นสำคัญ การหมั้นหมายกับเธอโดยใช้เงาพระจันทร์ในน้ำต่างแหวนของก้านเมฆจึงทำให้เธอหวาดกลัวชีวิตหลังจากนี้ที่สุด และสุดท้าย เมื่อก้านเมฆจับได้ว่าเธอกำลังแอบคบหากับตุลย์ ก้านเมฆจึงตัดสินใจตัดความสัมพันธ์กับเธอเสียเอง

¹⁸¹ เล่มเดียวกัน, 160.

¹⁸² เล่มเดียวกัน, 180.

ตุลย์

ตุลย์เป็นผู้ชายอาจกล่าวได้ว่าต่างกับก้านเมฆและไม่ตรงกับความต้องการของดาห์เลียแต่น้อย ตุลย์มีฐานะดี แต่งตัวดี ดูแลตัวเอง และเข้าใจความต้องการของผู้หญิง เริ่มแรกตุลย์ติดตามชีวิตของดาห์เลียผ่านเฟซบุ๊กส่วนตัวของเธอ บทสนทนาระหว่างกันในช่วงแรกจึงเกิดขึ้นในเฟซบุ๊ก ทั้งคอมเมนต์และบทสนทนาออนไลน์ ตุลย์ใช้วิธีเข้าหาแบบเปิดเผยว่าสนใจในตัวดาห์เลียตั้งแต่ต้น

T. Mongkolchai : Cherry Lush เราตั้งชื่อไทยให้มันว่าอะไรดี

เขาแยกแยะสีลิปสติกออก แกรมยังจำชื่อสีได้ เขาเป็นผู้ชายจริง ๆ หรือเปล่านี้

ฉัน : แต่งเซอร์รี่ สด-ชุ่มฉ่ำ

T. Mongkolchai : ^^

ฉัน : ช่างมันเถอะค่ะ ก็แค่คำคำหนึ่ง

T. Mongkolchai : เย้ายวน

มือฉันแข็งเป็นหิน

T. Mongkolchai : ไม่ใช่ลิปสติกนะครับ ผมหมายถึงคุณ

ฉันรีบปิดโอแพด ตีมลเต้เย็นซัดคางแก้ว และลูกเข้าครีว¹⁸³

ตุลย์เผยจุดประสงค์ของการเข้าหาดาห์เลียอย่างตรงไปตรงมาทั้งผ่านบทสนทนาในเฟซบุ๊กและของขวัญอย่างลิปสติกราคาแพงเซตใหญ่ที่ไม่สามารถหาซื้อได้ทั่วไป จากนั้นเธอและเขาเจอกันอีกครั้งที่สปอร์ตคลับและที่ร้านในเวลาต่อมา ดาห์เลียเล่าถึงจุดเริ่มต้นการลอบคบว่า "ฉันกลายเป็นราชสีห์ติดปีก เป็นเจ้าป่าที่สามารถบินขึ้นไปมองโลกด้วยสายตาของนก ตุลย์ปรนเปรอให้ฉันตั้งแต่แรก และอย่างเสมอต้น เสมอปลาย เขาให้ฉันทุกอย่าง เว้นเสียแต่อิสรภาพ-ทั้งของฉัน และของเขา¹⁸⁴" ความเอาอกเอาใจและสามารถตอบสนองความต้องการของเธออย่างไรเงื่อนไขเป็นเรื่องที่เธอต้องการและก้านเมฆไม่ยอมให้เธอต่อให้เป็นการตอบสนองด้วยเงินของเธอเอง ส่วนอิสรภาพที่เธอกำลังคิดถึงคือความสัมพันธ์ที่ไม่ต้องหลบซ่อน เพราะขณะนั้น เธอยังคบหากับก้านเมฆ ส่วนตุลย์นั้นมีภรรยาและลูก

แม้ดาห์เลียรู้เรื่องครอบครัวของตุลย์ในภายหลังแต่ยังคงรักษาความสัมพันธ์ที่ต้องหลบซ่อนกับเขาต่อไป จนเมื่อเธอได้พบกับออมบุญและครอบครัวของตุลย์ เธอได้เห็นว่ ตุลย์ที่อยู่กับออมบุญแตกต่างกับตุลย์ตอนอยู่กับเธอ ราวกับเป็นคนละคน ดังกล่าวว่า

“พี่เืองชอบตี้มหรือคะ”

¹⁸³ เล่มเดียวกัน, 116.

¹⁸⁴ เล่มเดียวกัน, 109.

“เรารู้จักเซฟไม่มาก แต่เซฟเท่าที่เรารู้จักนิยมน้ำเมาค่ะ” ฉันทันยิ้ม หันไปทางตุลย์ “ยิ่งพูดก็ยิ่งรู้สึกแย่นะเนี่ย”

ตุลย์หัวเราะเบา ๆ ช่วงดูไม่เป็นธรรมชาติเลย ตุลย์ในบ้านหลังนี้ต่างจากตุลย์ที่อยู่กับฉันทันมาก ฉันทันคงไม่รักเขาแน่ ๆ ถ้าเราเจอกันที่นี่ตั้งแต่แรก¹⁸⁵

ตุลย์ตอนอยู่กับออมบุญเป็นสามีที่เจียบขริม อ่อนโยน ประหยัด ถ้อยคำ ขณะที่ตอนอยู่กับเธอ ตุลย์เอาแต่ใจ ตุลย์หลงไหลและปรนเปรอเธอทุกอย่างโดยมีข้อแลกเปลี่ยนคือความสัมพันธ์ที่ร้อนแรง ดาห์ลียามักกล่าวถึงการคบหากับตุลย์ว่าตุลย์เลือกรู้จักเธอในรูปแบบที่ตุลย์เห็นและเชื่อว่าเธอเป็น ขณะที่ดาห์ลียาแบบที่เธอเป็นนั้นตรงข้ามกับที่ตุลย์รู้จักและเข้าใจโดยสิ้นเชิง

ครั้งหนึ่ง เราเดินเล่นในสวนสาธารณะ ดอกไม้สวยมาก ทั้งดอกหญ้าและดอกไม้เล็ก ๆ หลายชนิด ฉันทันเก็บดอกไม้เหล่านั้นมาที่ร้าน บุชบาจัดใส่ถ้วยชา กลายเป็นแจกันใบเล็กที่น่ารักที่สุดในโลก

ฉันทันถือแจกันไปอวดเขา “สวยมั๊ยคะ” ดอกไม้ของเรา”

“ของคุณที่ไหนกัน ขโมยเขามา”

“เป็นของเราแล้วค่ะ”

ตุลย์หัวเราะ ขับรถออกไป กลับมาพร้อมดอกไม้ เขาส่งช่อดอกไม้ให้ฉันทัน “นี่ต่างหากดอกไม้ของคุณ เพิ่งรู้ว่าคุณชอบดอกไม้เล็ก ๆ ที่เหมือนดอกหญ้า”

ไม่รู้ว่าเขาทำเพื่อเอาใจฉันทันหรือเปล่า ไม่จำเป็นเลย ดอกไม้ของฉันทันคือดอกไม้ที่ฉันทันชอบ ไม่ใช่ดอกไม้ที่ซื้อมา เอาเข้าจริง ก็ไม่มีใครเป็นเจ้าของดอกไม้หรือต้นไม้ได้หรอก เรามีสิทธิ์ชื่นชมมันชั่วคราวเท่านั้น

หลายสิ่งในโลกเราไม่อาจเป็นเจ้าของ แม้จะซื้อด้วยเงินก้อนโต

แต่ตุลย์ยึดมั่นเรื่องกรรมสิทธิ์ สิ่งใดที่เขาจ่ายเพื่อได้มา เขาจึงจะถือว่าเป็นของเขา¹⁸⁶

ดาห์ลียากล่าวถึงตุลย์ที่เธอรู้จักว่าเป็นคนยึดมั่นในกรรมสิทธิ์อย่างมาก ความเป็นเจ้าของเกิดขึ้นพร้อมกับการแลกเปลี่ยนมูลค่าเสมอ ดังที่บอกว่าถ้าเขาจ่ายเพื่อได้มา เขาจะยึดถือเป็นเจ้าของทันที ความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับเขาก็อาจเป็นไปเช่นนั้น แต่ดาห์ลียาก็ยังคงสยบยอมเพราะเธอยอมรับว่าเธอรักเขา แม้บุชบาหรือสาวแม่แต่แม่จะเตือนเธอแล้วก็ตาม สุดท้ายความสัมพันธ์ของเธอกับตุลย์ต้องจบลงกะทันหันเพราะออมบุญจับได้ ดาห์ลียาเสียใจมากจนต้องกลับบ้านที่นครศรีธรรมราชในทันที และเหตุการณ์นั้นทำให้เธอหมดความมั่นใจในตนเองอย่างสิ้นเชิง ดังกล่าวไว้ว่า “ฉันทันสูญเสียความสามารถที่จะรักไปแล้ว”¹⁸⁷

พงษ์

¹⁸⁵ เล่มเดียวกัน, 170.

¹⁸⁶ เล่มเดียวกัน, 222.

¹⁸⁷ เล่มเดียวกัน, 251.

พงษ์เป็นพ่อครัวหลักของร้านดินหญ้าฟ้าแถม ในเวลางานพงษ์เป็นพ่อครัวยอดฝีมือที่ควบคุมงานครัวให้ออกมาราบรื่นได้เป็นอย่างดี และนอกเวลางานพงศ์ก็เป็นอีกคนที่สนับสนุนทุกการตัดสินใจของดาห์ลียาโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับร้าน และคอยเกื้อหนุนกำลังใจให้ดาห์ลียาเช่นเดียวเดียวกับบุษบา ดาห์ลียาจึงรักและนับถือในน้ำใจของพงษ์ เช่นเดียวกับที่รักและนับถือในตัวบุษบา

“เซฟเลือกมาเลยครับ คำตัดสินของเซฟเป็นอันยุติ” พงษ์ว่า

“เพราะเซฟเป็นคนจ่ายเงินไข่ม้อย” ฉันทาม

ตุลย์อมยิ้ม “เพราะผมรักเซฟครับ”

ฉันทหัวเราะ “แต่เราเลือกพงษ์ค่ะ เพราะพงษ์คือคนครัวเบอร์หนึ่ง แถมยังเป็นนักเลงคุมร้านด้วย”¹⁸⁸

เมื่อดาห์ลียากับตุลย์จันต้องจบความสัมพันธ์ ดาห์ลียาตัดสินใจกลับบ้านที่นครศรีธรรมราชชั่วคราว พงษ์ได้รับเลือกให้ดูแลร้านในฐานะเซฟแทนดาห์ลียา และยังคงคอยดูแลไม่ให้ตุลย์เข้ามาวุ่นวายที่ร้านอีกด้วย

2.2.2.3 ระกา

(1) ความสัมพันธ์ระหว่างระกากับตัวละครชายในครอบครัว

พ่อ

พ่อของระกาแยกทางกับสายสรวลด้วยการหนีไปออกบวชตลอดชีวิต แทนการหย่า ระการับรู้ว่ามีโกรธมากที่พ่อหนีไปบวช ทั้งแม่ไว้กับเสียงนินทาว่าเป็นต้นเหตุของการตัดสินใจของพ่อ ดังกล่าวว่า

พ่อบอกว่าระกาจะทำงานอะไรก็ได้ แต่ต้องเป็นงานที่ได้อยู่กับแม่ หลังจากระกาเปิดร้านหนังสือไม่นาน พ่อก็หนีไปบวช กว่าระกากับขาลจะตามพบก็อีกหลายเดือน แม่สายสรวงโกรธพ่อมาก นางไม่ได้โกรธที่สามีบวชแต่โกรธที่บวชโดยไม่ปรึกษานาง และยิ่งโกรธเมื่อมีเสียงนินทาหาว่าสามีไปบวชเพราะไม่ยอมอยู่กับนาง¹⁸⁹

จากข้อความข้างต้นเห็นได้ว่า พ่อเคยกำชับระกาว่าระกาต้องอยู่ใกล้แม่ไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม และหลังจากที่ระกาเปิดร้านหนังสือใกล้บ้าน พ่อก็ตัดสินใจหนีออกจากบ้านไปบวชตลอดชีวิตทันที เป็นข้อสังเกตหนึ่งว่าพ่ออาจตั้งใจรอให้แน่ใจว่าระกาจะอยู่บ้าน สายสรวงจะไม่ต้องอยู่คนเดียว เพื่อตนจะได้แยกออกมาจากสายสรวงเพื่อใช้ชีวิตอิสระ โดยทิ้งหน้าที่รับมือกับความเอาแต่ใจและความฉุนเฉียวของสายสรวงให้ลูกสาวที่ไม่มีปากมีเสียงในบ้านอย่างระกา

¹⁸⁸ เล่มเดียวกัน, 214.

¹⁸⁹ อรุณา โควินท์, *เมรีในร้านหนังสือ*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2560), 42.

อย่างไรก็ตาม ระภาเชื่อว่าพ่อคือคนที่รู้จักแม่ดีที่สุดคนหนึ่ง ครั้งหนึ่งที่ ระภาถกเถียงกับสายสรวงจนตนเองทนไม่ไหว ระภาเลือกปรึกษากับพ่อ ดังกล่าวว่

หลวงพ่อดูสงบ เปล่งปลั่งในจิวร ฉันทลึงเลที่จะถาม ฉันทกราบพระพุทธรูป กราบหลวงพ่อ แล้วนั่ง นิ่งอยู่นาน กระทั่งหลวงพ่อเป็นฝ่ายเอ่ย (...)

แปลกนะ มาเกอร์ิต หลวงพ่อไม่ได้อยู่กับฉันทหลายปี แต่ท่านพุทธราวอ่านใจฉันทออก

มาเพราะเรื่องโยมสายสรวงไข่มุ หลวงพ่อว่า

เมื่อก่อนหลวงพ่อกับโยมไม่เคยรู้จักกัน การบวช และการออกไปมองด้วยสายตาที่เป็นอื่น ทำให้หลวง พ่อเห็นเราชัดขึ้น เข้าใจเรามากขึ้น

ฉันทถามหลวงพ่อ ทำไมต้องเป็นฉันท ทำไมฉันทต้องอยู่กับแม่ ในเมื่อแม่ไม่ต้องการฉันทเลย [...]

หลวงพ่อบอกว่า โยมสายสรวงต้องการไปเสียทุกอย่าง และมากที่สุดคือความรัก ความเอาใจ ใส่จากลูกทั้งสองคน แต่แม่เพื่อความรักนี้ โยมสายสรวงก็ไม่ต้องการเสียสิ่งใด

โยมระภาอย่าถามหลวงพ่อกว่าทำไม โยมถามตัวเองดีกว่า โยมให้แม่ได้มั๊ย ให้มากแค่ไหน หาก ว่าโยมให้ได้ทั้งหมด โยมจะปลอดภัยไปร้ง

หนักแน่นดังขุนเขา เยือกเย็นดังสายน้ำ

หลวงพ่อทำให้ฉันทนึกถึงบรรทัดข้างต้น¹⁹⁰

จากข้อความข้างต้น นอกจากระภาได้คำตอบเรื่องการรับมือกับสาย สรวงแล้ว ระภายังได้เห็นว่าพ่อมีความสุขกับชีวิตที่พ่อเลือกคือการออกจากบ้านเพื่อบวชตลอดชีวิต และระภาารู้สึกว่าพ่อเข้าใจตัวระภามากขึ้น จากที่เมื่อก่อนพ่อเป็นอีกคนที่ไม่มั่นใจว่าระภาจะเลี้ยง ตัวเองจากการเปิดร้านหนังสือเล็ก ๆ แถวบ้านอย่างไร ความเข้าใจนี้เป็นผลจากระยะห่างระหว่างตน กับพ่อ เมื่อพ่อออกบวช สายตาที่มองระภาและครอบครัวเป็นสายตาอีกมุมมองหนึ่งคือสายตาของคน นอก ทำให้พ่อเข้าใจตน เข้าใจว่าปัญหาเกิดจากอะไรและแนะนำได้ว่าควรจัดการอย่างไร

ขาล

ขาลเป็นลูกชายที่สายสรวงรักและพร้อมจะมอบทุกอย่างให้หากทำให้ เขาอยู่ไม่ห่างสายตา ขณะที่กับระภานั้นสายสรวงใช้อำนาจความเป็นแม่คอยควบคุม ดังกล่าวว่

“แกคุยกับขาลเองแล้วกัน”

“ทำไมแม่ต้องกลัวขาลด้วย”

“ใครบอกว่าฉันทกลัว”

“บ้านเป็นของแม่ ที่ดินของขาลแม่ก็ซื้อให้ ไม่น่าจะเป็นอะไร ถ้าแม่อยากทำรั้ว”

แม่สายสรวงจมนม อึ้งไปหลายอึดใจ ก่อนโพลงออกมา “แล้วแกละ ทำไมต้องกลัวขาล”

ขาลไม่มีอะไรให้ระภากลัว เขาเป็นน้องชาย แม่ไม่กลมเกลียวเป็นหนึ่งเดียวเหมือนครอบครัว

อื่น แต่ไม่มีอะไรบาดหมางกัน¹⁹¹

¹⁹⁰ เล่มเดียวกัน, 257-258.

จากข้อความข้างต้นเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างخالกับระกาไม่ค่อยดีนัก แม้ระกาพูดถึงخالว่าเขาไม่มีอะไรให้กลัว และไม่ได้องความเห็นห่างระหว่างตนกับน้องชายเป็นปัญหา แต่خالและครอบครัวของขาลมักกลายเป็นปัจจัยที่ทำให้ระกาแก้ปัญหาในครอบครัวได้ยาก เนื่องจากเป็นลูกชายคนโปรดที่ได้ประโยชน์จากความรักของสายสรวง

หลังบ้านมีประตูรั้วเพื่อให้แม่สายสรวงไปบ้านخالได้สะดวก พื้นที่บริเวณนั้นยังไม่ได้ปรับให้เรียบ จึงสูงบ้าง ต่ำบ้าง เป็นไปได้ที่แม่จะก้าวพลาดและเสียหลัก

“นี่ถ้าไม่ทำรั้ว แม่ก็ไม่ล้ม พี่ทำรั้วให้หมาตัวเดียว แถมตอนนี้พี่กับอีเมรี่ก็ไม่อยู่บ้าน”

خالพาลเอาที่ระกา

เธอไม่สนใจ “แม่เป็นอย่างไรบ้าง” (...)

“ขาลยังปล่อยให้แม่เดินอีกเหรอ หลังล้มไม่ควรเดินนะ พาไปหาหมอหรือยัง”

“แม่บอกว่าไม่เป็นไร นี่ขาลออกมาข้างนอกแล้ว ไม่มีใครอยู่บ้าน”

“เธอควรพาแม่ไปหาหมอก่อนนะขาล”

“เอ พี่รัก” ขาลเสียงแข็ง “ขาลบอกแล้ว ว่าไม่เป็นไร พี่อยากพาไปจัดการเองแล้วกัน ตอนแม่ล้ม พี่อยู่ไหนล่ะ” (...)

“ขาลอยู่ไหน เจ็บขา ปวดไปทั้งน่องแล้ว”

“ไปหาหมอกันนะคะ” ระกาพุงแม่” แม่ลุกไหวมั๊ย” (...)

“เมรี่นี่ก็ อยู่ห่าง ๆ หน่อยไป” แม่สายสรวงดูเมรี่ หันมามองระกา “แกช่วยฉันไม่ไหวหรอก ขาลอยู่ไหน”

ขาลไม่อยู่¹⁹²

จากข้อความข้างต้นเห็นได้ว่า เรื่องอุบัติเหตุหกล้มของสายสรวง ขาลเลือกกล่าวโทษระกาว่าเป็นต้นเหตุที่ทำให้แม่ต้องบาดเจ็บเพราะแม่ต้องกั้นรั้วตามความต้องการของระกา ระกาเข้ามาทำให้ชีวิตของตนยุ่งยากขึ้นโดยไม่คิดรับรู้ว่าการที่สายสรวงคอยตามใจเขาก็เป็นปัญหาอย่างหนึ่งเช่นกัน ถึงแม้ขาลจะเป็นเช่นนั้นสายสรวงก็ยังเรียกหาขาลต่อหน้าระกาที่กำลังดูแลตนอยู่ อาจกล่าวได้ว่า ขาลเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ระกาเลือกห่างบ้าน เพราะสายสรวงเลือกบังคับระกาเนื่องจากไม่สามารถทำแบบเดียวกันกับขาลได้

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างระกากับตัวละครชายนอกครอบครัว

มรกต

มรกตเป็นคนรักของระกาตั้งแต่สมัยเรียนมหาวิทยาลัย คบกันเกือบ 8 ปีและตั้งใจจะใช้ชีวิตคู่รักกันไปตลอด ระกากล่าวถึงความสัมพันธ์กับมรกตว่า “เริ่มต้นจากมิตรภาพแล้วจึงค่อย ๆ เปลี่ยนความสัมพันธ์เป็นคนรัก เกือบ 8 ปี ต่างไม่เคยเอ่ยปากเรื่องสร้างครอบครัว ระกา

¹⁹¹ เล่มเดียวกัน, 18.

¹⁹² เล่มเดียวกัน, 273-275.

บอกมรกดว่าการแต่งงานเป็นเรื่องใหญ่เกินไป หากเป็นไปได้ เธอก็อยากให้เขารักเธออย่างนี้ตลอดไป¹⁹³” เห็นได้ว่าระกาไม่คาดหวังการแต่งงาน ไม่คาดหวังการผูกมัด หวังเพียงได้ใช้ชีวิตกับมรกดด้วยกันสองคนไปตลอด มรกดคบกับระกามายาวนาน คู่ันเคยกับครอบครัวของระกา จึงเห็นความเห็นห่างของครอบครัวนี้มาตลอดและคอยอยู่ข้าง ๆ เธอเสมอ

จุดเปลี่ยนความสัมพันธ์เกิดขึ้นตอนมรกดต้องไปเรียนต่อต่างประเทศ ก่อนไปมรกดชวนระกาไปอยู่ต่างประเทศด้วยกัน แต่ระกาปฏิเสธเนื่องจากวางแผนกลับบ้านไว้ก่อนหน้าแล้วและย้ายกลับบ้านในช่วงเดียวกัน เมื่อมรกดไปต่างประเทศ ทั้งสองคนติดต่อกันผ่านอีเมลสม่ำเสมอ จนมรกดเปิดประเด็นเรื่องมีลูกในอีเมลฉบับหนึ่ง ดังกล่าวว่า

รัก...

รักเคยคิดเรื่องลูกบ้างมั๊ย

พุ่มซีเรียสนะ เราคุยกันเรื่องนี้บ้างแล้ว พุ่มรู้ว่ารักไม่ยอมมีลูก พุ่มไม่ได้บอกว่ารักจะต้องมีหรือก แต่พุ่มอยากรู้ เป็นไปได้มั๊ยที่รักจะเปลี่ยนใจ

เป็นไปได้มั๊ย ถ้าเราจะสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์ มีเลือดเนื้อของเราด้วยกันอยู่ในตัวลูก สืบสานความรู้และความคิดของเรา¹⁹⁴

จากข้อความข้างต้นเห็นได้ว่ามรกดคาดหวังชีวิตคู่ที่สมบูรณ์แบบ และองค์ประกอบที่ยังขาดสำหรับมรกดคือลูก แม้ระกาจะเคยบอกว่าไม่ยอมมีลูกก็ตาม ระกายืนยันความตั้งใจเดิมของตน และย้ำว่าตนไม่ต้องการมีลูกแต่อย่างใด ดังกล่าวว่า “รักไม่เปลี่ยนใจจะ รักรู้ว่าพุ่มอยากมีลูก ใคร ๆ ก็อยากมีลูก แต่รักไม่มีความเป็นแม่ รักไม่ต้องการลูก รักไม่เคยคิดเรื่องสืบสกุล รักเชื่อว่าเราสามารถส่งความปรารถนาดีให้ผู้คน และเด็ก ๆ ได้ แม้ว่าเขาจะไม่ใช้ลูกหรือญาติของเรา¹⁹⁵” หลังจากข้อความข้างต้นมรกดก็เงียบหายไป ระกาเข้าใจว่าเป็นเพราะคำตอบเรื่องลูก ต่อมาจึงรู้ความจริงจากซาซ่าว่ามรกดนอกใจตนและกำลังจะมีลูกกับผู้หญิงคนอื่น ระกาเห็นว่ามรกดได้ในสิ่งที่ต้องการแล้วจึงตัดสินใจยุติความสัมพันธ์ทันทีโดยไม่รอคำตอบอีกฝ่าย โดยยังเก็บความเป็นเพื่อนไว้

พุ่มอยากมีลูก และพุ่มกำลังมี - นี่เป็นเรื่องสำคัญที่สุด พุ่มจะตัดสินใจอย่างไรกับลูก กับแม่ของลูก รักไม่ขอออกความเห็น

รักต้องการบอกพุ่มว่า รักรู้เรื่องแล้ว และรักตัดสินใจแล้ว-ในวินาทีนี้เอง เราเป็นอิสระจากกัน ไม่ว่าจะพุ่มจะตอบเมลรักหรือไม่ ไม่ว่าจะพุ่มจะคิดอย่างไร

หลังจากที่รักส่งเมลนี้...

เราไม่ใช่คู่รักอีกแล้ว

¹⁹³เล่มเดียวกัน, 32.

¹⁹⁴เล่มเดียวกัน, 66.

¹⁹⁵เล่มเดียวกัน, 70.

รักยังเป็นระกาที่พุ่มรู้จัก อย่างที่รักเคยบอก รักจะอยู่ในร้านหนังสือกับเมรี ส่งความปรารถนา
ดีมาให้พุ่มเสมอ

เราเคยเป็นเพื่อนกันมาก่อน รักยังอยู่ตรงนั้นะ รอเพื่อนของรักกลับจากอเมริกา¹⁹⁶

มรกตกับระกาพบกันอีกครั้งเมื่อเขากลับมาจากต่างประเทศ มรกตมา
หาระกาที่บ้านและมาเยี่ยมสายสรวง เขายังยินดีที่ได้รู้ว่าระกากำลังมีความรักอีกครั้งแม้เธอยังไม่แน่ใจ
ว่าจะจัดการกับความรักรัคนั้นยังไงก็ตาม

“รักมีใครหรือยัง” มรกตถาม

“นอกจากเมรีเธอ” ระกาลอนหายใจ “รักมรรความรักนะ แต่รักไม่แน่ใจ...”

“รักไม่เคยแน่ใจ...แต่ไหนแต่ไร พุ่มอยากให้รักเชื่อ อยากให้รักเป็นอย่างนั้นจริง ๆ

มรกตรู้จักระกาดี เขาไม่จำเป็นต้องถาม เธอไม่เหลือความเสนาหาในตัวเขา เธออดเขาก็จริง
แต่เป็นกอดที่อบอุ่นมิตร [...]

เธอผ่านมันได้ทั้งหมด และความรักที่เธอมีอย่างไม่แน่ใจนั้นไม่เกี่ยวกับเขา เธอคือคนที่มองไป
ข้างหน้าเสมอ¹⁹⁷

จากข้อความข้างต้นเห็นได้ว่าทั้งมรกตและระกากลับมาคบหากันแบบ
เพื่อนได้อย่างสนิทใจ มรกตเรียกระกาว่า “เพื่อนสนิทคนเดียวของพุ่ม¹⁹⁸” ทั้งยังช่วยบอกสายสรวง
แทนระกาว่าเธอกับเขาไม่ได้เป็นคนรักกันอีกแล้วเพราะรู้ว่าเพื่อนของตนลำบากใจที่จะบอกแม่ด้วย
ตัวเอง และเมื่อเจอสุดสยาม มรกตรู้ทันทีว่าสุดสยามคือคนที่ระกาบอกเขาว่าเป็นความรักครั้งใหม่
และเชื่อมั่นว่าเธอจะมีความรักที่ดีแน่นอน

สุดสยาม

สุดสยามเป็นพนักงานธนาคารแห่งหนึ่งในเชียงราย และเป็นเจ้าของ
คนก่อนหน้าของเมรี ระการู้จักชื่อสุดสยามจากสายสรวงที่เล่าว่าเขาไปกับแฟนสาวมาที่บ้านเพื่อขอโทษ
แทนครอบครัวเรื่องดูแลเมรีไม่ดี แล้วเธอเจอกับสุดสยามที่ร้านเพราะเขามาขอโทษและขอบคุณเธอที่
ดูแลเมรีอีกครั้ง จากนั้นสุดสยามจึงมาช่วยดูแลเมรีที่ร้านหนังสือของระกาอย่างสม่ำเสมอ

แววตาของเมรียามมองสุดสยามเป็นแววตาเดียวกับที่เมรีมองระกา

“ผมซื้อสายรัดตัวใหม่ สีน้ำตาลอย่างเท่า นุ่มมากด้วย” สุดสยามบอกระกา ก่อนหันไปหาซาซ่า

“สวีสวี”

ซาซ่ามองออกไปนอกร้าน “คุณมาคนเดียว”

สุดสยามยิ้ม “จูนมีนัดกับเพื่อน นัดของสาว ๆ สาวน้อยเสียด้วย จอแจน่าดู ผมก็เลยปลีกตัว
มาหาเมรี” เขาดึงสายรัดออกจากถุก ชูขึ้น “ไปเที่ยวกันมั๊ย ไหม๊”

¹⁹⁶เล่มเดียวกัน, 97.

¹⁹⁷เล่มเดียวกัน, 291.

¹⁹⁸เล่มเดียวกัน, 299.

อเมริกันโคดตัวลอย¹⁹⁹

ในที่แรกระกาไม่ชอบสุดสยามทั้งจากเรื่องเมรีและบุคลิกของสุดสยามเอง ระกามองว่าเขาเปิดเผยมากเกินไปจนทำให้เธออึดอัด ช่วงที่ได้รู้จักกัน สุดสยามกำลังคบหากับจูนและกำลังจะแต่งงาน จูนเป็นสาเหตุที่เมรีหนีออกจากบ้านเพราะจูนกลัวสุนัขจูนไม่สามารถเลี้ยงในบ้านได้ สุดสยามเล่าถึงชีวิตของเขากับจูนไว้ว่าแม่ของเขาไม่ชอบจูนนัก ส่วนพ่อไม่เคยสนใจเขา

“จูนอดทนเพื่อผมมาก แม่ผมไม่ชอบเธอ เธอพยายามอย่างไร แม่ก็บักใจว่าเธอเป็นเด็กที่เกี่ยวส่วนพ่อ...” เขายักไหล่ “ไม่เคยสนใจผม แต่ไหนแต่ไร ผมไม่เคยอยู่ในสายตาเขา”

ระกาไม่อยากฟังเรื่องส่วนตัวของเขา แต่ไม่รู้จะบอกอย่างไร สุดสยามมองตรงไปข้างหน้า และพูด - ชัดเจนทุกคำ มีจังหวะจะโคน [...]

“พ่อผมทำงานธนาคารเหมือนกัน คนละครธนาคาร พ่อว่าเด็กช่างไม่มีวันเติบโตในธนาคารหรอก มันเจ็บนะคุณ ที่พ่อไม่เห็นคุณค่าของเรา ไม่เคยหวังในตัวเราเลย บ่อย ๆ ที่ผมสงสัย ผมใช้ลูกของเขาจริงหรือ”

ฉันก็เหมือนกัน ระกาคิด เธอแอบมองเสี้ยวหน้าเขา พ่อเขาหันมาเธอก็หลบตา

“แต่ผมหน้าเหมือนพ่อมาก แปลกมัย เขาว่า ลูกชายหน้าเหมือนพ่อจะอากัฟ ไม่รู้จริงหรือเปล่า แต่ที่แน่ ๆ พ่อไม่รัก” เขาหัวเราะ “เป็นเด็กมีปัญหา”

“ฉันก็หน้าเหมือนแม่คะ” เธอว่า²⁰⁰

เห็นได้ว่าสุดสยามมีชีวิตครอบครัวแบบเดียวกับระกาคือคนในครอบครัวไม่ไว้วางใจ ไม่เห็นคุณค่าของตน เมื่อรู้ว่าสุดสยามเป็นพวกเดียวกับตนก็ทำให้ระกาเห็นสุดสยามเป็นมิตรมากขึ้น

สุดสยามเป็นธุระเรื่องเมรีให้ระกาอยู่หลายครั้งโดยอ้างว่าเป็นความรับผิดชอบของเขาในฐานะที่ดูแลเมรีให้ดีไม่ได้จนต้องให้เมรีมาอยู่กับเธอ ตอนเมรีหลุดจากสายจูงขณะเดินเล่นแล้วหนีหายไป ระกาลัวเมรีไม่กลับมาจนแทบควบคุมตัวเองไม่ได้ สุดสยามเล่าถึงเธอตอนนั้นว่า “เขาเคยคิดว่าระกาเย็นชา เธอเป็นมนุษย์เพศหญิงที่มีความเป็นหญิงน้อยที่สุด น้อยจนเขาไม่คิดว่าเธอเป็นผู้หญิง จนกระทั่งเธอร้องไห้²⁰¹” สุดสยามจึงเข้ามาเป็นที่พึ่งสำคัญของเธอ ช่วยตามหาเมรีจนพาเมรีกลับมาหาเธอได้ เหตุการณ์นี้ยังทำให้สุดสยามเข้าใจว่าเขาเริ่มเห็นระกาเป็นคนสำคัญ

ต่อมาสุดสยามจับได้ว่าจูนลอบคบกับซาซ่าโดยที่ระกาไม่รู้มาก่อน ระกาเสนอให้สุดสยามพาเมรีกลับไปเลี้ยงที่บ้านแบบแต่ก่อน สุดสยามปฏิเสธเพราะระกาเลี้ยงเมรีได้ดีกว่าเขา และยื่นข้อเสนองานเรื่องเมรีใหม่ “เมื่อคืนผมอยากคุยกับใครสักคน และผมนึกถึงคุณ เหมือนกับ

¹⁹⁹เล่มเดียวกัน, 122.

²⁰⁰เล่มเดียวกัน, 124-125.

²⁰¹เล่มเดียวกัน, 185.

หลาย ๆ คีน และใช้ ผมเป็นเจ้าของปูกี้แต่ผมไม่ใช่เจ้าของเมรี ดังนั้น ผมอยากให้เมรีอยู่กับคุณ โดยมี
 ข้อแม้สองข้อ [...] ขอให้ผมพามันไปเดินเล่นเหมือนเดิมทุกวัน และขอให้เจ้าของเมรีเปิดโทรศัพท์ตอน
 กลางคืน²⁰²” จากข้อความเห็นได้ว่าสุดสยามยื่นข้อเสนอเรื่องเมรีเพราะอยากใกล้ชิดและหาทางพัฒนา
 ความสัมพันธ์กับระกา

หลังจากเหตุการณ์เรื่องเมรีและจูน ระกาต้องจัดการปัญหาเรื่องร้าน
 ซึ่งเป็นปัญหาครั้งใหญ่ในชีวิต ตึกที่ระกาเช่าเปิดร้านกำลังจะถูกขาย และเมื่อระกาไม่ตอบรับข้อเสนอ
 ของนายทุนก็ถูกผู้ร่วมเช่าตึกถล่มแก๊งเพื่อกดดัน สุดสยามแอบช่วยเหลือเธอโดยใช้ทักษะของนาย
 ธนาकरเข้าเกลี้ยกล่อมและเจรจากันนายทุนเปลี่ยนใจ ระกาารู้เรื่องนี้จากแอน และเหตุการณ์นี้ทำให้
 ระกาตัดสินใจตอบรับความรักของสุดสยาม เพราะตัวตนของสุดสยามทำให้ระกามั่นใจว่าจากนี้ไป
 ชีวิตของระกาจะมีความสุขและปลอดภัย “ความง่าย ความดี และความซื่อตรง ช่วยลดเหลี่ยมมุม
 ของฉัน ความกล้าของเขาส่งเสริมความเชื่อมั่นของฉัน และความรักจากเขาทำให้ฉันรู้จักรักอีกรูปแบบ
 หนึ่ง²⁰³”

ซาซ่า

ซาซ่าเป็นนักจูนเปียโนชาวรัสเซีย รู้จักกับระกาครั้งแรกในฐานะเพื่อน
 ของมรกตและคนรักของแคท ซาซ่ายังเป็นคนบอกระกาเรื่องที่มรกตนอกใจ

“มรกตรู้จักผู้หญิงคนหนึ่งที่นี่ ผู้หญิงไทย...” ในที่สุดซาซ่าก็เริ่ม

ระกาฟังด้วยใจเต็มรั้ว มรกตกำลังจะมีลูก เขายังไม่รู้จะจัดการอย่างไรกับเด็กและผู้หญิงคน
 นั้นดี รวมทั้งเขาไม่รู้จะบอกระกาอย่างไร แต่ที่แน่ ๆ เขารักระกามาก ไม่มีวันที่จะหยุดรัก หรือเลิกกับ
 เธอ

ซาซ่าไม่ได้เล่ารายละเอียดของผู้หญิงคนนั้น²⁰⁴

ซาซ่ามาที่ร้านของระกาบ่อยครั้งตั้งแต่ยังคบกับแคทจนกระทั่งทั้งสอง
 คนเลิกรากัน ระกาเสนอให้ซาซ่าพักที่ร้านของตนแทนการเช่าโรงแรมนอนเนื่องจากเห็นว่าประหยัด
 กว่า การจองโรงแรมไปเรื่อย ๆ ซาซ่าประทับใจการเอาใจใส่ของระกาจนเป็นความเสน่หา ซาซ่า
 ยอมรับกับมรกตและเปิดเผยกับระกาทันทีที่ทั้งสองคนเลิกกัน ระกาปฏิเสธอย่างหนักแน่นว่ายังไงก็จะ
 เป็นเพื่อนกันเท่านั้น

ซาซ่าเคยนึกกล่าวโทษระกาว่าเพราะระกาปฏิเสธความเสน่หาของตน
 ทำให้ตนต้องลอบคบหากับจูน “ถ้าไม่ใช่เพราะเธอ เขาก็ไม่อยู่ที่นี่ และถ้าไม่โกรธเธอ เขาก็คงไม่เปลือ

²⁰² เล่มเดียวกัน, 232.

²⁰³ เล่มเดียวกัน, 322.

²⁰⁴ เล่มเดียวกัน, 94.

ชวนจูนไปทะเล²⁰⁵” ในตอนแรกซาซามองความสัมพันธ์ระหว่างเขากับจูนเป็นความสนุกชั่วคราว ไม่คิดผูกพันกัน แต่เมื่อเห็นระกาโกรธมากหลังรู้เรื่องนี้ ซาซาจึงตัดสินใจออกจากบ้านของเธอและออกเดินทางใหม่ทันที ภายหลังจากซาซากลับมาหาเธออีกครั้งเพื่อเยี่ยมเยียนในฐานะเพื่อน บอกเธอว่าเขากับจูนกำลังคบหากันจริงจังและอาจวางแผนแต่งงานกัน เมื่อระการู้ ระกาดีใจกับการตัดสินใจของซาซาอย่างแท้จริง

2.3 อิทธิพลของความสัมพันธ์ต่อตัวตนและการแสดงออกของตัวละครเอกหญิง

จากการศึกษาพบว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวตนของตัวละครเอกหญิงที่ปรากฏนั้นเกิดจากอิทธิพลของประสบการณ์ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ความสัมพันธ์กับตัวละครอื่นส่งอิทธิพลต่อกัน เกิดเป็นความเข้าใจในตัวตนของตัวละคร ส่งผลถึงการแสดงออกหรือมุมมอง ทศนคติต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่า แม้ตัวละครเอกหญิงในนวนิยายจะมีประสบการณ์ความสัมพันธ์คล้ายคลึงกัน แต่ความสัมพันธ์อื่น ๆ ในวงจรก็ส่งอิทธิพลให้ความตระหนักรู้เกี่ยวกับตัวตนและการแสดงออกของตัวละครเอกหญิงในแต่ละคนนั้นออกมาแตกต่างกัน

2.3.1 อิทธิพลของความสัมพันธ์ต่อตัวตนและการแสดงออกของพะแพง

อิทธิพลของความสัมพันธ์ต่อตัวตนและการแสดงออกของพะแพงนั้นตั้งต้นจากความสัมพันธ์ระหว่างพะแพงและครอบครัว คือแม่และน้องสาว ความสัมพันธ์ดังกล่าวส่งอิทธิพลต่อตัวตนและการแสดงออกของเธอในขั้นแรกคือความต้องการหนีออกจากการใช้ชีวิตตามกรอบกำหนดของสังคมและบูชาอิสระในการใช้ชีวิตแบบสุดขีด โดยมีความล้มเหลวของชีวิตแต่งงานครั้งแรกเป็นตัวกระตุ้นให้การแสดงออกรุนแรงขึ้น อิทธิพลต่อมาคือความสัมพันธ์ระหว่างพะแพงกับกัน การใช้ชีวิตร่วมกับกันเป็นเวลา 8 ปีและเป็นการตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิตของตนเองครั้งแรกนั้นทำให้ความสัมพันธ์นี้ส่งอิทธิพลกับการแสดงออกของพะแพงอย่างรุนแรง เมื่อกันเสียชีวิต แม้พะแพงจะบอกว่าสุดท้ายตัวเองต้องใช้ชีวิตต่อไปแต่พะแพงหวาดกลัวการอยู่คนเดียวจนยึดเหนี่ยวผีเสื้อสีดำว่าเป็นตัวแทนของกันในช่วงหนึ่ง หวาดกลัวการกลับบ้านที่เชียงรายเพราะคิดว่าแม่และพราวต้องซ้ำเติมตนอย่างที่เคยเป็น ทั้งยังหวาดกลัวว่าตนจะไม่ได้ทำงานศิลปะอีกต่อไป ความสัมพันธ์ระหว่างพะแพงกับกลุ่มเพื่อนสาวคือกวาง วาดและเนื่อนวล รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างพะแพงกับครูธงจึงเป็นความสัมพันธ์ที่ช่วยคลี่คลายความหวาดกลัวข้างต้น และทำให้พะแพงกลับมากล้าใช้ชีวิตอีกครั้ง

²⁰⁵ เล่มเดียวกัน, 208.

2.3.1.1 พะแพงกับตัวละครในครอบครัว

ความสัมพันธ์ของพะแพงกับครอบครัวนั้นเป็นความสัมพันธ์แบบที่พะแพงเรียกว่าข้าราชการสำเร็จรูป ได้แก่การคาดหวังว่าลูกจะเลือกความมั่นคงของชีวิตและใช้ชีวิตตามรูปแบบที่คนส่วนใหญ่เห็นชอบ ทั้งการเลือกงานที่มั่นคงและมีโอกาสก้าวหน้า มีคู่ชีวิตที่หน้าที่การงานและรายได้มั่นคง จนถึงการแต่งงานมีลูกเพื่อครอบครัวที่สมบูรณ์ แต่พะแพงนั้นไม่เห็นด้วยกับรูปแบบชีวิตดังกล่าว พะแพงให้ความสำคัญกับอิสระในการเลือกใช้ชีวิตอย่างมากและเชื่อว่าคนเราต้องกำหนดการใช้ชีวิตของตนเองได้ ความขัดแย้งของเธอกับครอบครัวจึงเริ่มต้นเมื่อเธอโตขึ้น เริ่มห่างบ้านทั้งจากการเรียนระดับมหาวิทยาลัยและการใช้ชีวิตของตัวเองหลังเรียนจบ และความขัดแย้งในครอบครัวเกิดขึ้นระหว่างเธอกับแม่เป็นสำคัญ เนื่องจากพ่อหย่าร้างกับแม่และออกจากครอบครัวไปตั้งแต่พะแพงอยู่ชั้นมัธยม การหย่าร้างไม่ส่งผลกระทบต่อเธอนักแต่การที่แม่ต้องอยู่คนเดียวในบ้านส่งผลกระทบต่อเธอโดยตรง ความสัมพันธ์ระหว่างพะแพงกับแม่จึงมีอิทธิพลต่อตัวตนและการแสดงออกของเธอย่างเห็นได้ชัด โดยมีพราวเป็นคู่เปรียบเทียบ

การที่แม่เป็นผู้ใหญ่คนเดียวของบ้านทำให้แม่มีสิทธิ์ทุกอย่างในบ้านโดยปริยายรวมถึงสิทธิ์ในการจัดแจงชีวิตลูก ขณะที่พราวใช้ชีวิตตามแบบที่แม่ต้องการ มีคู่ชีวิตหน้าที่การงานมั่นคง แต่งงานและมีลูก เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ของสังคม พะแพงยังต้องอยู่บ้านกับแม่ ครั้งเธอคบหากับไตรจักรและวางแผนใช้ชีวิตคู่ด้วยกัน แม่คือคนจัดแจงเรื่องพิธีแต่งงานจนกลายเป็นงานใหญ่ ทั้งที่เธอต้องการเพียงงานฉลองเล็ก ๆ และเมื่อชีวิตแต่งงานพังยับเยิน คนที่คอยซ้ำแผลทุกครั้งที่คุณกันจนเธอหวาดระแวงก็คือแม่ แม่จะเห็นเหตุผลของแม่จากการศึกษาความสัมพันธ์ว่าแม่ทำเพราะหวังให้พะแพงเรียนรู้ที่จะรับผิดชอบการกระทำของตัวเอง แต่พะแพงมองการกระทำดังกล่าวของแม่ว่าแม่ไม่เคยเห็นคุณค่าในตัวเธอซ้ำยังพยายามลดทอนคุณค่าออกไป คอยย้ำว่าเธอคือลูกไม่รักดีและสร้างแต่ปัญหา ขณะเดียวกันก็รู้ล่วงหน้าถึงความคิดความต้องการที่แท้จริงของพะแพงอย่างที่ไม่อาจปฏิเสธหากแม่เอ่ยออกมา ทางออกปัญหาของเธอกับแม่จึงเป็นการหนี พะแพงต้องการหนีให้พ้นเงาอำนาจของแม่ที่แผ่ทั่วในบ้านจากการอยู่คนเดียว หนีจากสายตาของแม่ที่คอยสอดส่องและจับผิดการใช้ชีวิตของเธอเมื่อกลัวเสียชีวิต พะแพงจึงเลือกที่จะอยู่กรุงเทพมหานครแทนกลับบ้านเนื่องจากภาระที่ต้องพึ่งพาแม่อีกครั้งและขาดกลัวที่จะอยู่กับแม่ ความเจ็บปวดจากการใช้ชีวิตในเงาสายตาของแม่และการปะทะกับแม่โดยไม่มีคนกลางคอยไกล่เกลี่ยยังทำให้พะแพงยิ่งเห็นความสำคัญของการมีสิทธิ์เลือกใช้ชีวิต พะแพงจึงยึดมั่นคตินี้เป็นหลักในการดำรงชีวิตอย่างเข้มข้น ไม่ประนีประนอม โดยแสดงออกผ่าน

รายละเอียดในการใช้ชีวิตไม่ว่าจะเป็นการเลือกสรรที่อยู่ การบริหารความสัมพันธ์ แม้กระทั่งการ แต่งตัวและความตั้งใจไม่มีลูก

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างพะแพงกับพราวนั้นมีลักษณะเดียวกันกับแม่ พะแพงเห็นพราวเป็นทั้งน้องสาวและคู่แข่งเปรียบเทียบของตน มองชีวิตของพราวว่าเป็นชีวิตที่ถูกต้องตาม ครรลองสังคม ตามความต้องการของครอบครัว ทำให้ไม่ต้องกังวลอะไร ขณะที่ชีวิตของตนนั้นไม่มีทั้ง ความมั่นคงและเป้าหมายชีวิตที่เป็นรูปธรรม พราวสามารถใช้ชีวิตแบบที่แม่วางใจขณะที่เธอยังต้อง เริ่มต้นใหม่บ่อยครั้ง พะแพงจึงมองว่าพราวมีอำนาจในครอบครัวมากกว่าเธอและพะแพงเป็นบุคคล ระดับล่างสุดของบ้าน ความคิดเห็นของพราวมีน้ำหนักและสร้างแรงกระทบต่อพะแพงได้รุนแรง ไกล่เคียงกับแม่ แต่เนื่องจากพราวเป็นคู่แข่งเปรียบเทียบไม่ใช่เงาอำนาจอย่างแม่ และอาจเพราะเป็น น้องสาวที่ความคิดอ่านไม่ขัดแย้งกันชัดเจน พะแพงจึงสบายใจที่จะพึ่งพาพราวมากกว่าแม่เมื่อต้อง กลับมาอยู่เชียงใหม่

2.3.1.2 พะแพงกับตัวละครนอกครอบครัว

ตัวละครนอกครอบครัวนั้นเป็นตัวละครที่ความสัมพันธ์ระหว่างพะแพง กับพวกเขายืนยันว่าการตัดสินใจดำเนินชีวิตตามความเชื่อของเธอนั้นคือเรื่องที่ต้อง ทุกคนล้วนเป็นคนของศิลปะในรูปแบบหนึ่ง นอกจากนี้กลุ่มตัวละครหญิงในเรื่องยังเป็นกลุ่มตัวละครที่คอยช่วยเหลือ และเป็นหลักพึ่งพิงของพะแพง ทำให้ให้พะแพงก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิตไปได้อย่างราบรื่น

ความสัมพันธ์ระหว่างพะแพงกับกันเกิดขึ้นหลังจากชีวิตแต่งงานของพะแพงล้มไม่เป็นท่า พะแพงตัดสินใจหนีออกมาจากบ้านเกิดและลงมาอยู่ที่นครศรีธรรมราช จนได้พบกับ กัน ชีวิตคู่ของพะแพงกับกันจึงเป็นภาพตรงข้ามกับชีวิตคู่ของเธอและไตรจักร ชีวิตคู่ครั้งแรกยืนยันว่า การแต่งงานไม่ได้มีผลอะไรกับความมั่นคงของชีวิตคู่ พะแพงเห็นไตรจักรเล่นชู้กับผู้หญิงคนอื่นในเรือน หอของตนเอง แต่เมื่ออยู่ด้วยกัน แม่ไม่มีพิธีหมั้นหมายหรือแต่งงานตามธรรมเนียมสังคมแต่กลับใช้ชีวิต คู่ร่วมกันได้ยาวนานถึง 8 ปี พะแพงสามารถพูดได้เต็มปากว่าเธอกับเขาอยู่ด้วยกันอย่างแท้จริง การใช้ ชีวิตด้วยกันเป็นทั้งการตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิตของตนเองอย่างจริงจังและเต็มเต็มความปรารถนา อิสระในชีวิตของพะแพงเองไปพร้อมกัน พะแพงเชื่อว่าพะแพงเข้าใจคุณค่าของชีวิตอย่างแท้จริงเมื่อได้ อยู่ด้วยกัน ความสัมพันธ์ของเธอกับกันจึงเป็นประสบการณ์ที่พะแพงผูกพันและส่งอิทธิพลกับตัวเธอ มาก ความเป็นนักเขียนที่ศรัทธาในการสร้างงานเขียนจนยึดเป็นอาชีพหลักแม่ไม่มั่นคงและไม่ ก่อให้เกิดรายได้เต็มไม่เต็มมีอันของกันทำให้พะแพงศรัทธาทั้งตัวเขาและความรักในศิลปะของเขา

เมื่อกันเสียชีวิต พระแพ่งจึงเลือกทำงานศิลปะที่ตนรักเป็นอาชีพหลักเช่นเดียวกับเขา เริ่มจากงานวาดภาพประกอบ งานเขียน จนถึงงานบาติก

หลังกันเสียชีวิต กลุ่มเพื่อนสาวคือกวาง วาด และเนื่อนวล คอยช่วยเหลือและสนับสนุนการใช้ชีวิตแบบที่พระแพ่งเลือก พระแพ่งขณะนั้นต้องปรับตัวครั้งใหญ่จากการใช้ชีวิตคู่ด้วยกันเพียงสองคนในบ้านสวนตลอดแปดปีสู่การใช้ชีวิตท่ามกลางผู้คนและความทันสมัยของกรุงเทพมหานคร ทั้งกวาง วาดและเนื่อนวลจึงเป็นกลุ่มคนที่มอบทั้งมิตรภาพและความมั่นคงทางใจให้กับพระแพ่ง นอกจากนี้กวางและวาดซึ่งเป็นนักเขียนได้ชวนพระแพ่งร่วมสร้างงานเขียนด้วยกันทั้งที่รู้ว่าพระแพ่งไม่เคยเขียนหนังสือมาก่อน การชักชวนครั้งนั้นมีความหมายกับพระแพ่งมาก การเล่าเรื่องเป็นทั้งทักษะใหม่ที่พระแพ่งค้นพบและเป็นทั้งการเรียกความเชื่อมั่นในความสามารถทางศิลปะของตนกลับคืนมาอีกครั้ง ทำให้พระแพ่งมั่นใจที่จะใช้ชีวิตด้วยการสร้างงานศิลปะมากขึ้น นอกเหนือจากงานวาดภาพประกอบที่ตนรับจากสำนักพิมพ์ในขณะนั้นอยู่แล้ว ความมั่นใจในความสามารถทางศิลปะเกิดขึ้นเต็มที่ครั้งพระแพ่งเรียนทำผ้าบาติกกับศิลปินบาติกคือครูธง ตามคำยุยงของวาด การเรียนผ้าบาติกกับศิลปินทำให้พระแพ่งได้ทั้งความรู้การเตรียมผ้า ย้อมผ้า และการขัดเกลาคำความสามารถทางศิลปะผ่านการออกแบบและวาดลวดลายผ้า ครูธงสนับสนุนการตัดสินใจของพระแพ่งเต็มที่เพราะเชื่อมั่นในความสามารถและเห็นความจริงจังของพระแพ่ง ขณะเดียวกันก็สอนให้พระแพ่งตระหนักถึงมูลค่าของแรงงานซึ่งสำคัญไม่แพ้คุณค่าของงานศิลปะ ความตระหนักดังกล่าวเป็นจุดสำคัญที่ทำให้พระแพ่งสามารถเลี้ยงตัวเองด้วยการทำงานศิลปะได้ ทั้งยังสนับสนุนความฝันของพระแพ่งอย่างเต็มที่ในฐานะศิษย์ด้วยการช่วยสร้างโรงบาติกที่จังหวัดเชียงราย เป็นเหมือนหลักยึดทางใจอีกจุดหนึ่งว่าพระแพ่งต้องเลี้ยงชีวิตด้วยศิลปะได้อย่างดี

ทั้งกัน ครูธง และกลุ่มเพื่อนสาวโดยเฉพาะวาด จึงเป็นกลุ่มคนที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในการใช้ชีวิตของพระแพ่ง และเป็นแบบอย่างการใช้ชีวิตในโลกศิลปะ กันที่ศรัทธาในการเขียนอย่างมากจนให้การเขียนเป็นคุณค่าหนึ่งเดียวของชีวิต วาดที่สวยงามและแข็งแกร่งขณะเดียวกันก็เปี่ยมด้วยเมตตาและความมั่นใจ และธงที่สามารถจัดสมดุลชีวิตให้งานศิลปะสร้างรายได้เลี้ยงตนเองอย่างมั่นคง ทั้งสามคนทำให้พระแพ่งพาความมั่นใจในการใช้ชีวิตกลับเชียงรายด้วย การกลับบ้านเกิดเป็นการเลือกทางเดินชีวิตครั้งใหม่ด้วยตัวพระแพ่งเองอย่างแท้จริง จากตอนแรกพระแพ่งหวาดระแวงหวาดกลัวการต้องกลับไปอยู่ใต้เงาแม่และพราวจนไม่มั่นใจว่าตนจะใช้ชีวิตต่อไปอย่างไร

คชาและนกเป็นตัวละครชายที่ทำให้เห็นตัวตนด้านความแน่วแน่เด็ดขาดของพระแพ่งมากขึ้น แม้คชาจะมีบุคลิกลักษณะคล้ายกับกันจนทำให้พระแพ่งหวั่นไหวทั้งที่รู้ว่าคชามีคน

รักและเขากำลังลอบคบกับเนื่อนวล เพื่อนรักของตน แต่สุดท้ายพะแพงก็ตัดสินใจเดินถอยออกจากความสัมพันธ์เสียเองเพราะรักเพื่อนมากและรักตนเองเกินกว่าจะยอมสูญเสียคุณค่าในตัวเองเพื่อเขา แม้เขาจะกลับมาเดินหน้าสานความสัมพันธ์กับพะแพงอีกครั้งที่เชียงรายโดยที่คนรอบตัวพะแพงต่างสนับสนุน และเขาเดินเกมวางแผนลงหลักปักฐานที่เชียงราย แต่เสียงสนับสนุนเหล่านั้นไม่เป็นผล พะแพงยังยืนยันความตั้งใจเดิมว่าตนกับคชาเป็นเพียงเพื่อนกันเท่านั้น

นกเข้าหาพะแพงด้วยความเสนาหาเช่นเดียวกันแต่การมองโลกหมอมหวานของนกทำให้ไม่สามารถทะลุกำแพงความเด็ดขาดของพะแพงได้แม้ได้เป็นหุ้นส่วนธุรกิจผ้าบาติกของพะแพง นอกจากนี้การเอามุมมองตนเองเป็นที่ตั้งอย่างการให้คุณค่าความงามเป็นสำคัญของนกทำให้นกไม่ใส่ใจความเหน็ดเหนื่อยพะแพง จนเกิดปัญหาเมื่อต้องทำงานด้วยกันบ่อยครั้ง อย่างไรก็ตาม พะแพงสนับสนุนความมุ่งมั่นของนกและมอบโอกาสในการพัฒนาตนเองให้กับนก เช่นเดียวกับที่พะแพงเคยรับโอกาสจากกวางและวาด และเมื่อนกสามารถพิสูจน์ตนเองได้ว่านกเห็นคุณค่าการทำงานแบบเดียวกับที่ตนเห็นโดยที่นกเข้าใจคุณค่านั้นอย่างแท้จริง พะแพงก็ต้อนรับนกลกลับมาทำงานด้วยกันอีกครั้ง ตัวละครนกเป็นทั้งคู่เปรียบที่ขบขันความเด็ดขาดของพะแพง และเป็นกระจกสะท้อนตัวตนในช่วงก่อนหน้าของพะแพงก่อนที่จะได้รับโอกาสและความมั่นใจจากกลุ่มคนของโลกศิลปะจนสามารถกลับมาใช้ชีวิตในโลกภายนอกและใช้ชีวิตในฐานะคนของโลกศิลปะอย่างภาคภูมิใจ

2.3.2 อิทธิพลของความสัมพันธ์ต่อตัวตนและการแสดงออกของดาห์เลีย

อิทธิพลของความสัมพันธ์ต่อตัวตนและการแสดงออกของดาห์เลียมีอิทธิพลด้านบวกและด้านลบอย่างชัดเจน เริ่มต้นจากความสัมพันธ์ระหว่างดาห์เลียและกลุ่มคนในท้องถิ่นบ้านเกิดอย่างอำเภอลานสกา คือ แม่ พ่อและสาว ความสัมพันธ์กับกลุ่มคนดังกล่าวส่งอิทธิพลให้ ดาห์เลียเชื่อมั่นในตนเองและเคารพตัวเองอย่างมาก เพราะเติบโตมากับกลุ่มคนที่ให้เกียรติ เชื่อมั่นและไว้วางใจในตัวเธอ

2.3.1.1 ดาห์เลียกับตัวละครในครอบครัว

ความสัมพันธ์ระหว่างดาห์เลียกับแม่มีอิทธิพลต่อการสร้างตัวตนและการแสดงออกของดาห์เลียมาก แม่เป็นทั้งต้นแบบในการดำเนินชีวิตและเป็นที่พักพิงใจของเธอ ความมั่นใจในความสามารถของตนเองก็มีอิทธิพลจากการเลี้ยงดูแบบไม่บังคับควบคุมชีวิต ยอมให้ลูกสาวเลือกทางเดินชีวิตของตนเองโดยแม่พร้อมสนับสนุนอยู่ข้างหลัง ดาห์เลียจึงอุ่นใจว่าตนมีแม่ที่พร้อมเข้าใจการตัดสินใจและเลือกใช้ชีวิตในแบบที่เธอปรารถนา ต่อให้ต้องทิ้งปริญญาอย่างครั้งตัดสินใจเปลี่ยนอาชีพมาทำอาหารแบบเดียวกับแม่ หรือต้องอยู่ในเกมศีลธรรมของคนรักอย่างครั้งลอบคบกับ

ตุลย์ก็ตาม ขณะเดียวกัน ดาห์ลียาเห็นความแข็งแกร่งของแม่จากการบริหารอำนาจในบ้าน แม่เลือกขูให้พ่อเป็นคนสำคัญของบ้านและยอมพ่อทุกอย่าง ทำให้ชีวิตของพ่อขาดแม่ไม่ได้และทำให้ครอบครัวคงอยู่มาตลอด ดาห์ลียาเห็นการบริหารความสัมพันธ์จากแม่และเดินตามรอยแม่ตั้งแต่ตัดสินใจเลี้ยงตนเองด้วยการทำอาหารแบบแม่ จนถึงความพยายามเข้าขั้นต้อดิ่งในการประคับประคองความสัมพันธ์ของเธอกับคนรักทั้งก้านเมฆและตุลย์ โดยหวังว่าตนจะสามารถจัดการได้แบบที่แม่ทำ

2.3.1.2 ดาห์ลียากับตัวละครนอกครอบครัว

ความสัมพันธ์ของดาห์ลียากับสาวและบุชบานนั้นเป็นรูปแบบเดียวกันคืออยู่บนพื้นฐานของการให้เกียรติและเชื่อมั่น ไว้เนื้อเชื่อใจกัน แบบเดียวกับความสัมพันธ์ของดาห์ลียากับแม่ ทำให้สาวและบุชบาเป็นมิตรคนสำคัญของชีวิตเมื่อดาห์ลียาต้องห่างบ้านมาใช้ชีวิตในกรุงเทพมหานคร สาวเป็นคนบ้านเดียวกับเธอเป็นเหมือนตัวเชื่อมระหว่างชีวิตที่นครศรีธรรมราชและชีวิตในกรุงเทพของดาห์ลียา ส่วนบุชบาเป็นเพื่อนร่วมงานที่ทำงานแก๊งกาจและคอยดูแลดาห์ลียานอกเวลางาน การสนับสนุนของสาวและบุชบานนั้นทำให้ดาห์ลียาอุ่นใจและกล้าตัดสินใจในการใช้ชีวิตในกรุงเทพมหานคร แบบเดียวกับที่แม่สนับสนุนเธอ

ความสัมพันธ์ที่ส่งอิทธิพลด้านลบต่อตัวตนและการแสดงออกคือความสัมพันธ์ของเธอกับช่อดาวและออมบุญ ความสัมพันธ์กับช่อดาวเป็นความสัมพันธ์แบบลบอย่างชัดเจน ช่อดาวพยายามกดทับตัวตนดาห์ลียา พยายามลดทอนคุณค่าตัวตนเธอให้เธอตระหนักว่าเป็นเพียงคนแปลกหน้าในบ้าน โดยเฉพาะการปฏิเสธอาหารฝีมือดาห์ลียานั้นกระตุ้นความเคารพตนเองของเธออย่างรุนแรง ทำให้ดาห์ลียาเลือกวิธีตอบโต้ที่ตรงไปตรงมาและรุนแรงพอกันโดยไม่สนใจว่าก้านเมฆจะไม่พอใจ และไม่สนใจว่าจะสร้างรอยร้าวระหว่างเธอและครอบครัวก้านเมฆไม่สามารถอยู่ในบ้านเขาได้อีกต่อไป ส่วนความสัมพันธ์ของดาห์ลียากับออมบุญคือผู้เล่นสองฝั่งในเกมกระดานเดียวกันสถานะอนุภรรยาของดาห์ลียาทำให้ความดีที่ว่าตนสามารถจัดการความสัมพันธ์นี้ได้เกิดขึ้นรุนแรงเธอมองออมบุญเป็นทั้งคู่แข่งและคู่แข่งเปรียบเทียบ แม้ออมบุญถือไพ่ทางกฎหมายเหนือกว่าอย่างทะเบียนสมรส ดาห์ลียาประเมินออมบุญเป็นคู่แข่งที่สมน้ำสมเนื้อในตอนแรกและสูญเสียความมั่นใจมากขึ้นเมื่อพบออมบุญบ่อยครั้ง ไมตรีจากออมบุญทำให้ความมั่นใจว่าตนเป็นผู้คุมเกมของดาห์ลียาสั่นคลอนและทำให้ดาห์ลียาคอยคิดทบทวนการกระทำของตนเองมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ การที่ดาห์ลียาถูกออมบุญจับได้ว่ากำลังลอบคบหากับตุลย์จึงเป็นผลลัพธ์ของความต้อดิ่งในตอนแรกคือเธอไม่มีวันควบคุมความสัมพันธ์นี้ได้ เหตุการณ์นี้ทำลายทั้งความมั่นใจและความเคารพในตนเองของดาห์ลียาจน

ต้องหนีออกมาจากสถานการณ์นั้นทันที และสูญเสียความมั่นใจอย่างรุนแรงว่าตนคงไม่สามารถรักใคร่ได้อีกต่อไป

ความสัมพันธ์กับ ก้านเมฆ และ ตุลย์ แม้เกิดต่างเวลาต่างสถานการณ์กันแต่อิทธิพลต่อตัวตนและการแสดงออกของดาร์เลียานั้นพ้องกัน คือ ความสัมพันธ์กับ ก้านเมฆ และ ตุลย์ ทำลายความมั่นใจในความสามารถควบคุมความสัมพันธ์ ในนวนิยายจะเห็นความพยายามประคับประคองและควบคุมความสัมพันธ์ทั้งของ ก้านเมฆ และ ตุลย์ คู่กัน การที่ ก้านเมฆ เป็นคนเหลวไหล ไม่เอาจริงเอาจัง และพยายามควบคุมชีวิตของดาร์เลียาทำให้เธอท้อใจและเคยเลิกรักกัน ดาร์เลียาเลือกเอ่ยปากขอคืนดีและยึดยึดความสัมพันธ์ไว้ต่อไปโดยบอกเหตุผลว่าเพราะตนยังรัก ก้านเมฆ และขาด ก้านเมฆ ไม่ได้ แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดของปัญหาที่เกิดขึ้นเทียบเคียงกัน ดาร์เลียาเลือกยึดความสัมพันธ์เพราะเธอยังหวังว่าตนจะสามารถเปลี่ยนแปลงตัว ก้านเมฆ และมั่นใจว่าเธอสามารถจัดการกับปัญหาความสัมพันธ์ได้ในที่สุด โดยขณะเดียวกันเธอดึงความสัมพันธ์กับ ตุลย์ ไว้คู่กัน เพราะคิดว่าตนสามารถซ่อนเรื่องของ ตุลย์ ไม่ให้ ก้านเมฆ รู้ได้ และหวังให้การปรนเปรอของ ตุลย์ เติมเต็มความต้องการที่ ก้านเมฆ ไม่สามารถให้เธอได้ด้วย ความพยายามพิสูจน์ความสามารถของพะแพง กระตุ้นให้พะแพงกลายเป็นคนเห็นแก่ตัว เลิกเก็บทุกคนรอบตัวไว้โดยไม่ต้องการสูญเสียใคร สุดท้าย ก้านเมฆ เป็นคนตัดสินใจจบความสัมพันธ์และดาร์เลียาไม่อาจปฏิเสธได้ ส่วนความสัมพันธ์กับ ตุลย์ ดาร์เลียาเลือกยอมเป็นอนุภรรยาเพื่อยึดยึดความสัมพันธ์ไว้เช่นกัน เพราะเธอมั่นใจว่าสามารถหลบซ่อนตนเองจากสายตาทอมบุญได้ ดาร์เลียาจึงกล้าเผชิญหน้ากับทอมบุญและผูกมิตรกัน แต่สุดท้ายเธอไม่สามารถควบคุมความสัมพันธ์นี้ได้เพราะทอมบุญมาเห็นโดยไม่ทันตั้งตัว ในที่สุด ความสัมพันธ์กับคนรักทั้ง 2 คนล้มเหลวโดยสิ้นเชิงเพราะเธอไม่ได้มีความสามารถควบคุมความสัมพันธ์อย่างที่เธอมั่นใจ

ก้านเมฆ และ ตุลย์ เมื่ออยู่กับครอบครัวยังเป็นภาพเดียวกับพ่อของดาร์เลียา เวลาอยู่กับครอบครัว ก้านเมฆ เป็นคนสำคัญของครอบครัวแต่ไร้อำนาจต่อรองจนไม่สามารถแยกจากครอบครัวได้ ตุลย์ ยามอยู่กับครอบครัวเป็นคนสำคัญของทอมบุญและลูกแต่ ตุลย์ เจียบขีมิประหยัดถ้อยคำ ไม่ได้เถียงภรรยา แตกต่างกับตอนอยู่กับดาร์เลียาที่ ตุลย์ กลายเป็นคนเอาแต่ใจและชอบหยิ่งเชิง แต่ ตุลย์ ไม่สามารถทิ้งทอมบุญเพื่อคบหากับเธอเพียงผู้เดียวได้ เช่นเดียวกับพ่อของดาร์เลียาที่เป็นคนกว้างขวางอัธยาศัยดีเมื่ออยู่นอกบ้าน ส่วนในบ้านนั้นพ่อเป็นคนสำคัญได้เพราะแม่และเธอยอมให้เป็น พ่อจึงไม่สามารถแยกออกจากแม่และครอบครัวได้ เป็นไปได้ว่าดาร์เลียาเลือกยึดยึดความสัมพันธ์ไว้เพราะต้องการควบคุมให้ได้อย่างที่เห็นแม่ทำกับพ่อได้

2.3.3 อิทธิพลของความสัมพันธ์ต่อตัวตนและการแสดงออกของระกา

อิทธิพลของความสัมพันธ์ต่อตัวตนและการแสดงออกของระกานั้นเกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัวเช่นกัน ทั้งเป็นอิทธิพลสำคัญที่กำหนดตัวตนของระกาอย่างชัดเจน

2.3.1.1 ระกากับตัวละครในครอบครัว

ความสัมพันธ์ระหว่างระกาและคนในครอบครัวทั้งพ่อ สายสรวยและخال เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เธอเป็นคนชอบอยู่คนเดียว และระมัดระวังเรื่องความสัมพันธ์อย่างมาก พ่อคาดหวังและบังคับให้ระกาต้องใช้ชีวิตอยู่ใกล้แม่เพื่อตนได้ละทิ้งครอบครัวออกบวชตลอดชีวิตอย่างคลายกังวล ขาลคาดหวังว่าตนไม่จำเป็นต้องตอบสนองความต้องการของครอบครัวเพราะมีระกาทำให้แทนในฐานะลูกสาวคนโต ความสัมพันธ์ที่ส่งอิทธิพลรุนแรงที่สุดคือความสัมพันธ์กับสายสรวย

สายสรวยคาดหวังประโยชน์จากระกาทุกอย่างไม่ว่าตอนระกาอยู่ที่กรุงเทพมหานครหรือตอนระกากลับมาอยู่บ้านเกิด โดยไม่เคยสนใจว่าระกา และเมื่อเกิดปัญหาในบ้าน โดยเฉพาะปัญหาใดที่เกี่ยวข้องกับขาล สายสรวยจะเรียกร้องให้ระกาเป็นผู้เสียสละในการแก้ไขปัญหาทุกครั้ง ปฏิกริยาของระกาคือการยอมทำตามทุกอย่างแบบไม่มีปากเสียง เพราะการเรียกร้องประโยชน์จากรอบครัวทำให้ระกาตั้งเป้าหมายในการอยู่กับครอบครัวว่าเธอจะให้ทุกอย่างเพื่ออิสรภาพของเธอเอง หากเธอยอม แม่และขาลจะไม่ยุ่งยากกับชีวิตของเธอ และระกาไม่เรียกขอสิ่งใดจากสายสรวยแม้สายสรวยจะเสนอให้ เพื่อที่สายสรวย รวมถึงครอบครัว จะไม่มีข้ออ้างเรียกร้องการตอบแทนจากเธอ ข้ออ้างเดียวที่สายสรวยมักใช้อ้างเพื่อเรียกร้องจึงเป็นเมรี สุนัขที่ตนและระกาเลี้ยงไว้ และสายสรวยอ้างว่าระกาได้เลี้ยงเมรีเพราะตน ระกาเลือกไม่ปฏิเสธเช่นเคย แม้รู้ดีว่าสายสรวยต้องการเลี้ยง เพียงใช้เธอเป็นข้ออ้างให้ไม่ต้องรับผิดชอบปัญหาเท่านั้น

นอกจากอิทธิพลความสัมพันธ์ทำให้ระกาเป็นคนเงิบขี้นม ชอบอยู่คนเดียว และรักษาระยะห่างในความสัมพันธ์เสมอแล้ว ความสัมพันธ์กับครอบครัวโดยเฉพาะแม่ที่เรียกร้องและเรียกหาจากระกาโดยเธอไม่มีสิทธิ์ปฏิเสธยังส่งอิทธิพลให้ระกาดูเป็นคนคิดอะไรในใจตลอดเวลา เพราะเมื่ออยู่ในบ้าน ระกาต้องเก็บเสียงคัดค้านและความเสียใจของเธอเองไว้กับตัวเอง ต่อให้แสดงออกมาว่าไม่พอใจ ครอบครัวก็ไม่คิดสนใจและเรียกใช้ประโยชน์จากเธอดังเดิมอยู่ดี

2.3.1.2 ระกากับตัวละครนอกครอบครัว

เห็นได้ชัดว่าอิทธิพลจากความสัมพันธ์ในครอบครัวปรากฏชัดเจนผ่านการแสดงออกต่อคนนอกครอบครัว ระกาที่ไม่มีสิทธิ์มีเสียงในบ้านเลือกสร้างอาณาจักรของเธอเองอย่างร้านหนังสือใกล้บ้าน ระกาที่อยู่นอกเงาครอบครัวเป็นระกาที่เด็ดขาดและยึดถือความสุขสบายใจของ

ตนเองเป็นสำคัญ ตั้งแต่การตัดสินใจเปิดร้านหนังสือที่ครอบครัวไม่คิดสนใจและไม่เชื่อใจว่าเธอจะเลี้ยงตัวเองได้ด้วยกิจการนี้ ความสัมพันธ์กับตัวละครอื่นที่เกิดขึ้นนอกครอบครัวก็ขับเน้นลักษณะเด็ดขาด รักสันโดษ และให้ความสัมพันธ์กับมิตรภาพอย่างมาก แต่ความรักสันโดษของเธอนั้นไม่นับรวมเมรี สุขุขุใจที่เป็นทั้งเพื่อนและที่พึ่งทางใจสำคัญ

ความกดดันจากความสัมพันธ์ในครอบครัวทำให้ระกาให้ความสำคัญกับมิตรภาพมากกว่าความเสนาหา เนื่องจากมองว่าความเป็นเพื่อนไม่ต้องเรียกร้องประโยชน์หรือสร้างเงื่อนไขในความสัมพันธ์เท่าชีวิตคู่และครอบครัว การให้ความสำคัญกับมิตรภาพนั้นถูกขับเน้นให้เด่นชัดผ่านการแสดงออกในความสัมพันธ์ระหว่างระกากับมรกตและกับซาซ่า มรกตที่เป็นคนรักของระกายาวนานถึง 8 ปีโดยเริ่มต้นความสัมพันธ์จากความเป็นเพื่อน ระกาหวังใจว่ามรกตเป็นคนที่มีรู้จักและเข้าใจเธอดีที่สุด แต่เมื่อระการู้ว่ามรกตนอกใจและกำลังจะมีลูกกับผู้หญิงคนอื่น ระกาเอย่ปากตัดความสัมพันธ์แบบคนรัก กลับไปเป็นเพื่อนกันทันที โดยให้เหตุผลว่าเธอจะเป็นคนปล่อยให้มรกตเป็นอิสระจากเธอเอง ส่วนความสัมพันธ์กับซาซ่า ระกาปฏิเสธเด็ดขาดเมื่อซาซ่าเผยความต้องการพัฒนาความสัมพันธ์อย่างตรงไปตรงมา แม้ขณะนั้นระกายังเสียใจเรื่องมรกต เพราะระกาขีดเส้นแบ่งอย่างชัดเจนว่าซาซ่าคือเพื่อนของมรกตและเพื่อนของเธอ เป็นเส้นแบ่งที่เธอสบายใจและจะไม่ให้ซาซ่าทำลายความสบายใจของเธอเด็ดขาด

ความสัมพันธ์กับสุดสยามถือเป็นความสัมพันธ์ที่จัดการได้ยากสำหรับระกา แต่มีอิทธิพลให้ตัวตนและการแสดงออกของเธอเปลี่ยนไป ระกาอคติกับสุดสยามจากการเป็นต้นเหตุเรื่องเมรี ปล่อยให้ละเลยจนเมรีหนีมาอาศัยอยู่บ้านตน และรู้สึกอึดอัดเพราะลักษณะนิสัยของสุดสยามที่เป็นคนอหังการ ช่างเจรจา ทำให้สุดสยามข้ามเส้นแบ่งความสัมพันธ์ที่ระกาขีดกันไว้ว่าเป็นคนรู้จักมาประชิดตัวเธอโดยสุดสยามไม่รู้ตัว เส้นแบ่งความสัมพันธ์เริ่มจางลงเมื่อระกาได้รู้เรื่องราวครอบครัวของสุดสยาม ได้รู้ว่าครอบครัวของสุดสยามเป็นแบบเดียวกับครอบครัวตนและสุดสยามกับตนอยู่ในสถานะเดียวกันสำหรับครอบครัว ระกาจึงมองสุดสยามเป็นมิตรมากขึ้นตั้งแต่นั้น และยอมให้สุดสยามเข้าใกล้เธอมากขึ้นจากการช่วยเหลือเมรี แต่เมื่อระกาเริ่มรู้ว่าตนรักสุดสยามเข้าแล้ว ซึ่งเท่ากับว่าเธอกำลังจะข้ามเส้นกันไปหาสุดสยามเสียเอง แทนที่ระกาจะตัดสินใจก้าวต่อหรือถอยกลับในทันทีแบบเดียวกับที่แสดงออกต่อมรกตและซาซ่า ระกากลับลังเลไม่กล้าตัดสินใจเพราะเธอไม่รู้จะรับมือกับคนแบบสุดสยามอย่างไร จนเมื่อแอนมาเปิดทางด้วยการบอกระกาว่าสุดสยามรักเธอเหมือนกัน ระกาจึงตัดสินใจก้าวข้ามเส้นแบ่งไปหาสุดสยามในทันที

ความสัมพันธ์กับแอนเป็นความสัมพันธ์ที่แสดงถึงมิตรภาพแบบที่ระกาพอใจ คือต่างปรารถนาดีต่อกันโดยยังรักษาเส้นแบ่งพื้นที่ส่วนตัวต่อกันไว้ เมื่อรู้ว่าต่างคนต่างเป็นนักอ่าน แอนเป็นเหมือนเพื่อนและพี่สาวของระกาในทันที ระกาช่วยดึงแอนกลับเข้าสู่โลกของการอ่านที่

แอนทิงห่างมานานจากการเลี้ยงลูก แอนก็แนะนำระกาให้รู้จักวิธีการเคาะพริกตนเองอีกวิธีหนึ่งคือการ
 ดูแลตนเอง แม่แอนเป็นคนหนึ่งที่รู้ทันความคิดของระกา แต่เลือกจะพูดเมื่อถึงจังหวะที่เหมาะสม
 อย่างเรื่องของสุดสยามที่แม่แอนจะรู้ก่อนแล้วว่าเขาชอบระกา แต่แอนเลือกจะบอกระกาเมื่อแน่ใจ
 ว่าระการู้สึกแบบเดียวกัน

สรุปได้ว่า อิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครอื่นต่อตัวตน
 และการแสดงออกนั้นมีสองรูปแบบ รูปแบบแรกคืออิทธิพลของความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อตัวตนและการ
 แสดงออกของตัวละครหญิงโดยตรง คือความสัมพันธ์ที่กำหนดมุมมองต่อตนเอง ต่อตัวตนที่ตัวละคร
 เลือกเป็น ไม่ว่าจะเพื่อสนับสนุนความสัมพันธ์หรือลดความเจ็บปวดจากปัญหาในความสัมพันธ์ที่ตัวละคร
 อื่นกระทำกับตัวละครเอกหญิง ความสัมพันธ์ที่ส่งอิทธิพลต่อตัวตนและการแสดงออกของตัวละคร
 หญิงต่อตัวละครอื่นอย่างชัดเจนคือความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวโดยเฉพาะแม่ ความสัมพันธ์
 ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับแม่มีอิทธิพลสำคัญต่อการกำหนดความเข้าใจตัวตนและยังมีอิทธิพลถึง
 การแสดงออกทั้งต่อตัวละครในครอบครัวและต่อตัวละครอื่น เนื่องจากแม่เป็นตัวละครอยู่ใกล้ชิดตัว
 ละครเอกหญิงมากที่สุดและเป็นความสัมพันธ์ที่ติดกันไม่ขาด จากข้อสังเกตว่าแม่ปัญหาใน
 ความสัมพันธ์กับแม่จะร้ายแรงและทำให้ตัวละครเอกหญิงเจ็บปวดเพียงใด ทางออกที่ปรากฏใน
 การศึกษาจะพบเพียงการหนีออกห่างจากแม่ชั่วคราวเท่านั้น รูปแบบต่อมาคือความสัมพันธ์ที่ส่ง
 อิทธิพลแก่การยืนยันและขบขันตัวตนของตัวละครเอกหญิงให้ชัดเจนหรือรุนแรงมากขึ้นผ่านการ
 แสดงออกต่อตัวละครอื่น หรือขัดเกลาตัวละครเอกหญิงให้เกิดตัวตนใหม่ ทำให้เห็นความเข้าใจต่อ
 ตัวตนของตัวละครเอกหญิงชัดเจนมากขึ้น อิทธิพลรูปแบบนี้ปรากฏในความสัมพันธ์ระหว่างตัวละคร
 เอกหญิงกับตัวละครนอกครอบครัว ทั้งความสัมพันธ์แบบคนรักหรือมิตรในกลุ่มตัวละครชาย และ
 ความสัมพันธ์แบบมิตรหรือชั่วตรงข้ามในกลุ่มตัวละครหญิง

บทที่ 3

ตัวละครเอกหญิงกับพื้นที่

บทนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับพื้นที่ โดยตั้งข้อสังเกตว่างานเขียนของอรุณดาเป็นฉากสำคัญของเรื่องเสมอ ไม่ว่าจะบ้านของตัวละครเอกหญิงหรือบ้านของคนรัก นอกจากนี้ตัวละครเอกหญิงมักต้องโยกย้ายที่อยู่ ไม่ว่าจะจากบ้านเกิดสู่บ้านคนรัก จากบ้านคนรักสู่เมืองหลวง หรือจากบ้านเกิดสู่เมืองหลวงก็ตาม พื้นที่ต่างๆ ในงานเขียนของอรุณดาจึงปรากฏพร้อมความสัมพันธ์ของบุคคล การกำหนดความหมายให้พื้นที่ รวมถึงมีอิทธิพลต่อตัวตนของตัวละครเอกหญิงอยู่เสมอ

3.1 ตัวละครเอกหญิงกับบ้าน

ที่อยู่อาศัยมีบทบาทเป็นพื้นที่ที่ถ่ายทอดความคิดความเชื่อผ่านการสอนและกล่อมเกลาบุคคลให้ตระหนักถึงตำแหน่งแห่งที่ของตนในสถานที่นั้น²⁰⁶ บ้านในงานเขียนของอรุณดาจึงไม่ได้มีความสำคัญเพียงฐานะฉากหลักหนึ่งของเรื่องเท่านั้น แต่ยังเห็นถึงกิจกรรมที่บุคคลร่วมพื้นที่ปฏิบัติต่อกัน และกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่บ้านเกิดมีอิทธิพลต่อมุมมองของตัวละครเอกหญิงเกี่ยวกับบ้านและครอบครัว ทั้งการให้ความหมายของบ้านและอำนาจจากตำแหน่งแห่งที่ของบุคคลในบ้าน

3.1.1 บ้านเกิด

บ้านเกิดในที่นี้คือบ้านที่ตัวละครเอกหญิงเกิดและเติบโต รวมถึงสถานที่ในภูมิลำเนาที่มีคนในครอบครัวของตัวละครเอกหญิงอาศัยอยู่ บ้านเกิดของตัวละครเอกหญิงนั้นมีอิทธิพลต่อมุมมองคำว่าบ้านและการแสวงหาพื้นที่ส่วนตัวของตัวละครเอกหญิง โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งอิทธิพลต่อมุมมองเกี่ยวกับบ้านของตัวละครเอกหญิงก็คือแม่ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับบ้านเกิดนั้นปรากฏในเรื่อง*ผีเสื้อที่บินข้ามบึง แหวนพระจันทร์ เฌอในร้านหนังสือและแค่อ้อมมือ*

3.1.1.1 บ้านกับอำนาจของแม่

บ้านของพะแพ่งที่เชียงใหม่ปรากฏในเรื่องตอนวาดโน้มน้าวให้พะแพ่งพิจารณาเรื่องการย้ายกลับบ้าน พะแพ่งกล่าวถึงบ้านเกิดของตนที่เชียงใหม่ว่า แม่เป็นเจ้าของบ้านหลัง

²⁰⁶ Yi-fu Tuan, อ้างถึงใน เสาวณิต จุลวงศ์, “พื้นที่เรือนไทยในนวนิยายเรื่อง แม่เบี้ย,” *วารสารอักษรศาสตร์* ปีที่ 37, ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2551): .72

นั้นโดยพฤตินัยเพราะแม่อาศัยอยู่ลำพัง บ้านทั้งหลังจึงเป็นเหมือนอาณาจักรของแม่ และกลายเป็นอาณาจักรของแม่โดยสมบูรณ์เมื่อสร้างบ้านหลังใหม่

บ้านของแม่มีพื้นที่สองไร่ ตอนนี้นำแบ่งโฉนดออกเป็นสองใบ ฝืนหนึ่งเป็นที่ดินเปล่าทำงาน อีกฝืนมีขนาดเล็กกว่าเพราะมีบ้านของแม่อยู่บนที่ดิน แม่บอกว่านี่เป็นการแบ่งอย่างยุติธรรมสำหรับพราวกับฉัน พราวทำร้านอาหารเล็ก ๆ และเกสต์เฮาส์บนที่ดินทำงาน จึงเท่ากับว่าที่ดินอีกฝืนซึ่งมีบ้านหลังใหญ่จะเป็นของฉัน

บ้านของแม่มีพื้นที่ใช้สอยมากมาย มันถูกสร้างขึ้นสำหรับครอบครัวใหญ่ แต่เพราะแม่เป็นคนอยู่ด้วยยาก และเพราะครอบครัวของเราไม่ค่อยอยู่ด้วยกัน แม่จึงอยู่คนเดียวมาสิบกว่าปี แม่สร้างบ้านหลังนี้ตอนที่ฉันกับพราวไปเรียนมหาวิทยาลัย มันถือเป็นบ้านของเราที่จริง แต่ฉันกับพราวแทบไม่เคยอยู่บ้าน ถ้าจะนับเวลาที่ฉันใช้ในบ้านทั้งหมดคงไม่ถึงร้อยคืน²⁰⁷

แม่แบ่งที่ดินบ้านเกิดเป็นสองส่วนด้วยการออกโฉนดสองใบโดยตัดสินใจแทนลูกสาวทั้งสองคนว่าพื้นที่ฝั่งไหนเหมาะกับใคร และเรียกการตัดสินใจของตนว่าความยุติธรรม ขณะที่พราวได้ที่ดินฝั่งที่เปล่า พะแพงได้ที่ดินฝั่งตัวบ้านซึ่งมีขนาดเล็กกว่า แม่ข้อแลกเปลี่ยนคือพะแพงจะได้ทั้งบ้านและที่ดินแต่บ้านในที่ดินของตนคือบ้านของแม่ ซึ่งเธอเคยอาศัยอยู่เพียงครั้งคราว นอกจากนี้ ข้าวของที่ปรากฏในบ้านคือของแม่ทั้งหมดขณะที่ข้าวของของเธอในบ้านถูกจัดเก็บไว้ในตู้ปิด ดังบรรยายว่า “ทุกตารางนิ้วในบ้านเต็มไปด้วยเรื่องราวของแม่ เครื่องใช้ไม้สอยของแม่ ตู้เสื้อผ้าในห้องนอนทั้งสามห้องก็มีแต่เสื้อผ้าของแม่ เวลาฉันเยี่ยมแม่ แม่มักบอกว่า ฉันน่าจะกลับมาอยู่บ้านอยู่ในห้องของฉัน แต่พอลฉันอยากย้ายของสักชิ้นในห้อง แม่ก็หงุดหงิด เหมือนฉันเข้าไปยุ่งย่ำชีวิตแม่²⁰⁸” ความเห็นห่างระหว่างพะแพงกับแม่ทำให้เธอเห็นว่าบ้านหลังนี้คือบ้านของแม่เพียงผู้เดียวแม้ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านเกิด การแตะต้องข้าวของในบ้านจึงกลายเป็นการยุ่งย่ำพื้นที่ของแม่

บ้านหลังนี้เป็นของแม่ทั้งในทางกฎหมายและความเป็นจริง ลองฉันเข้าไปอยู่ และเคลื่อนย้ายตู้สักใบสิ เป็นเรื่องใหญ่แน่ หรือไม่ต้องอะไรมาก แค่ฉันอยากจะแขวนเสื้อในตู้ ยังไม่มีที่ว่าง ขอย้ายเสื้อแม่ก็ได้ แม่บอกว่าตู้ใบใหญ่ แขวนด้วยกันได้ แต่ความจริงคือข้าวของแม่เต็มตู้ทุกใบ ทุกห้องในบ้าน ไม่ใช่แค่ตู้ แต่มันคือทุกตารางนิ้วในบ้าน และบนที่ดินฝืนนี้ มันเป็นของแม่เพียงผู้เดียว ฉันจะอยู่กับแม่ก็ได้ เพราะฉันเป็นลูกสาว แต่ฉันต้องอยู่แบบตัวลีบเป็นก๊วยทับ และที่ฉันทนไม่ได้เลยก็คือแม่ไม่ยอมให้ฉันล็อกห้อง แถมแม่ชอบพรวดพราดเข้ามาโดยไม่เคาะประตูบ่อย ๆ ที่ฉันทำงานอยู่ แม่ทำ

²⁰⁷ อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 83-84.

²⁰⁸ เล่มเดียวกัน, 84.

เอาเสียสมาธิ หมดอารมณ์ และหากฉันเผลอต้อว่าแม่ เราก็ต้องทะเลาะกัน บทสรุปอยู่ที่ ทำไมแม่จะ
ทำไมได้ ในเมื่อแม่เป็นแม่ และนี่เป็นบ้านของแม่²⁰⁹

จากบทบรรยายเห็นได้ว่า การอาศัยร่วมกับแม่ในบ้านเกิดคือการอยู่ได้
เงาอำนาจเจ้าของบ้านและอำนาจความเป็นแม่ของแม่อย่างชัดเจน และเงาอำนาจดังกล่าวเข้มข้น
รุนแรงมากขึ้นเมื่อคนใต้อำนาจคือลูกสาวที่ใช้ชีวิตไม่ได้ตั้งใจอย่างพะแพง ซึ่งเธอหลีกเลี่ยงการอาศัย
ร่วมกับแม่ไม่ได้หากต้องกลับบ้าน หากพะแพงเคลื่อนย้ายข้าวของในบ้านแม่เพียงเล็กน้อยอย่างการ
หาที่แขวนเสื้อผ้าของเธอในตู้ การเคลื่อนย้ายนั้นสามารถกลายเป็นความขัดแย้งรุนแรงระหว่างเธอกับ
แม่ได้ และเป็นความขัดแย้งที่เธอไม่มีวันชนะเพราะแม่แสดงตัวว่าตนเป็นเจ้าของบ้านและเป็น “แม่”
จะทำอะไรในบ้านก็ได้ และที่เห็นได้ชัดเจนคือแม่ใช้อำนาจของตนบังคับไม่ให้พะแพงมีพื้นที่ส่วนตัวใน
บ้านผ่านข้อห้ามล็อกประตูและการเข้าห้องของพะแพงโดยไม่ส่งสัญญาณหรือบอกให้ทราบก่อน
เนื่องจากแม่ถือสิทธิ์ว่าเจ้าของบ้านสามารถเข้าออกออกในทุกที่ในบ้านได้ เมื่อกันเสียชีวิต หลังจากพะ
แพงจัดการธุระเรื่องงานศพของกันเรียบร้อยแล้ว พะแพงจึงตัดสินใจย้ายเข้ากรุงเทพมหานครแทน
การกลับบ้านที่เชียงราย

ช่วงแรกพะแพงไม่ได้หาที่พักเป็นหลักแหล่ง อาศัยแะพักชั่วคราวตาม
บ้านของเพื่อนและคนรู้จัก “ตลอดเดือนแรกในกรุงเทพฯ ฉันลากกระเป๋าเข้าบ้านนู้นออกบ้านนี้ ทุก
คนล้วนยินดีต้อนรับ เป็นฉันเองที่ไม่สบายใจ ไม่เป็นตัวของตัวเอง ฉันพบว่าสิ่งแรกที่ฉันต้องทำคือหา
บ้านหลังใหม่²¹⁰” เมื่อเวลาผ่านไปหนึ่งเดือน พะแพงเริ่มเข้าใจว่าสิ่งที่พะแพงต้องการและต้องมีเป็น
อันดับแรกสำหรับการอาศัยในกรุงเทพมหานครคือบ้าน โดยบ้านในความหมายของพะแพงคือที่ที่เธอ
สามารถเป็นตัวของตัวเองได้ “สถานที่ซึ่งฉันสามารถตื่นขึ้นมาตีหมาแพ่โดยไม่ต้องแปรงฟัน ไม่ต้อง
สวมชุดชั้นใน และไม่ต้องอาบน้ำทั้งวัน ที่ไหนสักแห่งซึ่งฉันจะแขวนเสื้อผ้าทั้งหมดไว้ในตู้ และยึด
กระเป๋าเดินทางใต้เตียง²¹¹” เห็นได้ว่าบ้านในความหมายของพะแพงขณะนั้นคือสถานที่ที่เธอสามารถ
ใช้ชีวิตประจำวันแบบที่เธอต้องการได้ ซึ่งบ้านเกิดที่เชียงรายไม่อนุญาตให้เธอใช้ชีวิตแบบนั้นเพราะมี
แม่ ครั้นนั้นเธอจึงตัดสินใจเช่าคอนโดมิเนียมในย่านเมืองทองธานี

เมื่อพะแพงตัดสินใจกลับบ้าน ทั้งปัญหาเรื่องเงินและแรงกดดันจากแม่ว่า
เธอไม่มีวันสร้างบ้านด้วยเงินก้อนเล็กที่มีอยู่ได้ทำให้พะแพงท้อ จนมองว่าตนเองไม่มีวันเป็นส่วนหนึ่ง

²⁰⁹ เล่มเดียวกัน, 106.

²¹⁰ เล่มเดียวกัน, 15.

²¹¹ เล่มเดียวกัน, 15.

ของบ้านเกิดได้อีกแล้ว “ตลอดหนึ่งสัปดาห์ที่อยู่เชียงราย ฉันกลายเป็นนักท่องเที่ยวในบ้านของตนเอง²¹²” ภายหลังปัญหาเรื่องบ้านก็ได้รับการแก้ไขจากความช่วยเหลือของพ่อ

“จำอ้ายซัยได้ไหม” พ่อถาม

ฉันยกมือไหว้ซัย ฉันจำเขาไม่ได้หรอก แต่เขาจำเด็กผู้หญิงหัวฟูที่ฉันเคยเป็นได้ พี่ซัยว่างานแค่นี้สบายมาก ข้อแม้เดียวของพี่ซัยคือฉันต้องไม่รีบ เพราะแกมีลูกมือคนเดียว และแกมีงานอื่นให้ทำด้วย

ฉันไม่มีเหตุผลที่จะต้องรีบร้อนอยู่แล้ว เราจึงตกลงกันในราคาแสนถูก ถูกจนฉันตกใจ ถูกเหมือนทำให้ฟรี ๆ

คืนนี้จึงเป็นคืนที่แตกต่าง ฉันนั่งเขียนบันทึกด้วยความรู้สึกวาทันเป็นบ้านของฉัน พรุ่งนี้ฉันจะเดินทางเข้ากรุงเทพฯ สະสงารุระต่าง ๆ นานา และเมื่อกลับมาเชียงรายอีกครั้ง พี่ซัยกับพ่อก็จะเริ่มลงมือสร้างบ้าน²¹³

เมื่อปัญหาเรื่องบ้านคลี่คลายลงแล้ว พระแพ่งจึงรู้สึกวาทันกลับมาเป็นส่วนหนึ่งของบ้านอีกครั้ง “ที่นี้” ในข้อความข้างต้นไม่ได้หมายถึงเพียงตัวบ้านเท่านั้น ยังหมายถึงจังหวัดเชียงรายซึ่งเป็นภูมิลำเนาด้วย เพราะการย้ายถิ่นครั้งนี้เป็นการย้ายออกจากกรุงเทพมหานครเพื่อกลับมาอยู่เชียงรายแบบถาวร

ฉันเดินออกจากบ้าน เพื่อแสวงหาสถานที่ซึ่งเหมาะกับฉัน จากเชียงใหม่สู่ภาคใต้ จากนครศรีธรรมราชเข้าบางกอก ใช้เวลานับสิบปี พานพบผู้คนมากมาย เพื่อที่สุดแล้ว จะกลับมาเชียงราย และพบว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ต้องการอยู่ในบ้านหลังนี้ มีอยู่ตั้งแต่แรก

ฉันต่างหากที่บอดใจ ไม่รู้ ไม่เห็น ไม่ได้ยิน²¹⁴

การกลับบ้านครั้งนี้เปลี่ยนมุมมองของพระแพ่งที่มีต่อบ้านและจังหวัดเชียงราย จากที่เคยมองว่าตนเองเป็นคนนอก ไม่มีความหมายและไม่สำคัญสำหรับบ้านเกิดและครอบครัว จึงตัดสินใจใช้ชีวิตตามที่เธอเองเห็นว่าสมควรสำหรับการเป็นคนอื่นในบ้านตนเอง “หันหลังให้บ้าน และเอาแต่เดินไกลออกไป²¹⁵” เมื่อกลับเข้ามาในบ้านอีกครั้ง จึงพบว่าแท้จริงแล้วเชียงรายคือที่ของตนที่แท้จริง และอาจกล่าวได้ว่าพระแพ่งตัดสินใจคืนห้องเช่าและย้ายกลับไปเชียงรายเพราะการทำบ้านแยกออกมาทำให้พระแพ่งไม่รู้สึกเป็นคนอื่นในบ้านตัวเองอีกแล้ว

²¹²เล่มเดียวกัน, 108.

²¹³เล่มเดียวกัน, 113.

²¹⁴อุรุดา โควินท์, *ขอบของแสง ปีกแห่งเงา*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2557), 122.

²¹⁵อุรุดา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 14.

อำนาจของแม่ในบ้านเกิดที่บีบให้พะแพงไม่สามารถใช้ชีวิตประจำวันแบบที่เธอต้องการ หรือที่เธอเรียกว่าเป็นตัวของตัวเองได้นั้น มีอิทธิพลต่อมุมมองคำว่า “บ้าน” ของพะแพงอย่างชัดเจน บ้านในมุมมองของพะแพงคือสถานที่ที่ “เหมาะสม” กับเธอ ได้แก่ สถานที่ที่พะแพงเป็นเจ้าของพื้นที่ เป็นพื้นที่ส่วนตัวที่เธอสามารถใช้ชีวิตประจำวันอย่างต้องการได้โดยไม่มีใครกำกับควบคุมว่าเธอต้องทำอะไรและห้ามทำอะไร พะแพงยังตระหนักดีว่ารูปแบบการใช้ชีวิตของเธอนั้นไม่เหมาะกับการอาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น ดังที่กล่าวไว้ว่าแม่เจ้าของบ้านแต่ละหลังในกรุงเทพมหานครที่เธอไปพักอาศัยชั่วคราวจะยินดีต้อนรับและยินดีให้พัก แต่พะแพงก็ยังไม่สบายใจและไม่เป็นตัวของตัวเอง จึงตัดสินใจหาที่พักหรือ “บ้าน” ของตน จากนั้น เมื่อวาดเกลี้ยกล่อมให้พะแพงกลับบ้านเกิดที่เชียงราย พะแพงจึงลังเลและไม่มั่นใจว่าจะสามารถใช้ชีวิตที่บ้านเกิดได้เพราะพะแพงมองว่าเธอไม่มีวันอยู่กับแม่ได้ จนเมื่อสามารถช่วงชิงพื้นที่ส่วนตัวในบ้านเกิดที่เธอเห็นว่าเธอมีสิทธิ์ได้รับสำเร็จด้วยความช่วยเหลือจากพ่อ พะแพงจึงคลายกังวลและกลับบ้านเกิด ซึ่งขณะนั้นได้เป็นบ้านที่ตรงกับมุมมองคำว่าบ้านของเธอแล้ว

ระกาเป็นตัวละครเอกหญิงอีกคนที่ปรากฏความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เห็นห่างกันและปรากฏอำนาจของแม่ในพื้นที่บ้าน สายสรวงซื้อที่ดินติดกับบ้านและสร้างบ้านให้خال โดยอ้างเรื่องครอบครัว ขณะที่เธอต้องอาศัยร่วมกับแม่หากกลับบ้าน “ตอนที่แม่จะสร้างบ้านให้خال แม่บอกเธอว่า ที่ดินนั้นซื้อให้خال แต่บ้านถ้าวทำให้หลานที่กำลังจะเกิด-ผู้สืบสกุลอีกรุ่นของพ่อ²¹⁶” แม่บังคับให้เธออาศัยร่วมบ้านโดยอ้างเรื่องสิทธิ์ความเป็นเจ้าของบ้านที่ระกาจะได้ตอนหลัง “เป็นประโยชน์ที่ระกาได้ยินจากปากแม่บ่อยที่สุด พอฉันตาย สิ่งนั้น สิ่งนี้ จะเป็นของแก แกไม่ต้องกลัวว่าจะมีแต่ตัว²¹⁷” อำนาจของแม่ยังปรากฏผ่านการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับบ้าน โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับخالที่แม่พร้อมทำตามความต้องการของขาลทันทีโดยไม่คิดถามความเห็นหรือความรู้สึกของระกา

“รักยังไม่ได้บอกพุ่ม ขาลขอเรือนกล้วยไม้ไว้จอดรถ แม่ก็เลยย้ายกล้วยไม้ออกไป”

“เอาแต่ได้...บ้านตัวเองก็มีทำไมไม่จอด” มรกตพูด

ระกาหัวเราะ “กลับบ้านพร้อมรักมัย แล้วพุ่มจะเห็น ตอนนีที่ขาลอย่างแน่น สร้างนุ่น นี นุ่น เต็มไปหมด”

“ไม่เหลือที่ทำโรงรถ?”

²¹⁶ อรุณา โควินท์, *เมรีในร้านหนังสือ*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2560), 20.

²¹⁷ เล่มเดียวกัน, 18.

ระกาแหม้มปาก “มีเรื่อนกล้วยไม้อยู่แล้วไง ไม่ต้องทำ เปลี่ยนแค่หลังคา”
 “ดีแล้วละที่ทำเร็ว บอกตรง ๆ นะ พุ่มไม่ค่อยรักสัตว์หรอก แต่พุ่มว่าควรทำเร็วให้เป็นสัดส่วน”
 “ถ้ามันกลายเป็นผืนเดียวกันในอนาคต ก็ค่อยรู้ทั้ง” ระกาว่า
 “จะเป็นผืนเดียวกันได้อย่างไร บ้านแม่ล่ะเป็นส่วนของรัก”
 ระกาหัวเราะ “ถ้าแม่จะให้خال รักก็ไม่ว่าหรอกนะ ขาลมีลูกสองคน”²¹⁸

มรกตคนรักเข้าใจปัญหาเรื่องสายสรวงของระกาดี ดังบรรยายว่า “มรกตรู้สึก-ลึก ๆ แล้ว แม่สายสรวงรู้ว่าการให้ของตนไม่ยุติธรรม เขาไปบ้านระกามาสามครั้ง เรื่องที่แม่สายสรวงพูดกับเขาบ่อยที่สุดคือเรื่องบ้านซึ่งจะเป็นของระกาในอนาคต แม่ยังอ้างว่า ตอนสร้างบ้านให้خالแม่อยากซื้อรถให้ระกา แต่ระกาบอกว่าใช้รถคันเก่าของแม่ก็ได้”²¹⁹ มรกตยังเคยบอกระกาว่า “บ้านอื่นสะใภ้คือคนที่อยู่ยากที่สุด แต่บ้านหลังนี้กลับเป็นลูกสาว”²²⁰ เมื่อมรกตต้องไปศึกษาต่อ เขาจึงชวนระกาไปอยู่อเมริกาด้วยกัน

“อยู่กับพุ่มมัย ไปอเมริกา หาหนทางกัน”
 “อา...รักจะเป็นสาวแมนฮัตตัน ใส่ชุดดำ กับรองเท้าส้นเข็ม”
 “รักต้องสวายน้ำลายหกไปเลย ไปกัน มันไม่ง่าย แต่ถ้าเราช่วยกัน ก็เป็นไปได้”
 เธอปีบมือมรกตแน่น จ้องเขาด้วยดวงตาชื่นฉ่ำ “ส่วนหนึ่งของรักอยู่ในตัวพุ่ม”
 แม่สายสรวงอายุมากเกินกว่าจะปล่อยให้อยู่คนเดียว แม่อาจไม่ต้องการเธอเท่าخال แต่นั่นไม่สำคัญ ต้องมีใครสักคนที่พร้อมดูแลแม่”²²¹

ระกาเห็นว่าแม่ไม่ได้ต้องการตนเท่าที่ต้องการน้องชาย และหากกลับบ้าน เธอไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากอาศัยร่วมกับสายสรวงในบ้านเกิดตนเนื่องจากเธอต้องดูแลสายสรวง แม้خالจะปลูกบ้านอยู่ในพื้นที่เดียวกันก็ตาม เท่ากับว่าเธอต้องกลับไปเผชิญอำนาจของแม่ แต่ระกาที่เลือกกลับบ้านแทนย้ายไปอยู่ด้วยกันกับมรกตที่อเมริกาเพราะสายสรวงและเมรี “บ้านหลังนี้มีชีวิตแหวดล้อมด้วยต้นไม้ ไม้ดอก และไม้ใบ หลวงพ่อจากไป แต่บ้านยังน่าอยู่ บ้านซึ่งเธอเติบโต และเป็นที่อยู่อาศัยของเธอ นอกจากร้านหนังสือ ก็มีแต่บ้านของแม่ ที่ระการู้สึกปลอดภัยอย่างแท้จริง”²²² ระกายังสามารถอยู่ในบ้านเกิดของตนได้แม้ต้องขัดแย้งกับแม่เพราะเธอผูกพันกับบ้านที่เธอเติบโตมา

²¹⁸ เล่มเดียวกัน, 21.

²¹⁹ เล่มเดียวกัน, 21.

²²⁰ เล่มเดียวกัน, 20.

²²¹ เล่มเดียวกัน, 34.

²²² เล่มเดียวกัน, 277.

นอกจากนี้เธอยังมีร้านหนังสือเป็นพื้นที่ส่วนตัวหากต้องการอยู่ลำพังหรือต้องการแยกตัวเพื่อตั้งหลักใหม่หากต้องปะทะกับสายสรวง

กล่าวได้ว่าบ้านเกิดของระกาปรากฏทั้งการใช้อำนาจของเจ้าของบ้านและอำนาจของ “แม่” จากสายสรวงเช่นเดียวกับแม่ของพะแพง สายสรวงเห็นว่าตนเป็นแม่ ฉะนั้นการตัดสินใจใด ๆ ในบ้านหากเป็นการตัดสินใจจากตนย่อมดีที่สุดต่อไปเป็นการจัดสรรที่ไม่ยุติธรรมก็ตาม พฤติกรรมที่ปรากฏการแสดงอำนาจในฐานะแม่ของสายสรวงได้อย่างชัดเจนคือการจัดสรรทรัพย์สินให้خالและระกาไม่เท่ากัน ขณะที่خالได้ทุกอย่างที่เขาต้องการโดยที่สายสรวงพร้อมจะให้ ระกากลับไม่มีสิทธิ์เรียกร้องก่อน ต้องรอสายสรวงอนุญาตว่าระกามีสิทธิ์จะได้อะไรจากตนไปบ้าง อำนาจนี้ส่งอิทธิพลต่อมุมมองคำว่าบ้านของระกาว่าเป็นที่ที่ทำให้เธอสามารถภูมิใจในตนเองและไม่มีเงาอำนาจจากใครคอยรั้งเธอไว้ ดังกล่าวว่า “เมื่อไหร่แม่ถึงจะเข้าใจ ว่าที่ระกาต้องการคือได้หายใจอย่างปลอดภัยและภาคภูมิใจ เท่านั้นจริง ๆ²²³”

บ้านเกิดของดาห์เลียคือบ้านสวนและร้านขายข้าวแกงของแม่ในอำเภอ ลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เดิมโตมากับการวิ่งเล่นในสวนของพ่อ “ตอนเป็นเด็ก บ้านเรามีทีวีเครื่อง เล็ก ๆ ซึ่งพ่อกับแม่เปิดดูเฉพาะข่าว ฉันไม่เคยดูละคร ไม่เคยดูการ์ตูน ชีวิตวัยเด็กของฉันอยู่ในสวน ในคลอง ในขนำ ฉันกวนทุเรียนเล่น เก็บมังคุดเล่น ปีนต้นเงาะเล่น²²⁴” ในนวนิยายไม่ปรากฏรายละเอียดของตัวบ้านชัดเจน อย่างไรก็ตามบ้านของดาห์เลียก็ปกคลุมด้วยอำนาจของแม่เช่นกัน ดังที่ดาห์เลียเล่าว่าเธอเห็นอำนาจของแม่ในบ้านผ่านความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับพ่อ ที่เธอกำลังถึงว่า “ดูเหมือนพ่อจะเป็นใหญ่ในบ้าน นั่นก็เพราะแม่กับฉันยินยอมให้พ่อเป็น พ่อหาได้เป็นด้วยตัวของพ่อเอง²²⁵” แม่ยังเป็นคนที่คอยสังเกตชีวิตดาห์เลียและตักเตือนเธอเมื่อเห็นว่าลูกสาวตนกำลังเจอเรื่องไม่ดี ขณะที่พ่อไม่แสดงบทบาทใดแม้จะยังอยู่ด้วยกัน ดังที่เล่าถึงตอนตุลย์ร่วมมือยื่นกับครอบครัวของเธอว่า

แม่คอยแกล้งลูกเนียงกับสะตอให้ตุลย์ เขากินข้าวสองจานพูน ดูเพียงภาพนี้ คล้ายว่าแม่ถูกชะตาตุลย์ เข้ากับตุลย์ได้ดี แต่ฉันรู้ว่าไม่ใช่

ถ้าคุณไปถึงเรือนชานของคนใต้ คุณยอมถูกต้อนรับอย่างอบอุ่น คุณอุตสาห์มาเยี่ยม เราต้องทำให้คุณประทับใจ แต่ไม่ได้หมายความว่าเราชอบคุณ เราเพียงทำหน้าที่ของเจ้าบ้านเท่านั้น

²²³ เล่มเดียวกัน, 18-19.

²²⁴ อรุณา โควินท์, *แหวนพระจันทร์*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2557), 117.

²²⁵ เล่มเดียวกัน, 175.

การที่แม่ดูแลตุลย์คืออย่างนี้ ถือเป็นระยะห่างในความสัมพันธ์ แม่เห็นตุลย์เป็นแขก หรือเป็นคนอื่นนั่นเอง

หลังอิมข่าว ตูลน์จะช่วยเก็บงานไปล้าง

แม่รีบบอก “ไม่ต้องลูก ไม่ต้อง นั่งให้บายตะ นั่งให้บาย เตียวแม่ทำขนมให้กิน” แล้วแม่ก็หันมาทางฉัน “ช่วยกูดพรว้าที่ อีโนรา”

ด้วยถ้อยคำเช่นนี้ จึงถือเป็นคนกันเอง ไม่เกรงใจ ไม่ปรุแง และไหววานอย่างสนิทใจ นี่คือนิสัยที่แม่ต้องการบอก ฉันรู้อยู่เต็มอก แต่ฉันไม่คิดว่าตุลย์เข้าใจ²²⁶

เห็นได้ว่าดาห์ लियाผูกพันกับบ้านเกิดจากความสัมพันธ์แน่นแฟ้นระหว่างเธอกับแม่ที่เธอเห็นว่าอยู่ฝ่ายเดียวกันในบ้าน “หลายครั้งที่ฉันรู้สึกว่าการอยู่กับพ่อไม่ใช่อะไรอื่น มันคือความรับผิดชอบต่อการเลือกของแม่เอง ไม่ถึงกับขมขื่น ทั้งนี้อาจเรียกว่าความสุข²²⁷” ลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวที่อำนาจของแม่ซ่อนตัวอยู่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ดาห์ लियाเคารพแม่และมีบ้านเกิดเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจที่สำคัญ

เราอาจทำทุกอย่างเพื่อให้เราไกลจากบ้าน และบอกกว่านั่นคือชีวิตที่ดีกว่า หาเงินได้มากกว่า มีหน้ามีตา แต่ทุกครั้งที่กลับมา เราตระหนักว่าไม่มีแห่งไหนทำให้หัวใจอบอุ่นเท่าบ้าน

นครศรีธรรมราชเป็นบ้านของเรา ถ้ามีลูก ฉันอยากให้ลูกเติบโตที่นี่ ไม่ใช่กรุงเทพ²²⁸

ความสัมพันธ์ที่ดีในบ้านส่งอิทธิพลต่อมุมมองคำว่าบ้านของดาห์ लियाว่าเป็นที่ที่เธออยู่แล้วสบายใจเป็นสิ่งสำคัญ ไม่เกี่ยวกับสถานที่ที่เธอเกิดหรือเติบโต ดังที่ดาห์ लियाกล่าวว่า “ไม่ใช่กรุงเทพมหานคร ไม่ใช่ลานสกา อีกทั้งไม่ใช่จังหวัดไหน ๆ” และดังที่เธอบอกก้านเมฆว่า “สำหรับเอ็งนะ ไม่มีสถานที่ไหนในกรุงเทพเป็นบ้านหรือ บ้านของเอ็งคือความสบายใจ²²⁹” อย่างไรก็ตาม แม้ดาห์ लियाจะกล่าวกับตัวละครอื่นไว้แบบนี้ แต่สถานที่ที่ความหมายยังใกล้เคียงกับบ้านในมุมมองของดาห์ लियाที่สุดก็คือนครศรีธรรมราชดาห์ लियाทำให้ดาห์ लियाเลือกกลับลานสกาเสมอเมื่อเจอสถานการณ์ยากลำบากในชีวิต เพราะบ้านที่ลานสกาแม่ผู้พร้อมอยู่เคียงข้างเธอและเชื่อมั่นในตัวเธออย่างมาก

²²⁶ เล่มเดียวกัน, 235.

²²⁷ เล่มเดียวกัน, 176.

²²⁸ เล่มเดียวกัน, 39.

²²⁹ เล่มเดียวกัน, 99.

3.1.1.2 การปะทะระหว่างแม่กับลูกสาวในพื้นที่บ้านเกิด

การปะทะระหว่างแม่กับลูกสาวในพื้นที่บ้านเกิดนั้นเกิดขึ้นเมื่อแม่ใช้อำนาจของตนในทางลบกับลูกสาว ตัวละครเอกหญิงที่เห็นการปะทะลักษณะดังกล่าวชัดเจนคือพะแพ่ง ระกา และตัวละครเอกหญิงจากเรื่องสั้น*แค่เอื้อมมือ* ดังกล่าวในตอนต้นว่าพะแพ่งและระกานั้นมีมุมมองต่อพื้นที่บ้านเกิดในลักษณะเดียวกันคือบ้านเกิดเป็นพื้นที่ของแม่และแม่เป็นเจ้าของอำนาจเพียงหนึ่งเดียว มุมมองดังกล่าวส่งผลต่อกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่บ้านเกิดของทั้งสองตัวละครอย่างชัดเจนคือการปะทะกันระหว่างแม่และลูกสาวภายในบ้าน

ครั้งพะแพ่งพากันกลับจังหวัดเชียงรายในวันเกิดแม่ พะแพ่งอยากให้แม่ทิ้งรูปสมัยแต่งงานครั้งแรกที่ประดับบ้านอยู่ให้พ้นตาเนื่องจากเป็นประสบการณ์ไม่ดีในชีวิตที่ไม่อยากนึกถึงอีก แต่เมื่อกลับถึงบ้าน พะแพ่งพบว่ารูปยังคงอยู่ แม่ให้เหตุผลว่า “มันเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในบ้านหลังนี้ เมื่อไม่กี่ปีนี่ ถ้ามันไม่มีความหมายกับแกจริง ๆ แม่จะเก็บรูปไว้ หรือไม่เก็บ ก็ไม่เห็นจะเกี่ยวกับแกเลยนะ²³⁰” และแม่ยังคงย่ำเรื่องชีวิตแต่งงานครั้งแรกของพะแพ่งทุกครั้งที่ได้โอกาสโดยที่พะแพ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยง

พะแพ่งไม่เข้าใจ แม่เก็บรูปไว้ทำไม เธออยากเผามันทิ้งด้วยซ้ำ แต่แม่กลับเอามาใส่ตู้เสื้อผ้าของเธอ เหมือนจงใจให้เธอเห็น

ถ้าเป็นอย่างนั้น แม่ก็ได้อย่างที่ต้องการแล้วละ²³¹

รูปแต่งงานยังไม่ทันแก่ก็เลิกกันซะแล้ว อย่างนี้เรียกว่าอดทนใหม่”

“กับบางเรื่อง แพ่งทนไม่ได้ มันเหลือจะทน”

“เรื่องอะไรล่ะ”

พะแพ่งเงิบ [...]

ให้ตายเถอะ เธอแค่อยากรู้ว่าแม่คิดอย่างไรกับกัน เท่านั้น เท่านั้นจริง ๆ

แต่ดูเหมือนแม่ไม่ยอมหยุด “แกจัดการเรื่องหย่าหรือยัง”

“ยัง”

“อะไรกัน นี่ยังไม่หย่าอีกหรือ” นางเสียงดัง²³²

เห็นได้ว่าการกระทำของแม่ต่อพะแพ่งเรื่องการแต่งงานครั้งแรกนั้น นอกจากทำให้พะแพ่งต้องย้อนหาความเจ็บปวดที่เธอหลีกเลี่ยงไม่ได้มาตลอดแล้ว ยังแสดงถึงอำนาจในบ้าน

²³⁰ อรุณา โควินท์, *ขอบของแสง ปีกแห่งเงา*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2557), 40.

²³¹ เล่มเดียวกัน, 36-37.

²³² เล่มเดียวกัน, 39-40.

ที่แม่มีแต่พะแพงไม่มีอยู่เลย ดังที่เธอไม่สามารถหลบเลี่ยงการซ้ำเติมแผลในชีวิตจากแม่ได้ ทำได้แค่เพียงฟังและเงี่ยบ

พะแพงเองเคยคิดสร้างบ้านของตนในเขตรั้วบ้านของแม่มาแล้วครั้งหนึ่ง เนื่องจากกันเสนอความคิดเรื่องปลูกบ้าน “เมื่อเช้าเราเดินไปดูท้ายสวน ตรงที่มีต้นไม้เยอะ ปลูกบ้านแบบบาวาอย่างที่แพงชอบคงสวยมาก ที่นี้ไม่มีแม่น้ำก็จริง แต่มันมีสวน²³³” แต่กันเสียชีวิตก่อน พื้นที่ท้ายสวนที่พะแพงตั้งใจสร้างบ้านกลายเป็นเกสต์เฮาส์²³⁴ของพราว หลังจากกันเสียชีวิต พะแพงจึงไม่คิดกลับบ้านที่เชียงรายอย่างถาวรอีกเลย “จินบอกว่าฉันควรกลับบ้าน ไปเริ่มต้นนับหนึ่งกับแม่และน้องสาว แต่ฉันไม่อยากชมซานเข้าบ้านทั้งที่แผลยังสดใหม่²³⁵”

ดังที่กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ สาเหตุหนึ่งที่พะแพงออกจากบ้านมาอยู่กับกันที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และตัดสินใจย้ายออกมาอยู่กรุงเทพมหานครหลังกันเสียชีวิตแทนกลับบ้านที่เชียงราย นอกจากเสียใจกับชีวิตแต่งงานครั้งแรกที่ต้องจบลงเพราะคนรักนอกใจแล้วยังเป็นเพราะพะแพงมองว่าบ้านเกิดเธอเป็นขอบเขตอำนาจของแม่โดยสมบูรณ์ การอยู่ในบ้านหลังนั้นไม่ว่าจะระยะสั้นแค่ไหนก็ไม่อาจเรียกว่าการใช้พื้นที่ร่วมกันแต่เป็นการขออาศัยในพื้นที่ของแม่ พะแพงจึงเลือกพักเกสต์เฮาส์ของพราวทุกครั้งทีกลับบ้านชั่วคราว

น่าจะเป็นครั้งแรกในรอบสิบปี ที่ฉันกลับมาอยู่บ้านเกินห้าวัน (โดยไม่ทะเลาะกับแม่) จะใช้คำว่าอยู่บ้านก็ไม่ถูกนัก เพราะฉันกำลังเขียนบันทึกที่ระเบียงเกสต์เฮาส์ของพราว พราวเพิ่งเริ่มกิจการไม่ถึงปี ไม่ค่อยมีคนรู้จักร้านอาหารและเกสต์เฮาส์ของเธอ อีกทั้งช่วงนั้นนักท่องเที่ยวน้อย พราวจึงยกห้องให้ฉันหนึ่งห้อง อาจเพราะเหตุผลนี้จึงทำให้ฉันอยู่บ้านนานกว่าทุกครั้ง²³⁶

การพักในเกสต์เฮาส์ของพราวได้ทั้งพื้นที่ส่วนตัวและไม่ต้องพักในบ้านของแม่ ไม่ต้องนอนร่วมห้องกับแม่อันหมายรวมถึงไม่ต้องปะทะกับอำนาจของแม่โดยยังถือว่าอาศัยอยู่ในเขตรั้วบ้านของตน การพักเกสต์เฮาส์ยามกลับบ้านจึงเป็นตัวเลือกที่ดีที่สุดสำหรับพะแพง ทำให้เธออยู่บ้านได้นานกว่าปกติ

²³³ เล่มเดียวกัน, 54.

²³⁴ Guest House (เกสต์เฮาส์, สกตตามตัวบโดยผู้ศึกษา) คือที่พักขนาดใหญ่ที่ผู้เข้าพักอยู่ร่วมกับเจ้าของบ้าน โดยเจ้าของบ้านจะแบ่งพื้นที่บางส่วนของบ้านไว้สำหรับให้เข้าพัก (TRAVOSTORY, **โฮสเทลคืออะไร? มาทำความรู้จักกับที่พักสาย Backpacker กัน**, เข้าถึงเมื่อ 3 กรกฎาคม 2563, เข้าถึงได้จาก <https://travostory.com/tips/what-is-a-hostel/>)

²³⁵ อรุณา โควินท์, **ผีเสื้อที่บินข้ามบึง**, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 14.

²³⁶ อรุณา โควินท์, **ขอบของแสง ปีกแห่งเงา**, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2557), 105.

เมื่อพะแพงตัดสินใจย้ายกลับเชียงราย พะแพงต้องปะทะกับแม่อีกครั้ง เมื่อพราวเสนอให้พะแพงตัดแปลงพื้นที่โรงรถของบ้านเป็นที่พักของตนเองแทนการพักในเกสต์เฮาส์ ซึ่งพะแพงเห็นด้วยว่าเป็นความคิดที่ดี เนื่องจากการตัดแปลงโรงรถเป็นห้องทำให้บ้านของพะแพงแยกจากบ้านของแม่ออกมา โดยมีเพียงหลังคาบ้านเชื่อมต่อกัน แม่ต้องแลกด้วยค่าต่อเติมบ้านแต่พะแพงก็เต็มใจจ่าย บ้านโรงรถจะช่วยให้พะแพงอาศัยร่วมกับแม่แค่วันเสาร์บ้านแทนการร่วมอาศัยในบ้าน

โรงรถหน้ากว้างสี่เมตร ยาวเท่าความยาวบ้านแม่ซึ่งน่าจะราวสิบเมตร เท่ากับเรามีพื้นที่ใช้สอยสี่สิบตารางเมตร มีหลังคาอย่างดีเชื่อมต่อกับหลังคาบ้านแม่ มีฝ้าเพดานเรียบร้อย และมีพื้นที่ด้านข้างตลอดความยาวโรงรถ ซึ่งตอนนี้แม่ปลูกสารพัดต้นไม้ ต้นเล็กต้นน้อย จนดูรกเป็นป่า ถ้าเราเอามันออกบ้าง ตัดแต่งให้ดี มันอาจแปลงโฉมเป็นสวนข้างบ้านที่สวยงาม²³⁷

แต่ความคิดของแม่เมื่อทราบว่าพะแพงจะย้ายกลับมาบ้านคือตั้งใจให้พะแพงทุบผนังห้องเล็กเพื่อให้ห้องของพะแพงเชื่อมกับบ้านของตน

“แม่จะบอกตั้งแต่แรกแล้ว ว่าใช้โรงรถให้เป็นประโยชน์ได้ นี่ไง...” แม่ชี้ผนังห้องนอนเล็กด้านหลัง “แกทุบผนังนี้ทิ้ง ผนังที่เชื่อมกัน ได้หลังใหญ่ขึ้นมาหน่อย”

นั่นเท่ากับเราอยู่บ้านหลังเดียวกันนะสิ ว่าง ๆ แม่จะได้เปิดประตูเข้ามาดู ว่าฉันกำลังทำอะไรไม่ละ ฉันทายหัว “ไม่เป็นไร แพงอยู่แค่โรงรถก็น่าจะพอ”²³⁸

พะแพงตัดสินใจตัดแปลงโรงรถแบบไม่ทำผนังเชื่อมกับตัวบ้าน พะแพงเห็นว่าถ้าทำตามคำขอของแม่ อำนาจของแม่จะแผ่เข้ามาถึงพื้นที่ของตนผ่านการเชื่อมผนังบ้าน และการใช้ชีวิตในบ้านเกิดของตนจะไม่ต่างจากการขออาศัยพื้นที่ของแม่อยู่ดี พะแพงจึงตัดสินใจต่อรองอย่างตรงไปตรงมาว่าเธอจะตัดแปลงโรงรถแบบไม่เชื่อมผนัง เพื่อให้ห้องของเธอเป็นบ้านแยกออกมาอีกหลัง บ้านที่พะแพงจะมีอำนาจในพื้นที่อย่างสมบูรณ์แม้เป็นบ้านหลังเล็ก โดยยังอยู่ในเขตรั้วของบ้านหลัก ซึ่งคุ้มกับการทำโรงรถใหม่ให้แม่อย่างมากเพราะพะแพงจะได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการที่สุดคือพื้นที่ของตน

แต่พะแพงคิดล้มเลิกความตั้งใจเรื่องกลับบ้านอีกครั้งเมื่อแม่ไม่เชื่อใจว่าเธอจะสามารถสร้างบ้านได้ด้วยเงินเพียงหนึ่งแสนห้าหมื่นบาทของवाद และเมื่อเธอเริ่มลงมือ เธอเริ่มตระหนักได้ว่าแม่อาจพูดถูกเรื่องที่เราไม่มีความสามารถ

ฉันอยากกลับมาอยู่ใกล้แม่ ใกล้พราว อยู่ด้วยกัน แต่ไม่ใช่ในบ้านหลังเดียวกัน ดูเหมือนแม่ไม่เข้าใจ แลมยังคิดว่าการสร้างบ้านเป็นเรื่องใหญ่เกินกว่าคนอย่างฉันจะทำได้ ซึ่งแม่พูดถูก (อีกแล้ว)

²³⁷ อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ: ธน ดา, 2556), 110.

²³⁸ เล่มเดียวกัน, 110-111.

ฉันโทรศัพท์คุยกับผู้รับเหมาสองสามราย ทุกคนให้คำตอบเดียวกัน-เงินแสนห้าสร้างบ้านไม่ได้ [...] ซึ่งเมื่อคิดจนเพลีย ฉันหันมาเลือกทางที่ง่ายกว่า-คืนเงินให้พี่วาด แล้วกลับไปใช้ชีวิตในเมืองทองธานีเหมือนเดิม

คิดได้อย่างนี้ฉันก็สบายใจ²³⁹

เห็นได้ว่าบ้านเกิดของพะแพงเป็นพื้นที่แห่งการปะทะอำนาจระหว่างแม่กับลูกสาวอย่างชัดเจน การอยู่ในบ้านเกิดทำให้พะแพงไม่มีอำนาจและตัวตนใด ๆ เพราะโดนเงาอำนาจของแม่บดบังเสียสิ้น วิธีจัดการอำนาจของแม่ที่พะแพงเลือกใช้ในช่วงแรกคือความเจียบ เมื่อต้องปะทะกับแม่ พะแพงเลือกจะเจียบและยอมให้แม่วิจารณ์หรือตอกย้ำความผิดพลาดของเธอโดยไม่ตอบโต้ วิธีที่สองคือการไม่กลับบ้าน พะแพงเลือกจะไม่กลับบ้านเพราะต้องการอยู่ในพื้นที่ที่เป็นของตนเองอย่างแท้จริง ส่วนวิธีที่พะแพงใช้ในครั้งต่อมา ขณะที่บ้านที่ตนเองเติบโตมานั้นเป็นของแม่ ไม่มีพื้นที่สำหรับตน และครั้งที่พะแพงตัดสินใจกลับบ้านที่เชียงใหม่ พะแพงมองเห็นโอกาสว่าเธอสามารถสร้างพื้นที่ของตนเองแยกออกจากพื้นที่ของแม่ได้ วิธีสุดท้ายที่พะแพงใช้จัดการอำนาจของแม่คือกันตัวเองออกมา ด้วยการสร้างพื้นที่ใหม่ของตนในบริเวณบ้านของแม่

ระกาเป็นตัวละครที่ต้องปะทะและจัดการกับอำนาจของแม่เช่นเดียวกัน เนื่องจากต้องอาศัยร่วมกับแม่ในบ้านตลอดเวลา วิธีการแรกที่ระกาใช้จัดการอำนาจของแม่คือการเจียบและยอม

หนึ่งสัปดาห์ผ่านไปอย่างเชื่องช้า ระกาบูที่นอนบาง ๆ นอนหน้าเตียงแม่ เธอตื่นแต่เช้า เช็ดตัวให้แม่ ออกไปรดน้ำต้นไม้ แล้วเธอก็เตรียมอาหารเช้า ตลอดทั้งวัน เธออยู่กับแม่ ช่วยพุงเวลาแม่อยากเข้าห้องน้ำ อยากออกไปสูดอากาศ เตรียมอาหารสามมื้อ เตรียมยา และอาบน้ำให้แม่

เธอเต็มใจทำ แม้ว่าไม่เคยถูกใจ แม่บอกว่าเธอไม่มีแรง ดูแลแม่ไม่ไหว ทำไมخالจึงไม่มา

خال!

خال!!

ทำไมخالไม่มา?

หากจะเหนื่อย ระกาก็เหนื่อยเพราะเหตุนี้ ได้ยินทุกวัน วันละหลายครั้ง เธออยากให้ขาลมาเช่นกัน แต่ใครจะบังคับขาลได้²⁴⁰

ระกาเลือกวิธียอมตามใจแม่ทุกอย่างและไม่เรียกร้องอะไรตอบแทน เนื่องจากเธอมองว่าต้องทำให้เธอกับแม่มีบุญคุณต่อกันน้อยที่สุด แม่จะไม่สามารถเรียกร้องอะไรจาก

²³⁹ เล่มเดียวกัน, 108.

²⁴⁰ อรุณา โควินท์, *เมรีในร้านหนังสือ*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2560), 278-279.

ระกาได้มากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะอิสรภาพในการใช้ชีวิตแบบที่แม่เห็นว่าไม่มีวันก้าวหน้าอย่างการเปิดร้านหนังสือตามความฝัน

“[...] ร้านจะไปไม่รอดละสิ ทำไม่ไม่หางาน งานที่มีเงินเดือน งานที่มั่นคง ถ้าที่นี้ไม่มีงาน ก็ไปกรุงเทพเลยไป”

ระกาจ้องตาแม่ “ร้านหนังสือคืองานของรัก งานเดียวที่รักอยากทำ”

แม่สายสรวยหัวเราะ “เงินเตรียมตัวจนได้เลย ฉันทอนที่ให้ แก่ก็คงขายกิน”

ระกาก็ตรึมฝีปาก เดินออกจากห้องนอนแม่ เธอคงไม่จนไปกว่านี้ และเมื่อไรแม่จะเลิกพูดเรื่องที่ดิน เธอไม่ต้องการ [...]

ระกาถอดเมรีแน่น ปล่อน้ำตาร่วงลงมาบนขนสีทองจนหมด เธอเกาหูเมรี ยิ้มทั้งน้ำตา “พรุ่งนี้เราไปร้านหนังสือกันนะ”²⁴¹

วิธีการจัดการกับอำนาจแม่ของระกา มาจากการที่ระกาเข้าใจว่าสายสรวยไม่ยอมเสียอะไรจากชีวิตเลยรวมถึงเธอและลูกชายจึงทำทุกอย่างเพื่อตั้งลูกให้อยู่กับตัว ซึ่งเป็นหนทางที่ระกาู้แจ้งว่าเธอทำถูกต้องแล้วจากคำตอบของหลวงพ่อกครั้งเธอปรึกษาเรื่องแม่ ทำให้ระกายอมแม่ทุกอย่างโดยไม่เคยร้องขออะไรตอบแทน แม่เธอทำอะไรก็ไม่ถูกใจสายสรวยสักอย่าง

แม่มักหาดอกไม้ไปไม่ในบ้านมาจัดแจกัน แต่วันนี้ระกายากได้แจกันสวยเป็นพิเศษ กุหลาบขาวในแจกันทองเหลือง ทั้งเก้ ทั้งขลัง แฉมยั้งหอม ระกาคิด

แม่สายสรวยเดินเข้าครัว “กุหลาบ?” นางเสียงดัง

ระกายิ้ม

“พรุ่งนี้บ้าน อีกไม่กี่วันก็โรย” นางถอนหายใจ

“ไม่ว่าดอกอะไร ก็ต้องบาน และร่วงโรยคะแม่”

“แต่กุหลาบโรยเร็วเกินไป ฉันทักใจจัดแจกันบ่อย”

ระกามองหน้าแม่ จะมีสักครั้งไหม ที่เธอทำอะไรแล้วแม่ไม่บ่น ไม่ติ ไม่ดิง อย่าหวังเลย คำชม-แม่มีให้ขาดเท่านั้น “คราวหน้ารักจะหาดอกไม้ที่ทนกว่ากุหลาบคะ”

“อะไรก็ได้ที่มันทน ๆ นะ” แม่สายสรวยยิ้ม

ดอกไม้พลาสติกเลยมัยคะ ระกาย้อนใจ หรือถ้าแม่ไม่ชอบ ก็เป็นดอกไม้กระดาษ ถ้ายังไม่ชอบอีก ก็ใช้ต้นวาสนา หรือว่านประเพณีที่แช่น้ำแล้วรากงอก...ดีเหมือนกัน รักจะได้ไม่ต้องเสียเวลาจัด ไม่ต้องฟังแม่บ่นด้วย²⁴²

²⁴¹เล่มเดียวกัน, 256.

²⁴²เล่มเดียวกัน, 134-135.

ระกายอมตามใจแม่โดยไม่เรียกร้องอะไรกลับคืนเพราะระกาเห็นว่าเป็นเรื่องที่เธอสมควรทำในฐานะลูก และหากเธอไม่รับอะไรจากแม่ ระหว่างกันก็จะมีแค่ความเป็นแม่ลูกที่พันผูกอยู่เท่านั้น แม่จะไม่สามารถช่วงชิงอิสระไปจากระกาผ่านการตอบแทนบุญคุณได้

การปะทะและใช้อำนาจของแม่ระหว่างสายสรวงและระกายังปรากฏผ่านการตัดสินใจเรื่องเมรี ที่สายสรวงบอกลูกสาวอยู่เสมอว่าตนยอมเลี้ยงเมรีเพราะเธอ

“[...] ฉันจะล้ามันมัน ไม่อย่างนั้นก็ไม่ต้องไปไหนกันพอดี”

“ถ้าแม่จะทำอย่างนั้น กับเมรี รักว่าเราอย่าเลี้ยงมันดีกว่าค่ะ คือเจ้าของเดิมไป”

ระการู้ว่าแม่รักเมรีไม่น้อยกว่าเธอ

“ระกา” แม่ขานชื่อหนักแน่น ทั้งนี้ก็เพราะต้องการให้เธอยอมรับถ้อยคำต่อมา “ฉันเลี้ยงเมรีเพราะแกร็กมันนะ”²⁴³

แต่ระการู้ดีว่าสายสรวงเลี้ยงเมรีเพราะอยากเลี้ยงโดยใช้ระกาเป็นข้ออ้าง “คนที่ตัดสินใจเลี้ยงเมรีคือแม่ บ้านหลังนี้เป็นบ้านของแม่ เธอไม่เคยมีสิทธิ์ตัดสินใจอยู่แล้ว”²⁴⁴ ระการู้ดีเพราะสายสรวงเคยบอกว่าไม่ยากเลี้ยงสุนัขอีกแล้ว และที่สำคัญ บ้านหลังนี้เป็นบ้านของสายสรวง ไม่ใช่บ้านของระกา

“ถ้าแม่ต้องการอย่างนั้น ก็คืนเมรีให้เจ้าของเดิมไปค่ะ”

“ยายรัก แกนี่ เออะอะอะไรก็ตัดสินใจเอง”

“รักไม่มีสิทธิ์ตัดสินใจเรื่องรวู้ แต่รักตัดสินใจเรื่องเมรีได้ค่ะ”

นางตัดสินใจเลี้ยงเมรีเพราะระกา หากนางคิดเช่นนั้นจริง จะเลี้ยงเมรีหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับระกา นางเพิ่งพูดเอาไว้ ไม่อาจคืนคำ²⁴⁵

และเพราะสายสรวงอ้างว่าตนยอมเลี้ยงเมรีเพราะระกา ทำให้เธอกล่าวโทษระกาทุกครั้งเมื่อเกิดปัญหาขึ้นกับเมรีว่าเป็นความผิดพลาดของระกา ระกาเลี้ยงเมรีได้ไม่ดีเพราะระกาไม่มีความสามารถและไม่มีความรับผิดชอบเท่าตน ความคิดนี้ของสายสรวงแสดงออกชัดเจนตอนเหตุการณ์เมรีหลุดจากสายจูงแล้ววิ่งหายไป

“เมรีกลับมาหรือยัง” แม่สายสรวงเสียงดัง

“ยังค่ะ” ระกาตอบกลับขัดถ้อยขัดคะ

“ปล่อยให้หมาหายไปได้อย่างไร วัน ๆ แกก็ไม่ได้ทำอะไร นอกจากเฝ้าร้านหนังสือ หมาตัวเดียว แยกังดูแลไม่ได้” หางเสียงนั้น ทั้งเหยียดหยามและเย้ยหยัน

²⁴³ เล่มเดียวกัน, 13.

²⁴⁴ เล่มเดียวกัน, 13.

²⁴⁵ เล่มเดียวกัน, 18

“หมาของรัก รักรับผิดชอบเองค่ะ” ระภาคว่าเป้ “คืนนี้อาจต้องนอนที่ร้านอีกนะคะ”

“รับผิดชอบเอง” แม่สายสรวยพูดซ้ำ ก่อนตวาดอย่างรวดเร็ว “รับผิดชอบจนหมาฉันทาย ถ้า
แกรับผิดชอบ หมาคงไม่หาย ถ้าแกไม่ปล่อยให้คนอื่นพาหมา...” [...]

“เราต้องหาเมรีเจอค่ะ” ระภารีบออกจากบ้าน

ได้ยินเสียงแม่ไล่หลัง “ฉันทิ้งหมาที่ตัวก็ตัวไม่เคยหาย มาหายเพราะแกนี่ละ”²⁴⁶

หรือเมื่อสายสรวยเห็นว่าเมรีสร้างปัญหาให้ตน คนที่ต้องรับผิดชอบปัญหา
จากเมรีก็คือระภาเช่นกัน

คล้อยหลังไป ไม่ทันถึงครัว เธอได้ยินเสียงแม่โวยวาย พร้อมเสียงจานแตก “โอ๊ย...ตายแล้ว
ตายแล้ว ไอ้หมาตะกละ ไปเลยนะ ไป ไปให้พ้น”

ระภารีบวิ่งเข้าไป แม่สายสรวยขว้างจานกระแทกผนัง แดกกระจายบนพื้น

เมรีนั่งหุตกข้างเตียงอย่างสำนึกผิด แม่สายสรวยตมึนไม่ยั้ง “นี่แน่ะ นี่แน่ะ ตะกละนั่น”

ระภารีบฉวยไม้เกาหลัง “รักขอโทษค่ะ รักวางตัวไป เมรีชอบแต่งโม่มาก คงอยากกินแต่งโม”

“มันอยากกินทั้งหมดนั่นละ อะไรกัน ของฉันทิ้งก็ยังไม่กิน อีหมานี้”

“เมรีอยู่กับแม่ทั้งอาทิตย์ไม่เคยกินอาหารของแม่เลยนะค่ะ ไม่เคยขอด้วย ในจานมีแต่งโมกับ
มะละกอ รักให้มันบ่อย มันอาจคิดว่าเป็นของมัน” [...]

“เอาหมาของแกไปให้พ้นเลยระภา ไม่งั้นฉันทิ้งไม่ลง ต้องพะวงว่ามันจะมาข่มขู่”

“รักอยู่ด้วย เมรีไม่ทำอย่างนั้นหรอกค่ะ อีกอย่าง เมรีไม่ชอบข้าวต้ม เนอะ” ระภาแนบแก้ม
กับหน้าเมรี “โซมัยเมรี โซมัย”

“ฉันทบอกให้ไปไง เอาหมาแกไปไกล ๆ ถ้าแกอยากอยู่กับหมา แกก็ไปด้วย ไม่ต้องมาเฝ้าฉันท”

แม่สายสรวยระเบิดเสียง

ถลึงตาใส่เมรี ซีนัวไปที่ประตู “ไป ออกไป” เมรีเดินทางตกออกไป

ระภาตัดข้าวต้มให้แม่ พร้อมผลไม้จานใหม่ แล้วเธอก็เดินออกมานอกบ้าน เมรีซุกหน้าใต้โต๊ะ
หินอ่อน²⁴⁷

การเลี้ยงเมรีในบ้านของสายสรวยทำให้ระภาต้องทนรับผิดชอบกับปัญหาทุก
อย่างที่เกิดขึ้นว่าเป็นเพราะตนไม่มีความสามารถที่จะเลี้ยงเมรี ขณะที่สายสรวยไม่เคยต้องยอมรับผิด
เลย ขณะเดียวกัน เห็นได้ว่าระกายอมรับความผิดพลาดเนื่องเมรีจากความรักที่มีให้เมรีและเพราะรู้ว่า
แม้ตนไม่มีสิทธิ์ตัดสินใจเรื่องในบ้านเนื่องจากเป็นลูกสาวที่ต้องยอมอยู่ใต้อำนาจแม่แต่ตนมีสิทธิ์

²⁴⁶ เล่มเดียวกัน, 176-177.

²⁴⁷ เล่มเดียวกัน, 279-280.

ตัดสินใจเรื่องเมรี ซึ่งสิทธิ์ดังกล่าวระกาได้จากสายสรวงที่ยึดเยียดความรับผิดชอบนี้ให้เธอเอง การยอมรับความผิดพลาดเรื่องเมรีจึงทำให้ระกากล้าตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเมรีได้เต็มที่

เห็นได้ว่าวิธีการที่ระกาเลือกใช้ในการจัดการกับอำนาจของแม่เมื่อต้องปะทะกันคือยอมทำตามความต้องการโดยไม่ได้เถียงเอาชนะและไม่เรียกร้องหาสิ่งตอบแทน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของระกาเองหรือเรื่องของเมรี การยอมทำตามความต้องการเป็นทั้งความตั้งใจของระกาเองที่ ต้องการหมดห่วงและระกามองเห็นโอกาสแลกเปลี่ยนจากการสยบยอมคือระกาจะเป็นอิสระ เนื่องจากสิ่งที่เธอต้องการจากแม่คือระหว่างเธอกับแม่จะไม่มีบุญคุณผูกพันต่อกัน การยอมทำตามความต้องการของแม่ในเรื่องของตนทำให้ระกาได้ข้อแลกเปลี่ยนดังกล่าวโดยสมบูรณ์ เนื่องจากแม่จะไม่สามารถใช้อำนาจของสถานะแม่เรียกร้องการตอบแทนบุญคุณหรือเข้ามาจัดแจงชีวิตของลูกสาวได้ มากไปกว่าเรียกร้องการรับใช้ และการสยบยอมเรื่องเมรีทำให้ระกาเป็นคนเดียวในบ้านที่มีสิทธิ์ตัดสินใจเรื่องเมรีโดยแท้จริง โดยที่สายสรวงไม่สามารถปฏิเสธความต้องการของระกาได้ แม้สายสรวง จะเห็นว่าการที่ระกาเลี้ยงเมรีเป็นบุญคุณหนึ่งที่ตนยอมให้เลี้ยงสุนัขในบ้าน ระกาจึงต้องตอบแทนตน บ้าง นอกจากนี้ อีกวิธีการที่ระกาใช้จัดการอำนาจของสายสรวงคือหนีจากการปะทะออกมาอยู่ใน พื้นที่ส่วนตัวของตัวเองที่แยกออกมาจากบ้านของแม่ พื้นที่ที่ว่าคือร้านหนังสือของตนเอง นอกจาก ระกาต้องมาเปิดร้านเป็นประจำตามหน้าที่ของเจ้าของร้านแล้วระกายังใช้ร้านเป็นจุดตั้งหลักเมื่อต้องรับมือกับปัญหาที่บ้าน โดยเฉพาะปัญหาระหว่างตนกับแม่ เพราะสายสรวงไม่สามารถตามมาหาเรื่อง หรือขัดแย้งกับเธอที่ร้านหนังสือได้ ร้านหนังสือจึงเป็นพื้นที่ส่วนตัวที่ระกาเป็นเจ้าของพื้นที่และมี อำนาจในฐานะเจ้าของพื้นที่โดยสมบูรณ์ เช่นเดียวกับที่แม่มีอำนาจในบ้านเกิด “ร้านหนังสือคือโลกใบ เล็กอันปลอดภัย โลกที่ระกาสร้างขึ้นด้วยน้ำพักน้ำแรงของเธอ”²⁴⁸

การปะทะระหว่างแม่กับลูกสาวปรากฏในเรื่องสั้นเช่นกัน คือ เรื่องสั้น *แค่ เอ็มมือ* ที่ตลอดเรื่องฉายชัดให้เห็นทั้งอำนาจของแม่ในบ้านเกิดและการปะทะของแม่กับลูกสาว เนื้อ เรื่องเล่าถึงตอนลูกสาวซึ่งเป็นนักเขียนพาดชายนรักกลับมาร่วมงานวันเกิดของแม่ที่บ้านเกิด หลังจาก อยู่กับคนรักที่ภาคใต้สองปี

เธออยากอยู่ที่นั่น ดินแดนที่ฉันไม่เคยเหยียบย่าง ที่ซึ่งเธอเขียนมาว่าแม่แต่ไปหญิงก็ขึ้นบานเพราะ สายฝน เธอพร่ำพรรณนาอย่างโรแมนติกถึงหมู่บ้านเล็ก ๆ สายคลอง วิถีชีวิตชาวสวน เธอบอกว่าเธอ รักสายฝน สีเขียวครึ้มของใบไม้ทำให้จิตใจสงบ เมล็ดพันธุ์แห่งชีวิตเธอจะงอกงามในแผ่นดินนั้น

²⁴⁸ เล่มเดียวกัน, 59.

เธอลืมไปแล้วว่าเธอมาจากไหน²⁴⁹

อย่างไรเสียเธอก็อยู่ที่นั่นแล้ว ที่ซึ่งเธอเติบโตเต็มสาว ตู้เสื้อผ้าของเธอยังอยู่ในห้อง ถ้าเห็นมัน เธอจะจำได้ว่าเธอไม่เคยอยู่ห่างร้านเสื้อกับร้านเสริมสวย²⁵⁰

แม่กล่าวถึงลูกสาวว่าเธอหลงใหลบ้านของคนรักจนดูเหมือนเธอจะลืมไปแล้วว่าเธอเป็นใคร มาจากไหน ก่อนหน้าเคยเป็นอย่างไร นอกจากนี้ลูกสาวยังเหนียวอายทุกครั้งทีพุดถึงอาชีพนักเขียนของเธอ แม่กล่าวว่าเธอไม่เคยแสดงออกว่าไม่มั่นใจแบบนี้มาก่อนจนกระทั่งตัดสินใจเป็นนักเขียน และการเขียนทำให้ลูกสาวของเธอดูเปลี่ยนไป

ลูกเคยอยากเป็นอยากทำสารพัดอย่าง เธอหิวบ้งงานด้วยความเชื่อมั่น เธอเปลี่ยนงานบ่อย แต่ภาคภูมิใจสิ่งที่ทำเสมอ เธอจะวางดอกไม้ฝีมือเธอบนโต๊ะ และแม้ว่าจะเป็นการจัดครั้งแรกเธอก็ยังเขินหน้า และบอกว่าเป็นแจกันที่สวยงามที่สุดในโลก แต่เธอกลายเป็นอีกคนเมื่อเขียนหนังสือ ถ้าฉันทามถึงการเขียน เธอจะก้มหน้าแล้วพุดอ้อม ๆ แอ้ม ๆ คอยแต่ทำท่าอย่างกับเธอเป็นนักเขียนกระจอก ๆ เธอใช้คำว่าก็กกอก [...] นั่นไม่เหมือนลูกสาวฉันเลย²⁵¹

แม่เล่าถึงโลกนักเขียนของลูกสาวว่าลูกสาวแยกโลกของการเขียนออกจากชีวิตในเชียงราย “เธอเก็บการเขียนไว้ในโลกลับ ในที่ซึ่งฉันไม่อาจแตะต้อง²⁵²” การเขียนเป็นกิจกรรมที่แม่ไม่เคยสนับสนุนเพราะทำให้ลูกสาวเดินออกจากบ้านจนห่างไกล และการเขียนดูจะพรากความมั่นใจจากลูกสาวของเธอออกไปมากโข ทำให้ลูกสาวชอบความไม่มั่นใจในตนเองไว้ไม่มิด แม้จะพยายามแสดงออกว่าเธอรักและเชื่อมั่นในการเป็นนักเขียนมาก

เธอพุดด้วยน้ำเสียงของนักเขียน น้ำเสียงซึ่งแสดงความเชื่อมั่นอย่างล้นเหลือ เสียหายที่เป็นความเชื่อมั่นในโลกสมมติ ขณะพุด เธอจึงไม่กล้าสบตาฉัน²⁵³ [...]

ฉันไม่เคยสนับสนุนลูกให้เป็นนักเขียน เธอเริ่มเขียนหนังสือพร้อมกับเดินออกจากบ้าน ยี่นานวัน ลูกยิ่งห่างไกล ความไกลห่าง ซึ่งไม่ใช่แค่ระยะทาง แต่ลูกทำให้ฉันรู้สึกว่าการกำลังหนีเงาของตัวเอง²⁵⁴

นอกจากโลกการเขียนแล้ว แม่ยังมองว่าชีวิตที่ภาคใต้กลืนกินลูกสาวของตนจนลูกสาวกลายเป็นคนแปลกหน้าสำหรับบ้านตัวเอง “ตลอดชีวิต ฉันไม่เคยลงใต้เกินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พวกเขาดูแปลกหน้าเหลือเกิน ฉันรู้สึกแปลกหน้าแม้แต่กับลูกตัวเอง ดูเธอสิ เธอเคย

²⁴⁹ อรุณา โควินท์, *มีไว้เพื่อขาบ*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: ดินแดนบุ๊ค, 2559), 18.

²⁵⁰ เล่มเดียวกัน, 20.

²⁵¹ เล่มเดียวกัน, 30-31.

²⁵² เล่มเดียวกัน, 30.

²⁵³ เล่มเดียวกัน, 23.

²⁵⁴ เล่มเดียวกัน, 30.

สังเกตหรือเปล่าว่าเธอเปลี่ยนไปแค่ไหน เธอแถมตอบ ไม่มีเลือดฝาดอย่างคนเหนือเลย เธอยังพูดเสียงดังอย่างดัดมันหูตึง ทางเสียงทั้งแข็งทั้งแปร่ง²⁵⁵” เมื่อลูกสาวบอกว่าอยากรีบกลับบ้านที่ภาคใต้เพราะเป็นห่วง เธอตอบว่า “บ้านหลังนี้ละ แก่ไม่ห่วงบ้างหรือไง²⁵⁶” และรสนิยมเรื่องการแต่งตัวของลูกสาวก็เปลี่ยนไป จากที่เคยชอบแต่งตัวสวยสวย ลูกสาวกลับบอกแม่ว่าเธอ “ค้นพบ” ว่าเธอเหมาะกับการนุ่งปาเต๊ะที่สุด

ฉันเปลี่ยนไปคุยเรื่องตู้เสื้อผ้า บอกว่าฉันเก็บเสื้อผ้าของเธอไว้อย่างดี ฉันบอกชื่อร้านอาหารเพื่อเธอนึกถึงบรรยากาศแก่ ๆ ในร้านแล้วเดินไปเลือกชุดสวยออกจากตู้ แต่เธอบอกว่ามีชุดที่อยากสวมแล้ว เธอสะบัดผ้าดังพึบพึบก่อนวางแผ่นเตียง

“หนูเพิ่งพบว่าหนูเหมาะกับปาเต๊ะ เอกบอก ใส่แล้วเหมือนนางเอกหนังตะลุง”

ฉันพิจารณา ผ้าพิมพ์ลายละเอียด ๆ กับเสื้อยืดสีขาว มองหน้าลูกต่อให้เปิดใจกว้างที่สุด ฉันก็ไม่เห็นว่ามันสวยกว่าชุดในตู้ตรงไหน²⁵⁷

แต่เนื่องจากสถานการณ์และบทสนทนาที่เกิดขึ้นข้างต้นเกิดขึ้นในบ้านของแม่ซึ่งเป็นบ้านเกิดของลูกสาวเช่นกัน รวมถึงความมั่นใจของแม่ว่าสุดท้ายลูกสาวจะกลายเป็นคนเดิมในบ้านหลังนี้ แม่จึงได้เห็นลูกสาวเลือกทำในสิ่งที่คุ้นเคยเมื่ออยู่ในบ้าน

ฉันลูกไปหยิบของที่เตรียมให้เธอ ตอนลูกเป็นเด็กหญิงตัวเล็ก เธอมักแอบเข้าห้องแต่งตัว รื้อเครื่องสำอางของฉันมาเล่น เธอรู้จักอายไลเนอร์กับลิปสติกก่อนเรียนบอกเลขเสียอีก เมื่อโตเป็นสาวเธอชอบแต่งหน้ามาก เธอไม่ยอมออกจากบ้านหรือถ้ายังไม่ได้ปิดคิ้ว ดัดขอบตา และทาปาก

“แม่เห็นสวยดี เลยซื้อเก็บไว้ คอลเลกชันสำหรับฤดูหนาวนั่นแหละ แม่ลืมไปภาคใต้ไม่มีฤดูหนาว แต่ยังมีก็ยี่ห้อโปรดแกละ”

ฉันรู้ว่าต้องถูกใจลูก เซตอายแชโดว์สามโทนสีกับเซตลิปสติกเจ็ดสี เธอเปิดกล่องอย่างเบาเมื่อตาคมวาววิบยามพูด “น่าใช้จังคะ”²⁵⁸

หรือจากตอนที่ลูกสาวตั้งใจจะนุ่งผ้าปาเต๊ะ ซึ่งเป็นชุดที่เตรียมมาจากภาคใต้ ที่ที่ลูกสาวเรียกว่าบ้านต่อหน้าตน เมื่อกลับมาบ้านเกิด ในงานวันเกิดของแม่ เธอได้เห็นลูกสาวแต่งตัวสวยแจ่มอีกครั้ง

²⁵⁵เล่มเดียวกัน, 18-19.

²⁵⁶เล่มเดียวกัน, 20.

²⁵⁷เล่มเดียวกัน, 21.

²⁵⁸เล่มเดียวกัน, 21.

[...] และฉันอยากหัวเราะดังๆ เมื่อเธอพร้อมสำหรับอาหารเย็น เธออยู่ในเดรสยาวครึ่งน่องสีดำ หน้าสดฉ่ำด้วยชุดเมคอัพบีบบี้ บราวน์ คนรักเธอทำตากรุ้มกริ่ม ร้องว่า! ถูกแล้ว เธอดูดีมาก นี่แหละลูกสาวฉัน ต้องดูดีมากไปหน่อยสำหรับที่ที่เธอจะไป²⁵⁹

ลูกสาวดูมีความสุขมาก ทำไมจะไม่เป็นอย่างนั้นเล่า ในเมื่อฉันจัดงานเพื่อเธอ ลูกดูสดใสในชุดสีกลีบบัว เธอเกล้าผมแบบง่ายๆ และใส่ตุ้มหูที่เป็นของขวัญปีใหม่จากฉัน เธอเดินลุยไปฉายมา แช่วคนนั่น หยอกคนนี่ นั่นแหละลูกสาวฉัน ลองได้แต่งตัวสวย แต่งหน้าฉ่ำแล้วละก็ เธอจะไม่ยอมหยิบจับอะไรทั้งสิ้น ฉันเคยตำหนิเธอหลายครั้ง แต่วันนี้ฉันกลับชอบใจ²⁶⁰

แม้แต่เรื่องเกี่ยวกับคนรัก แม่ก็กล่าวว่าท่าที่ลูกสาวแสดงออกเมื่อเธอถามถึงคนรักที่มาด้วยกันยืนยันได้ว่าลูกสาวไม่เปลี่ยนไปเลยสักนิด

ฉันถามถึงครอบครัวเธอ ลูกขมวดคิ้ว มองอย่างกับฉันตั้งคำถามจบบ้าง เธอถอนใจบอญานาน คงคิดว่าฉันมีสิทธิ์รู้ จึงตอบแบบเสียไม่ได้ “ทำสวนยาง” ینگไปอืดใจก่อนปล่อยคำพูดเร็วปรอ “ทำสวนยางไม่เหมือนทำนาหรือหอกคะ ยางแพงจะตาย เกษตรกรนะไม่ได้จนกรอบเสมอไป แล้วพวกเขาที่มีศักดิ์ศรีเท่าๆ อาชีพอื่น”

“แล้วยังไง” ฉันเสริม

ลูกไม่เปลี่ยนเลย เธอฝังจิตฝังใจว่าฉันอยากได้ลูกเขยสวยๆ²⁶¹

กล่าวได้ว่าเรื่องสั้นเรื่องนี้การปะทะระหว่างแม่กับลูกสาวและแสดงอำนาจของแม่และผ่านสายตาของแม่ที่รู้ทันลูกสาวเสมอ ไม่ว่าลูกสาวจะจากบ้านไปนานแค่ไหน และต่อให้โลกนอกบ้านทำให้ลูกสาวกลายเป็นคนอย่างไร เมื่อก้าวเข้ามาในพื้นที่บ้านเกิด ผู้หญิงคนนั้นก็กลับมาเป็นลูกสาวคนเดิมของตนทันที โดยลูกสาวไม่สามารถหลีกเลี่ยง ดังที่กล่าวว่าลูกสาวพยายามเปลี่ยนตนเองเป็นอีกคนเพื่อหนีเงาของตนเอง ซึ่งมนุษย์ไม่มีวันหนีเงาตัวเองพ้น เห็นชัดเจนจากการปกปิดความไม่มั่นใจตนเองไม่มิดเมื่อต้องพูดถึงอาชีพนักเขียน การเล่าผ่านสายตาของแม่ยังทำให้เห็นว่าคนเป็นแม่มีวิธีจัดการกับการปฏิเสธหรือต่อต้านของลูกสาวเพื่อให้ลูกสาวสยบยอมตนอย่างไรบ้าง วิธีการของแม่ในเรื่องสั้นที่ใช้และประสบความสำเร็จคือการยอมให้ลูกเป็นฝ่ายเปิดเผยก่อนแม่จะตะล่อมด้วยสิ่งที่มีใจว่าลูกจะไม่ปฏิเสธ จากความมั่นใจว่าคนเป็นแม่ย่อมรู้จักลูกสาวของตนดี สังเกตได้จากประโยค “นี่แหละลูกสาวฉัน” ที่ปรากฏประปรายในเรื่อง

²⁵⁹ เล่มเดียวกัน, 23.

²⁶⁰ เล่มเดียวกัน, 30.

²⁶¹ เล่มเดียวกัน, 25.

3.1.2 บ้านคนรัก

ตัวละครเอกหญิงในงานเขียนของอรุณาปราณีการณที่ต้องการโยกย้ายอยู่เสมอ ซึ่งพื้นที่หนึ่งที่ตัวละครเอกหญิงก้าวเข้าไปและอาศัยเป็นระยะเวลาอันยาวนานจนเห็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้อย่างชัดเจนคือบ้านของคนรักซึ่งเป็นพื้นที่ที่ตัวละครเอกหญิงเลือกมาอาศัยอยู่ด้วยตัวเอง และอาศัยอยู่เป็นระยะเวลาอันยาวนานพอที่จะเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการตอบโต้และต่อรองกับสถานะคนนอก

3.1.2.1 การเผชิญกับสถานะคนแปลกหน้าของตัวละครเอกหญิง

การเผชิญกับสถานะคนแปลกหน้าของตัวละครเอกหญิงปรากฏในเรื่องสั้น 3 เรื่อง ได้แก่ *ต้นไม้ต้นใด มีไว้เพื่อขาบและเธอยังอยู่*

ในเรื่องสั้น *ต้นไม้ ต้นใด* ตัวละครหญิงหล่อนย้ายมาอยู่กับชายคนรักที่บ้านสวนกลางหุบเขาในภาคใต้ ซึ่งเป็นที่ดินที่เขาซื้อไว้ในจังหวัดบ้านเกิดของเขาเอง “สามปีก่อนหล่อนย้ายมาอยู่กับเขา เขาซื้อที่ดินในหุบเขาไว้แปลงหนึ่ง ตั้งใจทำเป็นสวนป่า เขาจึงปลูกไม้เสี้ยนแน่นทั้งผลไม้ พรรณป่าไม้ หล่อนแทบไม่รู้จักต้นไม้สักเลยสักต้น แต่หล่อนชอบต้นไม้มาก²⁶²” จุดหนึ่งที่ทำให้คาดเดาได้ว่าที่ดินและสวนอยู่ในภาคใต้ของประเทศไทยคือคำว่าขนำ เป็นคำภาษาถิ่นใต้สำหรับเรียกศาลาชั่วคราวหรือกระท่อมชั่วคราวในพื้นที่เกษตรอย่างในทุ่งนา ในสวน “ผ่านทางเข้าสวนมาถึงขนำริมคลอง หล่อนช่วยเขานของลงรถ จัดข้าวของเข้าที่เรียบริ้ว หล่อนหาพินมาก่อไฟต้มน้ำ กวาดขนำจนสะอาด แล้วจึงคลี่เสื่อกระจับปุ่นพินไม้²⁶³” ในเรื่องสั้นเผยความขัดแย้งของคน 2 คนที่อาศัยในพื้นที่เดียวกัน คนหนึ่งคือคนรักชายเจ้าของพื้นที่ ส่วนอีกคนคือคนรักหญิงที่ย้ายตามมาอาศัยด้วยกันที่บ้านสวน

ลองจินตดู เมื่อจะอร้อย, เขาส่งงานขนมเงินให้ สบตาหล่อน ซ่อนยิ้มด้วยการสูบบุหรี่ หล่อนรู้สึกปลอดภัยไปรุ่งขึ้น เมื่อนึกถึงต้นไม้ หล่อนมักอารมณ์ดี เขาชวนหล่อนคุย เขาพูดถึงกรุงเทพฯ...เพื่อนแฟนเก่า ร้านอาหารดีๆ ในห้างสรรพสินค้า หล่อนรู้เขาต้องการบอกว่าทั้งเขาและหล่อนต่างเคยใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ เป็นหนุ่มสาวชนชั้นกลางผู้กำลังไต่ระดับสู่ยอดพีระมิด สังคมศิวิไลซ์ รูปแบบชีวิตที่ทันสมัย เขากับหล่อนล้มรสชาติของมันแล้ว อิ่มแอมแล้ว และเป็นเขาเองที่ทำให้หล่อนเห็นโลกอีกใบ ซึ่งกว้างกว่า หลากหลายกว่า เขานำหล่อนสู่ชีวิตอีกแบบ ชีวิตที่ใช้เงินน้อย หายใจเต็มปอด และรำรวยเวลา²⁶⁴

²⁶²เล่มเดียวกัน, 66.

²⁶³เล่มเดียวกัน, 73.

²⁶⁴เล่มเดียวกัน, 72.

เพราะความรัก หล่อนจึงตัดสินใจย้ายตามเขามาอยู่ด้วยกัน แม้ความรู้ความสามารถของเธอไม่ได้สอดคล้องกับการใช้ชีวิตชาวสวนแบบที่เธอเป็นเลย

หล่อนเคยบอกเขาว่า หล่อนอยากเป็นเมียชาวสวน นั้นไม่ได้หมายถึงชาวสวนคนไหนก็ได้ แต่หล่อนหมายถึงเขา - เขาผู้เป็นชาวสวน หล่อนนะหรือคงได้เป็นแต่เมียชาวสวน หล่อนมารักชอบการเกษตรเอาตอนอายุสามสิบ หล่อนเพิ่งจะหัดปลูกผักเมื่อวานขึ้น หล่อนกินถั่วฝักยาวมาตลอดชีวิต แต่หล่อนเพิ่งรู้วิธีปลูกมัน หล่อนผ่านระบบการศึกษายี่สิบกว่าปี แต่หล่อนเลือกซื้อผักปลาในตลาดสดไม่เป็น ความรู้ความสามารถที่หล่อนได้รับจากมหาวิทยาลัยจำกัดการใช้แค่ในเมืองใหญ่นั้น²⁶⁵

อย่างไรก็ตาม สำหรับบ้านสวนในภาคใต้แห่งนี้เธอไม่ได้เป็นเพียงเจ้าของพื้นที่อาศัยเท่านั้น แต่เป็นเจ้าของวิถีชีวิตแบบชาวสวนในพื้นที่ดังกล่าวด้วย การย้ายถิ่นฐานของหล่อนไม่ได้เป็นแค่การย้ายสถานที่เท่านั้น แต่เป็นการเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตด้วย ด้วยเหตุนี้ หล่อนที่ย้ายมาอาศัยร่วมกับเขาจึงไม่ได้เป็นเพียงคนแปลกหน้าในพื้นที่ แต่ยังเป็นคนแปลกหน้าในวิถีชีวิตนี้ หล่อนจึงเกิดความรู้สึก “แปลกหน้า” ขณะใช้ชีวิตกับคนรักที่นี่

ที่นี่หล่อนเสมือนคนไร้ความสามารถ หล่อนปอกมะพร้าวไม่เป็น ก่อไฟไม่ติด ไม่รู้ว่าผักหญ้าชนิดไหนกินได้ หล่อนเริ่มเรียนรู้ทีละน้อย ถึงวันนี้หล่อนภูมิใจที่หล่อนใช้พริกใช้จอบได้ หล่อนก่อไฟชำนาญแล้ว และหล่อนรู้จักยกยอดผักในดงหญ้าเกือบทุกชนิด แต่ทั้งหมดก็แค่เสี้ยวหนึ่งของชีวิตที่นี่ หล่อนจะรู้อะไร ในเมื่อหล่อนเกิดในเมืองใหญ่ ต่างจากเขา พ่อแม่ของเขาเป็นชาวสวน ป่วยตายายก็ทำสวน ต้นสายของเขาคือเกษตรกร ดอกผลจากการใช้ชีวิตอาจผลิบานอยู่ในกรุงเทพฯ โตเกียว นิวยอร์ก หรือที่ไหน ๆ บนโลก แต่รากของเขายังลึกที่นี่ หล่อนนี่ก็อยากให้พ่อแม่ของหล่อนเป็นชาวนา ชาวสวน ถ้าพ่อแม่เป็นเกษตรกร หล่อนคงทำอะไรได้มากกว่านี้ หล่อนคงไม่รู้สึกแปลกหน้าเท่านี้ แต่พ่อแม่ของหล่อนเป็นคนค้าขาย [...] นักธุรกิจหรือนักออกแบบก็เหมือนกัน เป็นบุคคลไร้ความสามารถในสังคมเกษตรกรรม²⁶⁶

นอกจากนี้ การใช้ชีวิตกับเขาที่บ้านสวนยังทำให้หล่อนตระหนักว่าเธอถูกชีวิตชาวสวนภาคใต้กลืนกินจนกลายเป็นอีกคน แต่ขณะเดียวกันเธอไม่สามารถเป็นอะไรได้เลย นอกจากคนรักของเขามากแล้ว “ฉันเสียนวลให้สวนเธอไปแล้ว ฉันเสียตำแหน่งนักออกแบบไปแล้ว ข้าเสียสำเนียงพูดให้ท้องถิ่นของเธอ ตอนฉันอายุ 31 แต่ฉันไม่ได้เป็นอะไรเลย ไม่ได้เป็นชาวบ้าน ไม่ได้เป็นชาวสวน ฉันรู้แต่ ฉันอยู่ที่นี่ อยู่กับเธอ” เมื่อเกิดปัญหาความสัมพันธ์ขึ้นจึงทำให้เธอสับสนทั้งในจุดยืนของเธอและสถานะของตนเอง

เขานั้นเองที่บอกว่าความงามของผู้หญิงไม่ได้หมายถึงความขาวอย่างโฆษณา

²⁶⁵ เล่มเดียวกัน, 74.

²⁶⁶ เล่มเดียวกัน, 74-75.

แล้วทำไมเธอชอบมองแต่ผู้หญิงขาวๆ
 เขาว่าสังคมไม่ควรให้ความสำคัญกับคนเก่งมากกว่าคนดี
 ทำไมเธอไม่ปฏิเสธการปรากฏตัวในฐานะคนเก่ง
 เขาเข้าใจ สีสันแพรวพราวของความทันสมัยเป็นสิ่งล่อลวงมนุษย์
 แต่เมื่อเช้า ตาเธอเป็นประกายเมื่อพูดถึงกรุงเทพฯ
 หล่อนจะมั่นใจได้อย่างไรว่าภาพที่เห็นไม่ใช่ชีวิตชั่วคราวของเขา²⁶⁷

ด้วยเหตุนี้ เธอจึงเรียนรู้การใช้ชีวิตบ้านสวนอย่างเต็มกำลัง จนเธอสามารถใช้ชีวิตและลงมือลงแรงทำสวนร่วมกับเขาอย่างชาวสวนคนหนึ่งได้ เพื่อลดความสับสนในสถานะของตนเอง

ยามหล่อนอยู่ในดงหญ้าขอบคลอง หล่อนเล่นซ่อนหากับผักยอดกูด ยอดลำเพ็ง ยอดแหมะ พวกมันซุกซ่อนอยู่ที่ใดที่หนึ่งในพงหญ้า หล่อนสมน้ำหน้มน้ำทุกครั้งที่ทำเจอ ยอดกูดอวบอ้วนน่ากิน หล่อนเห็นและเด็ดมันเสีย ยอดลำเพ็งพรางตัวในเฟินอื่นแต่ไม่รอดฟันส่ายตาของหล่อน และนั่นยอดแหมะ ทำเลี้ยวหลบๆ ซ่อนๆ คือหรือว่าหล่อนจะหาไม่เจอ

เล่นซ่อนหากับผัก หล่อนเป็นผู้ชนะตลอดกาล ได้ผักแกงเลียงเต็มหอบ หล่อนเดินตัวปลิวกลับขนา หุงข้าวด้วยหม้อสนาม ข้าวสุกภายในสิบห้านาที เม็ดข้าวสวยน่ากิน กับหม้อสนามใบเดียวกันนี้ หล่อนเคยหุงข้าวดิบ โห้มน้ำ และแฉะ เขาว่าเป็นเพราะไฟไม่แรง หล่อนบอกเขา หล่อนต้องหุงข้าวแบบมีอาชีพให้ได้เม็ดสวยและมีตั้ง แล้วหล่อนก็ทำได้จริงๆ²⁶⁸

วิถีจัดการกับสถานะคนแปลกหน้าที่ตัวละครเอกหญิงได้รับจากพื้นที่บ้านเกิดของคนรักและความสับสนจากสถานะดังกล่าวไม่ใช่การฝึกฝนตนเองให้กลายเป็นชาวสวนที่มีศักยภาพในการทำสวนและการใช้ชีวิตในสวนเพียงอย่างเดียว แต่ตัวละครเลือก “เอาชนะ” รูปแบบชีวิตที่ตนไม่คุ้นเคย เรียนรู้และฝึกฝนจาสามารถใช้ชีวิตในบ้านสวนได้อย่างเป็นหนึ่งเดียวกับพื้นที่ การเอาชนะวิถีชีวิตดังกล่าวเพื่อให้ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองและความภาคภูมิใจในความสามารถใหม่ช่วยลดความรู้สึกแปลกหน้าลดลง และทำให้เธอรู้สึกว่ามีตัวตนชัดเจนในพื้นที่บ้านเกิดคนรัก

มีไว้เพื่อชาว มีฉากหลักคือบ้านสวนของคนรักที่เธอ ตัวละครเอกหญิงของเรื่องย้ายเข้าไปร่วมอาศัย ในพื้นที่บ้านคนรัก เธอสามารถปรับแต่งลานทรายของบ้านให้สะอาดและสวยงามและเข้ากับวิถีชีวิตของเธอซึ่งมาจากต่างที่ต่างถิ่นโดยสิ้นเชิง “ลานทรายของเขากับเธออาจต่างจากบ้านในสวนทั่วไปสักหน่อย เธอชอบลานทรายกว้าง ๆ เพราะมันดูสะอาดตา และเพราะว่าเธอกำลังงูมากกว่าใคร [...] กระบะไฟกลางลานเป็นสิ่งสำคัญ ที่นี้อากาศชื้น เธอซึ่งมาจากที่

²⁶⁷ เล่มเดียวกัน, 79.

²⁶⁸ เล่มเดียวกัน, 83-84.

เย็นและแห้ง เธอจึงแพ้มแมลงทุกชนิด เขาต้องก่อไฟไล่แมลงทั้งวัน²⁶⁹” แต่ถึงแม้เธอจะสามารถปรับพื้นที่บ้านของคนรักให้รองรับการใช้ชีวิตของเธอได้ แต่สถานการณ์หลักของเรื่องที่ทำให้เธอตระหนักว่าเธอคือคนแปลกหน้าของพื้นที่เกิดจากพฤติกรรมที่ชาวบ้านกระทำกับเธอ คือครั้งที่เธอโดนซาบหรือถ้ามอง ขณะที่เธอพยายามบอกทุกคนว่าเธอไม่สบายใจ รู้สึกไม่ปลอดภัย และขอให้หมู่บ้านช่วยจัดการด้วยกฎหมาย แต่ชาวบ้านกลับมองว่าปัญหาที่เธอเจอเป็นปัญหาเล็กน้อย แม้แต่คนรักก็คิดเห็นแบบเดียวกับชาวบ้าน

เขาเข้าใจความกังวลของเธอ แต่เขาแน่ใจว่าเขารู้จักที่นี่ดี ในชนบทที่เพื่อนบ้านมีอาณาบริเวณไม่น้อยกว่า 5 ไร่ ยามค่ำเรียกสวานจากกลายเป็นความมืดขนาดใหญ่ขวางกั้นบ้านแต่ละหลัง มันอาจน่ากลัวสำหรับเธอ แต่เขาเชื่อว่าปลอดภัย ปลอดภัยกว่าบ้านจัดสรรซึ่งมีเวรยามคอยตรวจตราด้วยซ้ำ²⁷⁰

เขาเคยรับรู้เรื่องทำนองนี้มาไม่น้อย ครั้งที่เขายังเป็นเด็กชายของหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านมีวิธีจัดการปัญหาต่าง ๆ เอง ไม่ใช่แค่เรื่องซาบ เรื่องขโมยวัว เรื่องแบ่งสมบัติ หรือกระทั่งรบราฆ่าฟันหมู่บ้านของเขาไม่เคยพึ่งพาดำรวจ เรื่องคนซาบซึ่งถือเป็นเรื่องขี้ผง แทบทุกหมู่บ้านจะมีคนประเภทนี้มีสืบต่อเป็นรุ่น ๆ และมีมาจากครอบครัวเดียวกัน [...]

เขาเล่าเรื่องนี้แก่เธอหวังให้เธอคลายวิตก อย่างน้อยเขาก็อยากให้เธอมองเห็นว่ามันเป็นปัญหาธรรมดาของหมู่บ้าน²⁷¹

จากข้อความดังกล่าวเห็นได้ว่าคนรักเป็นทั้งเจ้าของพื้นที่บ้านสวนและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้านในฐานะสมาชิกชุมชน เขาได้เห็นรูปแบบชีวิตของชาวบ้านในหมู่บ้านตั้งแต่เด็กคุ้นเคยกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวบ้านดี และดีกว่าเธอที่เพิ่งย้ายเข้ามา ทำให้เขามั่นใจในความรู้สึกของตนเองต่อปัญหานี้ว่ามันไม่มีอะไรมากเท่าที่เธอกังวล แต่ความพยายามปลอบว่าการโดนรุกรานพื้นที่ส่วนตัวไม่ใช่เรื่องหนักหนาของคนรักและท่าที่ไม่ทุกขร้อนต่อปัญหาที่เกิดกับเธอของคนในหมู่บ้าน ซ้ำยังพูดกับเธอในเชิงขำขัน อย่างคำพูดของผู้ใหญ่บ้าน “บ้านสวย ใคร ๆ ก็อยากมาดู²⁷²” หรือคำพูดของเพื่อนคนรัก “ไม่ต้องทำอะไร ให้มันดูจนเบื่อ เดียวก็หายไปเอง²⁷³” ยิ่งทำให้เธอโกรธ

เธอหลับตา นึกถึงวันที่เพิ่งผ่าน ทบทวนคำพูดของทุกคน ครูโนช, ผู้ใหญ่แสง สุพล, ดำรวจ, อำไพ แม้แต่อำไพก็ยังคิดเป็นเรื่องสนุก เธอทั้งโกรธ ทั้งไม่เข้าใจ ทุกคนเห็นเป็นเรื่องเล็กเรื่องน้อย ไม่

²⁶⁹ เล่มเดียวกัน, 87.

²⁷⁰ เล่มเดียวกัน, 92.

²⁷¹ เล่มเดียวกัน, 98.

²⁷² เล่มเดียวกัน, 96.

²⁷³ เล่มเดียวกัน, 101.

มีใครห่วงใยความปลอดภัยของเธอ เธอไม่ได้กลัวว่าเหตุ ถ้าคนคนนั้นเดินรอบบ้านเธอกำลังติดได้
อย่างง่ายดาย เขาก็คงทำอะไรได้มากกว่านั้น หรือแค่มาดูเฉย ๆ อย่างที่ใครต่อใครพูด เธอก็ยอม
ไม่ได้²⁷⁴

เธอไม่ได้โกรธแค่คนมาซาบซึ่งคุกคามพื้นที่ของเธอและความเป็นส่วนตัว
ของเธอเท่านั้น แต่เธอยังโกรธทำที่ของคนรักและคนในหมู่บ้านที่พยายามกล่อมให้เธอเห็นเป็นเรื่อง
เล็กน้อย ด้วยว่าเธอเป็นคนต่างบ้านต่างเมือง อาจไม่คุ้นชินกับการซาบซึ่งเป็นเหมือนวัฒนธรรมหนึ่ง
ของที่นี่ การกระทำแบบนี้ไม่ต่างจากการย้าให้เธอรู้สึกว่าเป็นคนแปลกหน้าของที่นี่เลย ซ้ำยังทำ
อะไรไม่ได้มากไปกว่ายอมให้เขาแก้ปัญหาหันตามวัฒนธรรมของหมู่บ้าน เพราะเธอเป็นคนแปลกหน้า
ของหมู่บ้านนี้จริงดังที่ชาวบ้านมอง เธอจึงไม่มีสิทธิ์เรียกร้องการแก้ปัญหาใดๆ หากชาวบ้านเห็นว่า
ไม่ได้หนักหนา และในเรื่องเห็นได้ชัดว่าเธอไม่สามารถเรียกร้องได้แม้แต่ความเข้าใจจากคนรัก เพราะ
เขาเป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้าน จึงมองปัญหาของเธอด้วยสายตาแบบเดียวกับชาวบ้าน

เธอยังอยู่ เป็นอีกเรื่องที่ทำให้เห็นปฏิกิริยาของคนในพื้นที่บ้านคนรักเมื่อ
ตัวละครเอกหญิงเข้ามาในพื้นที่ของพวกเขา *เธอยังอยู่* ใช้การเล่าเรื่องที่ตัวละครเอกหญิงเป็น
เป้าหมายของการพูดถึง โดยเล่าผ่านเสียงของตัวละครต่าง ๆ ซึ่งเป็นคนในชุมชน สอดคล้องกับ
ตอนต้นของเรื่องที่บรรยายว่าตัวละครเอกหญิงตกเป็นเป้าสายตาตั้งแต่วันแรกที่เข้ามาในพื้นที่ “คงไม่
เกินจริงนัก หากจะกล่าวว่า เธอถูกพูดถึงตั้งแต่วันแรกที่มาสู่เมืองเล็ก ๆ นี้ แต่เรื่องเล่าเหล่านั้นมักปลิว
หายไปกับลมกลางคืนแห่งขุนเขา トラบเท่าที่เธอยังอยู่กับเทวา²⁷⁵”

สถานะของเทวาคนรักของเธอในชุมชนเป็นแบบเดียวกับความหมายของ
ชื่อเขาที่มีความหมายว่าเทวดา เทวาโดดเด่น เป็นที่รัก เป็นที่เคารพและเป็นคนสำคัญของพวกเขา
“เทวาเป็นที่รัก และเป็นหนึ่งในบรรดาพวกเขาทั้งหมด เทวาอยู่กับพวกเขา และเป็นของพวกเขา
กระทั่งวันที่เธอเดินเข้ามา เธอมาสู่เมืองพร้อมเป้ใบมโหฬารและรอยยิ้มสดใส²⁷⁶” พวกเขายกย่องและ
ยึดโยงเทวาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การอุทิศตัวเพื่องานทำให้เทวาเป็นดังพระพุทธรูปเจ้าและพวกเขาคือ
เหล่าสาวก คนรักของเทวาในสายตาของพวกเขาจึงเทียบเท่ากับมาร “กว่าพระพุทธรูปเจ้าจะตรัสรู้ยังมี
มารผจญ เทวามันก็ต้องเจอบ้างล่ะ²⁷⁷” การเฝ้าสังเกตคนรอบตัวเทวา โดยเฉพาะหากคนนั้นเป็น
ผู้หญิง จึงเป็นสิ่งที่พวกเขาเห็นว่าสามารถทำได้เพราะเป็นหน้าที่ที่สาวกต้องรักษาความสง่างามของ

²⁷⁴ เล่มเดียวกัน, 106.

²⁷⁵ อรุณา โควินท์, *สมิงพระราชู*, (กรุงเทพฯ: ไรท์เตอร์, 2556), 63.

²⁷⁶ เล่มเดียวกัน, 63.

²⁷⁷ เล่มเดียวกัน, 64.

ศาสดา และคนจะมาเป็นภรรยาของเทวดาต้องทำหน้าที่นี้เช่นเดียวกัน พวกเขากระทำเช่นนี้กับคนรักของเทวามาแล้วทุกคน ด้วยเหตุนี้ พวกเขาจึงจับตาและคาดเดาตัวเธอตั้งแต่วันแรกที่เธอย้ายเข้ามา

“เทวามันเลือกชาว ๆ สวย ๆ ไว้ก่อน คอยดูแลอะ ไม่นานหรอก เดียวก็เข้าอิหฺรอบเดิม”

“แต่เธอล้างจานสะอาดเชียว คนก่อนไม่เคยแตะ” นภตะโกนจากกันคร้ว

“โอ้เอ๊ย แล้วคนก่อนโน้นล่ะ ล้างจานมือเปื้อย สุดท้ายเทวาก็สะบัดตูดหนี เธอจำไม่ได้หรือ”

นิพนธ์แย้งภรรยา²⁷⁸

แต่ละคนประเมินความเหมาะสมคู่ควรระหว่างเธอกับเทวดาในทันทีที่ได้เห็น ทั้งยังเปรียบเทียบกับคนรักคนก่อนหน้า ทุกคนประเมินโดยไม่มีใครรู้จักชื่อเธอ รู้เพียงว่าเธอเป็นคนรักคนล่าสุดของเทวดา “พวกเขาไม่รู้ว่าจะมาจากไหน มาที่นี่เพื่ออะไร ไม่มีใครถามเธอ อาจเป็นไปได้ที่พวกเขาไม่ตอบในใจแล้ว²⁷⁹” เธอกลายเป็นคนประหลาดเพราะพฤติกรรมของเธอไม่เหมือนภรรยาของผู้ชายคนอื่นในหมู่พวกเขา รวมถึงผู้หญิงคนก่อนของเทวดา แต่ทำได้เพียงเก็บข้อสันนิษฐานไว้ในใจ และประเมินความเหมาะสมกันลับหลัง เพราะขณะนั้นเทวายังอยู่กับเธอทั้งในบ้านและในชุมชน

เธอไม่แนะนำตัวเอง หรือเธออาจไม่ต้องการให้พวกเขาารู้เรื่องเธอ เธอถูกพูดถึงโดยเปรียบเทียบกับเธอคนอื่นอีกหลายคน ในหลายแง่มุม ตั้งแต่หัวค้ำจนตักตื้น เรื่องกระจายออกไปสู่คนอื่นในหมู่พวกเขา เร็วราวไฟฟ้า แต่สิ้นสุดเพียงเส้นเขตเมือง

เราไม่จำเป็นต้องรู้อะไรเลย เพราะ...อย่างที่บอก เรื่องทั้งหมดปลิวหายในสายลม และจางไปด้วยรัศมีของเทวดา²⁸⁰

เหตุการณ์ที่ทำให้ชาวบ้านประเมินและวิจารณ์เธออย่างโจ่งแจ้งว่าเธอไม่คู่ควรกับเทวดาเลยสักนิดคือตอนเทวดาเสียชีวิต ขณะที่ผู้คนต่างหาหนทางรักษาชื่อของเทวดาให้ยังคงอยู่ “มีคนเสนอให้หล่อรูปเหมือนเขาไว้กลางจัตุรัสเมือง มีคนเสนอปรับปรุงบ้านของเขาเป็นพิพิธภัณฑ์ มีคนอยากจัดงานรำลึกถึงเขาทุกปี²⁸¹” พฤติกรรมของเธอที่พวกเขาได้เห็นในงานศพกลับไม่เป็นไปตามความคาดหวังว่าคนรักของคนสำคัญระดับเทวดาสมควรเป็นเลยสักนิด

“ใช้มัยวิชัย เธอหัวเราะ คุณก็อยู่ตอนที่เธอหัวเราะ คุณไม่เห็นหรือหรือ” สุวรรณหันไปถามวิชัย

“ผม...ผมไม่แน่ใจ คือ...ผมจำอะไรไม่ค่อยได้”

“ฉันไม่เห็นน้ำตาเธอสักหยด ทั้ง 15 วันในงานศพ” รุ่งพูด

²⁷⁸ เล่มเดียวกัน, 64.

²⁷⁹ อรุณา โควินท์, **มีไว้เพื่อขาบ**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: ดินแดนบุ๊ค, 2559), 64.

²⁸⁰ อรุณา โควินท์, **สมิงพระราชู**, (กรุงเทพฯ: ไรท์เตอร์, 2556), 64.

²⁸¹ เล่มเดียวกัน, 67.

“ตอนเผาอิงแล้วใหญ่ เธอดูศพแป็บเดียว เผายังไม่เสร็จ เธอก็หายตัวไปจากวัด” นิพนธ์ยืนยันหนักแน่น

เธอผู้อยู่เคียงข้างและเกาะติดเขาแน่นตลอด 6 ปี ควรจะร่ำไห้ปานชาติใจ หรืออย่างน้อย เธอก็ควรปล่อยน้ำตาแห่งความพลัดพรากออกมา [...]

เราเห็นเธอในงานศพตลอด 15 วัน เธออยู่ภายใต้สายตานับพันคู่ หลิงม่ายคนนั้น เธอไม่ร้องไห้ แม้ขณะมองร่างเขาเป็นครั้งสุดท้าย [...]

เรื่องที่ไม่ร้องไห้ในงานศพ ถูกพูดถึงครั้งแล้วครั้งเล่า น้ำหนักของมันเพิ่มขึ้นทีละน้อย ตามรายละเอียดของเรื่องเล่าใหม่²⁸²

นอกจากนี้ พวกเขาอ้างกล่าวโทษเธอว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้เทวาของพวกเขาเปลี่ยนไป และเป็นสาเหตุที่ทำให้เขาตาย

“[...]พวกเราอยู่กับเทวา ช่วยเหลือเทวาตั้งแต่หัวเท้ากำปั้น เมียผมต่างหากที่หุงข้าวให้มันกิน ไม่ใช่เธอ” สุวรรณเสียงดัง

รุ่งเหยียดยิ้ม เธอพูด “พอเธอมาอยู่ด้วยนั่นแหละ เทวาถึงไม่ค่อยมากินข้าวกับพวกเรา”

“เทวามันเปลี่ยนไปเลยล่ะ ความคิดเปลี่ยนไปมาก มันไม่นับถือพวกเราเหมือนก่อน” นิพนธ์ถอนใจ

“ถ้าเทวาอยู่กับพวกเรา มันคงไม่ตาย”

สุวรรณพยักหน้า “พวกเราไม่ปล่อยให้มันตายง่ายๆ หรอก”²⁸³

พวกเขาเห็นเช่นเดียวกันว่าเธอพรากชีวิตของเทวาและพรากทั้งความสำคัญของพวกเขาที่เทวาเคยมอบให้ เธอดึงความสนใจที่ปกติพวกเขาเป็นฝ่ายได้รับจากเทวาไปเป็นของเธอคนเดียว และเธอดึงเทวาออกห่างจากพวกเขามากขึ้นในช่วงเวลาที่อยู่กับเขา เธอกลืนกินเทวาจนเทวาต้องสยบยอม และสุดท้ายเธอพรากเทวาไปจากพวกเขาตลอดกาลด้วยความตาย

เธอเป็นส่วนหนึ่งของเทวา และคล้ายว่าเทวากลายเป็นของเธอ เทวาเริ่มคบหาเพื่อนใหม่ คนอีกกลุ่มในเมืองซึ่งสนิทสนมและยอมรับเธอมากกว่า ระยะห่างระหว่างพวกเขากับเทวาเริ่มถ่างขึ้น

เริ่มแรก พวกเขาของเธอไม่ต่างจากหญิงสาวคนอื่นของเทวา นานวันเข้า พวกเขาจึงคิด แม้ไม่อยากจะยอมรับ ว่าเทวาอาจเลือกเธอ เทวาไม่เคยอยู่กับใครนานเท่าเธอ นั่นไม่สำคัญว่า เทวาวางเธอไว้เคียงข้างทุกสถานการณ์²⁸⁴

การปรากฏตัวของเธอในฐานะคนรักคนสุดท้ายของเทวาและพฤติกรรมสวดส้องและเล่าต่อของคนในชุมชนนั้นแสดงให้เห็นว่าไม่มีคนในหมู่บ้านคนใดต้อนรับเธอเป็นส่วนหนึ่ง

²⁸² เล่มเดียวกัน, 66-67.

²⁸³ เล่มเดียวกัน, 68.

²⁸⁴ เล่มเดียวกัน, 69.

ของชุมชนเลย แม้พวกเขา นับเทวาเป็นสมาชิกของชุมชนแต่พวกเขาตั้งสถานะคนแปลกหน้าให้กับเธอ สำหรับการจับตาดูและจับผิด “เธอไม่เคยทำตามพวกเขาคาดหวัง เธอไม่ใช่ผู้หญิงหัวอ่อนที่คอยพยักหน้าและยิ้มเมื่อพวกเขาสำแดงตน ไม่ใช่คนเก็บปากเก็บคำ ไม่ใช่แม่บ้านที่ซุกตัวเองไว้หลังเตาไฟ พวกเขาไม่เคยวางใจเธอ²⁸⁵” พฤติกรรมที่ผิดธรรมดาในฐานะภรรยาของเทพประจำชุมชน โดยเฉพาะการไม่สยบยอมต่อคนในหมู่บ้าน ทำให้พวกเขาไม่พอใจว่าเธอไม่ให้ความสำคัญกับพวกเขา

สิ่งแรก และแต่แรก เธอควรสำนึก ว่าเธอเป็นเพียงผู้หญิงคนหนึ่ง ซึ่งไม่มีวันสำคัญไปกว่าพวกเขา

เธอควรเป็นหญิงม่ายผู้สงบเสงี่ยมเจียมตน น่าสงสาร ผอมโทมรม เคว้งคว้าง ไร้ที่พึ่ง

เธอควรจะเดินมาหาพวกเขาและร้องขอความช่วยเหลือ เทวาคือบ้าน คือคู่ชีวิต คือผู้เลี้ยงดู คือครู และเพื่อนร่วมงาน เธอจะอยู่อย่างไรเมื่อปราศจากเขา

แต่เธอกลับยิ้มร่า เฉลิมฉลองแก่ปัจจุบัน²⁸⁶

ทั้งการจับตา การวิพากษ์วิจารณ์ และความไม่พอใจที่เกิดขึ้น พวกเขาให้เหตุผลกับตัวเองว่าตนมีสิทธิ์ทำแบบนี้เพราะพวกเขาต่างเป็นเจ้าของชุมชน รวมถึงต่างเป็นเจ้าของเทवादด้วย ความรักนับถืออย่างสุดซึ้งและต้อนรับเทวาเป็นสมาชิกชุมชนที่กล่าวไว้ตอนต้นนั้นแท้จริงเป็นการแลกเปลี่ยนของชาวบ้านจากการที่เทวากทำให้พวกเขาเป็นคนสำคัญ ส่วนเธอที่เข้ามาใหม่เป็นได้เพียงผู้หญิงคนหนึ่งที่เทวาเลือกใช้ชีวิตคู่ด้วยสำหรับชุมชนนี้ พวกเขาจึงขีดเส้นไว้ว่าเธอไม่มีวันเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เธอไม่มีวันโดดเด่นเท่าเทวา และเธอต้องยืนอยู่ใต้เงาเทวาตลอดไป จุดที่ทำให้คนในหมู่บ้านไม่พอใจที่สุดคือเธอสามารถนั่งเฉยต่อแรงปะทะดังกล่าวรวมถึงไม่คิดสยบยอมใด้อำนาจและความคาดหวังของคนในหมู่บ้าน ขณะที่ชาวบ้านต่างคาดหวังว่า “คนของเทวา” จะยกพวกเขาเป็นคนสำคัญผ่านการอ้อนวอนขอความช่วยเหลือ ซึ่งเทวาอาจเคยทำเช่นนั้นครั้งแรกเข้ามาอาศัยในชุมชน แต่เธอกลับจัดการธุระของเทवादด้วยตัวเองอย่างหมดจด ความแข็งแกร่งและโดดเด่นทัดเทียมกับเทวาของเธอ การไม่จำนนต่อสถานะคนนอกในพื้นที่ทำให้ชาวบ้านแสดงความไม่พอใจด้วยการติฉินนินทา ที่เสริมรายละเอียดให้เข้มข้นและเลวร้ายมากขึ้นทุกการบอกต่อ อาจกล่าวได้ว่า การติฉินนินทาที่เกิดขึ้นเป็นการลงโทษเธอที่เข้ามาเป็นมารดาบรัศมีของเทวาให้สาตมาไม่ถึงคนในชุมชน และพรากเทวาไปจากพวกเขาตลอดกาล

²⁸⁵ เล่มเดียวกัน, 69.

²⁸⁶ เล่มเดียวกัน, 70.

3.1.2.2 การถูกมองข้ามตัวตนในพื้นที่บ้านคนรัก

การถูกมองข้ามตัวตนในพื้นที่บ้านของคนรักเกิดขึ้นเมื่อคนร่วมพื้นที่บ้านคนรักกำหนดสถานะของตัวละครเอกหญิงจากมุมมองและความเข้าใจของตน และปฏิบัติต่อตัวละครตามสถานะนั้นเพียงอย่างเดียว โดยมองข้ามรายละเอียดลักษณะด้านอื่นของตัวละคร ปรากฏในนวนิยาย *ผีเสื้อที่บินข้ามบึงและขอบของแสง ปีกแห่งเงา*

บ้านของกัน คนรักของพะแพ่ง เป็นบ้านไม้ 2 ชั้นกลางสวนใกล้ลำธารที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งกันเช่าไว้สำหรับทำงานเขียนหนังสือ ทั้งคู่ใช้ชีวิตอยู่ในยาวนานถึง 8 ปี พะแพ่งไปบ้านสวนของกันครั้งแรกครั้งต้องอาศัยรถของเขาไปส่งขลาด้วยกัน ระหว่างทางกันแหวะดูสวนที่คิรีวง พะแพ่งพูดถึงสวนของกันไว้ว่า “สวนกว้างใหญ่มาก สำหรับพะแพ่ง มันคือป่า มองไปทางไหนก็เห็นต้นไม้หนาแน่น²⁸⁷” บ้านและสวนของกันคือความตื่นตาตื่นใจของพะแพ่งจนเธอมาบ่อยครั้ง และเมื่อตัดสินใจมาใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน ความตั้งใจของพะแพ่งคือขณะที่กันเขียนหนังสือ พะแพ่งจะทำให้บ้านหลังนี้น่าอยู่กว่าที่เป็นในฐานะผู้อาศัยและคนรัก

เธอจัดเตรียมอาหารให้เขา จัดบ้านให้น่าอยู่ เธอเดินถือจอบเข้าไปในสวน ขุดต้นไม้จำพวกเฟินมาจัดสวนหน้าบ้าน เธอเอาป่าเตี้ยมาเย็บปลอกหอนด้วยมือ ปักผ้าปูโต๊ะ จัดชั้นหนังสือใหม่ ทุกเช้า เธอจะเดินไปเก็บดอกไม้มาจัดแจกันเล็ก ๆ วางไว้ตามมุมบ้าน พะแพ่งค่อย ๆ เดิมแสงสว่าง แต่มสีสัน โดยหวังว่ามันจะช่วยให้กันทำงานอย่างมีชีวิตชีวา

พะแพ่งอุทิศเวลาในแต่ละวันให้บ้าน เธออยากเปลี่ยนบ้านไม้เก่า ๆ หลังทีมเทให้กลายเป็นบ้านที่เหมาะสมกับการสร้างสรรค์²⁸⁸

แม้พะแพ่งพูดถึงชีวิตในบ้านหลังนั้นว่าเธอให้ความสำคัญกับการใช้ชีวิตคู่กับกันเท่านั้น “เวลาของฉันหยุดนิ่งอยู่ในบ้านหลังนั้นกับเขา²⁸⁹” แต่พะแพ่งก็ยังคงต้องมีปฏิสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน ชาวบ้านต่างคุ้นเคยกับพะแพ่งและพร้อมช่วยเหลือหากเธออาศัยในบ้านเช่าของกันต่อไป “ชาวบ้านในหมู่บ้านบอกฉันว่า ถ้าฉันยังอยากอยู่ในบ้านหลังนั้น พวกเขาพร้อมจะช่วยเหลือฉัน²⁹⁰” อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านไม่ได้รู้จักว่าพะแพ่งเป็นใคร มาจากไหน ไม่รู้จักแม้แต่ว่าผู้หญิงคนนี้ชื่อพะแพ่ง พวกเขาสนใจเพียงว่าเธอคือ “โหมเด็กัน²⁹¹” หรือคนรักของกันเท่านั้น “พวกเขาต่างหากที่

²⁸⁷ อรุณา โควินท์, *ขอบของแสง ปีกแห่งเงา*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2557), 79.

²⁸⁸ เล่มเดียวกัน, 85-86.

²⁸⁹ อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 16.

²⁹⁰ เล่มเดียวกัน, 12.

²⁹¹ ภาษาถิ่นใต้ แปลว่าคนรัก (ผู้วิจัย)

ไม่รู้จักฉัน ไม่รู้ว่าฉันชื่ออะไร ไม่รู้ว่าฉันคิดอย่างไร ไม่รู้ว่าฉันเป็นใคร พวกเขาไม่เคยรู้ และไม่มีวันได้รู้ เพราะสิ่งเดียวที่พวกเขามองเห็น ก็คือฉันเป็นภรรยาของศิลปินที่เขารู้จัก²⁹²”

ครั้งหนึ่งพะแพงถูกคนในหมู่บ้านถ่มมูกมอง วิธีการจัดการผู้ใหญ่บ้านคือเกลี้ยกล่อมพะแพงว่าคนร้ายไม่ได้ทำอะไรมากกว่าอยากมอง และคนร้ายมองพะแพงเพราะสวย หากไม่เจออะไรมากกว่าแอบมองก็ไม่จำเป็นต้องกังวล

บ่ายวันหนึ่ง ผู้ใหญ่มาที่บ้าน พะแพงยกกาแพร์พร้อมกับขนมไปเสิร์ฟ

ผู้ใหญ่บ้านจ้องเธอ ก่อนหันมาพูดกับกัน “พวกตอมนะ ไม่มีอะไรหรอก มันอยากแล”

“แค่ดูก็ได้ ผมไม่ยอมให้ใครมาเยี่ยมบ้านผม” กันเสียงแข็ง

ผู้ใหญ่บ้านมองพะแพง อมยิ้ม หันไปบอกกัน “พวกตอมมันชอบของสวยของงาม”

พะแพงจ้องตากัน เธออยากตะโกนว่าเธอไม่ใช่สิ่งของ เธอเป็นมนุษย์ และเธอมีอาณาเขต

ส่วนตัวที่ไม่ว่าใครก็ไม่มีสิทธิ์ล่วงล้ำ

“ถ้าผู้ใหญ่จัดการไม่ได้ ผมจะลองไปคุยกับตำรวจ” กันพูดเรียบๆ

“ฮาย...เรื่องพรรคนั้นไม่ต้องถึงนายหรอกน้อง พี่ว่ามันไม่กล้ามาแล้วละ” [...]

บ้านที่ผู้ใหญ่พูดถึงคือบ้านหลังเล็กของสวนข้างๆ ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านของพะแพงกับกันนั่นเอง

เจ้าของบ้านเป็นชายอายุราวหกสิบ ภรรยาของแกเพิ่งตายไปเมื่อต้นปี [...]

“เราอยากชกหน้ามันสักตั้ง

“เราทำอย่างนั้นไม่ได้หรอกค่ะ ถ้ามีเรื่องกับชาวบ้าน เราก็อยู่ที่นี้ไม่ได้”

“ไม่ต้องอยู่มันแล้ว เราจะพาแพงไปอยู่ที่อื่น”²⁹³

เหตุผลของผู้ใหญ่บ้านทำให้พะแพงและกันโกรธมาก กันโกรธที่คนในหมู่บ้านมองว่าการแอบเข้ามาในพื้นที่ของคนอื่นยามวิกาลเป็นเรื่องไม่หนักหนาและกังวลความปลอดภัยของพะแพง ส่วนพะแพงโกรธเพราะเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ใหญ่บ้านซึ่งอาจรวมถึงชาวบ้านคนอื่น โดยเฉพาะคนร้าย มองเธอเป็นดอกไม้สี่สวยประดับหมู่บ้านเท่านั้น แต่เธอเป็นมนุษย์และมนุษย์มีสิทธิ์มีอาณาเขตส่วนตัว เหตุการณ์นั้นได้รับการแก้ไขผ่าน “วิธีการพูดคุยผ่านเครือข่าย”²⁹⁴ หรือการจัดการปัญหาตัวเองภายในชุมชน และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กันวางแผนอย่างจริงจังที่จะพาพะแพงกลับบ้านเกิดและสร้างบ้านอยู่ด้วยกันเชิงราย แต่แผนสร้างบ้านต้องล้มเลิกเพราะกันเสียชีวิตเสียก่อน

²⁹² เล่มเดียวกัน, 145.

²⁹³ อรุณา โควินท์, *ขอบของแสง ปีกแห่งเงา*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2557), 68-69.

²⁹⁴ เล่มเดียวกัน, 70.

หลังจากกันเสียชีวิตและพะแพงย้ายออกจากหมู่บ้าน เมื่อพะแพงแวนนครศีรธรรมราชระหว่างเดินทางไปพัทลุงและได้พบกับคนในหมู่บ้านอีกครั้ง พะแพงได้รู้ว่า ถึงอย่างไรคนที่นครศีรธรรมราชก็จะยังคงจัดวางสถานะของพะแพงคือผู้หญิงของกันไว้เช่นเดิมต่อไป

ใครคนหนึ่งในนั้นถาม (ทั้งที่ยังนั่งไขว่ขา สูดบุหรืที่โต๊ะ) “เมียกันมาย” เขาถามเป็นภาษาใต้ ไม่ได้ฟังมานานแต่เข้าใจโดยพลัน เขาถามฉันว่าใช้ภรรยาของกันหรือเปล่า

ฉันยิ้มกว้าง “ใช่ค่ะ” [...]

“แล้วตอนนี้อยู่ไหน”

“กรุงเทพฯค่ะ”

“ทำ’ไรอยู่ล่ะ” เขาถามเสียงดัง ฉันสงสัย ถ้าอยากคุยกับฉัน อยากรู้ข่าวคราว ทำไมไม่มานั่งคุยให้เป็นเรื่องเป็นราว [...]

“น้องนะ ทำ’ไรอยู่”

ฉันอดยิ้มไม่ได้ จริงสินะ ที่นี่คือนครศีรธรรมราช เพราะชายคนนี่ ฉันจึงมาถึงนครศีรธรรมราชอย่างแท้จริง นี่แหละเมืองคอน ในนครศีรฯ ฉันต้องเจอเหตุการณ์อย่างนี้

“ไม่ได้ทำ’ไรค่ะ” ฉันอมยิ้ม ก่อนบอกว่า “สวยไปวันๆ” [...]

ฉันอยากบอกว่า ที่มีเวลาไหม สักกาแพอีกแก้ว แล้วจะเล่าให้ฟัง สักงาก็ได้ อยากรู้อะไรถามมา จะตอบให้หมดจด แต่ต้องอยากรู้จริงๆ นะ แล้วก่อนกลับอย่าลืมถามฉันด้วยละ

ไม่ได้พูดอย่างที่คิด ฉันเอียงคอ ยิ้มหวานที่สุด บอก “เปล่าค่ะ ไม่ได้ทำ’ไร ไปสวยไปวันๆ ในเมืองลุง”²⁹⁵

พะแพงกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนกับพื้นที่ของคนรักอย่างนครศีรธรรมราชไว้ว่า “ฉันรู้สึกว่ที่นี้เป็นบ้าน แต่ในสายตาของนครศีรธรรมราช ฉันมาจากที่อื่น และจากไปอย่างคนอื่น ฉันไม่ใช่คนของที่นี่ และไม่มีวันจะกลายเป็นคนของที่นี่”²⁹⁶ นอกจากนี้พะแพงยังเข้าใจแจ่มแจ้งว่าถึงอย่างไรสถานะของเธอในพื้นที่ของคนรักก็จะมีวันเป็นอื่นนอกจากภรรยาของศิลปินชื่อกัน “ทุกแห่งหนในสังคมภาคใต้ล้วนเป็นที่ของผู้ชาย แห่งเดียวซึ่งเป็นอาณาจักรของผู้หญิงก็คือบ้าน”²⁹⁷ แม้ครั้งอยู่กับกันเธอจะได้รับไมตรีจากชาวบ้าน แต่พะแพงจะไม่มีวันเป็นได้มากกว่าผู้หญิงของกันหากยังอยู่ในภาคใต้ ตัวตนของเธอถูกจำกัดขอบเขตแคในรั้วบ้านเช่าของกันเท่านั้น

²⁹⁵ อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 143-144.

²⁹⁶ เล่มเดียวกัน, 145.

²⁹⁷ เล่มเดียวกัน, 143.

3.1.2.2 การถูกปฏิเสธตัวตนของตัวละครเอกหญิง

นอกจากการได้รับสถานะคนแปลกหน้าและการถูกมองข้ามตัวตนในพื้นที่บ้านคนรักแล้ว อีกปรากฏการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอกหญิงในพื้นที่บ้านคนรักคือการถูกปฏิเสธตัวตน คือคนในพื้นที่บ้านคนรักไม่ยอมรับตัวตนของตัวละครและพยายามผลักไสเธอออกไป ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นกับดาห์เลียในนวนิยาย *แหวนพระจันทร์*

การถูกปฏิเสธตัวตนเกิดขึ้นในบ้านของก้านเมฆ คนรักของดาห์เลีย บ้านของก้านเมฆอาศัยอยู่เป็นครอบครัวกับแม่และช่อดาวผู้เป็นพี่สาวในตึกแถวสี่ชั้น ชั้นล่างร้านขายวัสดุก่อสร้าง ธุรกิจของครอบครัวที่ดูแลโดยแม่และพี่สาว ในตอนแรกก้านเมฆไม่ได้ช่วยธุรกิจที่บ้านเพราะย้ายออกมาอยู่กับดาห์เลีย เมื่อทั้งคู่ประสบปัญหาการเงิน ประกอบกับแม่ของก้านเมฆรบเร้าให้ดาห์เลียพาบ้านเมฆกลับบ้าน ดาห์เลียจึงยอมย้ายเข้าบ้านของก้านเมฆตามคำขอของชายคนรัก

บ้านของก้านเมฆเป็นตึกสี่ชั้น ชั้นล่างขายวัสดุก่อสร้าง มีห้องอเนกประสงค์ ใช้ทั้งกินข้าว พักผ่อน รับแขก และมีครัวเล็ก ๆ อยู่ด้านหลัง ชั้นที่สองมีห้องนอนสองห้อง ช่อดาวพี่สาวก้านเมฆนอนห้องใหญ่ ส่วนแม่อยู่ห้องเล็ก ชั้นสามมีหนึ่งห้องนอน หนึ่งห้องน้ำ และห้องโถงใหญ่มาก ชั้นสี่มีห้องพระ และใช้เก็บข้าวของที่ยุ่งไม่ได้ใช้²⁹⁸

แม้บ้านของก้านเมฆจะใหญ่กว่าคอนโดมิเนียมของดาห์เลีย และการอยู่บ้านของครอบครัวก้านเมฆช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายอย่างเห็นได้ชัด แต่ดาห์เลียพบว่าตนเองไม่สามารถอยู่ในบ้านหลังนี้ได้แม้จะจำกัดพื้นที่ตัวเองให้อยู่แค่ชั้นสามของบ้าน สาเหตุหนึ่งคือท่าทีของช่อดาวพี่สาวก้านเมฆ ซึ่งถือว่ามีอำนาจมากที่สุดในบ้าน ที่แสดงออกชัดเจนว่าไม่มีปัญหาหากดาห์เลียจะตามน้องชายของตนเข้ามาอาศัยในบ้าน แต่ตนเองไม่ยินดีต้อนรับดาห์เลียแต่อย่างใด

ฉันจึงตัดสินใจพาลูกชายกลับไปอยู่กับแม่ พาน้องชายกลับไปช่วยงานพี่สาว ครอบครัวได้กลับมาอยู่ด้วยกัน และแน่นอน ฉันได้เป็นสมาชิกสปอร์ตคลับ ทั้งยังได้ซื้อเมคอัพแบรนด์ดัง

มีสิ่งหนึ่งที่ฉันต้องจ่ายเช่นกัน การอยู่ร่วมกับคนอื่นไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเฉพาะกับช่อดาว ตั้งแต่วันแรกที่ย้ายเข้าไป ฉันเห็นรัศมีแห่งอำนาจของเธอ²⁹⁹

ฉันพยายามที่จะอยู่ง่าย ๆ ทำชีวิตง่าย ๆ ในแบบของช่อดาว ฉันพยายามไม่ขัดแย้งกับเธอ พยายามใช้พื้นที่ในเฉพาะชั้นสาม ฉันใช้ความพยายามอย่างมากตั้งแต่วันแรก และดูเหมือนฉันต้องเพิ่มความพยายามมากขึ้นเรื่อย ๆ³⁰⁰

²⁹⁸ อรุณา โควินท์, *แหวนพระจันทร์*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2557), 67.

²⁹⁹ เล่มเดียวกัน, 68.

³⁰⁰ เล่มเดียวกัน, 70.

เหตุการณ์ที่ชื่อดาวปฏิเสธตัวตนของดาห์เลียอย่างชัดเจนและทำให้ดาห์ลิ ตระหนักถึงตำแหน่งแห่งที่ของตนในบ้านคนรักได้อย่างชัดเจนเช่นกันคือครั้งที่ดาห์เลียใช้ครัวของบ้าน ทำอาหาร ในตอนแรกชื่อดาวพยายามควบคุมเธอด้วยการแสดงความไม่พอใจที่เห็นเธอทำอาหารใน บ้านของตน

ชื่อดาวเงิบ เธอยังยืนข้างๆ ฉันเริ่มคว่ำถั่วลิสง เธอไม่พูดอะไรเลย ไม่ต่อปากต่อคำ ไม่ตั้ง คำถาม

ทำไมอยู่ๆ เธอเงิบไป ฉันไม่รู้ และชี้ครัวจะใสใจ

เธอยืนจ้องหน้าฉันเหมือนจะกินเลือดกินเนื้อ “เมื่อเข้าฉันกินกาแฟกับปาตองโก้ ทำไมฉันจะ ไม่รู้ว่ากินอะไรเข้าไป”

“แล้วคุณรู้หรือคะว่าแม่ค้าใช้น้ำมันอะไรทอดปาตองโก้ ไข่เป็นครั้งที่เท่าไรแล้ว ส่วนผสมของ แป้งมีอะไรบ้าง และเขาล้างมือก่อนนวดแป้งหรือเปล่า”

ชื่อดาวยกไหล่ หัวเราะ “จะรู้ไปทำไม เรื่องไร้สาระ ฉันไม่ได้ทำปาตองโก้ขายนี่”

“เรากินอะไร เราก็จะเป็นอย่างนั้นคะ ถ้าเราละเอียดอ่อนกับการกิน เราย่อมเป็นคน ละเอียดอ่อน”

“ฉันไม่ใช่คนเรื่องมาก ไม่มีเวลาประดิดประดอยอะไรทั้งนั้น”³⁰¹

เมื่อเห็นว่าชื่อดาวไม่ฟังอะไรทั้งนั้นและแสดงตนว่าอยู่ฝ่ายตรงข้ามกับเธอ อย่างชัดเจน ดาห์เลียจึงเลือกเงิบและทำอาหารต่อไป แบบเดียวกับที่ชื่อดาวเงิบและจับตาดูเธอ เพื่อหาจุดติติงในตอนแรก

อาวุธซึ่งทรงพลังภาพหนึ่งในสงครามคือความเงิบ ฉันกลายเป็นคนใบ้ที่ต่อต้าน รู้ทั้งรู้ว่า เจ้าของครัวไม่ยอมให้ทำอาหาร แต่ฉันก็ยังทำ ละเลียดทำ และแสร้งว่ามีความสุข

ฉันจะทำผัดไทยมีอันนี้ให้สมบูรณ์แบบที่สุด

ฉันไม่คาดหวังว่าชื่อดาวจะออกไป แล้วปล่อยให้ฉันทำครัวอย่างสงบสุขหรอก ฉันรู้ว่าเธอจะ ยืนอยู่ตรงนั้น เพื่อยืนยันว่านี่คือครัวของเธอ

ใช่! ครัวของเธอ และฉันจะเชื่อมั่นให้สมกับที่เป็นครัวสักครั้ง³⁰²

เมื่อชื่อดาวเห็นว่าวิธีแรกของเธอไม่ได้ผล ดาห์เลียไม่ยอมแพ้และยัง ทำอาหารต่อหน้าเธอต่อไป ชื่อดาวจึงปฏิเสธอาหารของดาห์เลียอย่างจริงจัง และเดินออกจากครัว ทันที

ชื่อดาวหัวเราะ “แม่ไม่ชอบกินผัดไทยหรอก”

³⁰¹ เล่มเดียวกัน, 78.

³⁰² เล่มเดียวกัน, 79.

ฉันแสร้งหัวเราะบ้าง “แม่จะเปลี่ยนใจมาชอบผัดไทยวันนี้ล่ะคะ คุณก็เหมือนกัน เราจะทำเพื่อนะคะ”

“ฉันไม่หิว”

“ไม่เป็นไรคะ เราจะทำเก็บไว้ให้ อยากรกินตอนไหนก็เอามาอุ่น อุ่นกับไมโครเวฟได้”

“ไม่ต้องทำ ฉันไม่กิน” พูด แล้วเธอก็เดินกระแทกสันออกไป

ฉันมองแผ่นหลังเธอ หนไม่ไหวอีกแล้ว “ไม่แ้ก ก็อย่าแ้ก จงยึดอาหารขยะลงท้องต่อไป” [...]

“แกงถุงใกล้บูด เหมาะกับคนเน่ๆ อย่างเธอแล้วล่ะ”³⁰³

การที่ชื่อดาวปฏิเสธอาหารของแม่ครัวอย่างดาห์ลียาทำให้เธอตระหนักได้ทันทีที่บ้านของก้านเมฆ อันหมายถึงครอบครัวของก้านเมฆ ปฏิเสธการมีตัวตนในบ้านของเธอและการมีตัวตนในครอบครัวในฐานะคนรักของก้านเมฆอย่างแท้จริง ความตระหนักดังกล่าวถูกตอกย้ำด้วยคนรักคือก้านเมฆ ก้านเมฆหวังว่าเขาและดาห์ลียาจะอยู่ในบ้านกับครอบครัวของเขาได้ยาวนาน ทำให้เขาเลือกตำหนิดาห์ลียาว่าเธอไม่ควรหยาบคายและก้าวร้าวกับครอบครัวของเขาแบบที่เธอกำลังทำ และตำหนิว่าเธอมองชื่อดาวในแง่ร้ายเกินไป ไม่เข้าใจพี่สาวอย่างพี่น้องชายอย่างเขาเข้าใจ ก้านเมฆเลือกอยู่ฝั่งครอบครัวและมองดาห์ลียาด้วยสายตาแบบเดียวกับชื่อดาว “ก้านเมฆจ้องตาฉัน มันเป็นสายตาที่ทิ้งเหยียดหยามและเกลียดชัง”³⁰⁴ เหตุการณ์นี้ทำให้เธอสนใจก้านเมฆและครอบครัวของก้านเมฆน้อยลง จัดสรรเวลาให้ต้องอยู่ในบ้านของก้านเมฆน้อยที่สุด และคว้าโอกาสย้ายออกทันทีด้วยการตอบตกลงรับคำสาวว่าจะอยู่คอนโดมิเนียมของสาว

3.1.3 คอนโดมิเนียม

คอนโดมิเนียมเป็นฉากที่อยู่อาศัยของตัวละครเอกหญิงที่สัมพันธ์กับนิยามคำว่าบ้านในแต่ละตัวละคร ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นว่ากิจกรรมและความสัมพันธ์ในบ้านเกิดมีอิทธิพลต่อมุมมองคำว่าบ้านของตัวละครเอกหญิง ความสัมพันธ์ดังกล่าวปรากฏผ่านสายตาที่ตัวละครเอกหญิงมองคอนโดมิเนียมและการให้คุณค่าคอนโดมิเนียมในฐานะแหล่งอาศัย คอนโดมิเนียมที่สัมพันธ์กับนิยามคำว่าบ้านของตัวละครเอกหญิงนั้นปรากฏเรื่อง*ผีเสื้อที่บินข้ามบึงและแหวนพระจันทร์*

3.1.3.1 คอนโดมิเนียมคือบ้าน

ตัวละครเอกหญิงที่ให้คุณค่าของคอนโดมิเนียมเทียบเท่ากับบ้านในความหมายของตนแม้จะเป็นห้องพักชั่วคราวคือพะแพง คอนโดมิเนียมในย่านเมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร มีบทบาทสำคัญช่วยฟื้นฟูจิตใจของพะแพงหลังจากสูญเสียคนรัก

³⁰³ เล่มเดียวกัน, 80.

³⁰⁴ เล่มเดียวกัน, 82.

ครั้งพะแพงย้ายจากนครศรีธรรมราชมากรุงเทพมหานครเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยตนเอง ในช่วงแรกเธออาศัยค้างแรมตามบ้านของคนรู้จักและค้างแรมที่สำนักพิมพ์ที่เธอทำงานอยู่ในขณะนั้น การเวียนค้างแรมติดต่อกันทำให้พะแพงตระหนักว่าสิ่งที่จะทำให้เธอดั้งหลักเริ่มต้นใหม่ได้บ้าน การหาบ้านหรือพื้นที่ส่วนตัวคือเรื่องจำเป็นที่สุดที่เธอต้องทำเป็นอย่างแรกซึ่งเธอไม่สามารถสร้างพื้นที่ส่วนตัวได้จากการอาศัยค้างแรมรวมถึงการค้างแรมที่สำนักพิมพ์ พะแพงจึงตัดสินใจหาที่พักถาวร แม้จะทำให้รายจ่ายของเธอเพิ่มมากขึ้นในระยะยาวก็ตาม

บ้านแบบไหนที่เหมาะสมกับฉัน?

ข้อแรกคือมันต้องไม่เล็กเกินไป ฉันไม่ได้ใช้มันแค่ซุกหัวนอน ฉันอยากทำงานในห้องด้วย และควรมีตู้เสื้อผ้าใบใหญ่สักหน่อย ไซ้ สามี่ของฉันเพิ่งตาย แต่ไม่ได้หมายความว่าฉันจะเลิกแต่งตัวตลอดไป
ข้อสอง ค่าเช่าต้องอยู่ในราคาที่ฉันจ่ายได้
ข้อสาม ฉันต้องเดินทางไปออฟฟิศเห็นสะดวก ทั้งยังต้องเดินทางไปสำนักพิมพ์หุบเขาสะดวกด้วย³⁰⁵

พะแพงกำหนดเงื่อนไขของบ้านที่เธอต้องการ ยอมแบกภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเพื่อแลกกับการมีที่อาศัยของตนเอง และห้องเช่าแห่งหนึ่งในคอนโดมิเนียมย่านเมืองทองธานี ตอบสนองความต้องการของเธออย่างพอดีกัน พะแพงจึงตัดสินใจเช่าห้องพักแห่งนั้นทันที

ฉันชอบห้องนี้มาก แม้พีรตีกับจิ้นจะติงว่าค่าเช่าแพงไปหน่อย จิ้นคิดว่าฉันน่าจะเช่าห้องเล็ก ๆ ราคาไม่เกินสองพันบาท ห้องเช่าราคาสามพันห้ามันมากเกินไปสำหรับฉัน ส่วนพีรตีบอกว่า ถ้าฉันพักที่สำนักพิมพ์ก็ไม่ต้องเสียเงินสักบาท แถมยังมีอาหารเลี้ยงอีกสองมื้อ ฉันจะเสียเงินให้สิ้นเปลืองทำไม

พวกเขาถูกในเหตุผล แต่การมีอาณาเขตส่วนตัวเป็นสิ่งสำคัญสำหรับฉัน ฉันจะเริ่มต้นนับหนึ่งจากห้องเช่าขนาดสามสิบบาทตารางเมตร³⁰⁶

นอกจากนี้ พื้นที่ครัวของห้องพักยังทำให้เธอรู้สึกเหมือนย้อนกลับไปช่วงชีวิตครั้งอยู่กับสามี่ที่นครศรีธรรมราช

นอกจากตู้เสื้อผ้า ห้องนี้ยังมีครัวเล็ก ๆ พร้อมทั้งตุ๊ดควัน ตอนมาเมืองทองธานีครั้งแรก ฉันเห็นตึกสูงเป็นแท่งเข้าแถวเรียงหน้ากระดาน หน้าตามันเหมือนกันจนแยกไม่ออกว่าตึกไหนเป็นตึกไหน เจ้าของห้องพาฉันขึ้นลิฟต์ แล้วเดินทาตามทางเดินแคบ ๆ ซึ่งขนานด้วยประตูห้องทั้งสองด้าน ไม่มีทางเลยที่แสงแดดจะเล็ดลอดเข้ามา ฉันรู้สึกหม่นหมองจนเกือบจะหันหลังกลับไป แต่เมื่อเปิดประตูบาน

³⁰⁵ อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ: ณ ตา, 2556), 15.

³⁰⁶ เล่มเดียวกัน, 17.

เล็ก แล้วเดินเข้ามาในห้องอันสว่างไสว ฉันก็ยิ้มออก และทันทีที่เห็นครัว ฉันพูดกับเจ้าของห้อง “ฉันจะอยู่ที่นี้”³⁰⁷

พะแพงเล่าถึงรายละเอียดพื้นที่ครัวว่า “อยู่อีกมุมหนึ่งซึ่งติดกับห้องน้ำ มีเคาน์เตอร์รูปตัวแอล ลีนชักเก็บของและตู้แขวน³⁰⁸” การจัดพื้นที่รูปตัวแอลของครัวในห้องเช่าเป็นลักษณะเดียวกับพื้นที่ทำงานของกันในบ้านสวน

มุมทำงานของกันมีโต๊ะสามตัววางเรียงเป็นรูปตัวแอล กันใช้พื้นที่ทั้งหมดอย่างเต็มประสิทธิภาพ ด้านที่ยาวกว่าของตัวแอลอยู่ติดหน้าต่างบานใหญ่ มองออกไปเห็นลำต้นทุเรียนก้านยาวซึ่งยืนต้นบนลานทราย บนโต๊ะมีพืชมัตติด กระจาดขะเอี๊ยะ สมุดบันทึก สมุดฉีก ที่เขียนบุหรี ตะกร้าหวายใส่ของจดหมาย และหนังสือที่เป็นแรงบันดาลใจแก่เขา

ด้านที่สั้นกว่าของตัวแอลวางคอมพิวเตอร์เก่าๆ ชุดหนึ่งพร้อมปรินเตอร์³⁰⁹

เมื่อเธอได้ห้องพักตามต้องการ เธอเรียกห้องพักนั้นว่า “บ้าน” ด้วยความรู้สึกโล่งใจว่าตนพร้อมจะเริ่มต้นใหม่แล้ว “ฉันยังจำเช้าแรกในห้องได้ ฉันสวมเสื้อยืดคอปัยด้วยตัวเดียว นั่งบนเตียงเบดลายเสือ มือกุมแก้วกาแฟ เช้านั้นฉันบอกตัวเองว่า อย่างน้อยที่สุด ฉันก็มีบ้านแล้ว³¹⁰” พะแพงยังคงอยู่ จัดแต่งห้องเพื่อทำให้ห้องพักกลายเป็นพื้นที่ส่วนตัวของเธออย่างแท้จริง

ทุกวัน เมื่อผลึกฉากันห้องนอนเก็บ ฉันจะพบแสงแดดอ่อนของยามสาย ห้องแบ่งเป็นสองส่วน ส่วนแรกเป็นโถงเอนกประสงค์ซึ่งมีหน้าต่างกระจกบานใหญ่ตลอดความกว้างของห้อง ฉันเปิดหน้าต่างไว้เสมอ เพื่อแสงและสายลมจะได้เดินทางเข้ามา

ฉันวางโซฟากับเตียงเบดริมหน้าต่าง ปูเสื่อกระจาดบนพื้นห้อง วางโต๊ะเดี่ยวแบบญี่ปุ่นกลางเสื่อ เมื่อคลุ้มด้วยผ้าปาเต๊ะที่ฉันเคยนุ่ง มันก็กลายเป็นโต๊ะสารพัดประโยชน์ที่ใช้วางของ กินข้าว หรือวางรูป ถ้าไม่ได้นอนหรือทำงาน ฉันมักใช้เวลาส่วนใหญ่ตรงมูมนี่ อ่านหนังสือ ฟังเพลง ดูหนัง ปรี๊ดไม่ก็นั่งคิดอะไรเรื่อยเปื่อย [...]

ห้องนอนเล็กๆ ถูกกั้นด้วยฉาก ซึ่งเมื่อเปิดออก ห้องนอนกับห้องโถงก็เชื่อมต่อกัน ฉันวางโต๊ะทำงานสองตัวตรงปลายเตียงริมหน้าต่างห้องนอน และแขวนรูปสีน้ำมันบนผนังข้างเตียง ฉันชอบมองรูปจากเตียงเบด เมื่อนั่งดื่มกาแฟ หรือพักสายตาจากการอ่าน³¹¹

³⁰⁷ เล่มเดียวกัน, 23.

³⁰⁸ เล่มเดียวกัน, 23.

³⁰⁹ อรุณา โควินท์, *ขอบของแสง ปีกแห่งเงา*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2557), 59.

³¹⁰ อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 17.

³¹¹ เล่มเดียวกัน, 23-24.

พะแพงให้ความสำคัญกับการจัดแต่งห้องเช่ามาก เนื่องจากพะแพงต้องการให้ห้องเช่าเป็นบ้านที่ตรงตามมุมมองคำว่าบ้านของเธอ คือพื้นที่ส่วนตัวที่เธอสามารถใช้ชีวิตแบบที่ต้องการตั้งใจ ความเป็นบ้านที่พะแพงพยายามสร้างขึ้นในห้องพักทำให้เธอเข้มแข็งจนสามารถยอมรับการสูญเสียที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากเธอมีบ้านของตัวเองโดยสมบูรณ์แล้ว “ฉันอยู่คนเดียวในห้องนี้ และค่อย ๆ ทำให้มันกลายเป็นบ้าน ไม่นานนัก ก่อนจะทันรู้ตัว ฉันก็ยอมรับชะตากรรมอย่างแท้จริง ฉันกลับมาดูรูปถ่ายของเขาได้อีกครั้ง ฉันคิดถึงเขาโดยไม่ร้องไห้ พร้อมกับนึกถึงกลิ่นของฉัน และความเป็นฉัน ก็บอวลไปทั้งห้อง³¹²” เห็นได้ว่าการมีอาณาเขตส่วนตัวสำคัญต่อจิตใจของพะแพงมาโดยตลอด พะแพงตัดสินใจออกจากนครศรีธรรมราชเพื่อกลับมาใช้ชีวิตด้วยตนเอง และพะแพงไม่ยากกลับบ้านที่เชียงรายเพราะบ้านเกิดไม่มีพื้นที่ส่วนตัวสำหรับตนแม้แต่น้อย ห้องเช่าที่เมืองทองธานีจึงเป็นทั้งที่อาศัยและการตั้งหลักเพื่อเริ่มต้นใหม่ โดยเฉพาะพื้นที่หนึ่งในห้องเช่าที่จัดวางคล้ายกับพื้นที่หนึ่งในบ้านสวนที่เธอจากมา “ด้วยบ้านหลังนี้ ฉันจึงผ่านช่วงเวลาของการล่องลอย และเหยียบลงบนโลกอีกครั้ง³¹³” นอกจากนี้การกลับบ้านที่เชียงรายไม่ใช่ตัวเลือกที่ดีที่สุดสำหรับพะแพง แม้บ้านเกิดที่เชียงรายคือบ้านที่เธอเติบโต แต่พื้นที่ในบ้านเกิดกลายเป็นพื้นที่ในอำนาจของแม่ ไม่มีอาณาเขตของเธอในพื้นที่นั้น พะแพงจึงตัดสินใจสร้างพื้นที่ของตนเองขึ้นในกรุงเทพมหานคร พื้นที่ที่เธอจะได้ทั้งความเป็นส่วนตัวและพลังที่จะลงมือเริ่มต้นใหม่จากการทำงานซึ่งช่วยทำให้เธอรู้สึกมีคุณค่าและมีตัวตน

3.1.3.2 คอนโดมิเนียมคือที่พักชั่วคราว

ตัวละครเอกหญิงที่ปรากฏมุมมองต่อคอนโดมิเนียมว่าเป็นเพียงที่พักอาศัยชั่วคราว ไม่มีความผูกพันระหว่างตนกับพื้นที่คือดาห์เลียจากนวนิยายแหวนพระจันทร์

คอนโดมิเนียมของดาห์เลียเป็นห้องพักของเธอที่ก้านเมฆมาอาศัยอยู่ด้วย ในภายหลัง ดาห์เลียเล่าถึงคอนโดมิเนียมของเธอว่าเป็นห้องพักขนาดเล็กและไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากนัก

คอนโดมิเนียมห้องนั้นมีพื้นที่เพียง 40 ตารางเมตร แต่มันพอสำหรับเราสองคน เรามีครัวเล็กๆ มีห้องน้ำกระจัดจ้อย มีโทรทัศน์ 20 นิ้ว เครื่องเสียงกระจุกๆ และเรานอนเบียดกันบนเตียงสามฟุตครึ่ง เป็นเวลาหนึ่งปีเต็ม ที่ฉันไม่เคยนอนหงาย ฉันซื้อเสื้อผ้าน้อยมาก แทบไม่ได้เข้าโรงหนังไม่เคยเดินทางท่องเที่ยว

³¹² เล่มเดียวกัน, 21.

³¹³ เล่มเดียวกัน, 23.

เราไม่มีข่าวของมีค่าใดที่ทรงคุณค่า ระหว่างเรา คือความไว้วางใจ ก้านเมฆเป็นผู้ชายคนเดียว
ที่ฉันรู้สึกไว้วางใจ³¹⁴

แม้ดาห์เลียจะบอกว่าคอนโดมิเนียมของเธอพอดีสำหรับอาศัยสองคน แต่
จากข้อความจะเห็นได้ว่าเป็นการอาศัยร่วมกันที่ดูแออัดและไม่สะดวกสบาย โดยเฉพาะห้องน้ำขนาดเล็ก
และเตียงที่มีขนาดเพียงสามฟุตครึ่งซึ่งเหมาะสำหรับการนอนคนเดียว ดาห์เลียกับก้านเมฆก็เลือก
จะนอนเบียดกันโดยไม่เปลี่ยนเป็นเตียงขนาดใหญ่ ทั้งยังต้องประหยัดค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อจัดสรรให้
รายรับของดาห์เลียครอบคลุมสองชีวิต จากที่ดาห์เลียเคยมีเงินสำหรับการดูแลตัวเองได้อย่างไม่ต้อง
กังวลว่าจะพอใช้ไหม

เกือบสองปีหลังจากอยู่กับก้านเมฆ ฉันไม่เคยซื้อเสื้อผ้าราคาเกินห้าร้อยบาท ฉันเลิกเป็น
สมาชิกสปอร์ตคลับ แล้วหันมาเดินระบำหน้าห้องตามทีวีดีในห้อง ฉันไม่ได้ขยับไปเคาน์เตอร์
เครื่องสำอางเลย ม่ว่าจะแบรนด์ไหน ฉันซื้อสกินแคร์จากบูทส์หรือวัตสัน ส่วนเมคอัพก็มีแค่ BB แป้ง
ฝุ่น ลิปสติกและอายไลเนอร์ แต่ละชั้นราคาไม่เกินสามร้อยบาท³¹⁵

นอกจากนี้ การไม่คิดพิถีพิถันต่อข้าวของเครื่องใช้ในห้อง มีสิ่งใดใช้สิ่งนั้น
โดยเฉพาะเมื่อมีผู้อาศัยเพิ่มขึ้น แสดงถึงการไม่ให้ความสำคัญต่อพื้นที่อาศัยคร่าวอย่างคอนโดมิเนียม
เท่ากับผู้อาศัย ซึ่งดาห์เลียก็กล่าวว่า เธออาศัยอยู่ที่นี้ได้เพราะเธอมีก้านเมฆ เธอคิดเช่นนั้นจนเมื่อ
ย้ายเข้าบ้านของก้านเมฆและเกิดปัญหาจนเธอไม่สามารถอยู่ในบ้านหลังนั้นได้อีกต่อไป คอนโดมิเนียม
ของสาวจึงเป็นทางออกเดียวที่ดาห์เลียคว้าไว้

ถ้าเราย้ายออกจากบ้านเมฆ เมฆคงขาดรายได้ไป แต่นั่นไม่สำคัญ เงินเดือนน้อยนิดไม่ได้ทำให้
ชีวิตของเราดีขึ้นสักเท่าไร และต่อให้ก้อนใหญ่กว่านี้ ฉันก็ยอมแลกกับคอนโดมิเนียมหนึ่งร้อยตาราง
เมตรอยู่ดี [...]

ฉันรู้ ก้านเมฆต้องการเวลาสำหรับคิด และตัดสินใจ

แต่ไม่ว่าอย่างไร ฉันก็จะย้ายเข้าคอนโดมิเนียมของสาวในสองสัปดาห์ข้างหน้า

ฉันตัดสินใจอย่างเด็ดขาด ที่เหลือก็แล้วแต่ก้านเมฆ³¹⁶

แม้ดาห์เลียจะไม่แสดงมุมมองของตนต่อคอนโดมิเนียมอย่างชัดเจนแบบ
พะแพง แต่เห็นได้ว่าคอนโดมิเนียมมีความหมายเดียวกับบ้านในการตัดสินใจย้ายกลับมาอยู่ห้องพัก
ครั้งที่สอง หลังการอยู่ร่วมกับครอบครัวของก้านเมฆที่ความขัดแย้งและถูกปฏิเสธตัวตนอย่างรุนแรง

³¹⁴ อรุณา โควินท์, *แหวนพระจันทร์*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2557), 35.

³¹⁵ เล่มเดียวกัน, 59.

³¹⁶ เล่มเดียวกัน, 98-99.

ทำให้เธอตระหนักว่าพื้นที่ที่เธอต้องการไม่ใช่พื้นที่ที่มีก้านเมฆ แต่เป็นพื้นที่ที่เธอจะอยู่ได้อย่างสบายใจ โดยไม่สูญเสียศักดิ์ศรีไป ซึ่งบ้านของก้านเมฆพยายามทำลายให้หมดสิ้นเพื่อที่เธอจะได้อยู่ในบ้านอย่างเงียบเชียบและมิดชิด ไม่คิดแสดงตัวนอกเขตอาศัยอีก ยิ่งไปกว่านั้น แม้ในบ้านมีก้านเมฆแต่ก้านเมฆก็ไม่สามารถทำให้ดาห์ลียาไว้วางใจได้เหมือนครั้งที่อยู่ด้วยกันในคอนโดมิเนียมของเธออีกต่อไป การตัดสินใจครั้งที่สองจึงเป็นการตัดสินใจเพื่อตัวเองอย่างชัดเจน คือการตามหาพื้นที่ที่ไม่มีใครเข้ามาทำลายศักดิ์ศรีของเธอได้ และหากก้านเมฆเลือกจะอยู่กับครอบครัว ดาห์ลียาก็จะปล่อยก้านเมฆไป

คอนโดมิเนียมอีกแห่งที่ปรากฏความสัมพันธ์กับดาห์ลียาในฐานะพื้นที่แห่งความสบายใจคือคอนโดมิเนียมริมแม่น้ำเจ้าพระยาของตุลย์ ที่ตุลย์พยายามมอบให้เธอ ในช่วงแรกดาห์ลียากับตุลย์ใช้ที่แห่งนี้เป็นที่นัดพบนอกจากพบกันที่ร้านดินหญ้าฟ้าแถบ “ฉันทชอบห้องนี้มากกว่าห้องของสาว มันอยู่ติดเจ้าพระยา มีระเบียงใหญ่ให้นั่งชมทิวทัศน์แม่น้ำ มีครัวที่กว้างมาก แต่นั่นละ แม้ฉันจะชอบแค่ไหน ห้องห้องนี้ก็ไม่ใช่ของฉัน³¹⁷” แต่เมื่อรู้ว่าตุลย์มีครอบครัวแล้วและเธอตัดสินใจที่จะคบกับตุลย์ในฐานะอนุภรรยา คอนโดมิเนียมแห่งนี้จึงกลายเป็นพื้นที่แห่งความสบายใจของเธอในการลอบคบหากับตุลย์ “ฉันบอกตัวเอง-ฉันจะอยู่ในพื้นที่ของฉัน ซึ่งไม่ซ้อนทับกับภรรยาและลูกของเขา” และดาห์ลียากับตุลย์ก็มีข้อตกลงร่วมกันว่าคอนโดมิเนียมของตุลย์จะเป็นพื้นที่ส่วนตัวสำหรับการใช้เวลาด้วยกัน “เราตกลงกันว่า เมื่ออยู่ในคอนโดมิเนียมริมแม่น้ำ เราจะไม่กังวล ไม่วางแผนงาน ไม่คิดถึงเมื่อวาน หรือวันไหน ที่นั่นเป็นดินแดนมหัศจรรย์ ดินแดนซึ่งเวลาไม่มี ความหมาย³¹⁸”

อย่างไรก็ตาม ความสบายใจในพื้นที่คอนโดมิเนียมของตุลย์นั้นไม่ใช่ความสบายใจแบบเดียวกับบ้าน แต่เป็นความสบายใจในการซ่อนตัว สถานะอนุภรรยาทำให้ดาห์ลียาไม่สามารถแสดงออกอย่างเปิดเผยว่ากำลังคบหากับตุลย์ได้ “สถานที่ซึ่งฉันสบายใจ นั่นละ สถานที่ของฉัน [...] คอนโดมิเนียมของสาวเป็นของฉันอย่างแท้จริง ตรงกันข้ามกับคอนโดมิเนียมริมแม่น้ำของตุลย์ ซึ่งแม้จะสวยมาก สะดวกสบายกว่า แต่มีบางสิ่งที่ทำให้ฉันไม่ปลอดภัยไปรื่อง³¹⁹” คอนโดมิเนียมของสาวจึงเป็นพื้นที่แห่งความสบายใจเพียงแห่งเดียวที่มีความหมายเดียวกับบ้าน คือพื้นที่ที่ดาห์ลียาอยู่แล้วสบายใจและปลอดภัย และอาจกล่าวได้ว่า ความปลอดภัยเกิดจากที่คอนโดมิเนียมเป็นของสาว เพื่อนสนิทจากบ้านเกิดที่เธอผูกพันและไว้วางใจมากเทียบเท่ากับที่เธอผูกพันและไว้วางใจแม่

³¹⁷ เล่มเดียวกัน, 216.

³¹⁸ เล่มเดียวกัน, 239.

³¹⁹ เล่มเดียวกัน, 222.

3.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับพื้นที่บ้าน

เห็นได้ว่าพื้นที่บ้านแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะบ้านเกิด บ้านของคนรัก หรือพื้นที่ส่วนตัว ชั่วคราวอย่างคอนโดมิเนียม ล้วนสัมพันธ์กับตัวละครเอกหญิงในฐานะของพื้นที่ที่กำหนดมุมมองเกี่ยวกับคำว่าบ้านและความตระหนักในตัวตนของตัวละคร โดยเบื้องต้น ตัวละครปรากฏแนวคิดเกี่ยวกับบ้านในลักษณะเดียวกัน ได้แก่ ตัวละครเอกหญิงกำหนดความหมายของบ้านคือพื้นที่แห่งความสบายใจ

พื้นที่บ้านเกิดเป็นพื้นที่บ้านที่มีอิทธิพลต่อการให้ความหมายคำว่าบ้านอย่างมาก และมีอิทธิพลเป็นลำดับแรกของชีวิตเนื่องจากตัวละครเอกหญิงต้องอาศัยตั้งแต่เกิด บ้านเป็นพื้นที่ที่ตัวละครเอกหญิงไม่สามารถเลือกกำหนดได้ตั้งแต่ต้นทั้งตัวสถานที่และสมาชิกในพื้นที่ว่าจะอยู่ที่ใด อยู่กับใคร รวมถึงความสัมพันธ์ของสมาชิกในพื้นที่ผ่านสถานะครอบครัวซึ่งแข็งแรงมากแม้จะเป็นความสัมพันธ์เชิงลบ จากการศึกษาพบว่า ตัวละครที่มีอิทธิพลในพื้นที่บ้านเกิดอย่างชัดเจนคือแม่ ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับตัวละครเอกหญิงในฐานะลูกสาวรวมถึงอำนาจที่มาพร้อมตำแหน่งแห่งที่ในบ้านเป็นตัวกำหนดแนวคิดเรื่องบ้านที่ปรารถนาและกำหนดคุณค่าในตัวเองของตัวละครเอกหญิง พื้นที่บ้านเกิดที่ตัวละครเอกหญิงกับแม่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ตัวละครเอกหญิงจะตระหนักว่าตนเองมีคุณค่าอย่างมาก และความหมายของบ้านคือพื้นที่ที่อยู่แล้วสบายใจ ไม่สูญเสียคุณค่าในตัวเอง เช่นเดียวกับการอาศัยกับแม่ที่บ้านเกิด ทั้งยังมีอิทธิพลถึงการให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบในพื้นที่ ซึ่งตัวละครเอกหญิงที่มีประสบการณ์ในบ้านเกิดเชิงบวกมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับสมาชิกในพื้นที่มากกว่าสถานที่

ส่วนพื้นที่บ้านเกิดที่ตัวละครเอกหญิงกับแม่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ตัวละครเอกหญิงจะรู้สึกว่าคุณค่าเมื่ออยู่ในบ้าน แม้ปรากฏการให้ความหมายของบ้านว่าเป็นพื้นที่ที่อยู่แล้วสบายใจและไม่สูญเสียคุณค่าในตัวเองเช่นกัน แต่ความหมายของบ้านเป็นผลจากความคับข้องใจว่าตนไม่สามารถอยู่ร่วมกับแม่ในบ้านเกิดได้ จึงเกิดการแสวงหาพื้นที่ของตนเองขึ้นอย่างการแยกตัวออกมาอาศัยนอกบ้านหรือการสร้างพื้นที่ส่วนตัวแยกออกมาจากพื้นที่บ้านเกิด การให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบในพื้นที่นั้นตัวละครเอกหญิงที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับแม่มีแนวโน้มให้ความสำคัญกับสถานที่มากกว่าสมาชิกในพื้นที่ เนื่องจากประสบการณ์การอยู่ร่วมกับแม่ทำให้ตัวละครแสวงหาพื้นที่ที่เธอเป็นเจ้าของและเป็นส่วนตัวอย่างแท้จริง ซึ่งจะสนับสนุนการมองเห็นคุณค่าในตัวเองของตัวละครภายหลังด้วย

ขณะที่พื้นที่บ้านคนรัก เมื่อเทียบกับพื้นที่บ้านเกิดแล้ว ข้อแตกต่างชัดเจนคือเป็นพื้นที่ที่ตัวละครเอกหญิงเลือกเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วยตัวเอง และเป็นการตัดสินใจจากความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกแบบเชิงบวกคือการเป็นคนรัก แต่จากการศึกษาพบว่า แม้ตัวละครเอกหญิงเป็นผู้ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกทำให้เกิดโยกย้ายถิ่นฐาน โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกเป็นจุดตั้งต้น แต่ตัวละครเอกหญิงต้องสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นในพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวเข้ากับรูปแบบชีวิตในพื้นที่หรือจัดการกับความสัมพันธ์ต่อสมาชิกคนอื่นในพื้นที่ ดังที่กล่าวในบทวิเคราะห์ว่าตัวละครเอกหญิงที่ตัดสินใจย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่บ้านคนรักนั้นต้องจัดการกับสถานะที่สมาชิกร่วมพื้นที่กำหนดให้และต้องจัดการแรงปะทะจากคนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นสถานะคนนอก การมองข้ามตัวตน หรือการปฏิเสธตัวตน แรงปะทะดังกล่าวสามารถเกิดได้ทั้งจากคนในพื้นที่หรือจากคนรักของตัวละครเอง ตัวละครเอกหญิงไม่สามารถกำหนดล่วงหน้าได้ ทำได้เพียงจัดการเมื่อเกิดแรงปะทะขึ้นเท่านั้น

อิทธิพลจากประสบการณ์ในพื้นที่บ้านเกิดยังปรากฏในพื้นที่คอนโดมิเนียม ซึ่งเป็นทั้งที่พักอาศัยชั่วคราวและพื้นที่ส่วนตัว รสนิยมการเลือกห้องและการจัดสรรชีวิตในคอนโดมิเนียมเป็นข้อสังเกตสำคัญว่าอิทธิพลจากพื้นที่บ้านเกิดส่งผลต่อมุมมองเกี่ยวกับพื้นที่ส่วนตัวอย่างไร ตัวละครเอกหญิงที่ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดีปรากฏการใช้คอนโดมิเนียมเป็นโอกาสคลายความคับข้องใจจากบ้านเกิดและสร้างบ้านที่ใกล้เคียงกับบ้านแบบที่ต้องการ โดยปรากฏผ่านการเลือกห้องพักที่ตรงกับการใช้ชีวิตและรสนิยมของตนเอง รวมถึงความพิถีพิถันในการเลือกสรรของใช้ในห้องและการตกแต่งห้อง กิจกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นที่ส่วนตัวของตนเองจากที่ตนไม่สามารถมีพื้นที่ส่วนตัวในบ้านเกิด ขณะที่ตัวละครที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวปรากฏการใช้คอนโดมิเนียมในฐานะที่พักอาศัยชั่วคราว ไม่พิถีพิถันกับการใช้ชีวิตและการจัดแต่งห้องมากนัก โดยให้ความสำคัญกับสมาชิกร่วมพื้นที่มากกว่าสถานที่ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองคำว่าบ้านที่ตัวละครกำหนดความหมายไว้ แม้เป้าหมายการอาศัยในคอนโดมิเนียมอาจเปลี่ยนไปตามประสบการณ์ชีวิตแต่ก็ยังตอบสนองการให้ความสำคัญกับบุคคลในพื้นที่เป็นหลักเช่นเดิม

3.2 ตัวละครเอกหญิงกับพื้นที่ครัว

ครัวเป็นอีกฉากหนึ่งที่ปรากฏในงานเขียนของอรุณาอยู่เสมอ ปรากฏชัดเจนใน 2 รูปแบบ ได้แก่ครัวในที่พักอาศัยและร้านอาหาร ฉากครัวสัมพันธ์กับตัวละครเอกหญิงในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับพื้นฐานอย่างการประกอบอาหารเพื่อดำรงชีวิตจนถึงเป็นพื้นที่จัดสรรความเป็นไปได้ในชีวิต เป็น

หลุมหลบภัย กระทั่งเป็นพื้นที่ก่อสร้างตัวตึกของตัวละคร พื้นที่ครัวที่สัมพันธ์กับตัวละครเอกหญิงตามกรอบความสัมพันธ์ดังกล่าวปรากฏในเรื่อง *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง ขอบของแสง ปีกแห่งเงาและแหวนพระจันทร์*

3.2.1 ครัวในที่พักอาศัย

ครัวในที่พักอาศัยหมายถึงครัวในพื้นที่บ้าน สัมพันธ์กับตัวละครเอกหญิงโดยตรงในแง่ของการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้พื้นที่ครัวจัดสรรบริหารชีวิตและก่อสร้างตัวตึกของตัวละคร

3.2.1.1 ครัวกับการบริหารชีวิตและการเอาตัวรอด

ชีวิตของพะแพ่งในกรุงเทพมหานครเป็นชีวิตที่ต้องวางแผนการเงินอย่างรัดกุม เนื่องจากพะแพ่งเลือกทำงานหนักแทนการขอความช่วยเหลือจากครอบครัว หนทางหนึ่งที่จะช่วยให้พะแพ่งสามารถบริหารค่าใช้จ่ายเพื่อใช้ชีวิตในเมืองหลวงได้จึงเป็นการทำอาหารกินเอง พะแพ่งจะสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายผ่านการเลือกวัตถุดิบและการจัดสรรมื้ออาหาร

การทำอาหารของพะแพ่งเป็นทั้งกิจวัตรประจำวันที่คุ้นเคยจากครั้งใช้ชีวิตคู่กับกันที่บ้านสวนและเป็นการบริหารค่าใช้จ่ายอีกทางหนึ่ง สำหรับพะแพ่งที่ขณะนั้นไม่ได้มีเงินมากนักและยังต้องแบ่งรายได้บางส่วนสำหรับจ่ายค่าเช่าห้อง ครัวในห้องทำให้พะแพ่งสามารถทำอาหารกินเอง และสามารถจัดการมื้ออาหารให้พอดีกับงบประมาณที่ตัวเองตั้งไว้ในแต่ละวันได้

ผัดหอมใหญ่กับเนยด้วยไฟอ่อน รอนจนกลิ่นหอมคลุ้ง และหัวหอมเป็นสีน้ำตาลอ่อน จึงเทมันลงหม้อน้ำซุป เทเนื้อผักป็นตามลงไป เคี่ยวไปเรื่อยๆ จนซุปข้น ปรงรสด้วยเกลือกับพริกไทยดำนิดหน่อย แล้วฉันก็ได้อาหารเข้าปริมาณมากพอสำหรับหลายวัน

ฉันเก็บซุปไว้ในตู้เย็น ตักแบ่งมาอุ่นครั้งละถ้วย เดิมนมจืด ตั้งไฟจนเดือดปุด ๆ กินกับบาเกตและกาแฟ (แก้วที่สอง) เท่านั้น-ฉันก็อยู่ต่อไปอีกอย่างน้อยสี่ชั่วโมง ถ้าท้องไส้ไม่เรียกร้องนัก ฉันอาจอยู่ได้ถึงมือเย็น ซึ่งนับเป็นโชคดี ฉันมีงบประมาณค่าอาหารวันละไม่เกินหนึ่งร้อยบาท ถ้ามากกว่านี้อาจลำบากตอนปลายเดือน³²⁰

พื้นที่ครัวของพะแพ่งในห้องเช่าจึงเป็นมากกว่าพื้นที่ทำอาหาร แต่ยังเป็นพื้นที่แห่งการบริหารจัดการชีวิตเพื่อเอาตัวรอดในเมืองหลวงที่มีค่าครองชีพสูงอย่างกรุงเทพมหานครอีกด้วย

³²⁰ อรุณา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ: ณ ตา, 2556), 26.

3.2.1.2 ครีวกับการก่อร่างตัวตน

ครีวในบ้านเกิดของดาห์ลียามีอิทธิพลต่อความเข้าใจเกี่ยวกับตัวตนของเธออย่างชัดเจน ดาห์ลียาเล่าว่าเธอโตในครีวเนื่องจากแม่เปิดร้านขายข้าวแกง ครีวและอาหารจึงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเธอมาตั้งแต่เกิด

ฉันไม่รู้จะทำอาหารเป็นเมื่อไร อะไรคืออาหารจานแรกที่ทำ และใครเป็นคนสอนอย่างจริงจัง ๆ รู้แต่ว่า ตั้งแต่จำความได้ ฉันก็อยู่ในครีว แม่อุ้มฉันด้วยมือข้างหนึ่ง อีกข้าง แม่จับตะหลิวหรือไม้กั๊กพิ๊ เวลาว่าง แม่ให้ฉันนอนในเปลที่ผูกกับเสาครีว ยามหิว แม่บอก-ของกินเยอะแยะ ไปหา กินเอง

คงไม่มากเกินไป ถ้าจะบอกว่า ฉันเติบโตขึ้นมาในครีว ฉันทำอาหารเป็นก่อนรู้จักทาแป้ง แต่งหน้า³²¹

ดาห์ลียายังเล่าถึงความคุ้นเคยกับครีวว่า “ตั้งแต่เล็กจนโต แม่ไม่เคยแยกฉันออกจากครีว ไม่เคยแยกครีวออกจากบ้าน ไม่เคยแยกชีวิตออกจากการกิน และไม่เคยแยกการกินออกจากการทำอาหาร³²²” เมื่อดาห์ลียาเปลี่ยนอาชีพจนถึงจุดอิ่มตัว เธอจึงหันกลับมาสู่จุดตั้งต้นที่ทำให้เธอเติบโตเป็นดาห์ลียาในปัจจุบัน คือการทำงานในครีวเช่นเดียวกับแม่ “ฉันช่วยแม่ทำกับข้าวขายตั้งแต่เด็ก อาหารที่แม่ทำได้ ฉันยอมทำได้ รสชาติอาจไม่เหมือนเสี่ยวที่เดียว แต่ฉันกล้าพูดว่าใกล้เคียงที่สุด³²³” ความมั่นใจในความสามารถทำอาหารของตนจากความคุ้นเคยงานครีวแต่เด็กทำให้ดาห์ลียาก้าวหน้าในเส้นทางของอาชีพทำอาหาร เริ่มต้นจากเป็นแม่ครีวทำอาหารในร้านอาหารของคนอื่น จากนั้นเธอก็มีร้านอาหาร “ดินหญ้าฟ้าแถน” เป็นของตัวเองจากการร่วมหุ้นกับสาวและวรรณ โดยเธอเป็นทั้งหุ้นส่วนและหัวหน้าคนครีวของร้าน ความสำเร็จในชีวิตทำให้เธอเข้าใจว่าการเติบโตกับงานครีวของแม่ทำให้ครีวกลายเป็นตัวตนเธอ และการเลือกเส้นทางที่สอดคล้องกับตัวตนอย่างอาชีพคนทำอาหารยอมเป็นวิถีชีวิตที่ถูกต้องที่สุด ซึ่งเธอได้คำตอบนี้หลังจากใช้ชีวิตแบบอื่นผ่านอาชีพต่างๆ ก่อนหน้านี้ “เมื่อเห็นครีวในบ้านลานสกา ฉันจึงสำนึกบุญคุณ เพราะครีวแห่งนี้และแม่ ที่หล่อหลอมฉันสู่การเป็นเชฟ³²⁴”

³²¹ อูร์ดา โควินท์, *แหวนพระจันทร์*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2557), 31.

³²² เล่มเดียวกัน, 78.

³²³ เล่มเดียวกัน, 29.

³²⁴ เล่มเดียวกัน, 31.

3.2.2 ร้านอาหาร

ร้านอาหารสัมพันธ์กับตัวละครเอกหญิงในฐานะแหล่งรายได้เป็นเบื้องต้น ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกและบทบาทหน้าที่ของแต่ละครั้น จากการศึกษาพบว่าพื้นที่ร้านอาหารและความสัมพันธ์ของสมาชิกในพื้นที่สัมพันธ์กับความเป็นบ้านและเป็นพื้นที่ยืนยันคุณค่าในตนเองของตัวละคร

3.2.2.1 ร้านอาหาร: ครั้นที่บ้าน

พะแพงกลับบ้านเชียงใหม่เพื่อช่วยดูแลกิจการร้านอาหารของพราว ร้านอาหารของพราวจึงเป็นทั้งธุรกิจและครั้นที่บ้าน พะแพงแบ่งเวลาทำงานกับพราวจึงมักแวะไปในครั้นของร้านสลับกับการทำผ้าบาติกแม้จะยังไม่ถึงเวลาเฝ้าร้านก็ตาม เนื่องจากกิจวัตรหนึ่งของร้านคือพนักงานจะกินอาหารร่วมกัน การมีตำแหน่งหน้าที่ในงานครั้นและการได้ร่วมกินอาหารกับพนักงานร้านทำให้พะแพงรู้สึกถึงบรรยากาศของครอบครัวในร้านของพราว

แวะดูในครั้น หอมกำลังตำพริก ส่วนนุชกำลังล้างผัก

ฉันทะโจงตุครก “นั่งข้าวด้วยนะ เตียวพี่อาบน้ำแล้วมากินด้วย”

“เจ้า” หอมรับคำเสียงหวาน

หอมเป็นแม่ครั้นหลักของร้านเรา หากไม่นับฉันทะกับพราว เราจ้างคนทำงานแค่สามคน อยู่หน้าร้านหนึ่งคน อยู่ในครั้นสองคน [...]

เราทำเหมือนกับร้านไม่ใช่ร้าน แต่เป็นอีกครั้นหนึ่งของเรา เป็นสถานที่ซึ่งรวบรวมสมาชิกในครอบครัว และมีเพื่อนฝูงญาติมิตรมาอุดหนุน³²⁵ [...]

ครั้นของเราไม่มีระบบตายตัว เวลาออร์เดอร์มา เราต้องส่งสัญญาณบอกว่าใครจะทำอะไร คนที่เหลือจะได้ทำงานอื่น หอมมักรับหน้าที่ทำอาหารที่ต้องผ่านไฟ ที่จันทราเน้นเรื่องยำ ฉันทะช่วยจัดจาน หรือทำอาหารง่าย ๆ ที่ไม่ต้องการไฟ³²⁶

การรับประทานอาหารจากครั้นของร้านยังส่งผลกับปริมาณการกินของพะแพง จากที่ต้องจำกัดตามงบครั้งยังอาศัยอยู่เมืองทองธานี เมื่อเป็นอาหารของร้าน พะแพงสามารถกินได้เยอะและกินอย่างอร่อย

ฉันทะกลับมากินข้าวกลางวันตอนบ่าย หอมทำน้ำพริกปลา มีผักลวกต้มจามเปล และมีไข่ต้ม ยางมะตูม ฉันทะกินขนมมาแล้วหนึ่งชิ้น กาแฟอีกสองแก้ว จึงไม่ค่อยหิว แต่น้ำพริกอร่อยเหลือเกิน ข้าว

³²⁵ อรุณา โควินท์, *ขอบของแสง ปีกแห่งเงา*, (กรุงเทพฯ: ณ ตา, 2557), 118.

³²⁶ เล่มเดียวกัน, 171.

เหนียวก็หนึ่งจากข้าวเหนียวใหม่ ทั้งหอมทั้งนุ่ม ปั้นข้าวเหนียวจิ้มน้ำพริกเพลีน กว่าจจะรู้ตัว ข้าวเหนียวก็หมดจาน

“พี่แพงกินเก่งขึ้นเยอะ ตอนเพิ่งกลับมาจากกรุงเทพ กินเหมือนคนไม่มีไส้” หอมรินน้ำลงแก้ว วางข้างตัวฉัน

“แหม ก็แม่ครัวทำกับข้าวอร่อยนี่นา ถ้าพี่อ้วน พี่จะโทษเธอนะหอม” ฉันว่า³²⁷

เมื่อพราวต้องย้ายตามสามีไปลำปางและปรึกษาแกมบังคับให้พะแพงรับดูแลร้านต่อ พะแพงจึงตัดสินใจรับดูแล แม้จะเป็นการตัดสินใจครั้งใหญ่และแลกกับการต้องเลิกทำงานบาติกที่ตนรักก็ตาม

ถ้าพราวเลิกกิจการ นุชกับหอมก็ต้องหางานใหม่ เธอจะมีความสุขเหมือนอยู่ที่นี้หรือเปล่า

ไทน์จะแม่อีกล่ะ ตอนนี่ครัวของร้านถือเป็นครัวของบ้าน เป็นครัวที่ดูแลอาหารการกินของแม่ด้วย และนุชกับหอมก็ช่วยดูแลแม่ แบ่งเบาภาระของฉันทกับพราวไปเยอะ

ฉันทจะปล่อยให้เธอทั้งสองไปได้อย่างไร ฉันทจะปล่อยให้ร้านที่มีชีวิตชีวากลายเป็นอดีตหรือ³²⁸

การตัดสินใจรับดูแลร้านอาหารต่อของพะแพงไม่ได้มาจากเหตุผลด้านรายได้ในฐานะกิจการเพียงอย่างเดียว แต่พะแพงยังมองร้านอาหารเป็นเหมือนบ้านหลังหนึ่ง นุชกับหอมเป็นพนักงานในร้านที่พะแพงตั้งใจในศักยภาพและให้ความสำคัญเทียบเท่าคนในครอบครัว จากความสัมพันธ์อันดี ครัวของร้านจึงเป็นครัวของบ้านที่คอยดูแลเรื่องอาหารการกินของครอบครัว โดยนับรวมนุชกับหอมเป็นบุคคลในครอบครัวไปด้วย

3.2.2.2 ร้านอาหาร: พื้นที่ของความฝันและมีอาชีพ

ดาลีห์ยาเป็นอีกตัวละครที่ใช้การทำอาหารหาเลี้ยงชีวิต เธอลงหุ้นกับสาวและดารินเปิดร้านอาหารชื่อ “ดินหญ้าฟ้าแถน” โดยดาลีห์ยารับหน้าที่เป็นหัวหน้าคนครัวของร้าน ซึ่งก่อนหน้าเธอก็เป็นแม่ครัวให้ร้านอาหารร้านอื่นอยู่

ฉันทพอใจกับงานในร้านคุณพิม ร้านไปได้ดีอย่างเสมอต้นเสมอปลาย แต่ฉันทฝันมากกว่านั้น ฉันทฝันถึงครัวที่สมบูรณ์แบบกว่า มีคนครัวเก่ง ๆ สัก 4 คน เสิร์ฟอาหารเย็น กับแก้ม สำหรับลูกค้าที่ต้องการกินมื้อใหญ่ นังนาน ๆ [...]

ฉันทฝันถึงร้านอาหารในบ้านเก่าที่จัดอย่างคลาสสิก มีโต๊ะในสวนสำหรับคนต้องการสัมผัสธรรมชาติ และมีโต๊ะในบ้านซึ่งติดแอร์เย็นฉ่ำ

³²⁷ เล่มเดียวกัน, 159.

³²⁸ เล่มเดียวกัน, 201.

เมื่อสาวกับเพื่อนของเธอยื่นข้อเสนอใหม่ให้ ฉันจึงรับไว้โดยไม่รีรอ ไม่มีเหตุผลสำหรับการปฏิเสธ ฉันจะได้เป็นเจ้าของร้านอาหาร เราช่วยกัน สว้ออกเงิน คุณดาริน-เพื่อนของสาว เป็นเจ้าของสถานที่ และฉันเป็นคนบริหารร้าน³²⁹

เมื่อดาลีห์ยาคกลงรับข้อเสนอเป็นหุ้นส่วนร้านอาหารเพื่อตอบสนองความฝันเรื่องอยากมีร้านอาหารเป็นของตัวเอง ดาลีห์ยาก็บริหารร้านอาหารดินหญ้าฟ้าแถนอย่างเข้มงวด เพื่อให้ร้านออกมาตรงกับร้านอาหารในฝันของตนมากที่สุด

ตั้งแต่เริ่มกิจการ ฉันบอกหุ้นส่วนทั้งสอง ว่าฉันไม่ต้องการร้านที่วางโต๊ะใกล้กันเหมือนร้านอาหาร ฉันต้องการร้านที่ลูกค้าได้กินอาหารอร่อย ทำจากวัตถุดิบชั้นดี ค่อย ๆ กิน ค่อย ๆ อิ่ม เหมือนอยู่ในบ้านตัวเอง และแน่นอน ร้านต้องทำกำไร

ร้านของเราจึงมีแค่ 15 โต๊ะในบ้าน และอีก 7 โต๊ะในสวน ฉันบอกบุชบาว่าจงดูแลร้านนี้เหมือนเป็นบ้านของเธอ และต้อนรับลูกค้าราวกับว่าพวกเขาเป็นพี่น้องหรือเพื่อนรักของเธอ [...]

คนครัวต่างรู้ว่าฉันไม่เน้นความเร็ว แต่เข้มงวดกับคุณภาพ ส่วนการตกแต่งงาน นอกจากสวยต้องกินได้ และเหมาะที่จะกินกับอาหารชนิดนั้น ๆ

ฉันบอกคนครัวว่า งานที่ถูกเก็บกลับอย่างว่างเปล่าคือรางวัลของเรา

ทุกอย่างในครัวเรียบร้อยดี ฉันออกมาดูหน้าร้าน ฉันชอบเวลาแบบนี้...ร้านว่างเปล่า แอร์เย็นฉ่ำ มันสงบนิ่ง กำลังรอคอยผู้มาเยือน³³⁰

ดินหญ้าฟ้าแถนเป็นทั้งความสำเร็จและส่วนหนึ่งของชีวิตดาลีห์ยา เป็นทั้งกิจวัตรประจำวันและพื้นที่ต่อยอดในคุณค่าของตนเองผ่านครัวและพนักงานในร้าน ดาลีห์ยาจึงคาดหวังการทำงานอย่างมืออาชีพ คือ ทุกคนรู้เข้าใจหน้าที่ของตนเองและทำหน้าที่ตามตำแหน่งแห่งที่ของตนเต็มความสามารถ เธอจึงโกรธมากที่ก้านเมฆไม่ใส่ใจเรื่องฝึกซ้อมเพลงและเล่นเพลง “คุณยอมรู้-อะไรคือความแตกต่างระหว่างมืออาชีพกับมือสมัครเล่น ไม่ใช่แค่ฝีมือ แต่มันคือความทุ่มเท ความกระตือรือร้น และความสามารถที่จะพัฒนา [...] มองไปรอบๆ ตัว ในดินหญ้าฟ้าแถน ทุกคนมีความเป็นมืออาชีพ เว้นเสียแต่เพื่อนนักดนตรีเอลฟ์ของเรา³³¹” และเหตุการณ์ที่ทำให้ดาลีห์ยาโกรธจนตัดสินใจเลิกกับก้านเมฆคือตอนก้านเมฆเข้ามาจัดแจงให้พนักงานในร้านหาคนครัวคนใหม่

เราเป็นทีมที่ยอดเยี่ยม ร้านทำกำไรได้ และทุกคนได้ค่าแรงพอหายเหนื่อย ก้านเมฆไม่เคยตระหนักความจริงเหล่านี้เลย เขามาเล่นดนตรี กินข้าว ดื่มกาแฟ และดูพวกเราทำงาน

ก้านเมฆนะหรือ จะมาตัดสินว่าใครควรอยู่ในครัว ใครควรเป็นเชฟ [...]

³²⁹ อรุณา โควินท์, *แหวนพระจันทร์*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2557), 43.

³³⁰ เล่มเดียวกัน, 44-45.

³³¹ เล่มเดียวกัน, 136.

ฉันไม่เคยพูดว่าเหนื่อยเกินไป ทุกคนในครัวก็เช่นกัน ไม่มีใครส่งสัญญาณให้ก้านเมฆช่วย การกระทำ
ของเขาก็คือเป็นความจู้จี้จ้าน ทั้งต่อฉัน และต่อทีมของฉัน³³²

เห็นได้ว่าแม้ก้านเมฆเป็นคนรัก แต่ดาหัลยาประเมินการเข้ามาจัดแจง
เรื่องการทำงานในร้านของก้านเมฆโดยพลการด้วยมุมมองของหัวหน้าและเจ้าของร้าน ในพื้นที่ร้าน
ก้านเมฆเป็นพนักงานคนหนึ่งที่มีความประพฤติบกพร่อง ไม่ใส่ใจในการทำงานของตัวเอง และการ
กระทำของก้านเมฆไม่ได้ส่งผลกระทบต่อเธอเท่าไร แต่ยังคงผลกระทบต่อร้านอีกด้วย ดาหัลยาจึงมอง
ว่าการกระทำดังกล่าวของก้านเมฆเป็นความผิดพลาดที่ให้อภัยไม่ได้เพราะแสดงให้เห็นว่าก้านเมฆไม่
เคารพในอาชีพของดาหัลยาและไม่เคารพพื้นที่การทำงานของดาหัลยาและพนักงานคนอื่น

และเมื่อดาหัลยาถูกออมบุญจับได้ว่าลอบคบหากับตุลย์ หลังหนีออกมา
จากคอนโดมิเนียมของตุลย์ สถานที่แรกที่ดาหัลยาเลือกไปในทันทีไม่ใช่คอนโดมิเนียม แต่เป็นครัวของ
ร้านดินหญ้าฟ้าแถบ

ร้านเจียบและมิต ฉันตรงเข้าครัว ที่ซึ่งฉันมีค่า มีศักดิ์ศรี ฉันร้องไห้ที่นี่ [...]

พงษ์ส่งผ้าให้ ผ้าสีขาวเนื้อดีที่เรามีไว้ในครัวครั้งละมาก ๆ เพื่อเช็ดขอบจาน หรือเช็ดมือของ

เรา

แต่วันนั้นฉันใช้มันเช็ดน้ำตา³³³

เรื่องของตุลย์กับออมบุญสันคลอนคุณค่าในตัวตนของดาหัลยาอย่าง
รุนแรง ดาหัลยารู้สึกว่าตนเองสูญเสียคุณค่าอย่างสิ้นเชิงเลือกมาที่ร้าน เนื่องจากร้านนี้และครัวของที่นี่
เกิดจากน้ำพักน้ำแรงและการทำงานหนักของเธอ ทั้งยังเป็นผลลัพธ์จากการเลือกเดินในเส้นทาง
เดียวกับแม่ พื้นที่ของร้านและพนักงานในร้านจึงทำให้ดาหัลยารู้สึกถึงคุณค่าของตนเองอีกครั้ง

3.3 กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่ตัวละครเอกหญิงของอรุตามักได้อาศัยอยู่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง
ของเนื้อเรื่อง งานเขียนที่ปรากฏมุมมองต่อกรุงเทพมหานครของตัวละครเอกหญิงคือมีเสื่อที่บินข้ามบึง
ที่ตัวละครเอกหญิงมองกรุงเทพมหานครเป็นเมืองแห่งโอกาส และแหวนพระจันทร์ที่ตัวละครเอกหญิง
มองกรุงเทพมหานครเป็นเพียงเมืองสำหรับแวะพักระหว่างทาง

³³²เล่มเดียวกัน, 161.

³³³เล่มเดียวกัน, 244.

3.3.1 กรุงเทพมหานครในฐานะเมืองแห่งโอกาสและความฝัน

กรุงเทพมหานครในสายตาของพะแพงเป็นเมืองแห่งโอกาส แม้ต้องบริหารเงินอย่างเข้มงวดและต้องอาศัยอยู่ในห้องพักเล็ก ๆ แต่กรุงเทพมหานครทำให้พะแพงสามารถใช้ชีวิตของตัวเองได้อย่างเต็มที่ กรุงเทพฯ สำหรับพะแพงคือเมืองที่มีงานให้ทำ มีเพื่อนที่เข้าใจและมั่นใจในตัวพะแพงอย่างवाद กวาง และเนื่อนวล ห้องเช่าในเมืองทองธานีนั้นก็เหมือนอาณาจักรของตนเองที่สามารถทำงานรวมถึงใช้ชีวิตได้ ที่สำคัญคือกรุงเทพฯ ไม่มีเงาอำนาจของแม่

พะแพงมองว่ากรุงเทพมหานครจะช่วยเติมเต็มความต้องการของตน คือการใช้ชีวิตที่มองเห็นอนาคตและความเป็นไปได้ “มีบางส่วนของเขาที่อยู่กับฉัน ที่ทำให้ฉันเลือกกรุงเทพฯ³³⁴” กรุงเทพมหานครทำให้พะแพงได้สร้างอาณาจักรของตนเองในห้องเช่า ได้ทำงานกับสำนักพิมพ์หุบเขา มีเพื่อนที่สนิทใจ พะแพงจึงมองกรุงเทพมหานครและห้องเช่าที่เมืองทองธานีเป็นบ้านของตน “ผ่านไปปีกว่า ฉันยังอาศัยในห้องนี้ และกำลังเขียนบันทึกบนโต๊ะทำงานริมหน้าต่าง มองออกไป เห็นช่องหน้าต่างห้องพักติดตรงกันข้าม มีผู้คนมากมายในเมืองทองธานี ฉันไม่รู้จักพวกเขา แต่ฉันก็ไม่รู้สึกแปลกแยก³³⁵”

เมื่อถึงเวลาต้องเตรียมตัวย้ายกลับจังหวัดเชียงราย พะแพงจึงรู้สึกอวรณ์ “วันนี้ฉันตื่นแต่เช้าตรู่ เปิดแผ่นนอรา โจนส์ อ่านหนังสือและตีพิมพ์กาแฟบนเตียงเบด ฉันหวงแหงนโหมงยามเหล่านี้เหลือเกิน มันจะเป็นอย่างไรหนอเมื่อกลับไปอยู่เชียงราย แล้วได้ตีพิมพ์กาแฟแก้วแรกในบ้านหลังน้อยนั้น ฉันจะรู้สึกเหมือนเช้านี้หรือเปล่า คิด-แล้วฉันก็อาลัยอวรณ์เมืองทองธานี และห้องห้องนี้³³⁶”

3.3.2 กรุงเทพมหานครในฐานะจุดแวะพักระหว่างทางของชีวิต

ดาร์เลียเป็นอีกตัวละครหนึ่งที่ชีวิตในกรุงเทพมหานครคือช่วงชีวิตหลักของเรื่องอย่างที่ว่าไว้ว่าดาร์เลียนั้นมีสำนึกแรงกล้าว่านครศรีธรรมราช ภูมิภานาของเธอคือส่วนหนึ่งของตัวตน ส่งผลให้ดาร์เลียไม่เคยมองว่ากรุงเทพมหานครคือส่วนหนึ่งของชีวิต เป็นเพียงพื้นที่อาศัยชั่วคราวเพื่อหน้าที่การงาน แม้จะอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครยาวนานจนกลมกลืนกับเมือง

ไม่เคยมีใครทายว่าฉันเป็นสาวได้ ฉันอยู่กรุงเทพฯ นานกว่าสิบปี สิ่งที่ฉันกิน ที่ฉันเห็น ที่ฉันดู ที่ฉันสวมใส่ ทำให้ฉันกลายเป็นอีกคน

ดูอย่างไรฉันก็ไม่ใช่อีโนรา คนลานสกา ฉันเป็นดาร์เลีย สาวกรุงเทพฯ ผู้ทันสมัย มาดมัน³³⁷

³³⁴ อรุดา โควินท์, *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 13-14.

³³⁵ เล่มเดียวกัน, 17.

³³⁶ เล่มเดียวกัน, 178.

³³⁷ เล่มเดียวกัน, 40.

ดาห์เลียไม่ปฏิเสธชีวิตในกรุงเทพมหานครและใช้ชีวิตอย่างกลมกลืน แต่ขณะเดียวกัน เธอมองกรุงเทพมหานครเป็นอื่น ตัวเธอเป็นเพียงผู้อาศัยคนหนึ่ง สำนึกแรงกล้าว่าตนเองเป็นใคร มาจากไหน ส่งผลให้กรุงเทพมหานครทำได้แค่รอบตัวเธอไว้ แต่ไม่สามารถซึมลงจนเป็นส่วนหนึ่งของเธอได้ แบบที่ดาห์เลียเปรียบเปรยชีวิตของตนไว้ว่าไม่ว่าจะยอมผมเป็นสีอะไร สุดท้ายโค่นผมดำก็จะงอกมาให้เห็นอยู่ดี

ดาห์เลียมองกรุงเทพมหานครเป็นเพียงจุดแวะพักระหว่างของชีวิต กรุงเทพมหานครมีทั้งโอกาสและความมั่นคงให้เธอหิยฉวยแบบที่บ้านเกิดไม่สามารถให้ตนได้ ดาห์เลียก้าวหน้าจนสามารถเปิดร้านอาหารได้เพราะเธอทำอาหารได้ในกรุงเทพมหานคร อย่างไรก็ตาม กรุงเทพมหานครไม่เคยเป็นบ้านสำหรับดาห์เลีย เมืองหลวงแห่งนี้ไม่มีอิทธิพลกับดาห์เลียมากไปกว่าความก้าวหน้า และถึงอย่างไร ดาห์เลียก็ต้องกลับบ้านเกิดที่ลานสกาในสัปดาห์ เนื่องจากเธอเห็นว่าไม่มีที่ไหนที่เธออยู่แล้วสบายใจเท่าบ้านเกิดอีกแล้ว

การเป็นพื้นที่สำหรับแวะพักระหว่างทางยังเกิดขึ้นกับพะแพงเช่นกัน คราแรกพะแพงตั้งใจอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครแบบไม่มีกำหนดกลับเพราะพะแพงมีทั้งงานและเพื่อนที่นี่ แต่เมื่อเธอเห็นอนาคตและความเป็นไปได้ที่จะอาศัยในบ้านเกิดอีกครั้ง มีเงินทุนและโอกาสสร้างบ้านพักแยกจากบ้านแม่ มีงานช่วยพรวนดูแลร้านอาหารและทำผ้าบาติก รวมทั้งระยะทางระหว่างเชียงรายกับกรุงเทพมหานครที่ไม่ได้ไกลเกินกว่าจะเดินทางมาพบปะเพื่อนฝูง ความเป็นไปได้ดังกล่าวทำให้พะแพงมองเห็นอนาคตว่าเธอจะสามารถอยู่ในบ้านเกิดของเธอได้อย่างราบรื่นและภาคภูมิใจ นอกจากนี้การกลับบ้านเกิดเป็นความต้องการของพะแพงอยู่แล้ว เพียงพะแพงยังลังเลใจเพราะเธอไม่เห็นอนาคตว่า จะยังสามารถทำงานศิลปะแบบครั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครได้อย่างไร และไม่เห็นความเป็นไปได้ว่าจะอาศัยอยู่ร่วมกับแม่ในบ้านเกิดได้อย่างไร เมื่ออนาคตและความเป็นไปได้ปรากฏที่เชียงราย พะแพงจึงเห็นว่าคงถึงเวลาออกจากจุดแวะพักที่พะแพงเคยคิดว่าเป็นบ้านที่เธอตามหา เพื่อเดินทางกลับบ้านเกิดที่รอพะแพงอยู่ที่เชียงราย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับพื้นที่ที่จะเห็นได้ว่า พื้นที่ที่มีอิทธิพลต่อตัวละครเอกหญิงมากที่สุดคือพื้นที่บ้านเกิด ประสบการณ์ความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยเฉพาะระหว่างแม่กับลูกสาวและความตระหนักในตัวตนจากตำแหน่งแห่งที่ในบ้านเกิดทั้งเชิงบวกและเชิงลบส่งผลต่อการใช้ชีวิตในพื้นที่อื่นนอกบ้านของตัวละคร การให้คุณค่ากับสถานที่และการให้ความสำคัญกับบุคคลในพื้นที่ล้วนเกิดจากอิทธิพลมุมมองคำว่าบ้านและมุมมองต่อตนเองที่ก่อร่างใน

บ้านเกิดอย่างชัดเจน โดยผู้ก่อร่างคนสำคัญคือแม่ซึ่งก่อร่างตัวตนของตัวละครเอกหญิงผ่านอำนาจความเป็นแม่และกิจกรรมในความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกับแม่ในพื้นที่บ้านเกิด ขณะเดียวกันยังปรากฏพื้นที่ที่แม่ตัวละครเอกหญิงจะเลือกเข้าร่วมเป็นสมาชิกในพื้นที่ด้วยความสมัครใจแต่ก็ยังต้องเผชิญกับการจัดการอำนาจในพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้คือพื้นที่บ้านคนรัก เห็นได้ว่าตัวละครเอกหญิงต้องจัดการกับการจัดวางสถานะตนจากสมาชิกในพื้นที่บ้านคนรักไม่ว่าเป็นระดับครอบครัวหรือระดับชุมชน และอาจต้องจัดการกับสถานะจากตำแหน่งแห่งที่ของตนในบ้านของคนรักอีกด้วย โดยวิธีการที่ตัวละครเอกหญิงเลือกใช้จัดการอำนาจจากสถานะขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญกับคนในพื้นที่ได้แก่คนรัก และการให้ความสำคัญในคุณค่าตนเอง



บทที่ 4

ตัวละครเอกหญิงกับอาหาร

จากการศึกษาเบื้องต้นดังกล่าวไว้ก่อนหน้า งานเขียนของอรรุตา โควินทีให้ความสำคัญกับการนำเสนออาหารอย่างเห็นได้ชัด ปรากฏการให้รายละเอียดของอาหารตั้งแต่ส่วนผสม วิธีทำ เคียงคู่ไปกับการนำเสนอชีวิตของตัวละครเอกหญิง โดยไม่แยกวัตถุบิวิธีทำออกจากกันแบบคู่มือ แต่ใช้วิธีการบรรยายกระบวนการทำไปพร้อมกับการเล่าเรื่อง บทนี้จึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับอาหารที่ปรากฏ โดยแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นบทบาทหน้าที่ของอาหาร มุ่งศึกษาอาหารที่ปรากฏในสารคดีอาหารชุด*ครัวลีแดง* และความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับตัวตนของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายและเรื่องสั้น มุ่งวิเคราะห์อาหารที่ปรากฏในนวนิยายและเรื่องสั้น

4.1 บทบาทหน้าที่ของอาหาร

ผลการศึกษาพบว่า อาหารในสารคดีชุด*ครัวลีแดง* ปรากฏบทบาทหน้าที่ 5 บทบาท ได้แก่ อาหารเป็นสื่อนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ อาหารสานสัมพันธ์ของคนในสังคม อาหารบ่งบอกความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว อาหารแสดงถึงสัมพันธ์ภาพของผู้หญิงในบ้าน และอาหารกำหนดบรรทัดฐานการกิน นอกจากนี้พบว่าอาหารในนวนิยายปรากฏบทบาทหน้าที่ในบางข้อเช่นกัน

4.1.1 อาหารเป็นสื่อนำเสนอความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ที่แสดงผ่านอาหารในสารคดี*ครัวลีแดง* ไม่ใช่การคิดค้นเมนูใหม่ที่ไม่เคยมีใครทำมาก่อน แต่เป็นการดัดแปลงวิธีทำบางส่วนด้วยรูปแบบและวัตถุดิบที่เข้ากับรสนิยมและวิถีชีวิตของผู้ทำ เพื่อให้อาหารออกมาทั้งหน้าตาและรสชาติเป็นไปตามที่ผู้ทำต้องการ

สารคดีตอน*ข้าวผัดเอกซเพรส*ชั้นนำเสนอข้าวผัดสูตรเฉพาะของแป๊ะ ศิลปินที่อาศัยและทำงานอยู่ในภูเก็ต ผู้เล่าได้รับการถ่ายทอดสูตรครั้งไปเยี่ยมแป๊ะและแวะกินข้าวผัดของร้านอาหารริมทาง

เราเลือกร้านข้างทาง (แบบที่ดูดีหน่อย) สั่งอาหารที่อบอิด ต้มยำกุ้งกับข้าวผัดปู กินกันไป คุยกันไป ก็เรื่องข้าวผัดนั่นแหละ พี่แป๊ะชี้ให้เห็นว่า พี่สั่งมากินเนี่ย ไม่อร่อยยังไง ตรงไหน

“เธอเห็นมั๊ย ข้าวผัดใส่น้ำปลามันเหม็น ลองกินดู”

ฉันตักข้าวใส่ปาก กินข้าวผัดใส่น้ำปลาเป็นชาติ เพิ่งรู้สึกว่่าน้ำปลาเหม็นในนาที่นี้เอง³³⁸

เมื่อแป๊ะเห็นผู้เล่าเห็นพ้องกับคำพูดตนว่าข้าวผัดที่กำลังกินอยู่มีกลิ่นน้ำปลาแรง จึงนำเสนอเคล็ดลับการผัดข้าวแบบที่ตนเรียนรู้ว่าได้ผลดี “มันต้องผัดกับไฟแรง ๆ เร็ว ๆ แป๊ะเดียว ผัดแบบเอกเซอร์ส [...] ของพี่ ผัดเข้า กินเย็นยังอร่อยเลย³³⁹” ผู้เล่าจึงขอเรียนรู้วิธีทำในทันที

ควักสมุดโน้ตกับปากกาออกมา “ไหนว่ามา ข้าวผัดของพี่ทำยังไง”

พี่แป๊ะบอกว่า จุดเริ่มต้นคือข้าวเม็ดสวย ๆ ซึ่งถ้าเป็นข้าวเย็นจะดีมาก คดข้าวใส่ชามสลัด เท น้ำมันมะกอกลงไป โรยพริกไทยดำบดหยาบ ๆ เกลือป่น น้ำตาลนิดหน่อย แล้วเหาะซอสแม็กก็ จากนั้นให้ค่อย ๆ คนข้าว พี่แป๊ะเน้นว่า จำเป็นมากที่จะต้องค่อย ๆ คน และจำเป็นอย่างยิ่งที่เรา จะต้องรู้สึกถึงการคน คนแบบเอกเซอร์สชั้น...จนกว่าน้ำมันมะกอกซึมในเม็ดข้าว จากนั้นก็ชิม

“แล้วเราจะใส่อะไรมาน้อยแค่ไหนล่ะ” ฉันสงสัย

“ชิมเอาสิ ชอบแบบไหนก็ปรุงไป แต่จำไว้ ห้ามน้ำปลา”

ได้ข้าวแล้ว เราจะลงสีผัก [...] ส่วนเนื้อสัตว์นั้นเราไม่เน้น จะผัดเป็นมังสวิรัตก็ ๆ หรือจะใส่ กุ้ง หมู ไก่ ก็ตามใจชอบ ข้อแม่เดียวคือ ต้องลวกเนื้อสัตว์ให้สุกก่อน ข้าวผัดจะได้ไม่คาว

มาถึงขั้นตอนสำคัญคือการผัดแบบเอกเซอร์ส พี่แป๊ะบอกว่า พอตั้งกระทะร้อน ให้หยอด น้ำมันมะกอกลงไปนิดหน่อย ตอกไข่ลงกระทะแล้วคนเร็ว ๆ ตักไข่สุกใส่จานไว้ ทีนี้เติมน้ำมันมะกอก อีกนิด ผัดกระเทียมให้หอม ใส่เนื้อสัตว์ที่ลวกแล้วลงผัด เรงไฟให้ร้อนจัดก่อนใส่ข้าวที่คลุกเครื่องปรุง กับไข่ตามลงไป คนเร็ว ๆ สักหนึ่งนาทีพอให้ข้าวร้อน แล้วใส่ผักทั้งหมด คนข้าวอีกสองสามทีจึงปิด เตา พี่แป๊ะย้ำหนักหนา “จะต้องรีบปิดเตาก่อนผักสุก แครอทจะกรอบน่ากิน”³⁴⁰

วันต่อมาผู้เล่าได้ชิมข้าวผัดที่แป๊ะทำมาให้ เป็นเสปียงระหว่างนั่งเรือข้ามเกาะ “รสชาติแตกต่างกับข้าวผัดปูเมื่อคืนลิบลับ เบา ๆ กลมกล่อม และหอมกรุ่น ถึงบ้านเมื่อไร ฉันจะลอง ผัดข้าวสูตรนี้ทันที³⁴¹”

คำว่า “เอกเซอร์ส” และ “เอกเซอร์สชั้น” ที่ปรากฏในเรื่องมาจาก “คติเอกซ์เพรสชันนิสต์”³⁴² ซึ่งเป็นคำเรียกงานศิลปะรูปแบบหนึ่ง และแป๊ะใช้เรียกสูตรข้าวผัดของตนเช่นกัน

³³⁸ อรุณา โควินท์, **ครัวสีแดง**, (กรุงเทพฯ: แพรวสำนักพิมพ์, 2552), 41-42.

³³⁹ เล่มเดียวกัน, 42.

³⁴⁰ เล่มเดียวกัน, 42-43.

³⁴¹ เล่มเดียวกัน, 44.

³⁴² Expressionism หรือ “คตินิยมสำแดงพลังอารมณ์” เป็นชื่อประเภทของงานศิลปะ เป็นงานศิลปะชนิดหนึ่งที่เน้นแสดงความรู้สึกของตัวศิลปินออกมาเป็นผลงานที่มองเห็น ใช้สีสันสดใส มักมีเส้นทึบ เส้นโค้ง และการทิ้ง

เนื่องจากรายละเอียดการทำข้าวผัดของแป๊ะสอดคล้องกับแนวทางการสร้างศิลปะประเภทดังกล่าว ได้แก่ ความเคร่งครัดเรื่องลำดับขั้นตอนอย่างการปรุงข้าวให้เรียบร้อยก่อนผัดและการใช้ไฟที่ไฟต้องแรง น้ำมันต้องร้อน และผัดอย่างรวดเร็ว เป็นวิธีการที่แป๊ะเรียนรู้ว่าทำให้ข้าวผัดออกมารสชาติกลมกล่อมและไม่มีปัญหาเรื่องกลิ่นน้ำมัน จากนั้นก็ทำด้วยวิธีการต่อเนื่องจนกลายเป็นสูตรประจำตัว ตั้งชื่อข้าวผัดของตน และถ่ายทอดให้ผู้เล่าเมื่อได้เจอกัน

ความคิดสร้างสรรค์ที่ปรากฏผ่านการตัดแปลงวิธีการยังปรากฏในสารคดีตอน *สามเกลอทำข้าวมันไก่* ที่นำเสนอวิธีการทำข้าวมันไก่ของป๊อต เกมส์และเกรียง เพื่อฉลองวันเกิดให้ผู้เล่า ตอนต้นของเรื่องผู้เล่าสงสัยว่าทำไมทั้งสามคนถึงเลือกฉลองวันเกิดตนด้วยข้าวมันไก่ เนื่องจากมองว่าข้าวมันไก่เป็นอาหารที่หากินได้ง่ายจนไม่เห็นความพิเศษพอสำหรับการเป็นอาหารเพื่อเฉลิมฉลอง

ข้าวมันไก่? ทำไมต้องเป็นข้าวมันไก่ กินข้าวมันไก่ฉลองวันเกิด...จะเข้าท่าหรือ

พี่เกรียงเห็นฉันทำหน้าหมาสงสัย แกจึงบอก “ป๊อตทำข้าวมันไก่อินดี พิถีพิถันทุกขั้นตอน”

[...] ที่แท้ข้าวมันไก่อ๊ก็เป็นอาหารจานเด็ดของเพื่อนป๊อตนั่นเอง หรือไม่แน่ อาจเป็นอาหารชนิดเดียวที่เขาทำแล้ว (พอ) กินได้

ฉันลอบมองป๊อต (อย่างพิจารณา) ดูอย่างไรป๊อตก็เป็นนักคิดมากกว่านักปฏิบัติ ศิษย์เอก ของกฤษณะ มูรติ นะหรือจะเข้าครัวทำข้าวมันไก่ แต่เอาเถอะ ลองพี่เกรียงบอกว่กินดี มันก็ต้องกินดี ฉันเชื่อพี่เกรียง³⁴³

เมื่อถึงเวลานัด ทั้งสามคนเตรียมทำข้าวมันไก่ ป๊อตสั่งเกมส์ให้เตรียมเชือกกล้วยไว้ โดยไม่ยอมบอกผู้เล่าว่าทำไมการทำข้าวมันไก่ต้องมีเชือกกล้วย

[...] ป๊อตจัดแจงหน้าที่ ให้ฉันช่วยพี่เกรียงเก็บเห็ดหอม ส่วนเกมส์ไปหาเชือกกล้วย

เห็ดหอมนั้นคงเอามาใส่ซุ๊ป “จะเอาเชือกมาทำอะไร” ฉันสงสัย

“เชือกกล้วยนะ สำคัญที่สุด ไม่มีไม่ได้เลย เดียวก็รู้”

ยังคงข้องใจเรื่องเชือกกล้วย แต่ฉันก็เดินเข้าไปในโรงเห็ด³⁴⁴

และเมื่อเก็บเห็ดหอมจากในโรงเพาะเห็ดเรียบร้อย ผู้เล่าจึงได้เห็นทั้งสามคนกำลังทำข้าวมันไก่ด้วยวิธีการที่ตนไม่เคยเห็นมาก่อนในชีวิต และได้คำตอบว่าทำไมป๊อตจึงต้องใช้เชือกกล้วยทำข้าวมันไก่

ผีแปร่งไว้บนผลงานให้เห็นชัดเจน (The Art Story, **Expressionism**, เข้าถึงเมื่อ 7 กรกฎาคม 2563, เข้าถึงจาก <https://www.theartstory.org/movement/expressionism/>)

³⁴³ อรุณา โควินท์, **Far And Near ใกล้และไกลในความทรงจำ**, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 77-78.

³⁴⁴ เล่มเดียวกัน, 79.

เกมส์กับป๊อปปี้กำลังช่วยกันต้มไก่ด้วยวิธีที่แปลกประหลาด เอาไก่มัดกับเชือกกล้วย จุ่มลงในหม้อ จุ่มสักห้านาทีก็ยกขึ้นจากน้ำ พักไว้ราวหนึ่งนาที แล้วจุ่มลงไปอีก

“เมื่อไหร่จะสุกละป๊อ” ฉันทิวจนตาลายแล้ว

“เธอต้องใจเย็น ต้มไก่แบบนี้เนื้อจะหวานอร่อย ต้องต้มทั้งตัว เอาเกลือป่นทาตัวไก่ก่อน ยัดขำมันเข้าท้อง ต้มในน้ำร้อน ไม่ต้องให้เดือดพล่านนะ เดียวก็สุก วิธีที่จะรู้ว่าสุกก็คือปาดน่องดู ถ้าเนื้อตรงน่องสุก ไก่ก็สุกทั้งตัว”

“ยังไม่หุงข้าวอีก”

“เดี๋ยวซี ต้มไก่ก่อน ใช้น้ำต้มไก่หุงข้าว”³⁴⁵

และสุดท้ายผู้เล่าจึงเข้าใจว่าการต้มไก่ด้วยวิธีของป๊อจะทำให้เนื้อไก่ต้มออกมานุ่มไม่กระด้าง และรสชาติกลมกล่อม “หยิบเนื้อไก่เข้าปากเคี้ยว เฮ้! อร่อยจริง ๆ ด้วย นุ่ม หวาน...ไม่อยากจะเชื่อ”³⁴⁶ เห็นได้ว่าผู้เล่าได้เรียนรู้และเกิดประสบการณ์การต้มไก่เพื่อทำข้าวมันไก่แบบใหม่ แม้ข้าวมันไก่ที่ป๊อทำใช้ไก่ต้มเหมือนกัน และการหุงข้าวด้วยน้ำต้มไก่เพื่อให้ข้าวมันออกมาหอมอร่อยนั้นเป็นวิธีการทำข้าวมันไก่ตามปกติ แต่ความคิดสร้างสรรค์อยู่ตรงวิธีการต้มไก่ของป๊อที่ใช้การจุ่มไก่ลงในน้ำร้อนสลับกับยกออกมาพักนอกหม้อไปเรื่อย ๆ จนกว่าไก่จะสุกแทนการต้มไก่พร้อมน้ำเดือดในหม้อ วิธีดังกล่าวทำให้ไก่ค่อย ๆ สุกโดยที่เนื้อไก่อังคงความนุ่ม ไม่แข็งกระด้างแบบการต้มทั้งในน้ำร้อน การมัดไก่ด้วยเชือกกล้วยทำให้สามารถจุ่มไก่ลงหม้อต้มน้ำร้อนโดยไม่ต้องแกะเชือกออกเนื่องจากเชือกกล้วยทำจากต้นกล้วยจึงไม่ละลายเมื่อสัมผัสความร้อน และการยัดขำไก่เข้าไปในท้องทำให้มัดไก่ได้ง่าย ทั้งยังสามารถตรวจความสุกของเนื้อไก่ได้แม่นยำเนื่องจากเนื้อส่วนน่องอยู่ชั้นในสุด และยังสามารถดึงออกมาปาดเนื้อเพื่อดูความสุกเป็นระยะได้ง่ายอีก เป็นวิธีการต้มไก่ที่ใช้เวลาแต่รัดกุมและให้ผลลัพธ์ที่ดี

สารคดีตอน *Friends with Summer Pudding* นำเสนอพุดดิ้งผลไม้ที่ผู้เล่าทำเพื่อร่วมงานสังสรรค์ของเพื่อนเก่า ผู้เล่าเห็นว่าในงานมีเด็กจึงเลือกทำพุดดิ้ง โดยทำตามสูตรที่ตนได้เรียนรู้จากนิก เจ้าของร้านขนมแห่งหนึ่ง เนื่องจากพุดดิ้งของนิกมีรสพิเศษที่ผู้เล่าไม่สามารถคาดเดาได้จากรูปลักษณะในตอนแรกว่ารสชาติพิเศษดังกล่าวคือรสชาติใด

³⁴⁵ เล่มเดียวกัน, 80.

³⁴⁶ เล่มเดียวกัน, 81

[...] วันก่อนฉันแวะไปร้าน Sweet Sim เจอขนมสีม่วงอมแดงในแก้วใส สวย...ล่อตัณหา ลองแบ่งกันกินกับน้องนก (เจ้าของร้าน) มีผลไม้ให้เคี้ยวกรุบ ๆ ที่ฉันแปลกใจคือ มันมีกลิ่นและรสของขนมอบเจืออย่างบางเบา น้องนกให้ฉันทายว่ารสชาตินั้นมาจากไหน ทายอย่างไรก็ทายไม่ถูก³⁴⁷

เมื่อไม่สามารถเดาได้ว่านกจึงเฉลยว่ารสชาติที่เกิดขึ้นคือรสของขนมปัง มองจากภายนอกไม่เห็นตัวขนมปังเพราะแช่ไว้ในน้ำผลไม้ “ฉันรีบคว้าแก้วมาดู ไหน ขนมปังอยู่ไหน ดูอย่างไรก็เห็นแต่ผลไม้กับน้ำเชื่อมสีม่วง นกบอก จ้องให้ตายก็ไม่เห็น ขนมปังดูน้ำเชื่อมจนกลายเป็นเนื้อเดียวกันไปแล้ว³⁴⁸” ผู้เล่าจึงขอสูตรการทำพุดดิ้งขนมปังจากนก เพราะตนเห็นว่าพุดดิ้งตัวนี้เหมาะกับงานสังสรรค์ ด้วยสีส้มสดใส รสชาติหวานอร่อย และเคล็ดลับดังกล่าวยังทำให้เตรียมพุดดิ้งได้รวดเร็ว

บุกคร้ว เพลผลไม้ลงหม้อใบใหญ่

ใช้ชนิดแช่แข็ง-บลูเบอร์รี่ สตรอว์เบอร์รี่ และราสป์เบอร์รี่ อย่างละ 300 กรัม (ซึ่งมาอย่างดี ตรงตามสูตรที่นกให้ ไม่ขาดไม่เกิน) เติมน้ำตาลทราย 125 กรัมลงไป ยกหม้อตั้งไป ต้มไม่นาน ผลไม้ก็ละลาย เป็นอันใช้ได้

ดึงขนมปังแถวออกมา ตัดเป็นแผ่นกลม ๆ จากนั้นก็เรียงแก้ว (ฉันเลือกแก้วพลาสติกทรงสวยแบบมีฝาปิด) วางขนมปังกันแก้ว ตักผลไม้ตม่น้ำตาลใส่ลงไปสองชั้นโต๊ะ วางขนมปังอีกแผ่น ตักผลไม้ แล้วก็วางขนมปัง

ขนมปังก็เหมือนฟองน้ำ ดูดน้ำเชื่อมสีม่วงอย่างรวดเร็ว มันอันตรธานหายไปใบปริบตา ปิดฝา จับแช่ตู้เย็น รอให้เย็นจัดค่อยเสิร์ฟ...แค่นี้เอง³⁴⁹

ความคิดสร้างสรรค์ที่ปรากฏในพุดดิ้งคือการใช้ขนมปังเพื่อสร้างเนื้อสัมผัสแทนการใช้แป้งข้าวโพดและเจลาติน³⁵⁰ ขนมปังทำให้พุดดิ้งมีเนื้อสัมผัสนุ่มเนียนและรสชาติเข้มข้นขึ้น ลดความยุ่งยากทั้งการเตรียมวัตถุดิบและขั้นตอนการทำ ขนมปังยังดูดซึมน้ำเชื่อมผลไม้ได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ทำให้รสชาติของน้ำเชื่อมเพี้ยนไป นอกจากนี้ขนมปังทำให้เกิดรสและกลิ่นของขนมอบแทรกขึ้นมาขณะกิน รสชาติของพุดดิ้งจึงออกมาซับซ้อนขึ้นและน่าสนใจมากขึ้น ดังที่ผู้เล่ากล่าวหาว่าไม่สามารถคาดเดาได้ในตอนแรกว่ารสขนมอบที่ตนสัมผัสได้คือรสจากวัตถุดิบใด เป็นความคิดสร้างสรรค์จากเจ้าของร้านขนมอย่างนกที่ช่วยทั้งลดขั้นตอนการทำพุดดิ้งให้ง่ายขึ้นและช่วยเสริมรสชาติให้พุดดิ้งน่าสนใจมากขึ้นในคราวเดียวกัน

³⁴⁷ อรุณา โควินท์, **ครัวสีแดง**, (กรุงเทพฯ: แพรวสำนักพิมพ์, 2552), 183.

³⁴⁸ เล่มเดียวกัน, 183.

³⁴⁹ เล่มเดียวกัน, 182-184.

³⁵⁰ วิธีการทำพุดดิ้งโดยปกติจะผสมแป้งข้าวโพดหรือเจลาตินเพื่อให้ตัวพุดดิ้งหลังเข้ารูปสามารถคงตัวได้นานแม้อยู่ในอุณหภูมิห้อง บางสูตรอาจผสมไข่แดงแล้วนึ่งด้วยไฟอ่อนให้ส่วนผสมเข้ารูป (ผู้ศึกษา)

4.1.2 อาหารสานสัมพันธ์ของคนในสังคม

นอกจากอาหารสัมพันธ์กับมนุษย์ในฐานะปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตแล้ว อาหารยังเป็นเครื่องมือช่วยสานสัมพันธ์ของคนในสังคม โดยเฉพาะคนเพิ่งพบกันครั้งแรก อาหารเป็นทั้งหัวข้อสนทนาและการเรียนรู้ลักษณะนิสัยบุคคลผ่านความสนใจในอาหารได้ดี

สารคดีตอนทำของหวาน หน้าจิ้งหววนผู้เล่าตอบรับคำเชิญร่วมงานเลี้ยงจากออม และเสนอตัวว่าจะทำของหวานไปร่วมงานเลี้ยง “ฉันขอรับผิดชอบของหวานในปาร์ตี้ ฉันเสนอตัวเอง ออมหาได้ขอความช่วยเหลือ เธอแค่แฉะมาบอก-เธออยากให้ฉันไปปาร์ตี้³⁵¹” ผู้เล่าเลือกทำบัวลอยไปร่วมงานเพราะรู้ว่าออมชอบบัวลอย

ฉันรู้ว่าออมชอบบัวลอย ฉันจะทำบัวลอยสามสีไปให้เธอ

เริ่มต้นจากน้ำเชื่อม (อย่างบาง ๆ) ทำโดยตวงน้ำหนึ่งลิตรลงหม้อ ตั้งไฟ พอน้ำเดือดก็เทน้ำตาลทรายขาวหนึ่งกิโลกรัมลงไป คนจนกระทั่งน้ำตาลละลายหมด ใส่ใบเตยสักใบ ปิดเตา ทิ้งน้ำเชื่อมไว้ให้เย็น กรองด้วยผ้าขาวบาง ใส่ขวดสวย ๆ เตรียมไว้

สำหรับกะทิฉันชอบสด ๆ ได้กลิ่นมะพร้าว ฉันจึงใช้วิธีคั้นแบบเข้มข้นที่สุด กรองด้วยผ้าขาวบาง เติมเกลือลงไปนิดหน่อย คนให้เกลือละลาย แล้วใส่ขวดไว้เช่นกัน³⁵²

ผู้เล่ายังวางแผนว่าบัวลอยของตนจะไม่ทำให้เสร็จพร้อมรับประทานตั้งแต่ที่บ้าน แต่เตรียมแป้งปั้นน้ำเชื่อม และกะทิไปทำงาน เพื่อทุกคนจะได้ปั้นและกินบัวลอยแบบที่ตัวเองชอบ

เวลากินบัวลอย เราจะตั้งเตาไฟฟ้าเล็ก ๆ บนโต๊ะ ช่วยกันปั้นแล้วโยนลงหม้อ ลูกใหญ่บ้างเล็กบ้างก็ไม่เป็นไร ลูกไหนที่สุก มันจะลอยขึ้นเหนือน้ำ ตักบัวลอยใส่ถ้วย รินน้ำเชื่อมกับกะทิสดให้ท่วม ใครชอบหวานมากก็เน้นน้ำเชื่อม ใครรักมาทางมัน จงรินกะทิหนัก ๆ

ปั้นบัวลอยในปาร์ตี้ แต่ฉันจะทำแบ่งใส่กล่องไปจากบ้าน (เสร็จแล้วไปแต่งหน้า)³⁵³

เห็นได้ว่านอกจากผู้เล่าเลือกทำบัวลอยเพราะเป็นอาหารโปรดของเจ้าของงานแล้ว ผู้เล่ายังวางแผนให้บัวลอยเป็นทั้งของขวัญและกิจกรรมหนึ่งของงานสังสรรค์ การร่วมต้มบัวลอยและกินบัวลอยด้วยกันเป็นโอกาสในการเริ่มต้นสนทนาและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนที่ดี ผู้เล่ายังเปิดโอกาสให้แขกได้สร้างสรรค์บัวลอยของตนเองด้วยการเตรียมแป้งสามสีเพื่อให้แขกสามารถเลือกสีสันทกแต่งบัวลอยของตน ที่สามารถสร้างสรรค์ได้ตั้งแต่การปั้นก่อนต้ม

การใช้อาหารเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในสังคมยังปรากฏในสารคดีตอน *ขนมในร้านทำผม* ผู้เล่าทำพุดดิ้งข้าว³⁵⁴ เป็นของขวัญการเปิดร้านทำผมให้ช่างทำผมที่คุ้นเคยกัน เนื่องจาก

³⁵¹ อรุณา โควินท์, *เมื่อรักได้สัมผัส คราวสีแดง My Eros*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2558), 151.

³⁵² เล่มเดียวกัน, 154-155.

³⁵³ เล่มเดียวกัน, 154-155.

คนนำข้าวใหม่จากที่บ้านเกิดมายังกรุงเทพมหานครและเจอถ้วยเซรามิกที่ถูกใจ จึงนึกถึงขนมหวานอย่างพุดดิ้งข้าวขึ้น “ภาพขนมชนิดหนึ่งผุดขึ้นโดยพลัน เพื่อนเคยทำให้ฉันกิน เธอพบสูตรในหนังสือ ตกแต่งบ้าน แล้วหัดทำจนกลายเป็นขนมประจำตัวเธอ³⁵⁵” พุดดิ้งข้าวได้เสียงตอบรับอย่างดีจากทุกคนในร้าน และมีช่างทำผมของร้านคนหนึ่งสนใจพุดดิ้งข้าวเป็นพิเศษ เมื่อเธอถามถึงวิธีการ ผู้เล่าจึงถ่ายทอดวิธีทำพุดดิ้งข้าวของตนเองขณะกำลังทำผมไปพร้อมกัน

“ส่วนผสมน้อยมาก มีข้าวสวย นมสด กลิ่นวานิลลา น้ำตาลทราย แล้วก็แบ่งมันกับน้ำสะอาดนิดหน่อย” ฉันบอกเธอ [...] “ล้างข้าวสารให้สะอาดนะคะ แล้วพักไว้ให้สะเด็ดน้ำ”

เธอดูตั้งใจมาก ทั้งกับการทำสีผม และกับพุดดิ้งข้าว สายตาเธอบอกว่า เธอพยายามจดจำสิ่งที่ฉันพูด

“เสร็จแล้ว เอานมสด น้ำตาลทราย แล้วก็กลิ่นวานิลลาใส่หม้อ ยกตั้งไฟ ไฟกลางนะคะ อย่าใช้ไฟแรง คนไปเรื่อย ๆ จนกว่าส่วนผสมจะเดือด”

โคนผมส่วนที่ดำเต็มสีเสร็จแล้ว ต้องรอราวสีบนาที ถึงจะเติมตรงรอยต่อ เธอเลื่อนเก้าอี้ตัวเล็กมานั่งใกล้ฉัน มือถือสมุดกับปากกา ดูท่าเธอจะเอาจริง

พุดดิ้งในถ้วยเซรามิก...เสน่ห์แรงล้นเหลือ

“พอส่วนผสมเดือด เราใส่ข้าวสวยที่ล้างไว้ลงไป แล้วลดไฟลงให้เป็นไฟอ่อน ต้มไปเรื่อย ๆ ต้องขยันคนนะคะ เดี่ยวข้าวใหม่ติดกันหม้อ”

เธอก็ม้วนปากตามจด³⁵⁶

พุดดิ้งข้าวในเรื่องเป็นทั้งเครื่องมือรักษาความสัมพันธ์เดิมคือระหว่างผู้เล่ากับช่างทำผมเจ้าของร้านที่คุ้นเคยกันอยู่ก่อน และเป็นประตูเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่ากับบุคคลที่เพิ่งพบกันคือช่างในร้านผ่านการถ่ายทอดสูตรและวิธีทำ ผู้เล่ายังกำชับกับช่างทำผมคนนั้นว่า “ลองหัดทำนะ แล้วพี่จะมาชิม³⁵⁷” เป็นข้อสังเกตได้ว่าความสัมพันธ์นี้จะไม่จบลงที่การทำผมครั้งนี้เพียงครั้งเดียว

³⁵⁴ พุดดิ้งข้าวหรือปายาส (Payas) คือพุดดิ้งแบบร้อน วัตถุดิบพื้นฐานคือข้าวสวยหุงสุก นมและน้ำตาล จัดเป็นขนมเก่าแก่ที่นิยมกินทั่วโลกและปรากฏการดัดแปลงสูตรมากมายทั้งแบบร้อนและแบบเย็น นักประวัติศาสตร์อาหารสันนิษฐานว่าพุดดิ้งข้าวมีต้นกำเนิดจากประเทศอินเดียเพราะมีวัฒนธรรมข้าวและน้ำตาลที่เก่าแก่ (Awanthi Vardaraj, *A Brief History: Rice Pudding*, เข้าถึงเมื่อ 7 กรกฎาคม 2562, เข้าถึงได้จาก <https://writinginthekitchen.com/2017/10/08/a-brief-history-of-rice-pudding/>)

³⁵⁵ อรุณา โควินท์, *Far And Near ใกล้และไกลในความทรงจำ*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 38.

³⁵⁶ เล่มเดียวกัน, 40-41.

³⁵⁷ เล่มเดียวกัน, 42.

อาหารอีกประเภทหนึ่งที่เชื่อมความสัมพันธ์ในสังคมคืออาหารพื้นถิ่น แต่ละพื้นถิ่นมีรูปแบบอาหารและรูปแบบรสชาติต่างกันตามวิถีชีวิตและลักษณะภูมิภาคของพื้นที่นั้น การได้รับประทานอาหารของพื้นที่ถิ่นที่ผูกพัน โดยเฉพาะเมื่อได้รับประทานตอนอยู่ต่างที่ต่างถิ่น จึงมีอิทธิพลต่อความรู้สึกเป็นพวกพ้องเดียวกันอย่างมาก อาหารพื้นถิ่นที่ปรากฏการเชื่อมความสัมพันธ์ในสังคมอย่างชัดเจนคือน้ำพริกลูกประเนในสารคดีตอน*กลิ่นอายหุบเขา* ผู้เล่าเรื่องเล่าถึงการรับพัสดุทางไกลจากนครศรีธรรมราช และเมื่อเปิดกล่องพัสดุ ผู้เล่าพบว่าในกล่องพัสดุคืออาหารท้องถิ่นจากเกมส์ เพื่อนที่นครศรีธรรมราช

ปีนี้ฉันไม่ได้มาร่วมสนุกในฤดูผลไม้ แต่กลิ่นอายของหุบเขายังเดินทางมาถึง มาพร้อมกับของในกล่องพัสดุนี้... ทูเรียนกวนเป็นของโปรดแม่ ยกให้แม่แล้วกัน ยังมีมังคุดลูกงาม สะตอ และที่ซ่อนอยู่ข้างสุดคือลูกประ

ฉันทึ่งกับตาโต เกมส์ช่างรู้ใจจริง ๆ³⁵⁸

ลูกประเนในกล่องพัสดุสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันกับกลุ่มคนรู้จักในนครศรีธรรมราชอย่างลึกซึ้ง เพราะต้นประออกลูกเพียงปีละครั้งเท่านั้น และครั้งนี้ตนไม่ได้ไปร่วมเก็บลูกประเพราะอยู่เชียงราย

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีป่าประผืนใหญ่ ประเป็นไม้ยืนต้น ให้ผลปีละครั้ง เมื่อลูกประร่วง ชาวบ้านจะบอกกันปากต่อปาก ใครอยากเข้าไปเก็บเท่าไรก็ได้ [...]

บ้านฉันอยู่เชียงราย แต่เราได้กินน้ำพริกลูกประเหมือนคนในหุบเขาด้วย เย้! ดีจังขอบคุณเกมส์ ขอคุณไปรษณีย์ไทย³⁵⁹

เห็นได้ว่าผู้เล่าคุ้นเคยกับชีวิตในนครศรีธรรมราชและกลุ่มคนส่วนหนึ่งในนครศรีธรรมราชอย่างดีเนื่องจากเคยใช้ชีวิตอยู่ที่นั่นระยะเวลาหนึ่งจนเกิดความผูกพัน เมื่อมาอยู่เชียงราย การได้กินอาหารจากนครศรีธรรมราชจึงสร้างความรู้สึกถวิลหาแก่ผู้เล่าได้ และเมื่อเป็นอาหารตามฤดูกาลอย่างทูเรียนกวนและลูกประ ยิ่งสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันได้เข้มข้นราวกับกำลังใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่เดียวกัน “อยู่ไกลถึงเชียงราย แต่กลิ่นอายของเขาหลวงยังอวลในใจ³⁶⁰” โดยมีระบบขนส่งของไปรษณีย์ช่วยลดข้อจำกัดการเข้าถึงความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันผ่านการจัดส่งพัสดุทางไกล ที่ทำให้เกมส์สามารถส่งอาหารตามฤดูกาลถึงเพื่อนแดนไกลอย่างผู้เล่าได้ในช่วงเวลาของฤดูกาลนั้น

³⁵⁸ เล่มเดียวกัน, 94.

³⁵⁹ เล่มเดียวกัน, 94.

³⁶⁰ เล่มเดียวกัน, 234.

4.1.3 อาหารแสดงความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว

สารคดี *เพราะคิดถึง... รสมือพ่อ* นำเสนอเมนูแกงป่าผ่านสถานการณ์พ่อที่ไม่ได้เจอกันนานโทรศัพท์มาหาและบอกว่าจะมาเยี่ยมครอบครัว ผู้เล่าบรรยายว่าตนไม่เจอกับพ่อนานมากจนจำเสียงพ่อในโทรศัพท์ไม่ได้

ข้อดีข้อที่หนึ่งของการไม่ได้อยู่กับพ่อ คือพ่อ (ในความทรงจำ) จะเป็นหนุ่มตลอดกาล

ข้อดีข้อที่สอง คือมันทำให้แม่เข้มแข็ง

ข้อดีข้อที่สาม (ซึ่งไม่แน่ใจว่าจริงหรือเปล่า) การไม่มีพ่อกอยจ้ำจี้จ๊าไซ ทำให้ฉันเติบโตมาเป็นคนแบบนี้

แบบไหนนะเธอ แบบที่เคยคิดว่าตัวเองมีพ่อนะสิ

จะว่าคิดถึงพ่อก็ไม่เชิง ฉันแค่...เอาละอะ ยอมรับก็ได้ ว่าคิดถึง ฉันกดโทรศัพท์หาพ่อ (ครั้งแรกในรอบปี)³⁶¹

เมื่อติดต่อกับพ่อบอกอีกครั้งและพ่อบอกว่ากำลังทำแกงป่าอยู่ เลยคิดถึงแกงป่าของพ่อขึ้นมา “[...] อาหารอย่างเดียวที่พ่อชอบทำและทำได้อร่อยกว่าแม่ก็คือแกงป่า (เผ็ดจนร้อนลิ้น) ฉันกับน้องสาวถูกฝึกให้กินเผ็ดตั้งแต่เด็ก พ่อชอบทำแกงป่าไก่ กินกับไข่เจียว ร้อน ๆ แค่นี้เราก็อร่อยกันทั้งบ้าน³⁶²” แต่พอถามน้องสาว จึงนึกขึ้นได้ว่าทั้งตนและน้องสาวทำแกงป่าไม่เป็นเพราะกินแกงป่าของพ่อจนเคยชิน แต่ก็ตัดสินใจลองทำแกงป่าจากรสชาติของพ่อที่ตนจำได้ ทั้งการเตรียมวัตถุดิบและวิธีการทำแกงป่าไก่ครั้งนี้ล้วนจินตนาการจากรสชาติที่จำได้ทั้งสิ้น

เราสองคนทำแกงป่าไม่เป็น เพราะมีพ่อทำให้กิน เหมือนที่เราแกงมีสมันไม่ค่อยเป็น เพราะแม่ทำอร่อยเลิศจนไม่มีใครกล้าสู้ [...] “ลองแกงดูก็ได้ ฉันว่าไม่ยากหรอก ชื่อน้ำพริกแกงป่ากับไก่มาแล้วอยากกินผักอะไรก็ใส่ ๆ เข้าไป” แพร่บอกด้วยน้ำเสียงมั่นใจ

ฉันจึงออกไปหาวัตถุดิบมาให้เธอ ไก่ น้ำพริกแกงป่า หน่อไม้ ถั่วฝักยาว มะเขือเปราะ พริกชี้ฟ้าแดง กระชาย...เท่าที่จำได้ ฉันว่าพอใส่แค่นี้ละ

พอมาถึงครัว เราสองคนพี่น้องช่วยกันหั่นผัก (หันไปนิทาพ่อไป) หน่อไม้เป็นชิ้นสี่เหลี่ยม ถั่วฝักยาวเป็นท่อน ๆ มะเขือเปราะเป็นเสี้ยว พริกชี้ฟ้าเป็นแว่น กระชายซอยบาง ๆ ก่อนสับไก่เป็นชิ้น เราต้องใช้เนื้อไก่ติดกระดูก น้ำแกงจะได้อร่อย [...] “ฉันทำได้” แพร่พูด แล้วจัดแจงตั้งหม้อ เปิดเตา หยิบขวดน้ำมัน

ฉันจับมือเธอไว้ “ช้าก่อน ฉันว่าพ่อไม่ใช้น้ำมัน”

³⁶¹ อรุณา โควินท์, *บ้านเกิด ครัวของเรา กับร้านในสวนลีนจี่*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 184.

³⁶² เล่มเดียวกัน, 185

“แล้วจะผัดกะอะไร แกงนะต้องผัดน้ำพริกให้หอมก่อน” เธอถาม³⁶³

หลังจากนั้นก็ได้ว่าพ่อมีวิธีการที่ทำให้รสชาติแกงป่าของพ่อเป็นรสชาติเฉพาะจนจำได้และเตือนน้องสาวเรื่องการผัดเครื่องแกงด้วยน้ำมัน ผู้เล่าถึงกรรมวิธีที่เป็นไปได้ที่สุดหากคนทำเป็นพ่อ นั่นคือการผัดเครื่องแกงด้วยน้ำที่ตนเรียนรู้จากย่า และพ่อน่าจะเรียนรู้มาแบบเดียวกัน

[...] เราจะผัดน้ำพริกด้วยน้ำเหมือนคนรุ่นปู่ย่า ย่าเคยบอกว่าน้ำมันเป็นของแพง หายาก ย่าจึงไม่ค่อยใช้น้ำมันทำอาหาร แล้วฉันก็จะได้ ว่าเคยเห็นย่าผัดน้ำพริกแกงด้วยน้ำนี่ละ กลิ่นหอมคลุ้งไปถึงปากซอยเลย

ฉันใช้วิธีของย่า (ซึ่งพ่อคงรับมาใช้ด้วย) ผัดน้ำพริกด้วยน้ำจนหอม แล้วเอาเนื้อไก่ลงผัด ต้องระวังอย่าให้น้ำมันมาก เพราะน้ำจากผักจะออกมาอีก

แพรยื่นหน้ามาดู “กลิ่นใช้ได้นะแก”

ฉันยกคิ้ว “บอกแล้ว ไม่ใช่ น้ำมัน”

“เออ แกมันหน้าเหมือนพ่อนี่”³⁶⁴

เมื่อชิมแกงป่าไก่ที่ทดลองทำจากรสชาติของพ่อ พบว่ารสชาติที่ได้ตรงกับรสชาติแกงป่าไก่ของพ่อที่อยู่ในความทรงจำ พิสูจน์ว่าการผัดเครื่องแกงด้วยน้ำที่สันนิษฐานว่าเป็นเคล็ดลับของพ่อนั้นถูกต้อง

หลังจากตักชิม ฉันแน่ใจว่านี่คือแกงป่า รสชาติมันช่าง... อืม ฉันว่ามันเหมือนที่พ่อเคยทำให้เรากินตอนเด็ก หรือฉันคิดไปเอง [...]

แพรตั้งกระทะ เจียวไข่พุกินกับแกงป่า อาหารมื้อนี้ทำให้เรากลับไปเป็นเด็กสับสนอีกครั้ง เราเป็นเด็กที่กินเผ็ดแกงมาก และแกงป่าถ้วยนี้ก็เผ็ดถึงใจจริง ๆ ฉันไม่รู้ว่าแพรจำรสมือพ่อได้หรือเปล่า แต่ฉันว่า รสมือพ่อนะ รสเดียวกับแกงถ้วยนี้เลย³⁶⁵

สารคดีตอนนี้ปรากฏความสัมพันธ์ในครอบครัว 3 รุ่นด้วยกันตามลำดับ ได้แก่ ย่า พ่อ และผู้เล่ากับน้องสาว ที่เชื่อมโยงกันผ่านรสชาติแกงป่าไก่ในความทรงจำและ ความสัมพันธ์ในครอบครัวเกิดขึ้นแต่การเรียนรู้เรื่องอาหารระหว่างผู้เล่ากับย่า การเรียนรู้วิธีทำอาหารจากการสังเกตและจดจำ ทำให้นึกถึงเคล็ดลับการผัดน้ำพริกแกงด้วยน้ำ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของแกงป่ารสมือพ่อ เพราะเคล็ดลับนี้สร้างรสชาติแกงป่าในความทรงจำขึ้น และผู้เล่ากับน้องสาวรู้จักรสชาตินี้จากฝีมือของพ่อ แม้ต้องห่างกับพ่อเป็นเวลานานจนผู้เล่ากล่าวว่านานจนลืมว่าตนเองมีพ่อและจำเสียงพ่อไม่ได้ แต่ปรากฏว่าผู้เล่ายังจำรสชาติแกงป่าของพ่อได้อย่างดี และสามารถทำออกมาได้แบบเดียวกันแม้จะไม่

³⁶³ เล่มเดียวกัน, 186-187.

³⁶⁴ เล่มเดียวกัน, 186-188.

³⁶⁵ เล่มเดียวกัน, 188-189.

เคยทำมาก่อนด้วยวิธีการที่จดจำจากย่า และสันนิษฐานว่าพ่อน่าจะเรียนรู้จากย่าเช่นกัน รวมถึงการเลือกซื้อวัตถุดิบที่เลือกซื้อจากความทรงจำ แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อและผู้เล่าว่านอกจากผู้เล่าจะสังเกตการทำอาหารของย่าแล้วยังสังเกตการทำอาหารของพ่อด้วย นอกจากนี้ยังเห็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่ากับน้องสาว ที่แม้จะทำอาหารไปถกเถียงกันไปตลอดเรื่อง แต่เห็นได้ว่าทั้งสองคนมีความทรงจำร่วมกันคือแกงป่าไก่ของพ่อ และเป็นความทรงจำที่ยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน จากการที่ทั้งสองเห็นพ้องกันว่าแกงป่าไก่ที่ช่วยกันทำออกมาเหมือนแกงของพ่อ

อาหารที่ปรากฏบทบาทเชื่อมความสัมพันธ์ในครอบครัวยังปรากฏในนวนิยาย *หยดน้ำหวานในหยาดน้ำ* ตอนที่อุรุดาอ่านต้นฉบับนวนิยายรักของกนกพงศ์และได้เห็นตัวละครชบา ตัวละครหญิงในนวนิยายเรื่องนั้น อุรุดารู้ทันทีว่าหมายถึงตน ตั้งแต่ชื่อชบาซึ่งตนเคยบอกว่าจะปลูกให้มากที่สุดในวันที่ได้ทำร้านอาหารหรือเกสต์เฮาส์ ตัวละครชบาในนวนิยายของกนกพงศ์ชอบนุ่งบาเต๊ะเหมือนตนและนุ่งด้วยวิธีเดียวกัน ตัวละครชบาชอบดอกไม้ซึ่งตนก็ชอบเช่นกัน และตัวละครชบาปรากฏในฉากทำข้าวผัดของเรื่อง ซึ่งกนกพงศ์ชี้ชวนให้อูรุดาอ่านฉากนี้ด้วยความภูมิใจ

“มีฉากทำกับข้าวด้วยนะ”

พี่ภูมิใจภูมิใจกับฉากเล็ก ๆ ในนิยาย ซึ่งน่าจะใช้เวลาทำมากกว่าไม่ถึงนาที ทั้งอาจสงสัย พี่บรรจุนั้นลงในเรื่องเพื่ออะไร แต่นั่นล่ะค่ะ หน้าที่ของนักเขียนคือถ่ายทอด ไม่ใช่ตอบคำถาม

พี่ไม่ทำข้าวผัด ฉันท่างหาก และมักทำเป็นมื้อกลางวัน ฉันทันใจ พี่มาแอบดูตอนไหน พี่เขียนเหมือนเคยปรุงเสียเอง

ฉากซึ่งดูไม่สำคัญปรากฏอยู่ในฤดูร้อน ฉันทู้ พี่จัดวางอย่างบรรจง ย่อมมีเจตจำนง แต่ฉันทจะไม่ถาม ไม่จำเป็นเลย³⁶⁶

แม้ตอนอุรุดากล่าวถึงนวนิยายรักเรื่องนี้จะได้กล่าวถึงวิธีการทำข้าวผัดอย่างชัดเจนทั้งข้าวผัดของตนและข้าวผัดของชบา แต่จากข้อความข้างต้นเห็นได้ว่าข้าวผัดของตัวละครชบาเป็นข้าวผัดแบบเดียวกับของอุรุดา ทั้งอุรุดาและตัวละครชบายังผัดในเวลาเดียวกันคือมื้อกลางวัน และกนกพงศ์เลือกเขียนถึงโดยอุรุดาไม่รู้ตัวมาก่อนว่าคนรักเฝ้าสังเกตตนอยู่ รายละเอียดของอุรุดาที่ปรากฏในนวนิยายของกนกพงศ์นั้นแสดงถึงความใส่ใจจดจำรายละเอียดของคนรัก เป็นทั้งการยอมรับในความสัมพันธ์และยอมรับในตัวตนของอุรุดาไปพร้อมกัน

³⁶⁶อุรุดา โควินท์, *หยดน้ำหวานในหยาดน้ำตา*, (กรุงเทพฯ: มติชน, 2560), 298-299.

4.1.4 อาหารแสดงสัมพันธ์ภาพของผู้หญิงในบ้าน

พื้นที่ครัวในสารคดีเป็นเหมือนโรงเรียนสอนทำอาหาร มีแม่และยายเป็นผู้ส่งต่อความรู้ ครัวในสารคดีจึงเป็นทั้งพื้นที่แห่งการเรียนรู้ พื้นที่แห่งความไว้วางใจ และเป็นพื้นที่แสดงสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกหญิงในครอบครัว

สารคดีตอน*ความลับในครัว*ผู้เล่าบรรยายความแตกต่างระหว่างครัวของแม่และครัวของยายว่าครัวของยายเป็นครัวแบบโบราณ และมีขนมที่แม่ไม่ยอมทำให้อิน

ฉันเติบโตมาในบ้านสองหลังซึ่งมีครัวใหญ่กว่าห้องนอนสองเท่า ครัวของยายเป็นครัวแบบโบราณ ใช้เตาถ่านทำอาหาร มือไหนที่กินข้าวกับตวยาย ฉันจะได้กินข้าวตัง ซึ่งไม่มีในครัวของแม่ ยายชอบทำอาหารหรือขนมที่แม่ไม่ยอมทำ (แม่อ้างว่าเป็นอาหารคนแก่ แต่ยายบอกว่าแม่ทำไม่เป็น) อย่างเช่น แกงคั่วสับปะรด เปลือกส้มโอเชื่อม ขนมสำปันนี ขนมทองเอก ครัวของยายจะมีขวดโหลใส่ขนมอร่อย ๆ ไว้รอฉันกับน้องเสมอ [...]

ครัวของแม่ทันสมัยกว่า ใช้เตาแก๊ส มีอุปกรณ์ที่ทันสมัย (แต่แม่ทำอาหารได้น้อยกว่ายาย) ตอนเย็นฉันกับน้องสาวกลับจากโรงเรียน พ่อแม่กลับจากทำงาน ทุกคนตรงเข้าครัว (ซึ่งมีพี่เลี้ยงของฉันเด็ดผัก หั่นหมูรออยู่แล้ว) มีแต่แม่กับพี่เลี้ยงเท่านั้นที่รู้ล่วงหน้าว่าเย็นนี้เราจะทำอะไรกิน ฉันกับน้องสาวชอบแข่งกันทายว่าวันนี้แม่จะแกงอะไร [...]

ครัวของแม่เป็นสถานที่รวมคนในบ้าน และบางครั้งก็เป็นสถานที่รวมเพื่อน ๆ ของแม่กับพ่อด้วย วันที่เรามีกินเลี้ยง ครัวจะเคลื่อนกลาดไปด้วยผัก ปลา [...] คลั่งไปด้วยกลิ่นอาหารนานาชนิด แม่กับเพื่อน ๆ แต่งตัวสวยสะ แต่ทุกคนก็เข้าครัว ช่วยกันทำอาหารอย่างคึกครื้น³⁶⁷

ข้อความข้างต้นบรรยายถึงลักษณะของครัวของสองบ้านที่แตกต่างกันตามรูปแบบการทำอาหารและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในครัว ซึ่งเห็นได้ว่าผู้เล่าคุ้นเคยกับครัวของทั้งสองบ้านเป็นอย่างดี และเรียนรู้การทำอาหารจากในครัวผ่านการสังเกตและจดจำ “ฉันไม่เคยรู้ว่ามิโรงเรียนสอนทำอาหารและยายก็ไม่เคยสอนแม่ แม่ไม่เคยสอนฉันกับน้อง เราไม่เคยตั้งอกตั้งใจหัดทำอาหาร แต่เราทุกคนก็ทำอาหารเป็น เมื่อถึงเวลาหนึ่งเราจะมีแกงหม้อแรกที่ปรุงด้วยตัวเอง³⁶⁸” แม้กล่าวถึงรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ว่า “ไม่เคยสอน” ยายไม่เคยสอนแม่ แม่ไม่เคยสอนผู้เล่าและน้องสาว ยายเองก็ไม่เคยสอนผู้เล่าเช่นกัน แต่ทั้งหมดเรียนรู้การทำอาหารของอีกคนจากการเลียนแบบวิธีการในครัว ผู้เล่าเรื่องและแพร์ น้องสาว รู้จักการทำอาหารจากครัวของแม่ และแม่เองก็รู้จักการทำอาหารจากครัวของยาย

³⁶⁷ อรุณา โควินท์, *ครัวสีแดง*, (กรุงเทพฯ: แพรวสำนักพิมพ์, 2552), 5-6.

³⁶⁸ เล่มเดียวกัน, 5-7.

สารคดี *ต้มหอมโง้งแม่* เป็นสารคดีอีกตอนที่แสดงถึงสัมพันธ์ภาพระหว่างแม่กับลูกสาวคือผู้เล่าผ่านการทำต้มหอม อาหารโปรดของแม่เพื่อหวังให้แม่คลายโศรที่ทะเลาะกับตน

“ทำกับข้าวให้กินสักมื้อ เดี่ยวแม่ก็ลืม” แพร่แนะนำ

นั่นเป็นที่มาของการเข้าครัวพร้อมหน่อไม้ตากแห้งในบายนี่ แพร่ว่า ชื่ออาหารเหมาะกับลูกผู้จองหองอย่างฉัน เธอจัดการหาหน่อไม้มา บอกให้ฉันต้ม แล้วหันเป็นเส้น ก่อนตากแดดหนึ่งนาที่³⁶⁹

ผู้เล่ายังเล่าถึงต้มหอมว่าเป็นอาหารที่แม่ทำให้กินบ่อยครั้งยังอยู่บ้านเดิม เป็นอาหารที่ใช้ของโปรดแม่มาทำเป็นส่วนใหญ่ และแม่ไม่ได้ทำต้มหอมนานจนตนเริ่มหลงลืมรสชาติ การทำต้มหอมครั้งนี้จึงทำจากความคุ้นเคยในความทรงจำว่าต้องใช้วัตถุดิบอะไร และต้องทำอะไร

ตอนที่เรายังอยู่บ้านหลังเดิม แม่ทำต้มหอมบ่อยมาก มันเป็นเมนูซึ่งรวบรวมของโปรดแม่ไว้ด้วยกัน หน่อไม้ ถั่วลิสง ไข่ต้ม และซีโครงหมู ต้มหอมหายไปจากสำรับของเราเสียนาน รสชาติของมันจึงรางเลือน

พอจำได้ ว่าแม่ก็เริ่มต้นจากเตรียมสามสหาย-รากผักชี กระเทียม พริกไทย อย่างละนิดหน่อย ต่ำละเอียดใส่ถ้วยไว้³⁷⁰

และเมื่อแม่เห็นว่าลูกสาวกำลังทำต้มหอม แม่จึงคอยกำกับและเตือนเมื่อลูกสาวหลงลืมบางขั้นตอนไป แม้อย่างโศรเคืองลูกสาวอยู่

ฉันกำลังแกะไข่ต้มลูกที่ห้า แม่เดินเข้าครัวมา “ทำอะไร”

“แม่ทายนี่”

“ฮึ ต้มหอมละสิ” [...]

“อะไร จะผัดแล้ว ซีโครงยังไม่ได้สับ ถั่วลิสงก็ไม่ได้คั่ว” แม่ว่า

อ้าว ต้องคั่วถั่วด้วยเหรอ ใส่ลงหม้อไป มันก็สุกเหมือนกันนี่นา”

“สุก แต่ไม่เหมือนกัน แกนี่... ไม่ได้เรื่องเลย”

ทั้งที่ยังงอน แม่คว้ากระทะมา เทถั่วลงไปหนึ่งถ้วยตวง³⁷¹

นอกจากคอยกำกับวิธีการแล้วแม่ลงมือปรุงรสต้มหอมด้วยตัวเองเพื่อให้รสชาติออกมาตั้งใจและกำกับให้ลูกสาวระวังเรื่องการปรุงรสเป็นพิเศษ แม้ต้องขัดแย้งกับลูกสาวก็ตาม

ซีโครงหมูเริ่มสุก เป็นแม่เองที่เทหน่อไม้ลงไปสองถ้วย ฉันทบรรจงผัด แม่ปรุงรสด้วยน้ำปลา ซีอิ้วขาว ซีอิ้วหวาน และน้ำตาลปีบ

³⁶⁹ อรุณา โควินท์, *บ้านเกิด ครัวของเรา กับร้านในสวนลีนจี*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 17.

³⁷⁰ เล่มเดียวกัน, 17-18.

³⁷¹ เล่มเดียวกัน, 17-18.

“โอ้ย แม่ อย่าให้หวานนักซี” ฉันทวยวาย เมื่อเห็นแม่โยยน้ำตาลก้อนใหญ่ลงกระทะ

“แกนี่ไม่รู้เรื่องเลย ไม่หวานจะเป็นต้มหองได้ไง” [...]

แม่ปิดประตูครัว ทั้งฉันทให้อยู่เฝ้าต้มหอง น้ำสีน้ำตาลอ่อนเริ่มเดือดปุด ๆ ไม่รู้รสชาติเป็นไง ฉันทกำลังยกช้อนขึ้นชด

“อย่าเพิ่งชิม รอให้ได้ที่ก่อน เดียวล้นชิน ไม่รู้รสกันพอดี” แม่ทำฉันทสะดุ้ง ช้อนเกือบหลุดมือ...ก็ได้ยังไม่ชิมก็ได้

“อย่าลืมนะ ให้รสออกหวาน ตามด้วยเค็ม ระวังด้วย เค็มไปแก้ยาก”³⁷²

ต้มหองในเรื่องทำให้เห็นสัมพันธ์ภาพระหว่างแม่กับลูกสาวตั้งแต่การเลือกทำอาหารที่แม่ชอบและเคยทำให้กินบ่อย ๆ เพื่อหวังให้แม่ชื่นใจ จากนั้นเป็นตอนที่แม่เข้ามาช่วยเหลือและคอยกำกับขั้นตอนการทำในครัว และในตอนท้าย แม่ยอมให้ลูกสาวเฝ้าหม้อไว้โดยกำกับทั้งทำยว่าต้องปรุงให้ลำดับรสชาติเป็นแบบใด สถานการณ์ที่กล่าวมาทั้งหมดคือการสั่งสอนและการเรียนรู้ในพื้นที่ครัวของบ้าน แม่ไม่ใช้การสอนทำอาหารอย่างเป็นทางการเป็นกิจจะลักษณะ แต่กระบวนการถ่ายทอดความรู้ไม่ว่าเรื่องอาหารหรือเรื่องชีวิตระหว่างแม่กับลูกสาวเกิดขึ้นในครัวเสมอ ทั้งยังเห็นบทบาทของพื้นที่ครัวเป็นพื้นที่ถ่ายทอดความรู้และพื้นที่แห่งความไว้วางใจ เห็นได้จากที่แม่กับลูกสาวทะเลาะกันนอกครัว จากนั้นช่วยกันทำอาหารในครัว การที่แม่ปล่อยให้ลูกสาวเป็นคนปรุงรสชาติที่ตนต้องการเองก็แสดงการถ่ายทอดความรู้ระหว่างแม่กับลูกสาวที่เกิดขึ้นสม่ำเสมอและความไว้วางใจว่าลูกสาวจะสามารถปรุงอาหารออกมาแบบที่ตนต้องการ

สารคดีตอน *สวยและกินได้* เล่าถึงตอนผู้เล่าและแม่ทำสายบัวต้มกะทิด้วยกัน เมื่อผู้เล่ารู้ว่าแม่จะทำสายบัวต้มกะทิ ผู้เล่าจึงซื้อปลาทุมาปริมาณมาก และบอกแม่ว่าตนไม่อยากกินเพราะเสียดายดอกบัว

“หนูจะกินแต่ปลาทุ ไม่กินสายบัว”

“ทำไม สายบัวอร่อยจะตาย”

“ดอกบัวสวย หนูกินไม่ลง”

“แกนี่พิลึก บัวนะสิควรกิน เพราะเราแค่นี้เดี๋ยวนมา แต่ปลาหนึ่งตัวคือหนึ่งชีวิต”

ลูกของแม่ แต่ปลาทุไม่สวยนี่ ดอกบัวสวย³⁷³

³⁷² เล่มเดียวกัน, 19-20.

³⁷³ อรุณา โควินท์, *Cinderella's apron ครัวสีแดงกับผ้ากันเปื้อนของนางซิน*, (กรุงเทพฯ: ณ ดา,

แม่จึงให้ผู้เฒ่าช่วยทำสายบัวต้มกะทิด้วยกัน และเมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว แม่ก็ให้ลูกสาว
ลองชิม

“เอานะ ลองกินดู แล้วแจะรู้ว่าบัวไม่ได้สวยอย่างเดียว กินอร่อยด้วย”

ต้กสายบัวกิน แม่จะเสียดายดอกบัวแค่นั้นแต่ฉันต้องยอมรับว่าแม่พูดถูก³⁷⁴

การทำต้มกะทิสายบัวครั้งนี้แม่สอนลูกสาวเกี่ยวกับคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ไปพร้อม
กัน แม่ลูกสาวนึกเสียดายคุณค่าความงามของดอกบัวที่โดนตัดก้านออก แต่วิธีการทำอาหารของแม่ทำ
ให้เห็นว่า การนำสายบัวมาทำอาหารไม่ได้ทำลายคุณค่าความงามของดอกบัวออกไป ขั้นตอนการ
ทำอาหารยังคงรักษาความสวยไว้อย่างดี และบัวไม่ได้มีดีที่ความสวยอย่างเดียว เพราะสายบัวนั้นกิน
ได้และอร่อยอีกด้วย

4.1.5 อาหารกำหนดบรรทัดฐานและรสนิยมการกิน

ดังที่ธเนศ วงศ์ยานนาวา นำเสนอมุมมองความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับมนุษย์ไว้
ว่าลิ้นรับรสชาติอาหารแสดงความเป็นอนุรักษ์นิยมของร่างกาย อันหมายถึงรสนิยมการกินของมนุษย์
นั้นเกิดจากการยึดติดรสชาติที่คุ้นเคย ที่ความรู้รอบหรือสำนึกความเป็นสากลไม่อาจเข้าไปจัดการหรือ
ลบเลือนได้³⁷⁵ “รสมือ” หรือรสชาติเฉพาะตัวจึงจัดเป็นความสามารถเฉพาะบุคคลและผูกพันกับ
ตัวตนของผู้ทำอาหาร รสมือเกิดจากความเชี่ยวชาญและแม่นยำ เข้าใจรายละเอียดในกระบวนการจน
สามารถดัดแปลงหรือเติมแต่ง นอกจากนี้ยังเกิดจากความละเอียดอ่อนและช่างสังเกตของผู้ทำอาหาร
ความคุ้นเคยในรสมือจึงสามารถพัฒนาเป็นบรรทัดฐานอาหารของผู้กินได้เช่นกันว่ารสชาติที่ตนคุ้นเคย
คือรสชาติที่ดี

สารคดีตอน *รสมือแม่เกรซ: รสแท้ใต้ปลา* เกมส์เล่าถึงแม่เกรซ แม่ของเขาว่า
ทำอาหารอร่อยทุกอย่างแบบที่ใครก็ปฏิเสธไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นอาหารใต้หรืออาหารอีสาน

เด็ก ๆ ต่างกินอาหารที่ปรุงจากครัวเล็ก ๆ แห่งนี้ อาหารรสมือแม่เกรซ ซึ่งเกมส์คุณนุกย
หนว่าเป็นเลิศไม่แพ้ใคร อะไร อะไร ก็แม่เกมส์ทำอร่อยที่สุดในโลก ฉันทึกหมั่นไล่เขา จึงกล้า
บอก ลองเราได้กินอาหารของใครนาน ๆ เราจะติดรสมือนั้น ไม่ว่าเธอ (เขา) ทำอะไร เป็นอร่อย
ถูกปากไปหมด ดูอย่างคนกรุงนนปะไร นิยมรสหวานก็เพราะติดรสมือพ่อค้าแม่ขาย (ส่วนใหญ่)
ที่ขยันเติมน้ำตาลในอาหารทุกชนิด

เกมส์เถียงเอาเป็นเอาตาย แม่เกรซของเขามีรสมือจริง รักการทำอาหารจริง³⁷⁶

³⁷⁴ อรุณรัตน์, 124.

³⁷⁵ อรุณรัตน์ ติปยานนท์, My Chefs. (กรุงเทพฯ: แชลมอน, 2562), 6.

³⁷⁶ อรุณดา โควินท์, Far And Near ใกล้และไกลในความทรงจำ, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556), 94.

เมื่อผู้เล่าไม่เชื่อ เกมส์จึงพาไปร้านขายอาหารของแม่เกรซ แม่เกรซกำลังเตรียมไต่ปลาหรือหื้อยำไต่ปลาไว้ให้ เพราะรู้มาจากเกมส์ว่าเธอชอบไต่ปลา

“แม่ทำอะไรคะ”

“ไต่ปลาอือ ลูก” แม่เกรซตอบ

“ไต่ปลาอือ” ฉันทวนคำ เคยกินแต่แกงไต่ปลา ไม่ยังรู้ว่าเอาไต่ปลามาทำอย่างอื่นได้อีก

“เห็นเกมส์ว่าลูกชอบไต่ปลา ลองชิมดูนะ กินได้มั๊ย”³⁷⁷

ในตอนท้ายผู้เล่ากล่าวถึงยำไต่ปลาของแม่เกรซว่าทำให้ว่าตนได้รู้จักรสไต่ปลาที่แตกต่างจากความคุ้นเคย “ได้รู้รสชาติไต่ปลาแท้ ๆ ก็คราวนี้เอง อดคิดถึงแม่ของฉันทวนไม่ได้ แม่ชอบไต่ปลามากเหมือนกัน เห็นที่ต้องซื้อไต่ปลากลับเชียงรายไปทำให้แม่กินบ้าง แต่กินนั้นแหละ ไม่รู้จะทำอ้อยเหมือนแม่เกรซหรือเปล่า” ความอ้อยที่ผู้เล่ากล่าวถึงว่าไม่มั่นใจนั้นนอกจากเป็นเพราะเป็นการกินยำไต่ปลาครั้งแรกแล้วยังเป็นเพราะยำไต่ปลาของแม่เกรซมีรสมือของผู้ทำอยู่ด้วย จึงเกิดมาตรวจความอ้อยขึ้นในใจ รสมือของแม่เกรซยังแสดงออกผ่านคำยืนยันของเกมส์ตอนต้นเรื่องว่าแม่เกรซทำอาหารอะไรก็อ้อยจนสามารถเปิดร้านอาหารที่ขายทั้งอาหารใต้และอาหารอีสานได้ แม่แม่เกรซจะเป็นคนนครศรีธรรมราชก็ตาม

บทบาทหน้าที่ของอาหารในการกำหนดบรรทัดฐานยังปรากฏในนวนิยาย *แหวนพระจันทร์* ดาห์เลียใช้รสมือแม่เป็นบรรทัดฐานความสามารถในการทำอาหาร ไม่ว่าจะป็นฝีมือของตนเองหรือใครก็ตาม แม้แต่พงษ์ พ่อครัวหลักของร้านอาหาร

กลืนแกงเนื้อเตี้ยจุกเมื่อก้าวเข้าครัว กลืนซึ่งใกล้เคียงกับแกงของแม่

“แกงวู้” ฉันทะโกน รีไปหาต้นตอ

“สำหรับมือตึกครึ่งเซฟ ผมจะหุงข้าวมันด้วย”

ฉันทะโกนกลืนแกงเข้าไปเต็มปอด “กลืนและส...ไชเลย”

“ชิมหน่อยมั๊ยครับ”

ฉันทะโกน “เราเชื่อมือพงษ์ รอกินด้วยกันตอนร้านปิด” ก้มลงดูหม้อใกล้ ๆ “ไม่มีอะไร

อ้อยเท่าแกงเนื้อเตี้ย ๆ กินกับข้าวใหม่ ผัดสด และไข่เค็มดาวสักฟอง” [...]

ฉันทะโกน “ในเบื้องต้น เราตัดสินใจบรรจุแกงเนื้อเป็นหนึ่งในเมนู”³⁷⁸

การบรรจุแกงเนื้อฝีมือพงษ์ลงในรายการอาหารของร้านไม่ได้เกิดขึ้นเพียงเพราะดาห์เลียมองเห็นโอกาสในการขายแกงเนื้อในร้านดินหญ้าฟ้าแถนเท่านั้น แต่ดาห์เลียยังเห็นว่าพงษ์

³⁷⁷ เล่มเดียวกัน, 97.

³⁷⁸ อรุณา โควินท์, *แหวนพระจันทร์*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2557), 55. 186-187.

เป็นพ่อครัวที่มีฝีมือ ซึ่งพงษ์พิสุจน์ได้เธอเห็นจากการทำแกงเนื้อออกมาใกล้เคียงกับแกงเนื้อของแม่ เนื่องจากดาห์เลียยกอาหารของแม่เป็นบรรทัดฐานอาหารใต้ที่ดีจากความคุ้นเคยแต่เด็ก

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับตัวตนของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายและเรื่องสั้น

ผลการศึกษาพบว่าอาหารในนวนิยายและเรื่องสั้นนั้นสัมพันธ์กับตัวตนของตัวละครเอกหญิงอย่างชัดเจน ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวยังเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครหญิงกับตัวละครอื่นและตัวละครหญิงกับสถานที่ดังที่กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ ทำให้ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับตัวละครเอกหญิงแต่ละคนมีรูปแบบและรายละเอียดแตกต่างกันไปตามความสัมพันธ์อื่นที่เชื่อมโยงกัน

4.2.1 พะแพง จากเรื่อง ฝี่เสื้อที่บินข้ามบึง และ ขอบของแสง ปีกแห่งเงา

พะแพงเป็นผู้หญิงเชียงรายที่ใช้ชีวิตคู่กับกันที่บ้านสวนในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเวลา 8 ปี เมื่อกันเสียชีวิตพะแพงจึงย้ายออกไปกรุงเทพมหานคร และกลับไปอาศัยบ้านเกิดที่เชียงรายในเวลาต่อมา ความคุ้นชินและผูกพันในชีวิตบ้านสวนและการใช้ชีวิตแบบชาวสวนเป็นระยะเวลาเวลานานทำให้พะแพงสร้างตัวตน “คนบ้านสวนแดนใต้” ขึ้น และแสดงออกผ่านการนุ่งผ้าป่าเต๊ะในชีวิตประจำวันไม่ว่าจะอยู่พื้นที่ใด ความเป็นแม่บ้านและผู้สร้างศิลปะ การใช้ชีวิตแบบศิลปินที่ให้ความสำคัญกับความงาม รวมถึงการทำอาหารจากพืชผักในบ้าน ดังที่พะแพงบอกแม่ว่าเมื่ออยู่กับกัน ตนได้สัมผัสความสวยจากภายในและมีความสุขกับชีวิตแบบนี้

ตัวตนคนบ้านสวนแดนใต้ปรากฏการแสดงออกผ่านอาหารด้วยเช่นกัน หลังจากพะแพงกับกันกลับจากเยี่ยมแม่ที่จังหวัดเชียงราย เมื่อถึงบ้านที่นครศรีธรรมราช อาหารที่พะแพงอยากกินเมื่อกลับไปถึงคือแกงเลียงและน้ำพริก

“พอเรามาถึง ฝนก็ตก” เขาว่า

“ที่นี่เป็นดินแดนของสายฝน” พะแพงพิมพ์

“ไปตลาดตีใหม่” เขาถาม

“ไม่ต้องหรอกค่ะ แพงอยากกินแกงเลียงกับน้ำพริก” พะแพงตอบ

“รอฝนขาดเม็ด เราจะไปเก็บยอดเหมะ” พุดแล้วก็เดินขึ้นชั้นบน³⁷⁹

ยอดเหมะหรือผักมะในบตสนทนาข้างต้นเป็นผักพื้นบ้านชนิดหนึ่ง พบได้ทั่วประเทศไทยและพบได้มากในหมู่บ้านศิริวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะคล้ายใบตำลึง นิยมเด็ด

³⁷⁹ อรุณา โควินท์, ขอบของแสง ปีกแห่งเงา, (กรุงเทพฯ: ณ ตา, 2557), 147. 59.

ส่วนใบอ่อนหรือส่วนยอดมาทำแกงเลียงเคยกเกลือ³⁸⁰ หรือแกงเลียงใส่กะปิ แกงเลียงเคยกเกลือและ น้ำพริกเป็นเมนูแรกที่พะแพงได้กินในบ้านของกันก่อนตัดสินใจอยู่ด้วยกัน

กันเป็นพ่อครัว พะแพงกับไก่เป็นลูกมือ อาหารมีน้ำพริกแมงดา ปลาทรายทอดขมิ้น และแกง เลียงเคยกเกลือ พะแพงกินข้างสองจานพูนๆ ต้มกาแฟ แล้วทุกคนก็ซุกตัวเข้าไปในถุขนอน นอนบนเสื่อ กระจุต ข้างล่างคือพื้นทรายซึ่งเก็บความร้อนจากแดดไว้ [...]

“พะแพง” กันเรียกชื่อเธอ เบบราวกระซิบข้างหู [...]

“มาอยู่กับเราไหม”³⁸¹

แกงเลียงเป็นอาหารที่ไม่เคร่งครัดเรื่องส่วนผสมและวิธีทำ มีเพียงเครื่องปรุงสำคัญ คือกะปิและเกลือ ส่วนผักที่ใส่ในแกงเลียงมักเป็นผักที่หาได้ง่ายตามริ้วบ้านโดยเฉพาะพวกผักไม้เลื้อย อย่างตำลึง จะรับประทานเป็นกับข้าวเดี่ยวหรือรับประทานกับน้ำพริกเพื่อรสชาติที่จัดจ้านขึ้นก็ได้ แกงเลียงและน้ำพริกจึงยึดโยงพะแพงกับบ้านสวนศิริวงไว้ทั้งในฐานะอาหารแห่งความทรงจำและ อาหารในวิถีชีวิตที่ต้นคุ่นเคย

ทุเรียนกวนเป็นทั้งวิถีชีวิตและความภาคภูมิใจของพะแพงในการอยู่ที่ นครศรีธรรมราช การกวนทุเรียนจะเกิดขึ้นเฉพาะช่วงจึงเป็นเหมือนประกาศแจ้งว่าพะแพงผ่านการใช้ชีวิตคู่กับกันแล้วอีกปี จำนวนครั้งที่พะแพงได้กวนทุเรียนในบ้านสวนเป็นเหมือนบันทึกที่ช่วยพะแพง ระลึกว่าเธออยู่ที่นครศรีธรรมราชนานแค่ไหน “นานไม่นาน พะแพงก็กวนทุเรียนเป็นแล้วกัน”³⁸²

เริ่มจากฉีกทุเรียนออก แกะเอาแต่เนื้อมาใส่กระทะใบใหญ่ ก่อไฟกองเล็ก ๆ แล้วนั่งกวนไปเรื่อย ๆ ทุเรียนจะค่อย ๆ เปลี่ยนสีจากเหลืองเป็นน้ำตาล สีน้ำตาลเข้มขึ้นเท่าไรทุเรียนก็หนืดขึ้นเท่านั้น เธอต้องออกแรงมากขึ้น และต้องกวนจนกว่าทุเรียนจะกลิ้งเป็นก้อนเดียว ไม่ติดกระทะ กันภูมิใจที่พะแพงกวนทุเรียนได้ เขาส่งทุเรียนกวนเป็นของขวัญปีใหม่ให้เพื่อน ๆ รวมทั้งแม่ของพะแพงด้วย³⁸³

การกวนทุเรียนเป็นกรรมวิธีอันอ่อนเนื้อทุเรียนในหน้าทุเรียนของชาวสวนที่อาจได้ผลผลิตมากจนรับประทานไม่ทัน วิธีทำทุเรียนกวนมีเพียงการแยกเนื้อทุเรียนออกจากเมล็ดและกวนเนื้อทุเรียนในกระทะทองเหลืองจนจับตัวเป็นก้อน ก่อนจะพักให้เย็นและเก็บรักษาในถุขนอนหรือภาชนะปิด จากนั้นเก็บในที่แห้งและเย็น แม้วิธีทำไม่ซับซ้อนแต่ทุเรียนกวนเป็นอาหารที่เรียกร้องทั้งแรงกายและเวลา เนื่องจากต้องคนเนื้อทุเรียนในกระทะด้วยไฟอ่อนต่อเนื่องยาวนานจนกว่าจะขึ้น ยิ่ง

³⁸⁰ ภัตตาคารบ้านทุ่ง, ภัตตาคารบ้านทุ่ง : ผักแมะ, เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2563, เข้าถึงจาก <https://www.youtube.com/watch?v=MkTtgFW7ZFM>

³⁸¹ อรุณา โควินท์, ขอบของแสง ปีกแห่งเงา, (กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2557), 147. 81-82.

³⁸² เล่มเดียวกัน, 65.

³⁸³ เล่มเดียวกัน, 66.

เนื้อชั้นยิ่งกวนได้ยาก ต้องออกแรงมากขึ้น นอกจากนี้เนื้อทุเรียนปริมาณมากในตอนแรกจะเหลือเพียงส่วนหนึ่งเมื่อกวนเสร็จ ทุเรียนกวนจึงไม่ใช่อาหารที่ทำได้บ่อยครั้งหรือนึกอยากรับประทานครั้งใดก็ทำได้เลย ต้องทำในช่วงฤดูทุเรียนที่จะมีทุเรียนมากพอสำหรับกวนเท่านั้น

การกวนทุเรียนในเรื่องจึงเป็นทั้งพิธีกรรมในฐานะชาวสวนและเป็นหมุดหมายเวลา เนื่องจากฤดูทุเรียนมีเพียงปีละครั้ง ทุเรียนกวนเป็นความภาคภูมิใจของพะแพงที่สามารถใช้บอกใครต่อใครโดยเฉพาะแม่ว่าตนเป็นชาวสวนและมีความสุขกับชีวิตชาวสวนในหมู่บ้านศิรีวง ผ่านการส่งทุเรียนกวนฝีมือตนไปให้แม่รับประทาน

หลังจากพะแพงกลับไปอยู่บ้านที่เชียงรายและตกลงรับช่วงต่อร้านอาหารของน้องสาวอย่างเต็มตัว พะแพงปรับปรุงเมนูอาหารของร้าน อาหารที่พะแพงเพิ่มลงไปคือขนมจีนแกงใต้ พะแพงเลือกรักษาลักษณะเฉพาะของขนมจีนแกงใต้ไว้แม้จะเป็นเมนูในร้านอาหารของภาคเหนือก็ตาม

ฉันมั่นใจว่าคนเชียงรายกินเผ็ดสู้คนใต้ได้อย่างแน่นอน ฉันใส่มะขามทั้งความร้อนจากพริกไทยดำและความเผ็ดของพริกชี้ฟ้าแห้ง ตำเครื่องแกงไว้ตั้งแต่เมื่อวาน มีเครื่องแกงดี ไม่ว่าแกงอะไร ย่อมมีชัย ยิ่งถ้าได้กะปิดี ๆ ถึงกะทิ ถึงเนื้อปลา ขนมจีนไม่อร่อยก็ไม่รู้จะว่าอย่างไร

พี่จันทรากำลังล้างสารพัดผักที่จะเป็นเครื่องเคียงขนมจีน เราเสิร์ฟเป็นคู่แกงโตปลากับน้ำยา กินกับไข่ม่มสุก ผักสด และผักต้มกะทิ³⁸⁴

ลักษณะเฉพาะของขนมจีนสูตรพื้นเมืองภาคใต้นั้นคือน้ำแกงรสชาติเข้มข้น เผ็ดร้อน และผักเครื่องเคียงที่หลากหลายทั้งผักต้มกะทิและผักสดหลากหลายชนิด นอกจากนี้ยังเป็นอาหารใต้ที่แม่ของพะแพงชอบอีกด้วย

เมื่อจันทรา พนักงานคนหนึ่งของร้านเอ่ยปากชมพะแพงเรื่องฝีมือการทำแกงใต้ เพราะเห็นความสำเร็จจากขนมจีน พะแพงจึงตอบรับว่าเรียนรู้อะไรจากกัน “แต่ขนมจีนนี้เขาไม่เคยทำนะคะ ขนมจีนเป็นอาหารที่หากินง่ายเหมือนน้ำเงี้ยวบ้านเรา หมู่บ้านไหนก็มีร้านขนมจีน”³⁸⁵ คำตอบของพะแพงเรื่องขนมจีนแกงใต้แสดงให้เห็นชัดว่าพะแพงไม่ได้เลือกนำเสนอเมนูนี้เพียงเพราะผูกพันกับคนรักเก่าเท่านั้น แต่นำเสนอจากวิถีชีวิตที่ตนคุ้นเคยในช่วงเวลาหนึ่งและอยากรักษาไว้ เป็นการนำเสนออัตลักษณ์คนบ้านสวนแดนใต้ที่มีขนมจีนแกงใต้เป็นอาหารสามัญ เช่นเดียวกับขนมจีนน้ำเงี้ยวซึ่งเป็นอาหารสามัญของคนภาคเหนือ สังคมในภูมิภาคนี้ของตน

กล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับตัวตนของกะแพงคือการใช้อาหารเป็นสื่อนำเสนอตัวตนที่เธอเลือกเป็นคือชาวสวนจากภาคใต้ ตัวตนดังกล่าวพะแพงเลือกเป็นจาก

³⁸⁴ เล่มเดียวกัน, 227.

³⁸⁵ เล่มเดียวกัน, 227.

ความคุ้นเคยครั้งใช้ชีวิตที่นครศรีธรรมราชและความผูกพันกับคนรัก นอกจากนี้ การใช้อาหารเพื่อนำเสนอตัวตนของพะแพงปรากฏชัดเจนจากการส่งทุเรียนกวนให้แม่ที่เชียงรายและจากการบรรจุขนมจีนแกงใต้ลงในรายการอาหารของร้านที่เชียงราย การนำเสนอตัวตนนอกพื้นที่บ้านสวนจึงแสดงถึงการเลือกรักษาตัวตนที่บ้านสวนไว้ของพะแพง ไม่ว่าจะขณะนั้นจะอยู่ที่ใด

4.2.2 ดาห์ลียา จากนวนิยาย *แหวนพระจันทร์*

ดาห์ลียากล่าวถึงการสร้างตัวตน “คนทำอาหาร” และนำเสนอผ่านอาหารอย่างตรงไปตรงมา ดาห์ลียาเป็นคนอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เดิมโตในครอบครัวคนขายข้าวราดแกง การทำอาหารจึงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตตั้งแต่เธอเกิด ความคุ้นเคยกับอาหารของแม่ทำให้เธอใช้อาหารของแม่เป็นบรรทัดฐานรสชาติและฝีมือการทำอาหาร เมื่อตัดสินใจทำอาหารเป็นอาชีพหลักเช่นเดียวกับแม่ ดาห์ลียาจึงใช้อาหารพื้นบ้านภาคใต้ที่ตนคุ้นเคยอย่างแกงเลียงเป็นประตูก้าวสู่พื้นที่ของอาชีพทำครัว “คุณพิมให้ฉันทำอะไรก็ได้ให้เธอกิน ฉันทำแกงเลียงกับน้ำพริกเสิร์ฟเธอ และไต่งานด้วยแกงเลียงถ้วยนั้น³⁸⁶” อาชีพแม่ครัวทำให้พื้นที่ครัวและพื้นที่ร้านอาหารเป็นพื้นที่ของดาห์ลียาโดยอำนาจการทำงาน และครัวกับอาหาร โดยเฉพาะอาหารถิ่นบ้านเกิดอย่างอาหารภาคใต้กลายเป็นตัวตนของดาห์ลียาโดยสมบูรณ์เช่นกัน

พื้นที่หนึ่งที่ดาห์ลียาใช้อาหารเป็นเครื่องมือรักษาตัวตนคือครัวในบ้านของก้านเมฆคนรักในขณะนั้น ดาห์ลียาต้องปะทะกับช่อดาว พี่สาวก้านเมฆที่เป็นผู้ดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของคนในบ้าน รวมถึงจัดสรรอำนาจการใช้พื้นที่ต่าง ๆ ในบ้านด้วย ดาห์ลียากล่าวถึงการใช้ครัวในบ้านก้านเมฆแค่หนึ่งครั้งโดยสัญญากับตัวเองว่า “จะไม่ทำอาหารในครัวนั้นอีก มันไม่ใช่ครัวของฉัน และบ้านหลังนี้ก็ไม่ใช่บ้านของฉัน³⁸⁷” จำครั้งหนึ่งดาห์ลียาจำเป็นต้องใช้ครัวเพราะก้านเมฆอยากกินผัดไทย การทำผัดไทยครั้งนั้นกลายเป็นเหตุการณ์ปะทะอย่างรุนแรงระหว่างช่อดาวและดาห์ลียา

ผัดไทยเป็นอาหารจานเดียวที่ต้องเตรียมส่วนผสมและเครื่องปรุงมากมาย มีขั้นตอนการทำที่ยุ่งยาก รวมถึงมีกลิ่นหอมแรง ผัดไทยจึงเป็นอาหารที่ต้องใช้ทักษะของคนครัวและศักยภาพของคนครัวสูง การทำผัดไทยในครัวบ้านคนรักต่อหน้าเจ้าของพื้นที่ผู้แสดงออกอย่างชัดเจนแต่แรกว่าไม่ต้อนรับ ผัดไทยจึงกลายเป็นเครื่องมือรักษาตัวตนในบ้านของดาห์ลียา และเหตุการณ์เลวร้ายลงเมื่อช่อดาวปฏิเสธผัดไทยของดาห์ลียาโดยสิ้นเชิง

“ฉันไม่หิว”

“ไม่เป็นไรคะ เราจะทำเก็บไว้ให้ เธอกินตอนไหนก็เอามาอุ่น อุ่นกับไมโครเวฟได้”

“ไม่ต้องทำ ฉันไม่กิน” พูด แล้วเธอก็เดินกระแทกส้นต่อไป

³⁸⁶ อรุณา โควินท์, *แหวนพระจันทร์*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2557), 30.

³⁸⁷ เล่มเดียวกัน, 74.

ฉันมองแผ่นหลังเธอ หนีไม่ไหวอีกแล้ว “ไม่แ้ก ก็อย่าแ้ก จงยึดอาหารขยะลงท้องต่อไป”³⁸⁸

ดาห์เลียบอกกับก้านเมฆว่า “ปฏิเสธอาหารของเอง เท่ากับปฏิเสธเอง” เนื่องจากอาหารเป็นทั้งความคุ้นเคยในชีวิตและทักษะการทำงาน ดาห์เลียผู้เติบโตมากับอาหารจึงรับอาหารเป็นตัวตนหนึ่งอย่างหนักแน่น ด้วยเหตุนี้ การปฏิเสธผัดไทยที่ซอดาวทำกับเธอ และก้านเมฆที่ไม่เข้าใจว่าพี่สาวและคนรักของตนทะเลาะอะไรกัน ทำให้ดาห์เลียเข้าใจชัดเจนว่าเธอไม่มีทางมีตัวตนในบ้านหลังนี้ ยิ่งไงเธอก็อยู่บ้านหลังนี้ไม่ได้ และตัดสินใจย้ายออกทันทีเมื่อได้โอกาส

เมื่อดาห์เลียถูกภรรยาของตุลย์ คนรักคนต่อมา จับได้ว่าลอบคบกัน ดาห์เลียออกจากคอนโดมิเนียมของตุลย์ไปร้านอาหารของตนในทันที และเข้าครัว ลงมือทำไก่ต้มขมิ้นและคั่วกลิ้งเนื้อ แม้ร้านอาหารจะปิดอยู่

เปิดไฟครัวให้สว่างไสว เปิดตู้เย็น หยิบเนื้อวัวกับไก่บ้านออกมา ล้างไก่แล้วสับ ใส่ลงหม้อพร้อมกับขมิ้น กระเทียม พริกไทยดำ ตั้งไฟ

ฉันจะทำไก่ต้มขมิ้น กับคั่วกลิ้งเนื้อ

หงายครก ใส่พริกขี้หนูแห้ง ตะไคร้ซอย ขมิ้น กระเทียม เกลือ และพริกไทยดำ ออกแรงตำเครื่องแกงสุดแรง ชับน้ำตา ไส้มันออกมาให้หมด³⁸⁹

ทั้งไก่ต้มขมิ้นและคั่วกลิ้งเนื้อเป็นอาหารภาคใต้ที่ดาห์เลียคุ้นเคยและผูกพัน การทำอาหารได้ในครัวจึงไม่ใช่การรักษาตัวตนจากความเจ็บปวดและสูญเสียความมั่นใจเรื่องของตุลย์เท่านั้น แต่ทั้งไก่ต้มขมิ้น คั่วกลิ้งเนื้อ จนถึงแกงเลียงที่กล่าวถึงในตอนแรก เป็นตั้งพื้นที่เสมือนให้ดาห์เลียรู้สึกว่าคุณได้กลับบ้านเกิดอีกครั้ง เพราะเธอผูกพันกับบ้านเกิดและผูกพันกับแม่ บ้านจึงเป็นพื้นที่แห่งความสบายใจของดาห์เลียที่เธอจะกลับไปเมื่อต้องการตั้งหลักเริ่มต้นหรือต้องการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด

กล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับตัวตนของดาห์เลียนั้นปรากฏรูปแบบการใช้อาหารเพื่อรักษาตัวตนคนทำอาหารของเธอที่ก่อร่างจากความคุ้นเคยในอาหารและความสัมพันธ์อันดีกับแม่ ทั้งการใช้อาหารเป็นอาวุธตอบโต้อำนาจที่กดทับตนอยู่แบบที่ดาห์เลียใช้ผัดไทยตอบโต้ซอดาว และเป็นพื้นที่จำลองของบ้านเกิดเพื่อเยียวยาบาดแผลของตนเองอย่างการทำไก่ต้มขมิ้นและคั่วกลิ้งเนื้อหลังจากผิดหวังเรื่องความรักอย่างร้ายแรง

4.2.3 ระกา จากนวนิยาย *เมรีในร้านหนังสือ*

ระกาเปิดร้านหนังสือริมน้ำใกล้บ้านควบคู่กับการใช้ชีวิตกับมรกตคนรักในกรุงเทพมหานคร และย้ายกลับบ้านเกิดในคราวหลัง ระกาไม่สนิทกับครอบครัว ทะเลาะกับแม่และน้องชายอยู่เสมอขณะที่พ่อออกจากบ้านเพื่อบวชตลอดชีวิต มรกตซึ่งเป็นคนรักเก่าของระกาและแอน

³⁸⁸ เล่มเดียวกัน, 80.

³⁸⁹ เล่มเดียวกัน, 241.

ซึ่งเป็นลูกค้ำคนสนิทของระกาล่าวถึงระกาไว้ในลักษณะเดียวกัน คือ เป็นผู้หญิงที่ใช้ชีวิตเรียบง่าย ไม่หวือหวา แต่ความคิดอ่านของระกา นั้นซับซ้อนยากจะเข้าใจ ซึ่งลักษณะดังกล่าวระกา ก็รู้ตัวว่าตนเป็นอยู่และไม่ปฏิเสธ

ร้านหนังสือของระกามีอาหารจำหน่ายสามรายการเท่านั้น ได้แก่ แซนด์วิช ข้าวไข่เจียว และข้าวราดกะเพรา เป็นอาหารโปรดของระกาทั้งหมด ระกาเปรียบเทียบความน่าสนใจของไข่เจียวกับการหาความสุขในแต่ละวัน ขณะเดียวกันไข่เจียวสามารถแสดงถึงความคิดอ่านในตัวระกาที่เปลี่ยนไปได้เมื่อเติบโต แม้ลักษณะภายนอกจะดูไม่เปลี่ยนไปก็ตาม

ระกาสามารถกินอาหารซ้ำโดยไม่เบื่อ และจริง ๆ แล้ว ไข่เจียวก็เปลี่ยนรสชาติไปตามเครื่องปรุงอื่น เจียวกับหมูสับ ย่อมต่างกับเจียวกับกุ้ง หรือกระทั่งไข่เจียวธรรมดาที่ยังเจียวได้หลายแบบ ทำให้เกิดผัสสัมผัสหลากหลาย เธอสนุกกับการค้นหารสชาติใหม่ในไข่เจียว เช่นเดียวกับมองหาความแปลกใหม่ในวันซึ่งดูคล้ายคลึง³⁹⁰

ไข่เจียวเป็นอาหารที่มีวิธีทำและส่วนผสมพื้นฐานเรียบง่าย หน้าตาภายนอกดูไม่ต่างกันในแต่ละมื้อ แต่รสชาติของไข่เจียวแต่ละจานในแต่ละมื้อสามารถแตกต่างกันได้ตามการปรับเปลี่ยนส่วนผสม การปรับเปลี่ยนรายละเอียดของวิธีทำ แม้กระทั่งเครื่องปรุง ซึ่งรับรู้ได้ผ่านการกินเท่านั้น ไข่เจียวจึงเป็นอาหารที่สอดคล้องกับบุคลิกของระกา ภายนอกดูเป็นคนไม่หวือหวา ไม่แสวงหาความโดดเด่น แต่งตัวแบบเดิม ใช้ชีวิตในแต่ละวันแบบเดิม แต่บุคลิกภายในเป็นคนซับซ้อน คาดเดาได้ยาก และสังเกตได้ยากเพราะความไม่โดดเด่นภายนอกบดบังไว้ จะเห็นมิติภายในของระกาได้เมื่อรู้จักกัน

นอกจากไข่เจียวแล้วอาหารที่สามารถแสดงบุคลิกลักษณะของระกาได้ชัดเจนคือ แซนด์วิช แซนด์วิชของระกาไม่ได้อ้างอิงจากสูตรทำแซนด์วิชในตำราใด ระกาคิดรูปแบบแซนด์วิชที่จะขายในร้านขึ้นมาเองจากความชอบ นั่นหมายความว่าลูกค้าที่สั่งแซนด์วิชในร้านของระกาจะได้กินแซนด์วิชแบบเดียวกับที่ระกากิน

ทานเนยขนมปัง ระกาว่างผัดกาดหอมลงไป ตามด้วยมะเขือเทศสไลซ์ เธอไม่ชอบปังขนมปังเพราะเสียดายผิวสัมผัสที่อ่อนนุ่ม วางแสมซึ่งอุ่นด้วยการนึ่งบนกระทะ ชีส ทับด้วยขนมปังทานเนยอีกแผ่น เอาฝ่ามือทาบ กดเบา ๆ สองครั้ง ตัดทแยงมุม ได้แซนด์วิชสามเหลี่ยมสองชิ้น ขนาดพอดีสำหรับระหว่างมือ

ระกาว่างจบบนโต๊ะ “รักทำแบบตามใจตัวเอง ใส่ผัก และทานเนยเท่านั้นคะ หวังว่าพี่แอนจะชอบ”

แอนเลิกคิ้ว “หวังว่าพี่จะชอบเหมือนรักใช้มะ”

³⁹⁰ อรุณา โควินท์, *เมรีในร้านหนังสือ*, (กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2560), 51.

ระกาหัวเราะแก๊ก “คะ...รักรู้ตัว รักไม่ค่อยใส่ใจกับรายละเอียด รักเอาใจคนไม่เป็น”³⁹¹

ร้านหนังสือของระกาเป็นทั้งพื้นที่ค้าขายและพื้นที่ได้อำนาจของระกาซึ่งแตกต่างจากบ้านเกิด ระกามีอำนาจในการเลือกสรรจัดแจงในร้านว่าสิ่งใดสามารถอยู่ในพื้นที่ของตนและสิ่งใดไม่ควรอยู่ ไข่เจียว แชนด์วิช และข้าวราดกะเพรา เป็นอาหารสามัญที่สามารถหากินได้ทั่วไป แต่ระกาเลือกขายอาหารเหล่านี้ในร้านเนื่องจากเป็นของโปรด และจากที่กล่าวไว้ก่อนหน้าอาหารที่ระกาเลือกขายในร้านสัมพันธ์กับบุคลิกลักษณะของระกาอย่างชัดเจน

กล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับตัวตนของระกาคือระกาใช้อาหารเป็นสื่อนำเสนอตัวตนเช่นเดียวกับพะแพง ความแตกต่างคือตัวตนของระกาทั้งความธรรมดา ไม่โดดเด่น ไม่ใช่ตัวตนที่ระกาเลือกจะเป็น แต่คือตัวตนที่ระกาเป็นอยู่และเลือกจะรักษาไว้ต่อไป ซึ่งตัวตงกล่าวเป็นผลพวงจากประสบการณ์ความสัมพันธ์กับครอบครัวที่ไม่ดี เมื่อระกามีร้านหนังสือที่เทียบได้กับการมีพื้นที่ส่วนตัว ระกาจึงเลือกใช้อาหารที่ชอบเป็นสื่อนำเสนอตัวตน โดยจำกัดการนำเสนอแค่ในพื้นที่อำนาจของตนเท่านั้น

4.2.4 ฉัน จากเรื่องสั้น เมียไ้บ่าวทำแพนเค้ก

ฉันเป็นทั้งตัวละครเอกหญิงและเจ้าของเสียงเล่าในเรื่อง อาศัยอยู่ที่บ้านในภาคใต้ของฉัน เพื่อนชายคนสนิท แต่นอกจากฉันและพ่อแล้วคนอื่นในครอบครัวฉันต่างเข้าใจว่าเธอเป็น “ภรรยาคนกรุงเทพ” ความเข้าใจดังกล่าวส่งผลถึงความคาดหวังในบทบาทหน้าที่ที่ภรรยาพึงต้องกระทำ เรื่องสั้นใช้สถานการณ์มือเย็นบ้านพี่หลวง ญาติผู้ใหญ่คนสำคัญคนหนึ่งของฉัน เป็นสถานการณ์หลักของเรื่อง “ฉันไปมือเปล่าสามครั้งแรก แต่หลังจากครั้งที่ 3 ในเดือนเดียวกันผ่านไป ฉันเริ่มเข้าใจว่ามือเย็นบ้านพี่หลวงมีบางสิ่งมากกว่าการกินข้าว นอกจากนี้ถือเป็นธรรมเนียมญาติมิตรจะได้พบปะกันแล้ว ยังเป็นการแสดงบทบาทหน้าที่ของคนในครอบครัวด้วย³⁹²” นอกจากบทบาทหน้าที่ของภรรยาที่ต้องเตรียมอาหารเพื่อคนในครอบครัวแล้ว เธอยังถูกคนในครอบครัวอันยึดเยียดตัวตน “คนกรุงเทพ” ในเชิงลบ “ฉันทำอาหารเพราะไม่ต้องการฟังคำพูดกระทบกระเทียบทำนองว่าผู้หญิงที่มาจากกรุงเทพฯ ทำอะไรไม่เป็น แม้คำพูดจะติดตลกเคล้าเสียงหัวเราะ ฉันก็ไม่อยากได้ยิน³⁹³”

ในตอนแรก เธอจึงเลือกปฏิเสธตัวตนคนกรุงเทพที่ถูกยึดเยียดจากครอบครัวฉันด้วยการร่วมทำอาหารมือเย็นบ้านพี่หลวง เธอเลือกทำอาหารภาคกลางที่มั่นใจในฝีมืออย่างแกงส้มแป๊ะชะและยำใหญ่ แต่ผลตอบรับของคนร่วมมืออาหารซึ่งเป็นคนใต้ทั้งหมดนั้นกลับบอกว่าอาหารของเธอไม่เข้า

³⁹¹เล่มเดียวกัน, 151.

³⁹²อรุดา โควินท์, **มีไว้เพื่อขาย**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: ดินแดนบุ๊ค, 2559), 132.

³⁹³เล่มเดียวกัน, 132.

กับอาหารอื่นบนโต๊ะ ไม่ว่าจะเรื่องรสชาติที่ไม่จัดจ้านเท่าและรบกวนรูปแบบการรับประทานอาหารได้ที่ค่อนข้างตายตัว ทั้งยังเคยล้อเลียนแกงส้มแป๊ะชะของตัวละครว่า “ต้มยำนี่อร่อยจัง³⁹⁴”

ทางออกของเธอในครั้งต่อมาจึงเป็นอาหารหวานอย่างแพนเค้ก เธอมองว่าแพนเค้กสามารถรับประทานได้ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก ทั้งยังเตรียมส่วนผสมได้ง่าย ใช้ของที่มีอยู่แล้วได้เลย ผลปรากฏว่าแพนเค้กของเธอได้ผลตอบรับเป็นอย่างดีจากกลุ่มเด็กน้อย แต่สำหรับกลุ่มผู้ใหญ่ของครอบครัว โดยเฉพาะกลุ่มผู้ชายนั้น แพนเค้กเป็นเครื่องมือได้กลับสายตาคอนในบ้านที่มองตัวละครว่าอยู่ผิดที่ผิดทาง ไม่มีวันเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและสังคมคนนี้ได้

“ลองชิมหน่อยนะคะ” ฉันทวงจางแบ่งตรงหน้าพี่หลวงกับลูกพี่ลูกน้องฉัน พี่หลวงถามชื่อขนม

“แพนเค้กหลายสีจ๊ะ”

เขาว่าหน้าตามันคล้ายโรตี

ลูกพี่ลูกน้องฉันปรายตามองจางแบ่ง “ขนมฝรั่ง”

“ใช่ค่ะ ส่วนโรตีเป็นอาหารอินเดีย” ฉันทวงจางตอบฉัน อึ้งสงายตาปราม แต่เข้าไปแล้ว “อันเขาชอบทั้งโรตีทั้งแพนเค้ก แยกกับฝรั่ง ต่างชาติทั้งคู่” พูดแล้วฉันก็เดินหนีไปร่วมวงกับเด็กและแม่บ้าน³⁹⁵

ทั้งแพนเค้กและโรตีในบทสนทนาเป็นของหวานที่รายละเอียดต่างกันกำเนิดต่างกัน แต่มีแบ่งเป็นส่วนประกอบหลักเหมือนกัน ใช้วิธีการทอดให้สุกเหมือนกัน และสามารถรับประทานคู่กับชาหรือกาแฟได้เช่นเดียวกัน ในตอนแรกตัวละครเลือกทำแพนเค้กเพราะเตรียมส่วนผสมและอุปกรณ์ได้ง่าย แต่ท่าทีของคนในบ้านต่อแพนเค้กทำให้ตัวละครตระหนักได้ว่าตนไม่ได้รับการยอมรับ คำตอบของตัวละครจึงแสดงออกชัดเจนว่าต้องการตอบโต้สายตาของคนในครอบครัวอันผ่านแพนเค้กที่คนในครอบครัวมองว่าไม่ใช่อาหารภาคใต้ ยิ่งไปกว่านี้ โรตี ขนมหวานที่คนได้รับประทานในชีวิตประจำวันไม่ได้ ดังที่ลูกพี่ลูกน้องของฉันพูดไว้ในวงอาหารว่า “อาหารเป็นวัฒนธรรม เหมือนภาษา คนใต้อยู่ที่ไหนก็กินกับข้าวได้ พูดภาษาใต้³⁹⁶” การปะทะดังกล่าวกลายเป็นเส้นแบ่งตัวละครซึ่งเป็นคนต่างถิ่นออกจากสังคมครอบครัวของอัน และเมื่อคนในครอบครัวของอันแสดงท่าทีปฏิเสธอาหารของตัวละครอีกครั้งผ่านการล้อเลียนแพนเค้ก ตัวละครจึงเลือกที่จะไม่อยู่เฉยแบบครั้งก่อน แต่ยอมรับตัวตนคนต่างถิ่นของตนเองและโต้กลับว่าโรตีที่อีกฝั่งพูดถึงอย่างภาคภูมิใจว่าเป็นวัฒนธรรมคนใต้นั้นก็มาจากต่างประเทศเหมือนกัน

³⁹⁴ เล่มเดียวกัน, 132.

³⁹⁵ เล่มเดียวกัน, 139.

³⁹⁶ เล่มเดียวกัน, 138.

แต่สุดท้าย แพนเค้กก็ได้ออนกลับมาย้ำสถานะคนต่างถิ่นกับเธอเองด้วย เมื่อเหล่าภรรยาในครอบครัวปรึกษาเธอเรื่องการทำแพนเค้กเพราะเห็นว่าลูกของตนชอบ และยืนยันว่ายังไงก็จะทำได้

“พี่ฝากชื่อของทั้งหมดเลยได้มั๊ย” พี่พิศพูดหลังอ่านวิธีทำคร่ำๆ

แรกๆ ฉันไม่เข้าใจว่าพี่พิศหมายถึงอะไร เพราะถ้าจะทำแพนเค้ก ฉันก็เพียงซื้อแป้งสำเร็จรูปมาเท่านั้น [...] ฉันคำนวณหยาบๆ ในใจ รู้สึกว่ามันมากและแพงเกินไปถ้าจะซื้อของทั้งหมดเพื่อทำขนมกินเล่นเพียง 1 ชนิด “นำมาทำให้กินบ่อยๆ ดีกว่า อย่ากวมแม่เขาเลยนะ”

“ไม่เป็นไร จดมา ต้องซื้ออะไรบ้าง ลูกที่ชอบ พี่จะได้ทำให้เขากิน” ท่าทีของพี่พิศจริงจังเกินกว่าฉันจะปฏิเสธ³⁹⁷

เธอก็เริ่มเข้าใจว่าแพนเค้กที่ตนมองว่าเป็นอาหารประจำวันของตนกับอันนั้นเป็นของแปลกสำหรับคนใต้ โดยเฉพาะส่วนผสมและอุปกรณ์อย่างกระทะเทฟลอนสำหรับครัวบ้านพี่หลวงภรรยาต้องซื้อเพิ่มเท่านั้น ขณะที่เธอและอันทำแพนเค้กบ่อยครั้งจึงมีของเหล่านี้ติดครัวอยู่แล้ว “ครัวปักซีโต้พันธุ์แท้ย้อมไม่มีเนย แยม น้ำผึ้ง รวมทั้งไม่จำเป็นต้องใช้ถ้วยตวง กระทะเทฟลอน หรือแม้แต่มีดปาดเนย ซึ่งแตกต่างจากครัวพันธุ์ทาง³⁹⁸ที่ฝากท้องยามเช้าไว้กับขนมปัง ไข่ดาว ไส้กรอก หรือแซนวิช อย่างครัวของฉัน³⁹⁹” นำไปสู่บทสนทนาของอันในตอนท้ายของเรื่องว่า “มันอาจไม่เหมาะกับพวกเขา...มันไม่เหมาะ⁴⁰⁰”

ผลการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า สารคดีชุดครัวสีแดงทำให้เห็นบทบาทหน้าที่ของอาหารที่สัมพันธ์กับมนุษย์ทั้งระดับบุคคลและระดับสังคม บทบาทหน้าที่ที่สัมพันธ์กับมนุษย์ได้แก่การใช้อาหารแสดงความคิดสร้างสรรค์และการสร้างบรรทัดฐานอาหารที่ดี ส่วนบทบาทหน้าที่ที่สัมพันธ์ระดับสังคมได้แก่การใช้อาหารเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในสังคม อาหารแสดงความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ว่าสมาชิกคนนั้นอยู่ในครอบครัวหรือไม่ และอาหารแสดงสัมพันธ์ภาพของสมาชิกหญิงในครอบครัว ในที่นี้คือยาย แม่ และผู้เล่าเรื่อง นอกจากนี้บางบทบาทหน้าที่ก็ยังปรากฏในนวนิยายด้วยเช่นกัน ส่วนกลุ่มงานวรรณกรรมได้แก่นวนิยายและเรื่องสั้นนั้น อาหารที่ปรากฏในเรื่องสัมพันธ์กับตัวตนของตัวละครเอกหญิง ทั้งเป็นสื่อนำเสนอตัวตนและเป็นโลโก้ตัวตนไม่ให้ใครมาลดทอนหรือปฏิเสธได้

³⁹⁷ เล่มเดียวกัน, 140.

³⁹⁸ พันทาง, สะกดตามตัวบท.

³⁹⁹ เล่มเดียวกัน, 140.

⁴⁰⁰ เล่มเดียวกัน, 141.

อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มข้อมูลวรรณกรรมมีเรื่องสั้นเพียงเรื่องเดียวที่ปรากฏความสัมพันธ์ระหว่างอาหาร
กับตัวตนของตัวละคร



บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง “ตัวละครเอกหญิงในงานเขียนของอรุดา โควินท์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการก่อร่างตัวตนของตัวละครเอกหญิงผ่านความสัมพันธ์ 2 รูปแบบ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครอื่น และความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับพื้นที่ ผ่านการตั้งสมมติฐานว่าความสัมพันธ์ทั้ง 2 รูปแบบมีอิทธิพลสำคัญต่อความเข้าใจเรื่องตัวตนและการแสดงออกของตัวละครเอกหญิง โดยมีอาหารเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการตัวตน ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐาน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงและตัวละครอื่นกับตัวละครเอกหญิงกับพื้นที่นั้นมีอิทธิพลต่อการก่อร่างและเข้าใจตัวตนของตัวละครเอกหญิง โดยอาหารเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ตัวละครเอกหญิงเลือกใช้ในการจัดการตัวตน

5.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครอื่น

ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครอื่นที่มีอิทธิพลต่อความเข้าใจเรื่องตัวตนและการแสดงออกของตัวละครเอกหญิงนั้นปรากฏผ่านตัวละครเอกหญิง 3 คน จากนวนิยาย 4 เรื่อง ได้แก่ พะแพงจากเรื่อง*ผีเสื้อที่บินข้ามบึง* และ*ขอบของแสง* ปีกแห่งเงา ดาห์ลียาจากเรื่อง*แหวนพระจันทร์* และระกาจากเรื่อง*เมรีในร้านหนังสือ* จำแนกออกเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครหญิงและความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครชาย และจำแนกเพิ่มเติมเป็นตัวละครในครอบครัวและตัวละครนอกครอบครัว

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครในครอบครัวนั้น ตัวละครที่มีอิทธิพลต่อการสร้างตัวตนและการแสดงออกของตัวละครเอกหญิงมากที่สุดคือตัวละครแม่ ตัวละครแม่ที่ความสัมพันธ์กับตัวละครเอกหญิงไม่ดีปรากฏพร้อมตัวละครพ่อที่หย่าร้างกับแม่จนอยู่ห่างกัน และหากแม่มีบุตรมากกว่าหนึ่งคน ตัวละครเอกหญิงจะมีสถานะในครอบครัวเป็นพี่สาวคนโต ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีนั้นได้แก่ความพยายามใช้อำนาจความเป็นแม่คอยจับผิดและตำหนิเมื่อไม่ได้ตั้งใจ และพยายามควบคุมบังคับให้ตัวละครเอกหญิงทำตามใจ ใช้ชีวิตในแบบที่ตนต้องการ ส่งผลให้ตัวละครเอกหญิงตั้งคำถามกับคุณค่าในตัวเองจนกลายเป็นพฤติกรรมกำหนดคุณค่าของตนเองไว้ต่ำ มองว่าตนไม่มีความสำคัญ และพยายามอยู่ห่างจากแม่และบ้านเท่าที่จะทำได้เพื่อแสวงหาพื้นที่ที่เหมาะสมกับตน ขณะที่ตัวละครพ่อในกลุ่มนี้นั้นเป็นตัวละครที่เข้ามาช่วยเหลือเมื่อตัวละครเอกหญิงคลายความคับ

ข้องใจเมื่อขัดแย้งกับแม่ ทั้งเข้ามาช่วยเหลือในพื้นที่บ้านและตัวละครเอกหญิงออกจากบ้านไปขอความช่วยเหลือ ตัวละครน้องสาวและน้องชายปรากฏในฐานะคู่แข่งเปรียบเทียบฝั่งลูกต้องประสงค์ของแม่ ใช้ชีวิตและเลือกเส้นทางชีวิตแบบที่แม่พึงพอใจ ทำให้ตัวละครเอกหญิงรู้สึกด้อยค่าในครอบครัวของตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะตัวละครน้องชายที่ปรากฏความสัมพันธ์ไม่ดีกับตัวละครเอกหญิงอย่างชัดเจนผ่านพฤติกรรมดูหมิ่นและพยายามทำให้ปัญหาของตัวละครเอกหญิงเป็นเรื่องซ้ำซ้อน ส่งผลให้ความรู้สึกไม่เห็นคุณค่าในตนเองของตัวละครเอกหญิงรุนแรงขึ้นจากเดิมที่ต้องรับจากพฤติกรรมของแม่อยู่แล้ว

ตัวละครแม่ที่ความสัมพันธ์กับตัวละครเอกหญิงดีปรากฏพร้อมตัวละครพ่อที่ยังอยู่ด้วยกันในครอบครัว ความสัมพันธ์ที่ดีได้แก่แม่เชื่อมั่นและไว้วางใจในตัวลูกสาว แสดงความรักและห่วงใยอย่างชัดเจน ให้โอกาสลูกเลือกเส้นทางชีวิตของตนเองแม่จะเลือกเส้นทางที่ไม่เห็นด้วย ส่งผลให้ตัวละครมองเห็นคุณค่าในตนเอง ตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเองอย่างมาก ตัวละครพ่อที่ปรากฏร่วมกับตัวละครแม่ไม่ปรากฏความสัมพันธ์ที่ดีหรือไม่ดีอย่างชัดเจน แต่ตัวละครพ่อเป็นภาพความด้อยอำนาจของผู้ชายเมื่ออยู่ในครอบครัว ส่งผลให้ตัวละครเอกหญิงทะนงในคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนมากขึ้นเพราะเห็นจากภาพชีวิตคู่ของพ่อกับแม่ที่บ้านว่าแม่แข็งแกร่งเพียงใดและพ่ออ่อนแอแค่ไหน นอกจากนี้ยังส่งผลให้ตัวละครมั่นใจว่าตนสามารถจัดการชีวิตคู่ของตนได้แบบที่แม่ทำกับพ่อ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครเอกหญิงนอกครอบครัวนั้น ปรากฏความสัมพันธ์แบบเพื่อนที่คอยช่วยเหลือมากที่สุด ตัวละครหญิงนอกครอบครัวในนวนิยายของ อรุณาที่เป็นเพื่อนมีหน้าที่ประทับประคอง ช่วยเหลือ ชี้แนะแนวทาง และคอยกระตุ้นให้ตัวละครเอกหญิงหนักแน่นในการเลือกเส้นทางชีวิต กรณีตัวละครเอกหญิงมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับแม่ ตัวละครเพื่อนหญิงจะเป็นฝ่ายสนับสนุนให้ตัวละครเอกหญิงมีตัวตนและเห็นคุณค่าในตัวเอง และตัวละครเอกหญิงที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับแม่ ตัวละครเพื่อนหญิงจะเป็นฝ่ายสนับสนุนให้ความตระหนักในคุณค่าของตนเองของตัวละครเข้มข้นมากขึ้น ทั้งยังคอยห้ามปรามเมื่อเห็นว่าตัวละครเอกหญิงยึดเอาศักดิ์ศรีเป็นหลักจนกำลังเดินผิดทาง ส่วนตัวละครหญิงนอกครอบครัวรูปแบบอื่นปรากฏตัวละครหญิงที่เป็นศัตรูและตัวละครหญิงที่เป็นด้านตรงข้าม เป็นตัวละครที่ทำให้ตัวละครเอกหญิงตั้งคำถามกับคุณค่าของตนเอง อย่างไรก็ตาม ตัวละครหญิงนอกครอบครัวกลุ่มนี้ปรากฏปรากฏเพียงส่วนน้อย

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับตัวละครชายนอกครอบครัวนั้น ปรากฏความสัมพันธ์แบบคนรัก เพื่อนและครู ตัวละครชายที่ปรากฏความสัมพันธ์แบบคนรักนั้น ปรากฏรายละเอียดความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับความสัมพันธ์ของตัวละครเอกหญิงกับแม่เช่นกัน ตัว

ละครเอกหญิงที่มีความสัมพันธ์กับแม่ไม่ดีดังกล่าวไว้ก่อนหน้า ตัวละครชายคนรักจะทำให้ตัวละครเอกหญิงเรียนรู้การตามหาและเข้าใจในคุณค่าของตนเอง การใช้ชีวิตกับคนรักจึงเป็นรูปแบบชีวิตที่ทำให้ตัวละครเอกหญิงสบายใจและรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองมีตัวตนต่างจากการอยู่กับครอบครัว ขณะที่ตัวละครเอกหญิงที่มีความสัมพันธ์กับแม่ดี ตัวละครชายคนรักที่ปรากฏมีลักษณะเดียวกับพ่อ ได้แก่ อ่อนแอและไร้อำนาจเมื่ออยู่กับครอบครัวของตน ตัวละครชายคนรักเป็นตัวละครที่เข้ามาทำลายความมั่นใจในตัวเองของตัวละครเอกหญิงและทำลายความมั่นใจของตัวละครเอกหญิงในภายหลัง ผ่านสถานการณ์ที่ตัวละครเอกหญิงไม่สามารถประคับประคองความสัมพันธ์ต่อไปได้และเป็นฝ่ายต้องยอมรับการจบความสัมพันธ์ในท้ายที่สุด ตัวละครชายที่ปรากฏความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่คิดและครูนั้นปรากฏในลักษณะเดียวกันคือเป็นตัวละครชายที่เข้ามาสนับสนุนคุณค่าของตัวละครเอกหญิงผ่านการถ่ายทอดวิชาความรู้ สนับสนุนในการตัดสินใจเลือกทางเดินของตัวละครและพร้อมช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาโดยตัวละครเอกหญิงไม่ต้องร้องขอ

5.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับพื้นที่

ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับพื้นที่ ผู้ศึกษากำหนดพื้นที่สำหรับการวิเคราะห์ไว้ 3 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่บ้าน พื้นที่ครัวและพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับพื้นที่นั้นต่อเนื่องกับความสัมพันธ์แบบแรก กล่าวคือความสัมพันธ์กับตัวละครอื่นเป็นกรอบกำหนดมุมมองต่อพื้นที่และการแสดงออกในพื้นที่ที่ตัวละครเอกหญิงเข้าไปมีส่วนร่วม และพื้นที่ก็ปรากฏอิทธิพลต่อการก่อร่างตัวตนของตัวละครด้วยเช่นกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับพื้นที่บ้าน ผู้ศึกษาจำแนกเป็นพื้นที่บ้านเกิด พื้นที่บ้านคนรัก และพื้นที่คอนโดมิเนียม พื้นที่บ้านเกิดเป็นพื้นที่ที่มีอิทธิพลต่อมุมมองคำว่าบ้านของตัวละครเอกหญิงอย่างชัดเจน ตัวละครเอกหญิงที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัวที่ดีปรากฏการกำหนดความหมายของบ้านว่าบ้านเป็นพื้นที่แห่งความสบายใจ ดังนั้น พื้นที่ที่ตนสามารถเรียกว่าบ้านได้นั้นต้องทำให้ตนสบายใจแบบเดียวกับบ้านเกิดของตน ขณะที่ตัวละครเอกหญิงที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัวไม่ดีปรากฏการกำหนดความหมายของบ้านว่าเป็นพื้นที่แห่งความสบายใจเช่นกัน แต่เกิดจากความต้องการหลีกเลี่ยงจากบ้านเกิดตนเอง เนื่องจากบ้านเกิดของตนนั้นกลายเป็นพื้นที่อำนาจของแม่ และตัวรู้สึกไม่เป็นส่วนตัวทั้งยังรู้สึกไม่มีตัวตนเมื่อต้องอยู่ใต้เงาอำนาจของแม่ มุมมองคำว่าบ้านของตัวละครเอกหญิงกลุ่มนี้จึงเป็นที่ที่ให้ความรู้สึกตรงข้ามกับการอยู่บ้านเกิด ได้แก่ เป็นพื้นที่ที่อยู่แล้วสบายใจ เป็นส่วนตัว สามารถใช้ชีวิตประจำวันแบบที่ต้องการได้ พื้นที่คอนโดมิเนียมจึงปรากฏขึ้นในฐานะรูปธรรมของมุมมองคำว่าบ้านที่ตัวละครเอกหญิงกำหนดไว้ การเลือกคอนโดมิเนียมของตัว

ละครสอดคล้องกับมุมมองคำว่าบ้านที่ปรากฏ คือ พื้นที่ส่วนตัวที่อยู่แล้วสบายใจ สังเกตได้ผ่านรายละเอียดการใช้ชีวิตในคอนโดมิเนียมอย่างความสำคัญกับการตกแต่งและสิ่งของในคอนโดมิเนียม ตัวละครที่ความสัมพันธ์กับแม่ไม่ดีปรากฏการเอาใจใส่ตกแต่งและเลือกของในห้อง เพราะคอนโดมิเนียมคือบ้านในความหมายแบบที่ตนต้องการ ขณะที่ตัวละครเอกหญิงที่ความสัมพันธ์กับแม่ดีนั้นปรากฏการให้ความสำคัญกับผู้ร่วมอาศัยหรือเจ้าของห้องว่าตนต้องอยู่กับคนที่ตนสบายใจ คอนโดมิเนียมจึงจะมีคุณค่าเทียบเท่าบ้านเกิด

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับพื้นที่บ้านคนรักที่ปรากฏแสดงการต้องเผชิญกับปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้เมื่อต้องย้ายถิ่นฐาน อย่างเช่น คนในชุมชนที่บ้านของคนรักตั้งอยู่ คนในครอบครัวของคนรัก หรือแม้แต่คนรักเอง กลุ่มคนดังกล่าวกำหนดตัวตนให้ตัวละครและปฏิบัติต่อตัวละครตามตัวตนหรือสถานะที่กำหนดให้ โดยปรากฏการเผชิญกับสถานะคนแปลกหน้า การมองข้ามตัวตนและการปฏิเสธตัวตนของตัวละครเอกหญิง

นอกจากนี้ความสัมพันธ์กับพื้นที่ในฐานะพื้นที่ที่สนับสนุนมีตัวตนยังปรากฏในพื้นที่ครัวและพื้นที่กรุงเทพมหานคร พื้นที่ครัวทั้งครัวในที่อยู่อาศัยและครัวในร้านอาหารในงานเขียนของอรุดา โควินท์ คือพื้นที่ที่สนับสนุนความสามารถด้านจัดสรรชีวิตและสนับสนุนตัวตนที่ตัวละครยึดถือ โดยเฉพาะตัวละครที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับอาหาร ขณะที่พื้นที่กรุงเทพมหานครตัวละครเอกหญิงมีมุมมองว่าเป็นพื้นที่แห่งโอกาส ไม่ว่าจะเป็โอกาสด้านความสัมพันธ์ โอกาสด้านการใช้ชีวิตแบบที่ต้องการ โอกาสในการสร้างความมั่นคง และกลุ่มตัวละครเอกหญิงที่ความสัมพันธ์กับแม่ไม่ดีใช้กรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่หลีกเลี่ยงจากเงาอำนาจของแม่ แต่ตัวละครเอกหญิงที่อาศัยในกรุงเทพมหานครจะต้องมีเหตุให้ย้ายออกมาในภายหลังเสมอ

5.1.3 ตัวละครเอกหญิงกับอาหาร

หัวข้อนี้ผู้ศึกษาแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของอาหารที่ปรากฏในสารคดีอาหารชุดครัวสีแดง และความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับตัวตนของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายและเรื่องสั้น

ผลการศึกษาพบว่า สารคดีอาหารชุดครัวสีแดงนั้นปรากฏบทบาทหน้าที่ของอาหาร 5 บทบาทสำคัญ คือ อาหารเป็นสื่อนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ บทบาทหน้าที่นี้เกิดจากการที่ผู้ทำอาหารคิดพลิกแพลงวิธีการทำอาหารหรือเสริมรายละเอียดของอาหารด้วยวัตถุดิบอื่นเพื่อทำให้อาหารของตนออกมารสชาติดีและน่าสนใจมากขึ้น อาหารช่วยเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในสังคม คือ อาหารเป็นตัวช่วยสร้างความสัมพันธ์ใหม่หรือรักษาความสัมพันธ์เดิมให้ยังคงอยู่ในพื้นที่เดียวกัน

หรืออยู่ต่างพื้นที่กัน อาหารแสดงความสัมพันธ์ในครอบครัว คือ อาหารเป็นตัวแทนของคนในครอบครัว เมื่อทำหรือกินอาหารนั้นในครั้งใดก็จะนึกถึงคนในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับอาหาร และบางครั้งแสดงความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวผ่านวิธีการทำหรือการเรียนรู้วิธีทำ อาหารเชื่อมสัมพันธ์ภาพผู้หญิงในบ้าน คือ การทำอาหารเป็นการเรียนรู้จากรุ่นสู่รุ่นในกลุ่มผู้หญิงของบ้าน แม้จะไม่ได้เรียนรู้หรือถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นทางการจะเป็นลักษณะแต่ปรากฏจากความคุ้นเคยครัวของบ้านและการเรียนรู้เป็นลำดับที่เห็นการถ่ายทอดและสั่งสอนชัดเจนในสมาชิกหญิง และอาหารกำหนดบรรทัดฐานและธรรมเนียมการกิน คือ ความคุ้นชินกับอาหารรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งย่อมแปรเป็นบรรทัดฐานรสชาติและธรรมเนียมการกิน และมนุษย์ย่อมใช้ความคุ้นเคยดังกล่าวในการตัดสินใจว่าดีหรือไม่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับตัวตนของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นนั้น ปรากฏการใช้อาหารเป็นเครื่องมือเพื่อจัดการตัวตนของตัวละคร 3 ลักษณะ คือ การใช้อาหารเพื่อนำเสนอและสนับสนุนตัวตน การใช้อาหารเพื่อปกป้องตัวตน และการใช้อาหารเป็นตัวแทนพื้นที่บ้านเกิดเพื่อรักษาบาดแผลจากการถูกทำลายตัวตน

5.2 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

นอกจากผลการศึกษาข้างต้นแล้ว ข้อสังเกตหนึ่งในงานเขียนของอรุดา โควินท์ที่ผู้ศึกษาเห็นว่าน่าสนใจและสามารถศึกษาต่อยอดไปได้คือการใช้การเขียนเพื่อการเยียวยาของตัวละครเอกหญิง เนื่องจากตัวละครเอกหญิงของอรุดาในบางเรื่องปรากฏการเล่าเรื่องผสมกับการเผยแพร่บันทึก หรือแม้แต่การส่งเสียงในฐานะเจ้าของเรื่องของตัวเอง ที่หากศึกษาต่อยอดจากการวิเคราะห์ตัวละครในเล่มนี้อาจได้ผลการวิเคราะห์ที่น่าสนใจและทำให้ภาพของตัวละครเอกหญิงในงานเขียนของอรุดา โควินท์ และตัวละครเอกหญิงของนักเขียนหญิงร่วมสมัยคนอื่น ๆ ชัดเจนมากขึ้น อีกประเด็นหนึ่งที่ผู้ศึกษาเห็นความน่าสนใจคือประเด็นความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดกับตัวละครโดยเฉพาะตัวละครหญิง ผู้ศึกษาไม่ได้ศึกษาประเด็นนี้อย่างจริงจังเนื่องจากไม่สอดคล้องกับกรอบการศึกษาที่กำหนดไว้ แต่ประเด็นนี้สามารถสังเกตได้จากรูปแบบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น และสามารถศึกษาต่อยอดจากจุดนั้นได้

อนึ่ง ข้อจำกัดของการศึกษาครั้งนี้คือผู้ศึกษาตั้งต้นจากการศึกษางานเขียนทุกประเภทของอรุดา โควินท์ เนื่องจากยึดตามรูปแบบการเล่าเรื่องที่อรุดาใช้การเล่าเรื่องแบบเดียวกันในงานเขียนทุกประเภท แต่เมื่อเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล กรอบการศึกษาที่กำหนดไว้เป็นกรอบการศึกษาที่ผลลัพธ์เชื่อมโยงกัน ทำให้กลุ่มข้อมูลที่สามารถวิเคราะห์ได้จำกัดอยู่ที่นวนิยายเป็นหลัก และใช้เรื่องสั้นกับสารคดีเป็นข้อมูลเสริมในบางประเด็นให้เห็นภาพการวิเคราะห์ชัดเจนขึ้น

รายการอ้างอิง





ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	มุกรินทร์ แพรกนกแก้ว
วัน เดือน ปี เกิด	24 ตุลาคม 2531
สถานที่เกิด	จังหวัดนครศรีธรรมราช ประเทศไทย
วุฒิการศึกษา	ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	จังหวัดนครปฐม ประเทศไทย



สื่อสิ่งพิมพ์

ศิริพร ณ ถลาง. **ทฤษฎีจิตวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน**. พิมพ์ครั้งที่

3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา, บรรณาธิการ. **ทำลาย, เรากล่าว**. กรุงเทพฯ: เม่นวรรณกรรม, 2560.

สุรเดช โชติอุดมพันธ์. **ทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์ตะวันตกในคริสต์ศตวรรษที่ 20**. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.

สุรเดช โชติอุดมพันธ์. **อ่านเมือง เรื่องคนกรุง**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะ

อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.

อนุสรณ์ ติปยานนท์. **My Chefs**. กรุงเทพฯ: แซลมอน, 2562.

อิรวดี ไตลังคะ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์. **ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง**. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

อุรดา ไควินท์. **ขอบของแสง ปีกแห่งเงา**. กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2557.

_____ . **ครัวสีแดง**. กรุงเทพฯ: แพรวสำนักพิมพ์, 2552.

_____ . **ครัวสีแดง แซ่บ Party**. กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2559.

_____ . **บ้านเกิด ครัวของเรา กับร้านในสวนลั่นจี่**. กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556.

_____ . **ผีเสื้อที่บินข้ามบึง**. กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2556.

_____ . **ผู้ชายในฝัน**. กรุงเทพฯ: ไรท์เตอร์, 2556.

_____ . **เมรีในร้านหนังสือ**. กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2558.

_____ . **มีไว้เพื่อขาบ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดินแดนบู๊ค, 2559.

_____ . **สมิงพระราหู**. กรุงเทพฯ : ไรท์เตอร์, 2556.

_____ . **หยดน้ำหวานในหยาดน้ำตา**. กรุงเทพฯ: มติชน, 2560.

_____ . **แหวนพระจันทร์**. กรุงเทพฯ: เพื่อนดี, 2557.

_____ . **Cinderella's apron ครัวสีแดงกับผ้ากันเปื้อนของนางซิน**. กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2558.

_____ . **Far and Near ไกลและใกล้ในความทรงจำ**. กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2558.

_____ . **My Eros เมื่อรักได้สัมผัส ครัวสีแดง**. กรุงเทพฯ: ณ ดา, 2558.

John Sutherland. **วรรณกรรม: ประวัติศาสตร์เรื่องเล่าแห่งจินตนาการ**. แปลจาก A Little History of Literature. แปลโดย สุรเดช โชติอุดมพันธ์. กรุงเทพฯ: บุกส์เคป, 2561.

วิทยานิพนธ์

กรองกาญจน์ อัจฉมาเยสุนทร. “จากหยาดน้ำตาสู่หยดน้ำหมึก: ความรุนแรง บาดแผล และการเยียวยาในนวนิยายของดาชา มารานีนี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557

นัยน์ปพร จงสมจิตต์. “ตัวละครรักร่วมเพศหญิงในนวนิยายไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

เพชรินทร์ นาทศรีทา. “ภาพลักษณ์หญิงในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ของนักเขียนหญิง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2554

เพ็ญแข งามดวงใจ. “ผู้หญิงในนวนิยายของวิมล ศิริไพบุลย์: การศึกษาเชิงวิเคราะห์.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.

รัชณี กล่อมเกลี้ยง. “พฤติกรรมทางเพศของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.

วิวันพร กิจไกรลาส. “ตัวละครหญิงในวรรณกรรมของฮิงซ์ อีชีโยกับผู้หญิงในยุคเมจิ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

สุมณฑา บุญวัฒน์กุล. “ตัวละครหญิงในนวนิยายของบุญเหลือ.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ภัตตาคารบ้านทุ่ง. **ภัตตาคารบ้านทุ่ง : ผักแฉะ**. เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2563. เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=MkTtgFW7ZFM>

นิวัต พุทธประสาท. **Interview with her: อรุณา ไควินท์**. เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2560. เข้าถึงได้จาก <https://paganini599.wordpress.com/2016/12/15/4878/>

วณา วรรณยางกูร. **เรื่องรักของนักเขียนสองคน ‘อุรุตา โควินท์’ ข้ามทศวรรษความทรงจำถึง ‘ก น ก พงศ์’**. เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2560. เข้าถึงได้จาก <https://www.matichon.co.th/news/614255>

Awanthi Vardaraj. **A Brief History: Rice Pudding**. เข้าถึงเมื่อ 7 กรกฎาคม 2562. เข้าถึงได้จาก <https://writinginthekitchen.com/2017/10/08/a-brief-history-of-rice-pudding/>

The Art Story. **Expressionism**. เข้าถึงเมื่อ 7 กรกฎาคม 2563. เข้าถึงได้จาก <https://www.theartstory.org/movement/expressionism/>

